

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

“โครงการติดตามประเมินผลการดำเนินการ
ตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2
และการสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อการพัฒนา นโยบายและแผน:
การพัฒนาระบบกลไกในการติดตามประเมินผล
และการพัฒนาคุณภาพชีวิต”

โดย วิพรรณ ประจวบเหมาะ และคณะ

มกราคม 2548

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

“โครงการติดตามประเมินผลการดำเนินการ
ตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2
และการสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อการพัฒนา นโยบายและแผน:
การพัฒนาระบบกลไกในการติดตามประเมินผล
และการพัฒนาภูมิทัศน์”

คณะผู้วิจัย สังกัด

รองศาสตราจารย์ ดร. วิพรรณ ประจวบเหมาะ	วิทยาลัยประชากรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร. นิพนธ์ เทพวัลย์	วิทยาลัยประชากรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ มาลินี วงษ์ลัทธิ	วิทยาลัยประชากรศาสตร์

ชุดโครงการ

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

คำนำ

ในศตวรรษที่ 21 ประเทศไทยกำลังประสบกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในทางประชากร คือการเปลี่ยนโครงสร้างทางประชากรเป็นประชากรสูงวัย ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในอัตราที่รวดเร็วกว่าประเทศที่พัฒนาแล้วเคยประสบมา การเตรียมการรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจึงต้องกระทำอย่างรอบคอบจริงจังและต่อเนื่อง นโยบายและแผนผู้สูงอายุจึงนับเป็นเครื่องมือสำคัญประการหนึ่งของรัฐสำหรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพผู้สูงอายุ

แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 ซึ่งประกาศใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ.2545 เป็นแผนระยะยาวครอบคลุมระยะเวลา 20 ปี แผนฉบับนี้มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการที่จะส่งเสริมและคงไว้ซึ่งคุณค่าของผู้สูงอายุในการมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาสังคมไทยให้นานที่สุด และจัดเตรียมระบบส่งเสริม สนับสนุน ด้านสวัสดิการและหลักประกันต่างๆ ทั้งจากภาครัฐ เอกชนและชุมชน และเพื่อให้การดำเนินการตามแผนบรรลุเป้าหมายและสามารถติดตามประเมินผลได้อย่างต่อเนื่อง จึงได้มีการกำหนดดัชนีและเป้าหมายไว้ในแผน

วิทยาลัยประชากรศาสตร์ ได้ทำการศึกษาวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ และคุณภาพชีวิตอย่างต่อเนื่องมากกว่า 20 ปี ซึ่งงานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงนโยบายอีกชิ้นหนึ่งที่มุ่งหวังที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุไทย โดยทำการพัฒนาระบบ วิเคราะห์สถานการณ์ ติดตามความก้าวหน้าของแผนฯ และจัดเตรียมระบบการประเมินการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้หน่วยงานผู้ปฏิบัติงานด้านผู้สูงอายุสามารถนำระบบกลไกการติดตามประเมินผลและดัชนีไปใช้ในการติดตามประเมินการดำเนินงานของตนได้อย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ตลอดจนสามารถนำไปเปรียบเทียบและประเมินภาพรวมทั้งหมดของแผนฯ ได้ด้วยตัวชี้วัดที่ตรงกันหรือมีมาตรฐานเดียวกัน

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยความร่วมมืออย่างดียิ่งของหน่วยงานต่างๆ ที่ส่งผู้แทนมาร่วมประชุมระดมความคิดเห็นอย่างต่อเนื่องถึง 3 ครั้ง และผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาให้ข้อมูลและข้อคิดเห็นเพิ่มเติม ตลอดจนที่ปรึกษาของโครงการซึ่งได้แก่ นายแพทย์บรรลุ ศิริพานิช ศาสตราจารย์นายแพทย์ สุทธิชัย จิตตะพันธ์กุล รองศาสตราจารย์ ดร.นภาพร ชโยวรรณ รองศาสตราจารย์ ดร.มัทนา พนานิรมัย รองศาสตราจารย์ ศศิพัฒน์ ยอดเพชร และ คุณอุบล หลิมสกุล ที่กรุณาสละเวลาและให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ยิ่ง คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ นอกจากนี้คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และมูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ ที่ให้ความสำคัญกับการวิจัยครั้งนี้ โดยการให้ทุนสนับสนุน ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติงานเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

คณะผู้วิจัย

ABSTRACT

The monitoring and evaluation mechanism of the National Long-Term Plan for the Elderly is an outcome from the research works under the Program Monitoring of the 2nd National Long-Term Plan for the Elderly in Thailand and the Data Synthesis for Policy and Plan Development project conducted by the College of Population Studies with support from Thailand Research Fund and National Health Foundation.

The current study is a policy research that employs the methods of brainstorm discussions, questionnaires, and interviews in order to develop the monitoring and evaluation mechanism for the 2nd National Long-Term Plan for the Elderly in Thailand, to adjust and suggest additional indices for the plan, and to compile a manual as an evaluation standard.

In developing the monitoring and evaluation mechanism, the research team has adopted the Quality Assurance system of Chulalongkorn University and the external quality evaluation system for higher education of the Office of National Education Standards and Quality Assurance by proposing two approaches: 1) to develop an overall monitoring and evaluation system in both short and long term in which the evaluation process comprises of the pre-evaluation, evaluation, and the post-evaluation operation, and 2) to improve the monitoring system for the performance of relevant organizations on elderly-related issues in which the overall monitoring and evaluation mechanism is conducted by a neutral organization or commission under the supervision of the sub-committee appointed by the National Commission on the Elderly with the Division of supporting and protecting the elderly acting as the secretary and the monitoring system for the performance of the various organizations on the elderly-related issues implemented in accordance with the framework of the individual organization.

For the indices appeared in the plan, it is recommended that a certain number be deleted, adapted, and that certain indices be included for proper indices. The organizations are then able to select the indices that conform to the vision and mission on the elderly, and the key is to be equipped with systematic and continuous data in order to formulate and compute these indices on the same standard.

Nonetheless, if the first evaluation of the 2nd National Long-Term for the Elderly in Thailand in 2007 is required to be completed in time, the Ministry of Social

Development and Social Security is required to allocate the 2005 budget for specific research in order to compile supplementary data for evaluation and analysis indices. The expense for the first round will be higher compared with the subsequent rounds because it is the establishment of the database and the evaluation system. Furthermore, neutral organizations should be selected to evaluate and monitor the overall elderly plan.

บทคัดย่อ

การติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุ เป็นผลจากการวิจัยภายใต้โครงการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 และการสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อการพัฒนา นโยบายและแผน ซึ่งวิทยาลัยประชากรศาสตร์ได้ดำเนินการ โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และมูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ โครงการนี้มีได้เป็นการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุโดยตรง แต่มีวัตถุประสงค์เพื่อวางระบบและพัฒนาคู่มือดัชนีเพื่อจะได้นำไปใช้ในการประเมินและติดตามผลในระยะต่อไปอย่างเป็นรูปธรรม

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงนโยบายที่ใช้วิธีการประชุมระดมความคิด การรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนากลไกการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 ตลอดจนปรับแก้ไขและเสนอแนะดัชนีเพิ่มในแผนฯ ดังกล่าว และสร้างเป็นคู่มือขึ้นเพื่อเป็นมาตรฐานในการประเมินผล

ในส่วนของการพัฒนากลไกการติดตามและประเมินผลฯ คณะผู้วิจัยได้ประยุกต์จากระบบประกันคุณภาพของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และระบบการประเมินคุณภาพภายนอกระดับอุดมศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) โดยเสนอเป็น 2 แนวทางคือ 1) การพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนในภาพรวมทั้งระยะยาวและระยะสั้น ส่วนกระบวนการประเมินประกอบด้วย การเตรียมการก่อนการประเมิน การประเมิน และการดำเนินการภายหลังการประเมิน 2) การพัฒนาระบบการติดตามผลการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งระบบกลไกการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนในภาพรวม เป็นการดำเนินการโดยองค์กร หรือคณะบุคคลที่เป็นกลาง ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยคณะกรรมการผู้สูงอายุ (กผส.) มีสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุทำหน้าที่เลขานุการ ส่วนระบบการติดตามผลการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการไปตามกรอบที่กำหนดขึ้นโดยหน่วยงานนั้นๆ เอง

สำหรับดัชนีชี้วัดที่ปรากฏในแผนนั้นเสนอว่า ดัชนีบางส่วนควรมีการตัดออก ปรับแก้ไข ตลอดจนเพิ่มเติมบางดัชนีเพื่อให้ได้ดัชนีที่เหมาะสม หน่วยงานสามารถเลือกใช้ดัชนีที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจในการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุหน่วยงานตน และความสำคัญนั้นอยู่ที่ การที่ต้องมีข้อมูลที่เป็นระบบและรวบรวมต่อเนื่อง เพื่อนำมาใช้สร้างและคำนวณดัชนีเหล่านี้ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

อนึ่ง หากต้องการให้การประเมินผลการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ครั้งที่ 2 ในรอบแรกคือปี พ.ศ.2550 ดำเนินการได้ทันตามกำหนด กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จะต้องตั้งงบประมาณตั้งแต่ปี พ.ศ.2549 นี้ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับงานวิจัยเฉพาะเรื่องเพื่อรวบรวมข้อมูลประกอบดัชนีวิเคราะห์ข้อมูล และการประเมินผล ทั้งนี้ค่าใช้จ่ายสำหรับรอบแรกจะสูงมากกว่ารอบต่อไป เนื่องจากการสร้างฐานข้อมูลและวางระบบการประเมิน นอกจากนี้ควรสรรหาหน่วยงานกลางมาทำหน้าที่ในการประเมิน และติดตามแผนผู้สูงอายุในภาพรวม

ABSTRACT

The developing the monitoring and evaluation mechanism of the National Long-Term Plan for the Elderly is an outcome from the research works under the Program Monitoring of the 2nd National Long-Term Plan for the Elderly in Thailand and the Data Synthesis for Policy and Plan Development project conducted by the College of Population Studies with support from Thailand Research Fund and National Health Foundation.

The current study is a policy research that employs the methods of brainstorm discussions, questionnaires, and interviews, in order to develop the monitoring and evaluation mechanism for the 2nd National Long-Term Plan for the Elderly in Thailand, to adjust and suggest additional indices for the plan, and to compile a manual as an evaluation standard.

In developing the monitoring and evaluation mechanism, the research team has adopted the Quality Assurance system of Chulalongkorn University and the external quality evaluation system for higher education of the Office of National Education Standards and Quality Assurance by proposing two approaches: 1) to develop an overall monitoring and evaluation system in both short and long terms in which the evaluation process comprises of the pre-evaluation, evaluation, and the post-evaluation operation, and 2) to improve the monitoring system for the performance of relevant organizations on elderly-related issues in which the overall monitoring and evaluation mechanism is conducted by a neutral organization or commission under the supervision of the sub-committee appointed by the National Commission on the Elderly, with the Division of supporting and protecting the elderly acting as the secretary and the monitoring system for the performance of the various organizations on the elderly-related issues in accordance with the framework of the individual organizations.

For the indices appeared in the plan, it is recommended that a certain number be removed, adapted, and that a certain number be included for proper indices. The organizations are then able to select the indices that conform to their vision and mission on the elderly, and the key is to be equipped with systematic and continuous data in order to formulate and compute these indices on the same standard.

Nonetheless, if the first evaluation of the 2nd National Long-Term for the Elderly in Thailand in 2007 is required to be completed in time, the Ministry of Social Development and Social Security must allocate the 2005 budget for specific research in order to compile supplementary data for evaluation and analysis indices. The expense for the first round will be higher compared with the subsequent rounds because it is essentially the construction of the database and the evaluation system. Furthermore, neutral organizations should be selected to evaluate and monitor the overall elderly plan.

สารบัญ

หน้า

คำนำ	
บทคัดย่อ	i
Abstract	ii
บทนำ	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	2
แนวทางการพัฒนาระบบกลไกติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุ	8
- ระบบกลไกการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนในภาพรวม	9
- การพัฒนาระบบการติดตามผลการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง	16
- ความสัมพันธ์ระหว่างการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนในภาพรวม กับการพัฒนาระบบการติดตามผลการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง	17
ผลการวิเคราะห์ดัชนีและสถานการณ์สำหรับการประเมินแผน	20
ตาราง สรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับดัชนีตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2	26
ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับดัชนีที่ควรใช้ในร่างการปรับแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2	36
บทสรุปและข้อเสนอแนะ	41
ภาคผนวก ก ผลการวิเคราะห์รายดัชนี	43
ภาคผนวก ข คู่มือดัชนี	154
ภาคผนวก ค ดัชนีจำแนกตามแผนและยุทธศาสตร์ในแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2	237
ภาคผนวก ง เอกสารประกอบการระดมความคิดเห็นที่ 2	259

สารบัญ ภาคผนวก ก

หน้า

ภาคผนวก ก ผลการวิเคราะห์รายดัชนี

ดัชนีที่ 1 อัตราครอบคลุมการประกันยามชราภาพในประชากรอายุ 30-59 ปี	45
ดัชนีที่ 2 อัตรารายได้ทดแทนเฉลี่ย เมื่อเกษียณอายุในกลุ่มที่มีหลักประกัน	47
ดัชนีที่ 2 (เพิ่มเติม) สัดส่วนครอบคลุมประชากรสูงอายุของหลักประกันยามชราภาพ	49
ดัชนีที่ 3 เงินออมต่อรายได้ต่อหัว	50
ดัชนีที่ 4 เงินออมทั้งระบบต่อ GDP	51
ดัชนีที่ 4 (ใหม่) หนี้สินของครัวเรือน	52
ดัชนีที่ 5 จำนวนบุคคลและเงินออมทั้งหมดของ Provident Fund	53
ดัชนีที่ 6 กำหนดเวลาที่ต้องมีการดำเนินการให้มีการลดหย่อนภาษี เพื่อส่งเสริมการออมสำหรับวัยผู้สูงอายุ	54
ดัชนีที่ 7 กำหนดเวลาที่ต้องมีการบรรจุในหลักสูตรชั้นประถมและมัธยมศึกษาตอนต้น	
เกี่ยวกับวิชาการดูแลสุขภาพและพฤติกรรมอนามัย	57
ดัชนีที่ 8 สัดส่วนประชากรอายุ 35-59 ปี ที่มีความรู้ด้านวงจรชีวิต กระบวนการชรา	
และความรู้ด้านการเตรียมตัว (ที่กำหนด)	58
ดัชนีที่ 9 สัดส่วนประชากรอายุ 35-59 ปี ที่ได้ปฏิบัติในการเตรียมตัวด้านต่างๆ (รายได้ สุขภาพ ที่อยู่อาศัย)	59
ดัชนีที่ 10 สัดส่วนทัศนคติทางบวกต่อผู้สูงอายุในประชากรอายุ 7-59 ปี	60
ดัชนีที่ 11 สัดส่วนประชากรสูงอายุที่มีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ในขณะนั้น	61
ดัชนีที่ 11 (แก้ไข) ประชากรสูงอายุมีสุขภาพดีและอายุยืน โดยมีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์	62
ดัชนีที่ 12 สัดส่วนชมรมผู้สูงอายุที่มีกิจกรรมครั้งสุดท้ายในระยะ 3 เดือนที่ผ่านมา	63
ดัชนีที่ 13 สัดส่วนประชากรสูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ และร่วมกิจกรรมในระยะ 3 เดือนที่ผ่านมา	64
ดัชนีที่ 14 สัดส่วนผู้สูงอายุที่ต้องการทำงานแต่ไม่มีงานทำต่อผู้สูงอายุที่ต้องการทำงาน	
(ผู้สูงอายุที่ต้องการทำงานแต่ไม่มีงานทำ และผู้สูงอายุที่ทำงานอยู่) (อัตราว่างงานในผู้สูงอายุ)	65
ดัชนีที่ 14 (แก้ไข) อัตราของผู้สูงอายุที่ทำงานต่อผู้สูงอายุทั้งหมด	66
ดัชนีที่ 15 สัดส่วนหมู่บ้านที่มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมเสริมรายได้ที่มีผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมในขณะนั้น	67
ดัชนีที่ 16 สัดส่วนประชากรสูงอายุที่พึงพอใจสถานะการเงินของตนเอง	68
ดัชนีที่ 16 (แก้ไข) สัดส่วนประชากรสูงอายุที่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ	69
ดัชนีที่ 17 สัดส่วนผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนในระยะ 1 ปีที่ผ่านมา	71
ดัชนีที่ 17 (แก้ไข) สัดส่วนผู้สูงอายุที่ได้รับการประกาศเกียรติคุณจากโครงการต่างๆ แต่ละปี	
ต่อผู้ที่ได้รับประกาศเกียรติคุณทั้งหมด	72
ดัชนีที่ 18 สัดส่วนของผู้สูงอายุที่ได้รับข้อมูลข่าวสารสำหรับผู้สูงอายุผ่านสื่อในระยะ 1 เดือนที่ผ่านมา	73
ดัชนีที่ 19 กำหนดเวลาที่จะต้องมีการมีมาตรฐาน (มาตรฐานขั้นต่ำสำหรับสถานสงเคราะห์คนชรา ฯลฯ)	74
ดัชนีที่ 20 สัดส่วนของผู้สูงอายุที่อาศัยในบ้านที่มีสภาพได้มาตรฐาน	75
ดัชนีที่ 21 สัดส่วนของผู้สูงอายุที่ยากจนและไม่มีแหล่งพึ่งพิงที่เพียงพอและไม่ได้รับสวัสดิการรายได้	
ต่อผู้สูงอายุที่ยากจนและไม่มีแหล่งพึ่งพิงที่เพียงพอ	77
ดัชนีที่ 22 สัดส่วนครอบคลุมประชากรสูงอายุของหลักประกันยามชราภาพ	84
ดัชนีที่ 23 สัดส่วนครอบคลุมหมู่บ้านของกองทุนในชุมชนที่มีวัตถุประสงค์ครอบคลุมผู้สูงอายุ	85

ดัชนีที่ 23 (แก้ไข) สัดส่วนของหมู่บ้านที่มีกองทุนในชุมชนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อผู้สูงอายุต่อจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด	86
ดัชนีที่ 24 สัดส่วนประชากรสูงอายุที่ใช้ระบบประกันสุขภาพในการเจ็บป่วยครั้งสุดท้าย	87
ดัชนีที่ 25 กำหนดเวลาที่ต้องมีการดำเนินการลดหย่อนภาษีรายได้ให้แก่บุตรซึ่งเป็นผู้อุปการะเลี้ยงดูผู้สูงอายุ ที่เป็นบุพการีและไม่มีเงินได้รวมทั้งไม่ได้รับผลประโยชน์อื่นใดมาก่อน	89
ดัชนีที่ 26 กำหนดเวลาที่ต้องมีกฎหมายและแนวปฏิบัติในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้สูงอายุ	91
ดัชนีที่ 27 สัดส่วนประชากรสูงอายุที่อยู่กับครอบครัว	96
ดัชนีที่ 27 (เพิ่มเติม) สัดส่วนผู้สูงอายุที่ถูกทอดทิ้งจำแนกตามเพศ	98
ดัชนีที่ 28 สัดส่วนผู้ดูแลที่มีความรู้ในการดูแล (โภชนาการ การแก้ไขปัญหาวเวลาเจ็บป่วยเฉียบพลัน) ต่อผู้ดูแลทั้งหมดของผู้สูงอายุที่ออกจากบ้านไม่ได้	99
ดัชนีที่ 28 (แก้ไข) สัดส่วนผู้ดูแลที่มีความรู้ในการดูแล (โภชนาการ การแก้ไขปัญหาวเวลาเจ็บป่วยเฉียบพลัน) ต่อผู้ดูแลทั้งหมดของผู้สูงอายุที่พิการและช่วยเหลือตนเองไม่ได้	102
ดัชนีที่ 29 กำหนดเวลาที่ต้องมีการดำเนินการลดค่าโดยสารระบบขนส่งสาธารณะ และระบบขนส่งมวลชนแก่ผู้สูงอายุ	103
ดัชนีที่ 30 กำหนดเวลาที่ต้องมีการดำเนินการปรับปรุงบริการระบบขนส่งสาธารณะ ให้สะดวก เหมาะสมกับผู้สูงอายุ	105
ดัชนีที่ 31 กำหนดเวลาที่ต้องมีการดำเนินการ จัดทำมาตรฐานสถานที่สาธารณะแก่ผู้สูงอายุ เช่น ถนน ทางเดิน อาคาร ห้องชุด	106
ดัชนีที่ 32 สัดส่วนการปรากฏของการจัดอุปกรณ์อำนวยความสะดวก ได้แก่ ทางเดิน บันได และห้องสุขา ในสถานที่ต่อไปนี้ โรงพยาบาลรัฐ/เอกชน, ศาลากลางจังหวัด/กทม., ที่ว่าการอำเภอ/เขต, ห้างสรรพสินค้า/ศูนย์การค้า, สวนสาธารณะ, สถานีขนส่ง/สนามบิน/สถานีรถไฟ	108
ดัชนีที่ 33 กำหนดเวลาที่ต้องมีการดำเนินการจัดทำมาตรฐานสวนสาธารณะ และสนามกีฬา สำหรับการออกกำลังกาย และพักผ่อนที่เหมาะสม และปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ	112
ดัชนีที่ 34 จำนวนสวนสาธารณะ/สนามกีฬาต่อประชากร 1 แสนคนในเขตเมืองทั่วประเทศตามมาตรฐานสากล	115
ดัชนีที่ 35 อัตราครอบคลุมหมู่บ้าน (ในด้านการจัดตั้ง และพัฒนาบริการทางสุขภาพ และทางสังคม ในชุมชนที่สามารถเข้าถึงผู้สูงอายุมากที่สุด)	116
ดัชนีที่ 35 (ใหม่) สัดส่วนของหมู่บ้าน ที่มีโครงการบริการเพื่อผู้สูงอายุต่อจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด	117
ดัชนีที่ 36 อัตราครอบคลุมตำบล (ในด้านการจัดตั้งและการพัฒนาบริการทางสุขภาพและทางสังคม)	119
ดัชนีที่ 37 สัดส่วนผู้สูงอายุที่เคลื่อนที่ภายในห้องไม่ได้และได้รับการบริการชุมชนภายในระยะเวลา 6 เดือน ต่อผู้สูงอายุที่เคลื่อนที่ไม่ได้ทั้งหมด	120
ดัชนีที่ 37 (ใหม่) สัดส่วนผู้สูงอายุที่พิการและช่วยเหลือตนเองไม่ได้และได้รับการบริการชุมชนภายในระยะเวลา 6 เดือน ต่อผู้สูงอายุทั้งหมดที่พิการและช่วยเหลือตนเองไม่ได้	121
ดัชนีที่ 38 สัดส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบลที่มีการจัดงบประมาณและ/หรือกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุ	123
ดัชนีที่ 39 สัดส่วนขององค์กรทางศาสนาที่มีการจัดงบประมาณและ/หรือกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุ	124
ดัชนีที่ 40 สัดส่วนขององค์กรเอกชนและองค์กรสาธารณประโยชน์ที่มีการจัดงบประมาณ และ/หรือกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุ	125
ดัชนีที่ 41 กำหนดมาตรการการเกื้อหนุน ให้เอกชนจัดบริการด้านสุขภาพ และสังคมให้แก่ผู้สูงอายุที่สามารถซื้อบริการได้ โดยมีการดูแล และกำกับมาตรฐาน และค่าบริการที่เป็นธรรมร่วมด้วย	126
ดัชนีที่ 42 กำหนดมาตรฐานการบริการ (ด้านสุขภาพและสังคมของเอกชน)	128

ดัชนีที่ 43 กำหนดเวลาที่จะต้องมีการควบคุมกำกับและการทำมาตรฐานสถานบริการด้านสุขภาพ	
และสังคมของเอกชน	130
ดัชนีที่ 44 กำหนดเวลาที่ต้องมีการดำเนินการจัดบริการแพทย์ทางเลือก	131
ดัชนีที่ 45 สัดส่วนการมีคลินิกผู้สูงอายุในโรงพยาบาลของรัฐที่มีจำนวนเตียงตั้งแต่ 60 เตียงขึ้นไป	133
ดัชนีที่ 46 สัดส่วนการมีหอผู้ป่วยสูงอายุในโรงพยาบาลของรัฐที่มีจำนวนเตียงตั้งแต่ 240 เตียงขึ้นไป	134
ดัชนีที่ 47 คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ (กสผ.) มีหน่วยงานที่มีศักยภาพ	
รองรับการดำเนินการโดยมีบุคลากรและงบประมาณที่เพียงพอ	135
ดัชนีที่ 48 ดำเนินการให้มีการพัฒนาปรับปรุงแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2	141
ดัชนีที่ 49 จัดให้มีจำนวนองค์กรที่มีเครือข่ายการบริหาร และพัฒนาผู้สูงอายุขึ้นในระดับตำบล และหมู่บ้าน	
เชื่อมโยงกับคณะกรรมการระดับชาติ	143
ดัชนีที่ 49 (ใหม่) จัดให้มีองค์กรเครือข่ายการบริหารและพัฒนาผู้สูงอายุระดับท้องถิ่น	
เชื่อมโยงคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ	144
ดัชนีที่ 50 จำนวนบุคลากรด้านผู้สูงอายุที่ได้รับการผลิต หรือการฝึกอบรมในแต่ละปี	146
ดัชนีที่ 51 มีการติดตาม และกำหนดแผนการผลิตบุคลากรด้านผู้สูงอายุ	147
ดัชนีที่ 52 จำนวนและ/หรืองบประมาณของการศึกษาวิจัยด้านผู้สูงอายุ	148
ดัชนีที่ 53 จัดทำมาตรฐานของกระบวนการประเมินเพื่อการติดตามผล	
การดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2	149
ดัชนีที่ 54 มีการดำเนินการให้มีการติดตามประเมินผล	
การดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 ทั้งในระดับชาติและระดับหน่วยงาน	150
ดัชนีที่ 55 มีรายงานข้อมูลด้านผู้สูงอายุที่สำคัญทุกปี	151
ดัชนีที่ 56 มีการจัดทำระบบฐานข้อมูล ซึ่งรวมทั้งเทคโนโลยีสารสนเทศ	
เพื่อง่ายต่อการสืบหาเครือข่ายแหล่งข้อมูลและข้อมูลที่สำคัญ	152
ดัชนีที่ 57 มีระบบเชื่อมโยงข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ	153

สารบัญ ภาคผนวก ข

หน้า

ภาคผนวก ข คู่มือดัชนี

ดัชนีที่ 1 อัตราครอบคลุมการประกันยามชราภาพในประชากรอายุ 30-59 ปี	156
ดัชนีที่ 2 อัตรารายได้ทดแทนเฉลี่ยเมื่อเกษียณอายุในกลุ่มที่มีหลักประกัน	158
ดัชนีที่ 2 (เพิ่มเติม) สัดส่วนครอบคลุมประชากรสูงอายุของหลักประกันยามชราภาพ	159
ดัชนีที่ 3 เงินออมต่อรายได้ต่อหัว	160
ดัชนีที่ 4 (ใหม่) หนี้สินของครัวเรือน	161
ดัชนีที่ 6 กำหนดเวลาที่ต้องมีการดำเนินการให้มีการลดหย่อนภาษี เพื่อส่งเสริมการออมสำหรับวัยผู้สูงอายุ	162
ดัชนีที่ 8 สัดส่วนประชากรอายุ 35-59 ปี ที่มีความรู้ด้านวงจรชีวิต กระบวนการชรา และความรู้ด้านการเตรียมตัว (ที่กำหนด)	163
ดัชนีที่ 9 สัดส่วนประชากรอายุ 35-59 ปี ที่ได้ปฏิบัติในการเตรียมตัวด้านต่างๆ (รายได้ สุขภาพ ที่อยู่อาศัย)	164
ดัชนีที่ 10 สัดส่วนทัศนคติทางบวกต่อผู้สูงอายุในประชากรอายุ 7-59 ปี	165
ดัชนีที่ 11 สัดส่วนประชากรสูงอายุที่มีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ในขณะนั้น	166
ดัชนีที่ 11 (แก้ไข) ประชากรสูงอายุมีสุขภาพดีและอายุยืน โดยมีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์	167
ดัชนีที่ 12 สัดส่วนชมรมผู้สูงอายุที่มีกิจกรรมครั้งสุดท้ายในระยะ 3 เดือนที่ผ่านมา	168
ดัชนีที่ 13 สัดส่วนประชากรสูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ และร่วมกิจกรรมในระยะ 3 เดือนที่ผ่านมา	169
ดัชนีที่ 14 สัดส่วนผู้สูงอายุที่ต้องการทำงานแต่ไม่มีงานทำต่อผู้สูงอายุที่ต้องการทำงาน (ผู้สูงอายุที่ต้องการทำงานแต่ไม่มีงานทำ และผู้สูงอายุที่ทำงานอยู่) (อัตราว่างงานในผู้สูงอายุ)	170
ดัชนีที่ 14 (แก้ไข) อัตราของผู้สูงอายุที่ทำงานต่อผู้สูงอายุทั้งหมด	171
ดัชนีที่ 15 สัดส่วนหมู่บ้านที่มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมเสริมรายได้ ที่มีผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมในขณะนั้น	172
ดัชนีที่ 16 สัดส่วนประชากรสูงอายุที่พึงพอใจสถานะการเงินของตนเอง	173
ดัชนีที่ 16 (แก้ไข) สัดส่วนประชากรสูงอายุที่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ	174
ดัชนีที่ 17 สัดส่วนผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนในระยะ 1 ปีที่ผ่านมา	176
ดัชนีที่ 17 (แก้ไข) สัดส่วนผู้สูงอายุที่ได้รับการประกาศเกียรติคุณจากโครงการต่างๆ แต่ละปี	
ต่อผู้ที่ได้รับประกาศเกียรติคุณทั้งหมด	177
ดัชนีที่ 18 สัดส่วนของผู้สูงอายุที่ได้รับข้อมูลข่าวสารสำหรับผู้สูงอายุผ่านสื่อในระยะ 1 เดือนที่ผ่านมา	179
ดัชนีที่ 19 กำหนดเวลาที่จะต้องมีมาตรฐาน (มาตรฐานขั้นต่ำสำหรับสถานสงเคราะห์คนชรา ฯลฯ)	181
ดัชนีที่ 20 สัดส่วนของผู้สูงอายุที่อาศัยในบ้านที่มีสภาพได้มาตรฐาน	183
ดัชนีที่ 21 สัดส่วนของผู้สูงอายุที่ยากจนและ ไม่มีแหล่งพึ่งพิงที่เพียงพอและไม่ได้รับสวัสดิการรายได้	
ต่อผู้สูงอายุที่ยากจนและ ไม่มีแหล่งพึ่งพิงที่เพียงพอ	185
ดัชนีที่ 23 สัดส่วนครอบคลุมหมู่บ้านของกองทุนในชุมชนที่มีวัตถุประสงค์ครอบคลุมผู้สูงอายุ	187
ดัชนีที่ 23 (แก้ไข) สัดส่วนของหมู่บ้านที่มีกองทุนในชุมชนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อผู้สูงอายุ ต่อจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด	188
ดัชนีที่ 24 สัดส่วนประชากรสูงอายุที่ใช้ระบบประกันสุขภาพในการเจ็บป่วยครั้งสุดท้าย	189
ดัชนีที่ 25 กำหนดเวลาที่ต้องมีการดำเนินการลดหย่อนภาษีรายได้ให้แก่บุตรซึ่งเป็นผู้อุปการะเลี้ยงดูผู้สูงอายุ ที่เป็นบุพการี และไม่มีเงินได้รวมทั้งไม่ได้รับผลประโยชน์อื่นใดมาก่อน	190
ดัชนีที่ 26 กำหนดเวลาที่ต้องมีกฎหมายและแนวปฏิบัติในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้สูงอายุ	191

ดัชนีที่ 27 สัดส่วนประชากรสูงอายุที่อยู่กับครอบครัว	192
ดัชนีที่ 27 (เพิ่มเติม) สัดส่วนผู้สูงอายุที่ถูกทอดทิ้งจำแนกตามเพศ	194
ดัชนีที่ 28 สัดส่วนผู้ดูแลที่มีความรู้ในการดูแล (โภชนาการ การแก้ไขปัญหเวลาเจ็บป่วยเฉียบพลัน) ต่อผู้ดูแลทั้งหมดของผู้สูงอายุที่ออกจากบ้านไม่ได้	196
ดัชนีที่ 28 (แก้ไข) สัดส่วนผู้ดูแลที่มีความรู้ในการดูแล (โภชนาการ การแก้ไขปัญหเวลาเจ็บป่วยเฉียบพลัน) ต่อผู้ดูแลทั้งหมดของผู้สูงอายุที่พิการและช่วยเหลือตนเองไม่ได้	198
ดัชนีที่ 29 กำหนดเวลาที่ต้องมีการดำเนินการลดค่าโดยสารระบบขนส่งสาธารณะ และระบบขนส่งมวลชนแก่ผู้สูงอายุ	200
ดัชนีที่ 30 กำหนดเวลาที่ต้องมีการดำเนินการปรับปรุงบริการระบบขนส่งสาธารณะ ให้สะดวก เหมาะสมกับผู้สูงอายุ	201
ดัชนีที่ 31 กำหนดเวลาที่ต้องมีการดำเนินการ จัดทำมาตรฐานสถานที่สาธารณะแก่ผู้สูงอายุ เช่น ถนน ทางเดิน อาคาร ห้องชุด	203
ดัชนีที่ 32 สัดส่วนการปรากฏของการจัดอุปกรณ์อำนวยความสะดวก ได้แก่ ทางเดิน บันได และห้องสุขา ในสถานที่ต่อไปนี้ โรงพยาบาลรัฐ/เอกชน, ศาลากลางจังหวัด/กทม., ที่ว่าการอำเภอ/เขต, ห้างสรรพสินค้า/ศูนย์การค้า, สวนสาธารณะ, สถานีขนส่ง/สนามบิน/สถานีรถไฟ	205
ดัชนีที่ 33 กำหนดเวลาที่ต้องมีการดำเนินการจัดทำมาตรฐานสวนสาธารณะ และสนามกีฬา สำหรับการออกกำลังกาย และพักผ่อนที่เหมาะสม และปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ	207
ดัชนีที่ 35 (ใหม่) สัดส่วนของหมู่บ้าน ที่มีโครงการบริการเพื่อผู้สูงอายุต่อจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด	208
ดัชนีที่ 37 (ใหม่) สัดส่วนผู้สูงอายุที่พิการและช่วยเหลือตนเองไม่ได้และได้รับการบริการชุมชนภายในระยะเวลา 6 เดือน ต่อผู้สูงอายุทั้งหมดที่พิการและช่วยเหลือตนเองไม่ได้	209
ดัชนีที่ 38 สัดส่วนขององค์กรบริหารส่วนตำบลที่มีการจัดงบประมาณและ/หรือกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุ	211
ดัชนีที่ 39 สัดส่วนขององค์กรทางศาสนาที่มีการจัดงบประมาณและ/หรือกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุ	213
ดัชนีที่ 40 สัดส่วนขององค์กรเอกชนและองค์กรสาธารณประโยชน์ที่มีการจัดงบประมาณ และ/หรือกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุ	215
ดัชนีที่ 41 กำหนดมาตรการเกื้อหนุน ให้เอกชนจัดบริการด้านสุขภาพ และสังคมให้แก่ผู้สูงอายุที่สามารถซื้อบริการได้ โดยมีการดูแล และกำกับมาตรฐาน และค่าบริการที่เป็นธรรมร่วมด้วย	216
ดัชนีที่ 42 กำหนดมาตรฐานการบริการ (ด้านสุขภาพและสังคมของเอกชน)	217
ดัชนีที่ 43 กำหนดเวลาที่จะต้องมีการกฏเพื่อการควบคุมกำกับและการทำงานมาตรฐานสถานบริการด้านสุขภาพ และสังคมของเอกชน	218
ดัชนีที่ 44 กำหนดเวลาที่ต้องมีการดำเนินการจัดบริการแพทย์ทางเลือก	220
ดัชนีที่ 45 สัดส่วนการมีคลินิกผู้สูงอายุในโรงพยาบาลของรัฐที่มีจำนวนเตียงตั้งแต่ 60 เตียงขึ้นไป	221
ดัชนีที่ 46 สัดส่วนการมีหอผู้ป่วยสูงอายุในโรงพยาบาลของรัฐที่มีจำนวนเตียงตั้งแต่ 240 เตียงขึ้นไป	222
ดัชนีที่ 47 คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ (กสผ.) มีหน่วยงานที่มีศักยภาพ รองรับการดำเนินการ โดยมีบุคลากรและงบประมาณที่เพียงพอ	223
ดัชนีที่ 48 ดำเนินการให้มีการพัฒนาปรับปรุงแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2	225
ดัชนีที่ 49 จัดให้มีจำนวนองค์กรที่มีเครือข่ายการบริหาร และพัฒนาผู้สูงอายุขึ้นในระดับตำบล และหมู่บ้าน เชื่อมโยงกับคณะกรรมการระดับชาติ	226

ดัชนีที่ 49 (ใหม่) จัดให้มีองค์กรเครือข่ายการบริหารและพัฒนาผู้สูงอายุระดับท้องถิ่น	
เชื่อมโยงคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ	227
ดัชนีที่ 50 จำนวนบุคลากรด้านผู้สูงอายุที่ได้รับการผลิต หรือการฝึกอบรมในแต่ละปี	228
ดัชนีที่ 51 มีการติดตาม และกำหนดแผนการผลิตบุคลากรด้านผู้สูงอายุ	230
ดัชนีที่ 52 จำนวนและ/หรืองบประมาณของการศึกษาวิจัยด้านผู้สูงอายุ	231
ดัชนีที่ 53 จัดทำมาตรฐานของกระบวนการประเมินเพื่อการติดตามผล	
การดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2	232
ดัชนีที่ 54 มีการดำเนินการให้มีการติดตามประเมินผล	
การดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 ทั้งในระดับชาติและระดับหน่วยงาน	233
ดัชนีที่ 55 มีรายงานข้อมูลด้านผู้สูงอายุที่สำคัญทุกปี	234
ดัชนีที่ 56 มีการจัดทำระบบฐานข้อมูล ซึ่งรวมทั้งเทคโนโลยีสารสนเทศ	
เพื่อง่ายต่อการสืบหาเครือข่ายแหล่งข้อมูลและข้อมูลที่สำคัญ	235
ดัชนีที่ 57 มีระบบเชื่อมโยงข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ	236

สารบัญ ภาคผนวก ค

	หน้า
ภาคผนวก ค ดัชนีจำแนกตามแผนและยุทธศาสตร์ในแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2	237
ดัชนีรวมของยุทธศาสตร์	238
ดัชนีคุณภาพภาวะประชากรสูงอายุ (Population Ageing Quality Index ; PAQ Index)	239
ดัชนีรายการมาตรการ	240
ยุทธศาสตร์ที่ 1 : ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ	
1. มาตรการ หลักประกันรายได้เพื่อวัยสูงอายุ	
1.1 ขยายหลักประกันสุขภาพให้ครอบคลุมบุคคลทั่วไป	
1.2 ส่งเสริมการออมตั้งแต่วัยทำงาน	
1.3 ลดหย่อนภาษีเพื่อส่งเสริมการออมสำหรับวัยสูงอายุ	241
2. มาตรการ การให้การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต	
2.1 ส่งเสริมพฤติกรรมอนามัยตั้งแต่วัยเด็ก ให้มีหลักสูตรวิชาการดูแลสุขภาพและพฤติกรรมอนามัย	
2.2 ส่งเสริมและจัดบริการการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิตทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อความเข้าใจชีวิตและพัฒนาการในแต่ละวัยและเพื่อการเตรียมตัวเข้าสู่วัยสูงอายุที่เหมาะสม	
2.3 ผนวกให้สังคมตระหนักถึงความจำเป็นของการเตรียมการเข้าสู่การเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ	
2.4 เตรียมการสำหรับผู้ที่จะเข้าสู่วัยสูงอายุให้มีความรู้ที่ถูกต้องในทุกเรื่องที่จำเป็น	242
3. มาตรการ การปลูกจิตสำนึกให้คนในสังคมตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ	
3.1 ส่งเสริมให้ประชาชนทุกวัยเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการดูแลรับผิดชอบครอบครัวผู้สูงอายุและชุมชน	
3.2 จัดให้มีการศึกษาเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยโดยเริ่มตั้งแต่ระดับอนุบาล	
3.3 ส่งเสริมให้มีกิจกรรมสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุกับคนทุกวัย โดยดำเนินการเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และการกีฬา	
3.4 ผนวกให้สังคมมีจิตสำนึกและตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ	243
ยุทธศาสตร์ที่ 2 : ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุ	
1. มาตรการ ส่งเสริมความรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันดูแลตนเองเบื้องต้น	
1.1 จัดบริการการอบรมในรูปแบบที่หลากหลายและเหมาะสมแก่ผู้สูงอายุ	
1.2 จัดบริการให้คำปรึกษาทั่วไปในสถานบริการทางสุขภาพของรัฐและเอกชน	
1.3 ดำเนินการให้มีการสื่อสารข่าวสารแก่ผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง	244
2. มาตรการ ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันและสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้สูงอายุ	
2.1 ส่งเสริมการจัดตั้งและดำเนินงานชมรมผู้สูงอายุและเครือข่าย	
2.2 สนับสนุนกิจกรรมขององค์กรเครือข่ายผู้สูงอายุ	245
3. มาตรการ ส่งเสริมด้านการทำงานและการหารายได้ของผู้สูงอายุ	
3.1 ส่งเสริมการทำงานทั้งเต็มเวลาและไม่เต็มเวลา ทั้งในระบบและนอกระบบ	
3.2 ส่งเสริมการฝึกอาชีพและจัดหางานให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถ	
3.3 ส่งเสริมการรวมกลุ่มของชุมชนเพื่อจัดทำกิจกรรมเสริมรายได้ โดยให้ผู้สูงอายุสามารถมีส่วนร่วมด้วย	246

4. มาตรการ สนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ	
4.1 ประกาศเกียรติคุณผู้สูงอายุที่เป็นตัวอย่างที่ดีของสังคม	
4.2 ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้มีการเผยแพร่ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุและให้มีส่วนร่วมในกิจกรรม ด้านต่างๆ ในสังคม	247
5. มาตรการส่งเสริมสนับสนุนสื่อทุกประเภทให้มีรายการเพื่อผู้สูงอายุ และสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้และสามารถเข้าถึงข่าวสารและสื่อ	
5.1 ส่งเสริมสนับสนุนสื่อทุกประเภทให้มีรายการเพื่อผู้สูงอายุ	
5.2 ส่งเสริมการผลิตและการเข้าถึงสื่อและข่าวสารที่มีประสิทธิภาพสำหรับผู้สูงอายุ	
5.3 ดำเนินการให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆ ได้อย่างต่อเนื่อง	248
6. มาตรการ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัย	
6.1 กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับสถานสงเคราะห์คนชรา และหน่วยงานที่ให้บริการด้านที่พักอาศัย แก่ผู้สูงอายุ ไม่ว่าของรัฐหรือเอกชน และหน่วยงานของเอกชนที่ให้บริการด้านนี้ต้องได้รับอนุญาตจัดตั้ง และจดทะเบียนกับทางราชการ	
6.2 สนับสนุนให้องค์กรทั้งภาครัฐ ชุมชนและเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการรับผิดชอบและจัดบริการ ด้านที่พักอาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ	
6.3 กำหนดมาตรการแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อที่อยู่อาศัย การปรับปรุงที่อยู่อาศัย และระบบสาธารณูปโภค สำหรับผู้สูงอายุ	249
ยุทธศาสตร์ที่ 3 : ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ	
1. มาตรการ ค้ำครองด้านรายได้	
1.1 จัดสวัสดิการด้านรายได้แก่ผู้สูงอายุที่ยากจนและ ไม่มีแหล่งพึ่งพิงที่เพียงพอ	
1.2 ส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนในชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ	250
2. มาตรการ หลักประกันด้านสุขภาพ	
2.1 พัฒนาและส่งเสริมระบบประกันสุขภาพที่มีคุณภาพสำหรับผู้สูงอายุทุกคน	251
3. มาตรการ ด้านครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง	
3.1 ลดหย่อนภาษีรายได้ให้แก่บุตรซึ่งเป็นผู้อุปการะเลี้ยงดูผู้สูงอายุที่เป็นบุพการีและ ไม่มีเงินได้ รวมทั้งไม่ได้รับผลประโยชน์อื่นใดมาก่อน	
3.2 เร่งรัดให้มีกฎหมายและแนวปฏิบัติในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้สูงอายุ	
3.3 ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้อยู่กับครอบครัวอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่องจนวาระสุดท้ายของชีวิตโดย	
3.3.1 รณรงค์ให้เห็นคุณค่าของผู้สูงอายุ	
3.3.2 ส่งเสริมค่านิยมในการอยู่ร่วมกันกับผู้สูงอายุ	
3.3.3 ส่งเสริมสมาชิกในครอบครัวให้มีศักยภาพในการดูแลผู้สูงอายุ โดยการให้ความรู้และ ข้อมูลแก่ผู้ดูแลผู้สูงอายุเกี่ยวกับบริการต่างๆ ที่เป็นประโยชน์	252

4. มาตรการ ระบบบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน

4.1 ปรับปรุงบริการสาธารณะทุกระบบให้สามารถอำนวยความสะดวกให้ผู้สูงอายุในการดำรงชีวิตและติดต่อสัมพันธ์กับสังคม กลุ่ม และบุคคล

- 4.1.1 ลดราคาค่าโดยสารระบบขนส่งสาธารณะและระบบขนส่งมวลชนแก่ผู้สูงอายุ
- 4.1.2 ปรับปรุงบริการระบบขนส่งสาธารณะให้สะดวกเหมาะสมกับผู้สูงอายุ
- 4.1.3 จัดทำมาตรฐานสถานที่สาธารณะแก่ผู้สูงอายุ เช่น ถนน ทางเดิน อาคาร ห้องสุขา
- 4.1.4 จัดสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่สาธารณะแก่ผู้สูงอายุ
เช่น ถนน ทางเดิน อาคาร ห้องสุขา
- 4.1.5 จัดทำมาตรฐานสวนสาธารณะและสนามกีฬาสำหรับการออกกำลังกายและพักผ่อน
ที่เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ
- 4.1.6 จัดให้มีสวนสาธารณะและสนามกีฬาสำหรับการออกกำลังกายและพักผ่อนที่เหมาะสม
และปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุอย่างเพียงพอ

253

4.2 จัดตั้งและพัฒนาบริการทางสุขภาพและทางสังคมในชุมชนที่สามารถเข้าถึงผู้สูงอายุมากที่สุด โดยเน้นบริการถึงบ้าน และมีการสอดประสานกันระหว่างบริการทางสุขภาพและทางสังคม โดยควรครอบคลุมบริการดังต่อไปนี้

- 4.2.1 ศูนย์เฝ้าระวังและส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ
- 4.2.2 ศูนย์กลางวัน
- 4.2.3 บริการเยี่ยมบ้าน
- 4.2.4 บริการดูแลที่บ้าน
- 4.2.5 บริการสุขภาพที่บ้าน
- 4.2.6 บริการชุมชนเคลื่อนที่ไปในพื้นที่ต่างๆ โดยเฉพาะพื้นที่ห่างไกล
- 4.2.7 ส่งเสริมการจัดตั้งระบบเฝ้าระวัง เกื้อกูล และดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชน
- 4.2.8 สนับสนุนระบบอาสาสมัคร
- 4.2.9 สนับสนุนและส่งเสริมความรู้ความสามารถให้กับผู้ดูแลผู้สูงอายุและอาสาสมัครผู้ดูแล

254

4.3 ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรทางศาสนา องค์กรเอกชนและองค์กรสาธารณประโยชน์ มีส่วนร่วมในการดูแลจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ โดยกระบวนการประชาคม

- 4.3.1 ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีแผนงบประมาณ
ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ
- 4.3.2 ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของชุมชนที่ดำเนินการจัดบริการ
และสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ
- 4.3.3 ส่งเสริมให้องค์กรศาสนามีส่วนร่วมในการพัฒนาจิตใจและดูแลจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ

4.4 เกื้อหนุนให้เอกชนจัดบริการด้านสุขภาพและสังคมให้แก่ผู้สูงอายุที่สามารถซื้อบริการได้ โดยมีการดูแลกำกับมาตรฐานและค่าบริการที่เป็นธรรมร่วมด้วย

4.5 จัดบริการแพทย์ทางเลือก เช่น แพทย์แผนไทย ฯลฯ เพื่อเป็นทางเลือกในการดูแลสุขภาพ

4.6 จัดตั้งคลินิกผู้สูงอายุ หอผู้ป่วยสูงอายุและสถานบริการสุขภาพเรื้อรังสำหรับผู้สูงอายุที่เพียงพอแก่การ ให้บริการและสามารถรองรับปัญหาในผู้สูงอายุ

255

ยุทธศาสตร์ที่ 4 : การบริหารจัดการเพื่อพัฒนางานด้านผู้สูงอายุระดับชาติ และการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ

1. มาตรการ การบริหารจัดการเพื่อพัฒนางานด้านผู้สูงอายุระดับชาติ

- 1.1 ส่งเสริมให้คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติมีศักยภาพในการดำเนินการให้แผนผู้สูงอายุแห่งชาติได้รับการนำไปปฏิบัติ และเป็นสื่อกลางในการประสานงานกิจการและการดำเนินการต่างๆ ทั้งระหว่างองค์กรต่างๆ ภายในประเทศและต่างประเทศ
- 1.2 คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ ดำเนินการให้มีการพัฒนาและปรับปรุงแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 ที่เหมาะสมกับสถานการณ์เป็นระยะอย่างต่อเนื่อง
- 1.3 จัดให้มีเครือข่ายการบริหารและพัฒนาผู้สูงอายุขึ้นในระดับตำบลและหมู่บ้านเชื่อมโยงกับคณะกรรมการระดับชาติ

256

2. มาตรการ ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ

- 2.1 ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตหรือฝึกอบรมบุคลากรด้านผู้สูงอายุ ทั้งในระดับวิชาชีพผู้เชี่ยวชาญ และผู้ดูแลทั่วไป อย่างมีประสิทธิภาพและได้มาตรฐานอย่างต่อเนื่อง
- 2.2 กำหนดแผนการผลิตบุคลากรด้านผู้สูงอายุให้เหมาะสม และเพียงพอต่อความต้องการของประเทศ และดำเนินการติดตามอย่างต่อเนื่อง

257

ยุทธศาสตร์ที่ 5 : การประมวล และพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุ และการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ

1. มาตรการ สนับสนุนและส่งเสริมให้หน่วยงานวิจัยดำเนินการประมวลและพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุที่จำเป็นสำหรับการกำหนดนโยบาย และการพัฒนาการบริการหรือการดำเนินการที่เป็นประโยชน์แก่ผู้สูงอายุ
2. มาตรการ สนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาวิจัยด้านผู้สูงอายุโดยเฉพาะที่เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบาย การพัฒนาการบริการ และการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม
3. มาตรการ ดำเนินการให้มีการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติที่มีมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง
4. มาตรการ พัฒนาระบบข้อมูลทางด้านผู้สูงอายุให้เป็นระบบและทันสมัยตลอดเวลา

258

สารบัญ ภาคผนวก ง

หน้า

ภาคผนวก ง เอกสารประกอบการประชุมระดมความคิดครั้งที่ 2

259

สรุปถอดเทปการประชุมระดมความคิดครั้งที่ 2

298

1. บทนำ

ประเทศไทยได้ดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 1 มาเป็นเวลานานกว่า 20 ปี จุดอ่อนที่พบในช่วงระยะเวลาของแผน ฉบับที่ 1 คือ ไม่มีการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนอย่างเป็นระบบ และไม่มีดัชนีชี้วัดมาตรฐานที่ใช้วัดหรือติดตามการทำงาน (คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ, 2545 อ้างในแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ.2545-2564) เพื่อหลีกเลี่ยงและลดจุดอ่อนด้านการติดตามประเมินผลของแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 1 แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 ได้กำหนดดัชนีต่างๆ เพื่อใช้ในการติดตามประเมินความก้าวหน้าของยุทธศาสตร์ต่างๆ ในแผน อย่างไรก็ตาม ดัชนีต่างๆ ที่กำหนดในแผนนั้นอาจมีปัญหาในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะการได้มาซึ่งข้อมูล การยอมรับในดัชนีจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการใช้ได้ของตัวดัชนีเอง เพื่อลดจุดอ่อนของการขาดการประเมินผลของแผนที่ 1 และเสริมประสิทธิภาพของงานด้านติดตามประเมินผลในแผนที่ 2 ดังนั้นก่อนดำเนินการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องการพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 และสร้างคู่มือดัชนีให้เป็นรูปธรรมเป็นลำดับแรก เพื่อจะได้มีกรอบและมาตรฐานที่เข้าใจตรงกันในหมู่ผู้ทำแผนไปปฏิบัติ ด้วยเหตุนี้การศึกษาครั้งนี้จึงไม่ใช่เป็นการวิจัยเพื่อติดตามและประเมินการดำเนินงานโดยตรง แต่เป็นการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาระบบที่ควรจะใช้ในการติดตามและประเมินผลและพัฒนาคู่มือดัชนีประกอบการประเมินผล อันเป็นเสมือนพิมพ์เขียวหรือเป็นแนวทางหรือมาตรฐานสำหรับให้หน่วยงานต่างๆ นำไปใช้ในการประเมินผลการดำเนินงานต่อไป

แผนพัฒนาผู้สูงอายุฉบับที่ 2 (2545-2564) เป็นแผนระยะยาว ที่พิจารณาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในลักษณะที่เป็นบูรณาการ และเน้นการกำหนดยุทธศาสตร์ของแผนฯ ให้สอดคล้องกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงในช่วงชีวิตจากวัยเด็กสู่วัยสูงอายุ โดยแบ่งเป็น 5 ยุทธศาสตร์ คือ 1) ยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ 2) ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุ 3) ยุทธศาสตร์ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ 4) ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเพื่อพัฒนางานด้านผู้สูงอายุระดับชาติ และการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ และ 5) ยุทธศาสตร์การประมวล และพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุ และการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ นอกจากนี้ แต่ละยุทธศาสตร์ยังได้มีการกำหนดแนวทางการดำเนินการเป็นมาตรการย่อย (รายละเอียดที่ปรากฏในแผนฯ นำเสนอในภาคผนวก ก) มีการกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบ และเป้าหมาย

ดังนั้นเพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้น คณะผู้วิจัยจึงได้เสนอผลการวิเคราะห์ดัชนี โดยพิจารณาความเป็นไปได้ของการนำดัชนีไปใช้ สถานการณ์การประเมินแผนจากข้อมูลล่าสุด และข้อเสนอแนะพร้อมด้วยตารางสรุปผลการศึกษาดัชนีต่างๆ ไว้ในบทที่ 4 ของรายงานนี้ ส่วนรายละเอียดของดัชนีตามมาตรการต่างๆ ในแต่ละยุทธศาสตร์จะปรากฏในภาคผนวก ก ซึ่งประกอบไปด้วย 57 ดัชนี เรียงตามลำดับดังที่ปรากฏในแผนฯ โดยเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ กล่าวคือ ดัชนีที่ 1-10 เป็นตัวชี้วัดของ

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ดัชนีที่ 11-20 เป็นตัวชี้วัดของยุทธศาสตร์ที่ 2 ดัชนีที่ 21-46 เป็นตัวชี้วัดของยุทธศาสตร์ที่ 3 ดัชนีที่ 47-51 เป็นตัวชี้วัดของยุทธศาสตร์ที่ 4 และดัชนีที่ 52-57 เป็นตัวชี้วัดของยุทธศาสตร์ที่ 5

หลังจากวิเคราะห์รายดัชนีแล้ว คณะผู้วิจัยได้รวบรวมดัชนีที่ผ่านการคัดสรร ว่าเหมาะสมที่จะใช้เป็นเครื่องวัดผลการดำเนินงานตามเป้าหมายของมาตรการในแต่ละยุทธศาสตร์ แล้วจัดทำเป็นคู่มือสำหรับการใช้ดัชนีเหล่านี้และแนะนำเสนอไว้ในภาคผนวก ข ซึ่งหวังว่าผู้ที่สนใจจะสามารถแยกส่วนไปใช้ประกอบการประเมินผลได้อย่างสะดวก โดยในภาคผนวก ข จะให้รายละเอียดเกี่ยวกับแต่ละดัชนีว่ามาจากมาตรการใด ในยุทธศาสตร์ใด ดัชนีนั้นมีวัตถุประสงค์อย่างไร วิธีการประเมิน/การวัด หน่วยงานรับผิดชอบหลัก ทั้งนี้หากดัชนีใด มีการปรับแก้ หรือเพิ่มเติม ก็จะแยกมานำเสนอในรายละเอียดต่างหาก โดยจะเขียนกำกับไว้ในวงเล็บ

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. สร้างระบบกลไกการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2
2. พัฒนาคู่มือดัชนีประกอบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการสร้างระบบกลไกการติดตามและประเมินผลการดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 คณะผู้วิจัยได้มีวิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล 2 ส่วนด้วยกันคือ

- 3.1. การรวบรวมข้อมูลเพื่อพัฒนาระบบกลไกการติดตามและประเมินผล
- 3.2. การรวบรวมข้อมูลเพื่อสร้างคู่มือและเกณฑ์มาตรฐานในการประเมิน

3.1. การรวบรวมข้อมูลเพื่อพัฒนาระบบกลไกการติดตามประเมินผล

คณะผู้วิจัยได้ศึกษาระบบประกันคุณภาพของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และระบบการประเมินคุณภาพภายนอกระดับอุดมศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) พบว่าทั้ง 2 ระบบ เป็นระบบที่เป็นมาตรฐานประกันคุณภาพที่มุ่งให้อิสระแก่หน่วยงาน ในการตรวจสอบประเมินผลการดำเนินงาน หากแต่มีเกณฑ์มาตรฐานร่วมกัน จึงมีความเหมาะสมที่จะนำมาประยุกต์ใช้กับการติดตามและประเมินผลตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ คณะผู้วิจัยจึงได้เสนอแนวทางเพื่อพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 โดยอาศัยระบบประกันคุณภาพของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและ สมศ. ดังกล่าวข้างต้น หลังจากนั้นคณะผู้วิจัยได้นำเสนอร่างระบบกลไกการติดตามและประเมินผลให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาและนำมาปรับแก้ไขตามความเห็นร่วมกันระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิและคณะนักวิจัย

3.2. การรวบรวมข้อมูลเพื่อสร้างคู่มือและเกณฑ์มาตรฐานในการประเมิน

คณะผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลสถานการณ์การดำเนินงานตามแผนฯ ของหน่วยงานต่างๆ ศึกษาดัชนีชี้วัดต่างๆ ที่กำหนดไว้ในแผนและที่แต่ละหน่วยงานใช้ ตลอดจนรวบรวมข้อมูลแผนงาน/

โครงการเกี่ยวกับผู้สูงอายุที่หน่วยงานต่างๆ ดำเนินการอยู่ จากนั้นจึงทำการสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อพิจารณาดัชนีต่างๆ ที่ปรากฏในแผนนั้นเป็นอย่างไร และจากผลการสังเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางในการร่างแบบสอบถามเกี่ยวกับยุทธศาสตร์/มาตรการ/ดัชนี/นโยบายหรือการดำเนินงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพของหน่วยงานต่างๆ และจัดเตรียมเอกสารข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับแผนงาน/โครงการเกี่ยวกับผู้สูงอายุเพื่อนำเสนอในการประชุมระดมความคิดครั้งที่ 1

การประชุมระดมความคิดครั้งที่ 1 ณ ศูนย์สารนิเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2547 คณะผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์และข้อมูลของโครงการ ชี้ประเด็นปัญหาจากผลการสังเคราะห์ข้อมูลให้ผู้เข้าร่วมประชุมเข้าใจและแสดงความคิดเห็นต่อเอกสารข้อมูลที่รวบรวมและดัชนีชี้วัด 57 ตัวตามแผนว่ามีปัญหาใดบ้าง ทั้งในเรื่องของการนิยาม ความเป็นไปได้ในการได้มาซึ่งข้อมูลเพื่อสร้างดัชนีแต่ละดัชนี เป็นต้น และในการประชุมครั้งนั้นได้แจกแบบสอบถามซึ่งแบ่งข้อคำถามเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เนื้อหาของแบบสอบถามจะประกอบด้วยดัชนีต่างๆ ที่กำหนดไว้ในแผนของแต่ละหน่วยงาน ผู้เข้าร่วมสัมมนาที่ทำงานในหน่วยงานใดก็จะได้รับแบบสอบถามที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับยุทธศาสตร์/ มาตรการ/ ดัชนีที่ปรากฏในแผนผู้สูงอายุแห่งชาติที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานของตน เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาพิจารณาว่ามีความเกี่ยวข้องในทางปฏิบัติหรือไม่ อย่างไร

ส่วนที่ 2 กำหนดให้ผู้เข้าร่วมสัมมนารอกข้อมูลเพิ่มเติม ระบุยุทธศาสตร์ / มาตรการ/ ดัชนี/ นโยบายหรือการดำเนินงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพในหน่วยงานของผู้เข้าร่วมสัมมนา

เพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูล ผู้วิจัยขอให้ผู้เข้าร่วมสัมมนานำแบบสอบถามกลับไปยังหน่วยงานของตน และส่งแบบสอบถามที่กรอกข้อมูลแล้วกลับมายังวิทยาลัยภายใน 15 วัน ผลจากการกรอกแบบสอบถามดังกล่าว มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 39 รายจาก 29 หน่วยงาน และผู้วิจัยได้นำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้จัดทำรายงานและเอกสารประกอบการประชุมระดมความคิดครั้งที่ 2

อย่างไรก็ตามในเดือนกันยายน 2547 สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุได้จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ "การปรับแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546" และการสัมมนาดังกล่าวได้มีการเสนอให้ปรับแก้มาตรการบางส่วนในแผนผู้สูงอายุ ทางคณะผู้วิจัยได้ขอเข้าร่วมสังเกตการณ์ และขอความร่วมมือจากสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุในการแจกแบบสอบถามไปควบคู่กับเอกสารลงทะเบียนของการประชุมและประชาสัมพันธ์ให้ผู้ร่วมสัมมนารับทราบ แบบสอบถามชุดนี้เป็นแบบสอบถามที่ประกอบด้วยประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

- หน่วยงานของผู้ตอบแบบสอบถามมีพันธกิจด้านการพัฒนาคุณภาพของผู้สูงอายุหรือไม่
- ระบุแผน การดำเนินงาน หรือกิจกรรมในปัจจุบันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้สูงอายุ

- หน่วยงานของผู้ตอบแบบสอบถามมีแผน การดำเนินงาน หรือกิจกรรมในอีก 5 ปีข้างหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านผู้สูงอายุหรือไม่
- หน่วยงานของผู้ตอบแบบสอบถามมีการดำเนินงาน/กิจกรรมด้านผู้สูงอายุที่สอดคล้องกับแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 หรือไม่
- ความเหมาะสมและความสอดคล้องของดัชนีในแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 ในการประเมินผลการทำกิจกรรมเกี่ยวกับผู้สูงอายุหน่วยงานของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ให้ผู้ตอบแบบสอบถามกรอกข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับดัชนีชี้วัดอื่นๆ ที่เหมาะสมกับกิจกรรมด้านผู้สูงอายุของหน่วยงานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้เข้าร่วมสัมมนาตอบแบบสอบถามจำนวน 39 ราย จาก 34 หน่วยงาน ดังนี้

1. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
2. สำนักงานปลัดกระทรวง สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงศึกษาธิการ
3. กองวิชาการและแผนงาน คณะแพทยศาสตร์การพยาบาล ทบวงมหาวิทยาลัย กระทรวงศึกษาธิการ
4. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานนโยบายและแผนฯ กระทรวงศึกษาธิการ
5. กรมสุขภาพจิต กองแผนงาน กระทรวงสาธารณสุข
6. สถาบันพระบรมราชชนก สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข
7. กรมการแพทย์ สถาบันเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ กระทรวงสาธารณสุข
8. กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กองสนับสนุนสุขภาพภาคสนาม กระทรวงสาธารณสุข
9. กรมแพทย์ทหารเรือ กองศึกษา กระทรวงกลาโหม
10. โรงพยาบาลเซนต์หลุยส์
11. สำนักสวัสดิการสังคม กองสังคมสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร
12. สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร
13. ศูนย์อำนวยการเด็ก สตรี ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส กทม. กรุงเทพมหานคร
14. สภาอากาศไทย
15. ศูนย์ฝึกอบรมปฐมพยาบาล และสุขภาพอนามัย สภาอากาศไทย
16. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
17. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
18. กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 2 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
19. กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ สำนักบริการสวัสดิการสังคม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

20. สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ
สำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
21. กรมขนส่งทางอากาศ กองสนับสนุนกิจการท่าอากาศยาน กระทรวงคมนาคม
22. กองกีฬาเพื่อสุขภาพมวลชน ฝ่ายส่งเสริมกีฬา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
23. กรมการขนส่งทางบก สำนักกระบวนกรขนส่งทางบก กลุ่มวิชาการและวางแผน งานวิชาการ
ขนส่งกระทรวงคมนาคม
24. กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพแรงงานและผู้ประกอบการ
กระทรวงแรงงาน
25. สำนักงานประกันสังคม กรมแผนงานและสารสนเทศ กระทรวงแรงงาน
26. บมจ. การบินไทย
27. กรมประชาสัมพันธ์ สำนักพัฒนานโยบายและแผนการประชาสัมพันธ์ สำนักนายกรัฐมนตรี
28. สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักกฎหมายและระเบียบกลาง สำนักนายกรัฐมนตรี
29. กรมการปกครอง กองวิชาการและแผนงาน กระทรวงมหาดไทย
30. กรมการศาสนา สำนักพัฒนาคุณภาพจริยธรรม กระทรวงวัฒนธรรม
31. สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจการค้า กองนโยบายการออมและการลงทุน กระทรวงการคลัง
32. กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมสำนักพัฒนาระบบบริหารงานยุติธรรม กระทรวง
ยุติธรรม
33. สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
34. กรมพัฒนาสังคมและอาสาสมัคร สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรม
ราชูปถัมภ์

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามชุดนี้ ได้นำไปศึกษาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลจากการระดมความคิดครั้งที่ 1 และนำมารวบรวมเป็นฐานข้อมูลสำหรับการประชุมระดมความคิดครั้งที่ 2 ในวันที่ 11 ตุลาคม 2547 (เอกสารประกอบการประชุมระดมความคิดครั้งที่ 2 ดูภาคผนวก ง) ซึ่งการประชุมระดมความคิดครั้งที่ 2 นี้ ได้มีการนำดัชนีแต่ละดัชนีที่คณะผู้วิจัย ได้สังเคราะห์แล้วเสนอให้ที่ประชุมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อดี ข้อด้อยของแต่ละดัชนี ดัชนีใดเหมาะสม ดัชนีใดสมควรปรับเปลี่ยนเพิ่มเติม หรือดัชนีใดต้องการข้อมูลจากการวิจัยเฉพาะเรื่อง ผู้วิจัยได้รวบรวมผลจากการประชุมระดมความคิดครั้งที่ 2 และศึกษาดัชนีต่างๆ เมื่อพบว่าประเด็นใดไม่ชัดเจน ผู้วิจัยได้ส่งผู้ช่วยวิจัยนำแบบสอบถามไปสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องจากบางหน่วยงานเพิ่มเติม และข้อมูลที่ได้จากการระดมความคิดครั้งที่ 2 ประกอบกับการสัมภาษณ์เพิ่มเติม คณะผู้วิจัยได้นำมาสร้างคู่มือและเกณฑ์มาตรฐานการติดตามการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ และนำเสนอคู่มือและเกณฑ์มาตรฐานดังกล่าวไปให้ผู้ที่เกี่ยวข้องประชุมระดมความคิดครั้งที่ 3 ศึกษาก่อนการประชุม

การประชุมระดมความคิดครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 17-18 พฤศจิกายน 2547 คณะผู้วิจัยเสนอคู่มือและเกณฑ์มาตรฐานการประเมินต่อคณะที่ประชุมและรับข้อคิดเห็นร่วมกันในการปรับปรุงคู่มือดัชนีให้เหมาะสม มีความเที่ยงตรง น่าเชื่อถือ เป็นที่ยอมรับได้ ทั้งนี้เพื่อใช้ในการประเมินผลการดำเนินงานตามแผน นอกจากนี้เพื่อความสมบูรณ์ของการสร้างคู่มือและเกณฑ์มาตรฐาน ภายหลังการประชุมระดมความคิดครั้งที่ 3 คณะผู้วิจัยกำหนดให้ผู้ช่วยวิจัยของโครงการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการผู้สูงอายุ โดยเป็นการสัมภาษณ์เรื่องแหล่งข้อมูลที่จะนำมาใช้สร้างดัชนี และรวบรวมสถานการณ์จากข้อมูลล่าสุดและขอข้อมูลจากหน่วยงานต่างๆ โดยมีประเด็นคำถามเพื่อให้ได้ข้อมูลของแต่ละหน่วยงานที่มีการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับดัชนีแต่ละดัชนี ประเด็นต่างๆ ที่สัมภาษณ์ ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับ

- จำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับการสงเคราะห์ด้านที่พัก (นอกเหนือจากเบี้ยยังชีพ)
- จำนวนผู้สูงอายุที่รับเบี้ยยังชีพ
- จำนวนผู้สูงอายุที่เข้าข่ายรับเบี้ยยังชีพแต่ยังไม่ได้รับ
- กองทุนผู้สูงอายุที่ได้รับการส่งเสริมในแต่ละปี
- จำนวนโครงการอบรมผู้ดูแลผู้สูงอายุ ต่อปี
- จำนวนผู้เข้ารับการอบรมผู้ดูแลผู้สูงอายุ ต่อปี
- จำนวนหมู่บ้านที่มีโครงการบริการเพื่อผู้สูงอายุ
- จำนวนหมู่บ้านทั้งหมด
- จำนวนหมู่บ้าน
- ผู้สูงอายุที่ถูกทอดทิ้ง ชายและหญิง
- จำนวน อบต. ทั้งหมด และจำนวน อบต. ที่มีการจัดกิจกรรมหรือโครงการบริการเพื่อผู้สูงอายุ
- จำนวนผู้สูงอายุทั้งหมดในปีเดียวกัน
- เส้นความยากจน และจำนวนผู้สูงอายุที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นยากจน
- ผู้สูงอายุที่อยู่กับครอบครัว ผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียว และผู้สูงอายุที่ติดต่อกับลูกหลาน
- ผู้สูงอายุที่ถูกทอดทิ้ง
- จำนวนผู้สูงอายุที่ใช้ระบบประกันสุขภาพในการเจ็บป่วยครั้งสุดท้ายในรอบปีหรือรอบเดือน
(ควิธีเก็บข้อมูลว่าเก็บอย่างไร)
- จำนวนผู้สูงอายุที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลทั้งหมด
- จำนวนผู้สูงอายุที่รับเงินประกันสังคม
- จำนวนผู้สูงอายุที่รับเบี้ยยังชีพ
- จำนวนผู้สูงอายุที่เค็ดรื้อนและได้รับการสงเคราะห์ด้านที่พักอาศัย
- จำนวนผู้สูงอายุรับเบี้ยยังชีพและรับการสงเคราะห์ด้านที่พัก
- ข้อมูลกองทุนชุมชนเพื่อผู้สูงอายุทั้งหมด
- จำนวนผู้สูงอายุที่เกษียณในแต่ละปี

- จำนวนผู้สูงอายุที่รับเงินสำรองเลี้ยงชีพ
- จำนวนโครงการอบรมดูแลผู้สูงอายุต่อปีและจำนวนผู้ที่เข้ารับการอบรมผู้ดูแลผู้สูงอายุต่อปี

นักวิจัยของโครงการได้ขอเข้าพบเพื่อสัมภาษณ์ผู้ที่รับผิดชอบจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง 15 หน่วยงาน ได้แก่

1. กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
2. สำนักส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
3. กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย
4. กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย
5. กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย
6. สำนักทะเบียนราษฎร์ กระทรวงมหาดไทย
7. สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
8. สำนักหลักประกันสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข
9. สำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงาน
10. สำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร
11. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน
12. กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ
13. กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ
14. สถาบันเวชศาสตร์ผู้สูงอายุกระทรวงสาธารณสุข
15. ศูนย์อบรมของมหาวิทยาลัยต่างๆ

อนึ่ง คณะผู้วิจัยได้นำผลจากการประชุมระดมความคิดครั้งที่ 3 และผลจากการสัมภาษณ์มาเป็นฐานในการปรับปรุงคู่มือและเกณฑ์มาตรฐานและได้ส่งร่างคู่มือและเกณฑ์มาตรฐานให้ผู้เชี่ยวชาญวิพากษ์ นำกลับมาปรับแก้ไขเป็นคู่มือและเกณฑ์มาตรฐานดังที่ปรากฏ

4. แนวทางการพัฒนาระบบกลไกติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผน ผู้สูงอายุ

ระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของนโยบายและแผน ซึ่งระบบติดตามจะเป็นกลไกในการวัดผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานโดยพิจารณาสถานะของการดำเนินงานว่าอยู่ในระดับใด ไปในทิศทางใด และบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้แล้วหรือไม่ ควรจะปรับปรุงแก้ไขอย่างไร ดังนั้นหากมีระบบการติดตามประเมินผลที่ดีมีประสิทธิภาพก็จะช่วยในการส่งเสริมและพัฒนางานด้านผู้สูงอายุต่อไป

การสร้างระบบการติดตามและประเมินผลนั้นต้องครอบคลุมทั้งการประเมินจากผลการดำเนินงานตามแผนในภาพรวม และการประเมินจากภายในองค์กร ซึ่งวัตถุประสงค์หลักของระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง มีดังต่อไปนี้

1. เพื่อทราบถึงระดับหรือสัมฤทธิ์ผลในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ของแต่ละหน่วยงานและของประเทศในภาพรวม
2. เพื่อผลักดันหรือกระตุ้นให้หน่วยงานพัฒนาประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารจัดการและการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง
3. เพื่อรายงานสถานภาพและพัฒนาการในการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุต่อสาธารณชนและรัฐบาล
4. เพื่อให้ได้ข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ ตลอดจนใช้ในการปรับปรุงนโยบายและแผนผู้สูงอายุในอนาคตต่อไป

ในการศึกษาครั้งนี้ได้เสนอแนวทางเพื่อการพัฒนาการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุ โดยประยุกต์จากระบบประเมินคุณภาพภายนอกระดับอุดมศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ซึ่งเป็นเป็นระบบมาตรฐานกลางที่ใช้ในการประเมินคุณภาพของสถานศึกษาทั่วประเทศ ทั้งยังได้นำบางส่วนของระบบประกันคุณภาพของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยซึ่งมีประเด็นเพิ่มเติมไปจากระบบของสมศ. รวมทั้งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ผ่านการประเมินจากสมศ. เรียบร้อยแล้ว โดยเขียนเป็นร่างแนวทางการพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุทั้งในระดับประเทศและในระดับหน่วยงาน

ในขั้นตอนต่อมาคณะผู้วิจัยได้เสนอร่างแนวทางการพัฒนาระบบกลไกดังกล่าวต่อที่ประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ และ ผู้เชี่ยวชาญด้านงานผู้สูงอายุ จากนั้นคณะผู้วิจัยได้นำความคิดเห็นเหล่านั้นของผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับแก้ไขร่างข้างต้น จนได้เป็นข้อเสนอการพัฒนาระบบกลไกการติดตามประเมินผลที่ดำเนินการได้ใน 2 ระบบ คือ 1) ระบบกลไกการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนในภาพรวม 2) ระบบการติดตามผลการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุของแต่ละหน่วยงาน

4.1 ระบบกลไกการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนในภาพรวม

ระบบกลไกการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนในภาพรวมเป็นการดำเนินการโดยองค์กรหรือคณะบุคคลซึ่งเป็นกลางไม่ได้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงจากการประเมิน การประเมินผลการดำเนินงานตามแผนในภาพรวมเป็นการพิจารณาผลผลิตและผลลัพธ์จากภารกิจด้านผู้สูงอายุของหน่วยงานต่างๆที่ถูกประเมิน จากนั้นนำผลจากการพิจารณาการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานมาประมวลเป็นภาพรวมของการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุของประเทศไทย

การพัฒนากระบวนการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนในภาพรวมนั้นควรพิจารณาเป็น 2 ระยะคือในระยะยาว และระยะสั้น

การประเมินผลภาพรวมในระยะยาว

เพื่อให้ขั้นตอนการดำเนินการระบบการติดตามและประเมินผลมีความต่อเนื่องและยั่งยืน ควรดำเนินการตามขั้นตอนที่สำคัญดังนี้

1. การกำหนดให้มีองค์กรหรือคณะบุคคลทำหน้าที่เป็นคณะอนุกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนในภาพรวม คณะอนุกรรมการชุดนี้ควรเป็นคณะกรรมการกลางประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ในการบริหารในด้านวิชาการหรือในด้านวิชาชีพจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน โดยคณะอนุกรรมการชุดนี้ควรได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการผู้สูงอายุ (กผส.) และสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุควรทำหน้าที่เป็นเลขานุการหน่วยงานหรือช่วยประสานงานในการทำงานของคณะอนุกรรมการฯ

2. คณะอนุกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนในภาพรวมควรมีหน้าที่หลักในการพัฒนารอบแนวทางและวิธีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุในภาพรวม และของแต่ละหน่วยงาน และทำหน้าที่ในการกำกับดูแลและจัดให้มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ

3. หน่วยงานกลางที่เป็นหน่วยงานประเมิน มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

- 3.1 ทำการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุโดยคำนึงถึงวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ มาตรการ และเป้าหมาย และดัชนีที่กำหนดไว้ในแผนผู้สูงอายุ

- 3.2 ทำหน้าที่ในการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ อย่างน้อย 1 ครั้ง ในทุก 5 ปี นับจากปีเริ่มแผน หน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่ประเมิน ควรประเมินและติดตามผลอย่างสร้างสรรค์เป็นกัลยาณมิตร มุ่งพัฒนาการดำเนินงานตามแผน มิใช่จับผิด หรือประเมินหน่วยงาน

- 3.3 จัดทำรายงานและเสนอผลการติดตามและประเมินผลต่อคณะอนุกรรมการติดตามและประเมินผล

- 3.4 ในกรณีที่ผลการประเมินของหน่วยงานใดไม่ได้ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ของดัชนี ให้หน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่ประเมินผลจัดทำข้อเสนอแนะและแนวทางการปรับปรุงการดำเนินงานต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยรายงานผ่านคณะอนุกรรมการ

3.5 ในกรณีภาพรวมของประเทศ หน่วยงานกลางต้องเสนอผลการประเมินต่อ คณะอนุกรรมการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนในภาพรวม และคณะอนุกรรมการฯ ควร นำเสนอข้อเสนอแนะที่ได้จากหน่วยงานกลางเสนอต่อไปให้แก่คณะกรรมการผู้สูงอายุ (กผส.)

4. ต้องมีดัชนีหรือตัวบ่งชี้ที่ชัดเจนในการประเมิน

อนึ่ง ดัชนีในการประเมิน หมายถึง เครื่องชี้วัดหรือข้อความที่บ่งบอกสภาพหรือสภาวะการณ์ ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งในเชิงปริมาณหรือคุณภาพของสภาพการณ์นั้นๆ เป็นการนำข้อมูลตัวแปร หรือข้อเท็จจริงมาสัมพันธ์เพื่อให้คุณค่าที่สามารถชี้ให้เห็นลักษณะของสภาพการณ์นั้นๆ

ในการประเมินและติดตามผลการดำเนินงานตามแผนนั้นจำเป็นต้องมีการกำหนดดัชนีให้ ชัดเจน โดยดัชนีเหล่านี้ควรจะมีความคุณลักษณะดังนี้

4.1 สามารถใช้เป็นตัวบ่งชี้ถึงสัมฤทธิ์ผลของแผนผู้สูงอายุที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

4.2 ดัชนีควรสะท้อนถึงผลการดำเนินงานที่สำคัญตามที่กำหนดไว้ในมาตรการต่างๆภายใต้ ยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาผู้สูงอายุ

4.3 สามารถใช้สะท้อนถึงปัจจัยนำเข้า กระบวนการดำเนินงาน และผลของการ ดำเนินงานที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์และมาตรการที่กำหนดไว้ในแผน

4.4 ดัชนีหรือตัวชี้วัดที่ดีควรสามารถใช้วัดผลการดำเนินงานทั้งในเชิงปริมาณและ คุณภาพ

4.5 ดัชนีที่อาจจะมีความไม่มากแต่ต้องมีความสำคัญ ชัดเจน และเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ในกลุ่มของหน่วยงานที่ดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ อย่างไรก็ตาม คณะผู้วิจัยจากวิทยาลัย ประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ศึกษาและวิเคราะห์ดัชนีจากแผนผู้สูงอายุ ฉบับที่ 2 ซึ่ง ได้นำเสนอไว้ในส่วนที่ 5 ของรายงานการวิจัยฉบับนี้ และจัดทำไว้เป็นคู่มือและข้อเสนอแนะต่างๆ ดัง ปรากฏในภาคผนวก ข ในทางปฏิบัติเนื่องจากการนำดัชนีเหล่านี้ไปใช้นั้นต้องมีการจัดทำคู่มือดัชนี เพื่อให้หน่วยงานสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้สะดวก คู่มือจะช่วยทำให้หน่วยงานใช้ดัชนีที่เป็น มาตรฐานเดียวกัน และทราบข้อมูลประกอบดัชนี สามารถวัดการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานได้ อย่างไรก็ตามการนำดัชนีไปใช้นั้น ไม่จำเป็นที่ทุกหน่วยงานจะต้องใช้ดัชนีให้ครบถ้วนทั้งหมดทุกดัชนี แต่หน่วยงานสามารถเลือกใช้ดัชนีที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจในการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ ของหน่วยงานตน ทั้งนี้หน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่ติดตามประเมินผลการดำเนินงานในภาพรวมของ ประเทศ ควรจะกำหนดดัชนีที่จะใช้เป็นตัววัดร่วมที่ทุกหน่วยงานต้องมีการวัดและประเมินตามดัชนี เหล่านี้

กระบวนการประเมิน

หน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนในภาพรวม ทำการ ประเมินโดยรวมและศึกษาข้อมูลจากรายงานผลการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุของแต่ละหน่วยงาน

ข้อมูลจากเอกสารรายงานอื่นๆ ตลอดจนการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามเพิ่มเติมโดยการสังเกต สอบถาม สัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบ หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของหน่วยงานนั้นๆ โดยมี เป้าหมายสำคัญคือเพื่อให้ช่วยส่งเสริมให้แต่ละหน่วยงานมีการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานด้าน ผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง อันจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุ ในภาพรวม

กระบวนการประเมินและติดตามผลการดำเนินงานตามแผนในภาพรวม ประกอบด้วย ขั้นตอนหลัก 3 ขั้นตอน ได้แก่

1. การเตรียมการก่อนการประเมิน
2. การประเมิน
3. การดำเนินการภายหลังการประเมิน

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการก่อนการประเมิน

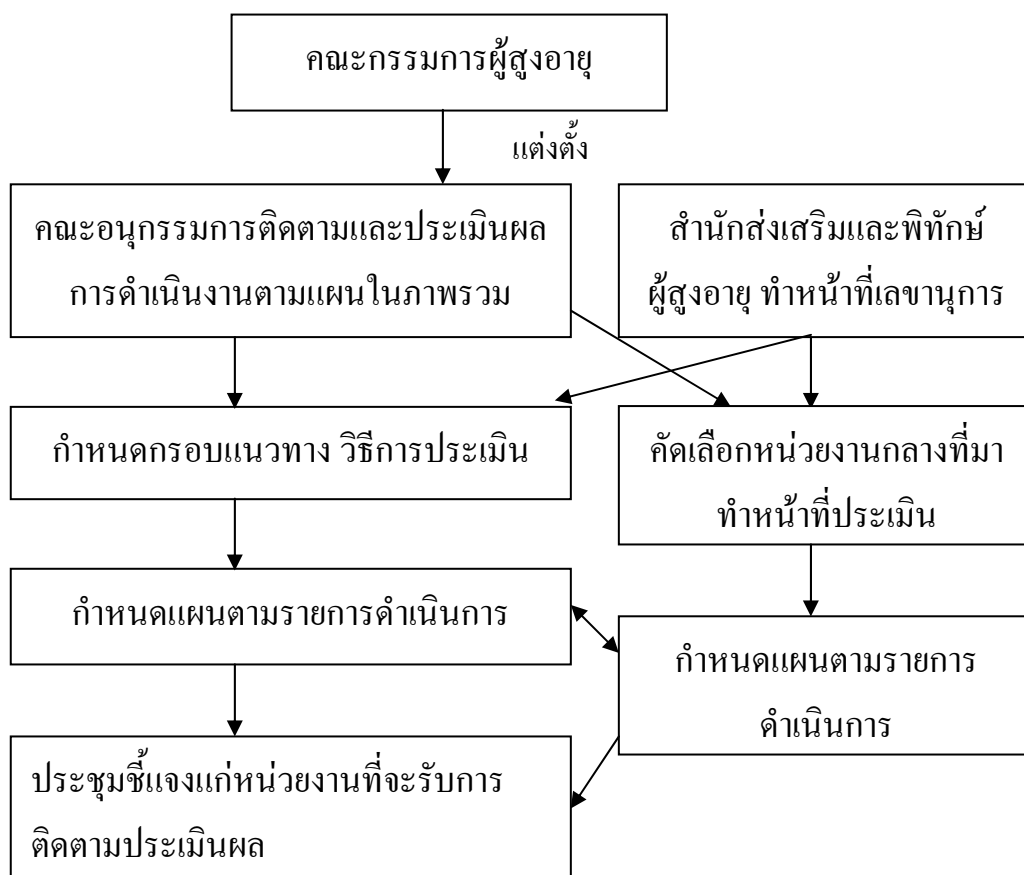
1. คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการดำเนินงานตาม แผนในภาพรวม คณะกรรมการประเมินผลฯ ที่ได้รับการแต่งตั้งกำหนดกรอบและแนวทางการ ประเมิน ตลอดจนกำกับดูแลและจัดให้มีการติดตามและประเมินผล
2. สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ ทำหน้าที่ผลักดัน กำหนดกรอบแนวทางการประเมิน และสรรหา หน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่ประเมิน อาทิเช่น หน่วยงานทางวิชาการ ที่จะทำหน้าที่ในการประเมิน แผน หน่วยงานดังกล่าว ต้องดำเนินการตามกรอบแนวทาง TOR และวิธีการประเมินผลการดำเนินการ ตามแผนในภาพรวม

บทบาทและขั้นตอนการทำหน้าที่ของหน่วยงานกลาง

1. หน่วยงานกลางที่เป็นผู้ประเมิน ได้รับการแต่งตั้งและมอบหมายศึกษาแผนผู้สูงอายุ ยุทธศาสตร์ มาตรการ และดัชนี ทั้งหมด
2. หน่วยงานกลางที่เป็นผู้ประเมิน ศึกษาวิเคราะห์นโยบายและแผนการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ ตลอดจนดัชนีที่ใช้ของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
3. หน่วยงานกลางที่เป็นผู้ประเมินประชุมปรึกษาหารือกับสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุเพื่อ กำหนดรูปแบบการประเมิน กำหนดประเด็นและรายการข้อมูลที่จะต้องตรวจสอบ รวบรวมหรือ ประมวลผลระหว่างการศึกษาติดตามประเมินผลว่าจะต้องรวบรวมข้อมูลอะไรบ้าง จากแหล่งใด และ ด้วยวิธีการใด ทั้งนี้เพื่อจะได้มีข้อมูลครบถ้วนสอดคล้องกับที่กำหนดไว้ในดัชนี และพอเพียงต่อการ สรุปผลการประเมิน

4. หน่วยงานกลางที่เป็นผู้ประเมินกำหนดแผนการและตารางการดำเนินงาน อาจมีการออกไปตรวจเยี่ยมหรือสัมภาษณ์เพื่อหาข้อมูลเพิ่มเติม โดยอาจมีการจัดทีมย่อยออกไปทำการตรวจเยี่ยม สัมภาษณ์ โดยต้องทำการนัดวันก่อนที่จะเข้าไปเยี่ยม
5. ก่อนที่จะขอข้อมูลหรือเข้าไปพบกับหน่วยงานนั้น ควรที่จะมีการเชิญตัวแทนของหน่วยงานเข้าร่วมประชุมเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ แจ้งให้ทราบถึงแนวทางและขั้นตอนการทำงานของหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่ประเมิน เพื่อสร้างความเข้าใจให้ตรงกันระหว่างผู้ประเมินและหน่วยงานที่ให้ข้อมูล ตลอดจนเพื่อสร้างความคุ้นเคยและให้หน่วยงานที่ทำงานด้านผู้สูงอายุทราบว่าการประเมินติดตามผลเป็นไปในลักษณะเพื่อช่วยพัฒนาการดำเนินงาน ไม่ใช่ตรวจสอบหรือหาข้อบกพร่อง

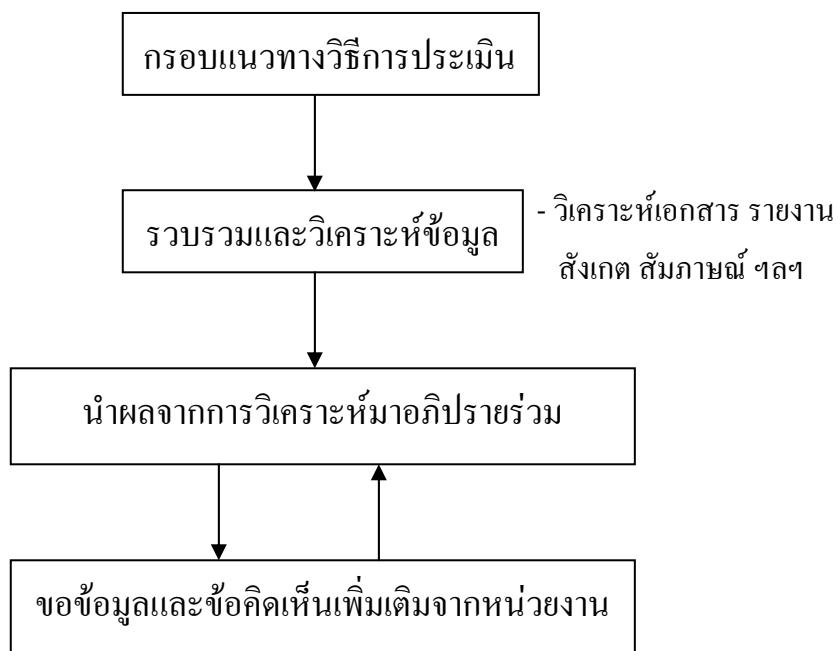
แผนภูมิที่ 1 การเตรียมการก่อนการประเมิน

ขั้นตอนที่ 2 การประเมิน

1. หน่วยงานกลางที่เป็นผู้ประเมินทำการรวบรวมข้อมูลและศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลตามดัชนีในแผนผู้สูงอายุ ข้อมูลจากรายงานประจำปีของหน่วยงานและเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. หากมีการตรวจเยี่ยมหรือเข้าพบ เข้าสัมภาษณ์เพื่อขอข้อมูลเพิ่มเติม ควรนัดเวลาล่วงหน้าและเดินทางไปตามกำหนด
3. ภายหลังจากที่ได้ศึกษาข้อมูลอย่างครบถ้วนแล้ว คณะกรรมการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนในภาพรวมนำข้อมูลที่ได้มาอภิปรายร่วมกัน เพื่อวิเคราะห์สรุปผลการตรวจติดตามประเมินผลและร่วมกันให้ข้อเสนอแนะ
4. หากมีประเด็นที่คลุมเครือ ควรขอข้อมูลหรือข้อคิดเห็นเพิ่มเติมจากหน่วยงานที่รับการติดตาม

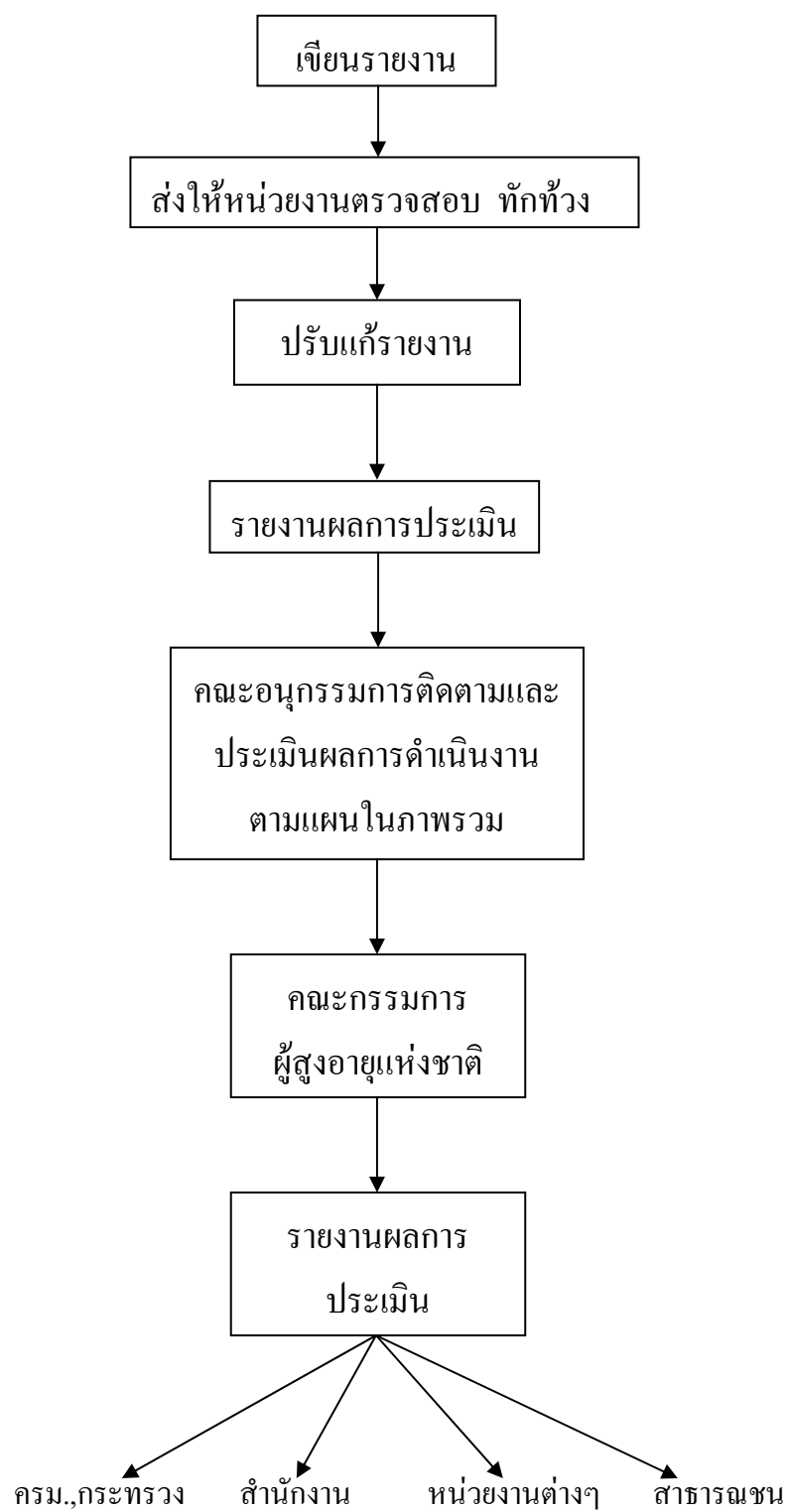
แผนภูมิที่ 2 การประเมิน

ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินการภายหลังการประเมิน

1. หน่วยงานกลางติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนในภาพรวมร่วมกันจัดทำรายงานผลการติดตามและประเมินการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุ หลังจากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่รวบรวมได้
2. หน่วยงานกลางติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนในภาพรวม เสนอรายงานให้แต่ละหน่วยงานที่รับการประเมินพิจารณาตรวจสอบ ทักท้วง หรือให้ข้อมูลเพิ่มเติม (ทั้งนี้ควรกำหนดระยะเวลาการเสนอรายงานผลและระยะเวลาการให้หน่วยงานส่งข้อคิดเห็นกลับคืนด้วย)
3. หน่วยงานกลางติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนในภาพรวมปรับปรุงแก้ไขรายงานผลการประเมิน
4. เสนอรายงานต่ออนุกรรมการติดตามประเมิน เพื่อให้การรับรองรายงานผลการประเมิน และเสนอคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติต่อไป
5. คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ จัดทำรายงานการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุ เสนอต่อคณะรัฐมนตรีและเผยแพร่รายงานต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน
6. คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ นำผลและข้อเสนอจากรายงานการประเมินส่งให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานต่อไป ตลอดจนใช้รายงานการประเมินเป็นแนวทางในการเสนอแนะรัฐบาลในการปรับเปลี่ยนนโยบายและแผนงานให้เหมาะสมต่อไป

แผนภูมิที่ 3 การดำเนินการภายหลังการประเมิน

การประเมินผลภาพรวมในระยะสั้น

อนึ่ง ในปัจจุบัน ใกล้จะสิ้นสุด 5 ปีแรกของแผน ขณะนี้ พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ ได้บังคับใช้แล้ว โดยให้คณะกรรมการ เป็นผู้ดูแลงานด้านผู้สูงอายุ และเพื่อให้การดำเนินงานตามแผนสามารถทำได้ตามกำหนดเวลา จำเป็นต้องเร่งดำเนินการทันที โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. จัดตั้งงบประมาณสำหรับปี 2549 และ 2550 โดยในระยะแรก ต้องมีงบประมาณที่สูงพอที่จะเอื้อต่อการพัฒนา และวางระบบการประเมินผล ตลอดจนใช้ในการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม และสร้างฐานข้อมูล เพื่อให้สามารถใช้ได้อย่างต่อเนื่องต่อไปในอนาคต
2. สรรหาหน่วยงานกลางที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ในการวิเคราะห์ข้อมูล และติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผน มาทำหน้าที่ประเมิน และติดตามแผนผู้สูงอายุในภาพรวม
3. สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุร่วมกับหน่วยงานกลางที่เป็นผู้ประเมิน ที่ถูกคัดเลือกมาติดตามประเมินผล ร่วมกันกำหนดกรอบแนวทางในการประเมิน (TOR)
4. หน่วยงานกลางที่เป็นผู้ประเมิน ทำการประเมินผล ตามขั้นตอนที่ได้เสนอแนะไว้แล้วในส่วนต้น

4.2 การพัฒนาระบบการติดตามผลการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาระบบติดตามผลการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องนี้ จะประสบความสำเร็จได้ ขึ้นอยู่กับการขับเคลื่อนขององค์กรหลัก คือ คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ ซึ่งตั้งขึ้นแล้วตามพระราชบัญญัติ แต่ยังไม่มีการจัดรูปแบบคณะกรรมการที่ชัดเจน คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติต้องเป็นองค์กรหลักในการเชื่อมโยง กระตุ้น และเน้นให้หน่วยงานหลักที่มีบทบาทหรือเป็นหัวเรือใหญ่ในการทำงานด้านผู้สูงอายุ เก็บข้อมูลการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุที่หน่วยงานทำอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนประสานในการรวบรวมข้อมูลที่สามารถนำมาใช้คำนวณดัชนี และหากมีข้อมูลใดที่เป็นที่ต้องการ คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ ต้องส่งเสริมให้หน่วยงานนั้นเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่อง

ระบบการติดตามผลการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ เป็นระบบที่พัฒนาขึ้นเพื่อติดตามผลการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุภายในของแต่ละหน่วยงาน โดยกรอบการดำเนินการกำหนดขึ้นโดยหน่วยงานนั้นๆ เอง เพื่อเป็นการติดตามสัมฤทธิ์ผลของหน่วยงานของตน ตามภารกิจที่กำหนดไว้ในด้านผู้สูงอายุ การติดตามและประเมินผลภายในนี้ จึงสามารถพิจารณาได้ในรายละเอียดเกี่ยวกับปัจจัยนำเข้าหรือทรัพยากรที่หน่วยงานนำมาใช้ในการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ กระบวนการในการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ จนกระทั่งถึงผลผลิตและผลลัพธ์ที่ได้มาจากการดำเนินงาน

หน่วยงานหรือองค์กรสามารถพัฒนาระบบติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุฯ ของตนได้ดังขั้นตอนต่อไปนี้

1. แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อติดตามผลการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุ โดยคณะทำงานควรทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในแผนผู้สูงอายุและคู่มือดัชนี และรายละเอียดของดัชนีที่เลือกจะนำไปใช้ในการดำเนินงานตามแผนในภาพรวม

2. คณะทำงานที่จัดตั้งขึ้น ประเมินเบื้องต้นถึงสถานภาพขององค์กรว่ามีจุดอ่อน จุดแข็ง ในการดำเนินการด้านผู้สูงอายุอย่างไร มีปัจจัยใดเป็นอุปสรรค ควรจะปรับปรุงส่วนใด

3. นำคู่มือดัชนีไปพิจารณาปรับใช้ให้เหมาะสมกับหน่วยงานของตน โดยเลือกดัชนีที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจของหน่วยงาน และแต่ละหน่วยงานควรกำหนดเป็นคู่มือขั้นตอนการปฏิบัติงานว่าขั้นตอนการดำเนินงานและผู้รับผิดชอบของแต่ละดัชนีควรเป็นฝ่ายใด ส่วนใด หรือบุคคลใดเป็นผู้รับผิดชอบหลัก มีกิจกรรมหรือโครงการหรือวิธีการดำเนินการอย่างไร

4. สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับคู่มือดัชนี และคู่มือขั้นตอนการปฏิบัติงาน แล้วนำไปปฏิบัติ

5. การตรวจติดตามผลการดำเนินงานภายใน แต่ละหน่วยงานควรกำหนดให้มีการตรวจติดตามผลการดำเนินงานภายในหน่วยงาน ศึกษาดัชนีที่หน่วยงานเลือกนำไปใช้กับวิธีการปฏิบัติงาน และข้อมูลภายในหน่วยงานว่าสัมฤทธิ์ผลตามที่กำหนดไว้ในดัชนีมากน้อยเพียงใด มีข้อเด่น ข้อด้อย หรือประเด็นใดที่ควรปรับปรุงบ้าง

การตรวจติดตามนี้ควรดำเนินการโดยคณะบุคคลอิสระของหน่วยงานเอง การตรวจควรเป็นการดำเนินงานอย่างเป็นกัลยาณมิตร มุ่งเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานเป็นหลัก โดยควรมีการตรวจติดตามผลการดำเนินงานภายในอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

อนึ่ง การที่จะดำเนินงานด้านผู้สูงอายุให้สัมฤทธิ์ผลนั้น ระบบการติดตามผลการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุของหน่วยงานต่างๆ มีความสำคัญมาก แต่เนื่องจากแต่ละหน่วยงานมีภาระรับผิดชอบในด้านอื่นๆ ด้วย รวมทั้งในหลายหน่วยงานไม่ได้มีพันธกิจหลักโดยตรงในด้านผู้สูงอายุ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการสร้างแรงจูงใจให้แต่ละหน่วยงาน ให้ความสำคัญกับการดำเนินงานและติดตามผลการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติจึงควรทำหน้าที่เป็นแกนหลักในการผลักดันให้หน่วยงานต่างๆ พัฒนาระบบการติดตามประเมินผลการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ โดยคณะกรรมการผู้สูงอายุควรสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานหลักที่มีบทบาทด้านผู้สูงอายุ และชักจูงให้หน่วยงานเหล่านี้ เก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับดัชนีต่างๆ ตามแผนผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง

4.3 ความสัมพันธ์ระหว่างการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนในภาพรวมกับการพัฒนาระบบการติดตามผลการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

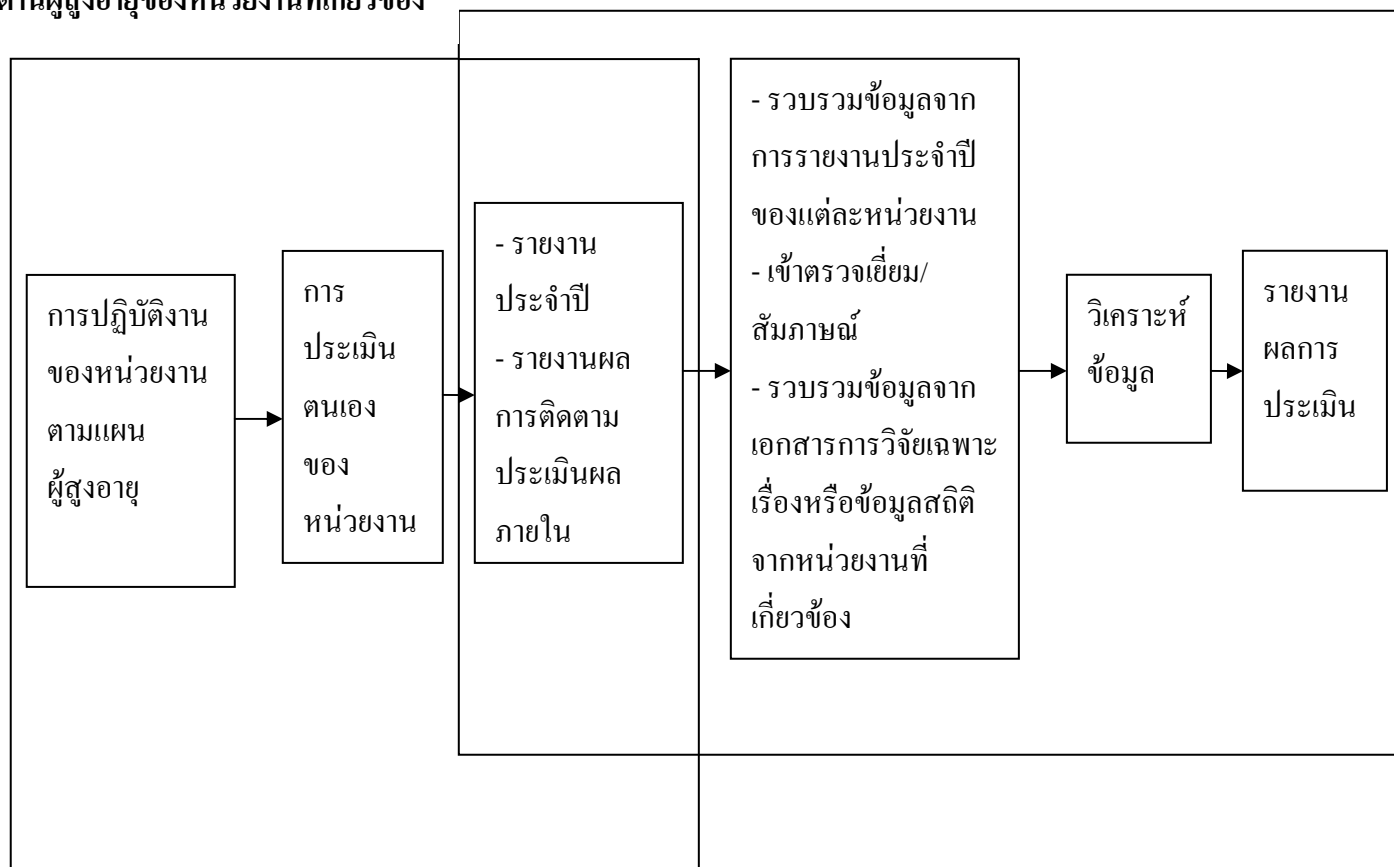
ดังที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น การประเมินจากผลการดำเนินงานตามแผนในภาพรวมนั้นจะเน้นการประเมินหน่วยงานในฐานะส่วนหนึ่งของระบบใหญ่หรือส่วนหนึ่งของการดำเนินงานตามแผนในภาพรวม การประเมินจากผลการดำเนินงานตามแผนในภาพรวมจึงเน้นการประเมินผลผลิตและผลลัพธ์ (Outcome) อย่างน้อย 5 ปีต่อครั้ง ส่วนการติดตามผลการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุของ

แต่ละหน่วยงานเอง โดยส่วนใหญ่จะเน้นการติดตามประเมินผลในด้านปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการในการดำเนินการ (Process) และผลผลิต (Output) ตามแผนที่กำหนดไว้ โดยแต่ละหน่วยงานดำเนินการประเมินตนเองอย่างน้อยปีละครั้ง ด้วยเหตุนี้ การประเมินคุณภาพภายในย่อมเชื่อมโยงกับการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนในภาพรวม อย่างไรก็ตามในการประเมินผลผลิตและผลลัพธ์ทั้งในส่วนการประเมินจากผลการดำเนินงานตามแผนในภาพรวมและการติดตามผลการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีตัวบ่งชี้หรือดัชนีที่ใช้ร่วมกัน เพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และสามารถเปรียบเทียบผลการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุระหว่างหน่วยงานได้

**แผนภูมิ แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนใน
ภาพรวมการพัฒนากระบวนการติดตามผลการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง**

**การติดตามประเมินผลการดำเนินงาน
ด้านผู้สูงอายุของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง**

การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนในภาพรวม

อนึ่ง คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า การที่จะนำระบบการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนในภาพรวมและการพัฒนาระบบการติดตามผลการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุมาใช้ให้ได้ผลอย่างเต็มที่นั้น ควรเร่งให้มีการเตรียมการในเรื่องของข้อมูลที่ยังขาด ต้องมีการวิจัยเฉพาะเรื่อง (Special Survey) และเตรียมคำถามที่ต้องการเพิ่มเติมโดยผนวกกับการสำรวจผู้สูงอายุของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ทั้งนี้ จะต้องมีการตั้งงบประมาณเพิ่มเติมให้กับสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการเก็บข้อมูล การเก็บข้อมูลผู้สูงอายุในครั้งต่อไปจะมีขึ้นในปี 2550

5. ผลการวิเคราะห์ดัชนี และสถานการณ์สำหรับการประเมินแผน

ในการวิจัยครั้งนี้ ก่อนที่จะได้ดำเนินการจัดทำคู่มือดัชนีนั้น คณะผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ดัชนีจากการประชุมระดมความคิด ประมวลผลจากแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ตลอดจนศึกษาถึงแหล่งข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการคำนวณดัชนีเหล่านี้

แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 นับเป็นแผนที่มีความชัดเจนในการที่จะก่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ ดังจะเห็นได้จากการที่มีการกำหนดมาตรการ ซึ่งเป็นแนวทางในการดำเนินงานไว้อย่างชัดเจน รวมทั้งยังได้กำหนดดัชนีไว้ถึง 57 ดัชนี เพื่อใช้ในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามมาตรการภายใต้ยุทธศาสตร์หลัก 5 ยุทธศาสตร์ ยุทธศาสตร์แรกว่าด้วยการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ โดยมีดัชนีสำหรับวัดผลการดำเนินงาน จำนวนทั้งสิ้น 10 ดัชนี ดัชนีส่วนใหญ่ใช้บ่งชี้หลักประกันในทางเศรษฐกิจเพื่อวัยสูงอายุ โดยพิจารณาจากระบบการประกันสังคม การออม ที่รัฐและเอกชน จัดให้แก่ประชากรวัยแรงงาน เพื่อให้ไว้ใช้ในยามสูงอายุนอกจากนี้ยังมีดัชนีบางส่วนที่ใช้วัดผลการดำเนินงานด้านการส่งเสริมการเตรียมตัวก่อนวัยสูงอายุทั้งในด้านสุขภาพ และการอยู่อาศัย ยุทธศาสตร์ที่ 2 เน้นการส่งเสริมผู้สูงอายุ ประกอบไปด้วยดัชนีทั้งหมด 10 ดัชนี โดยดัชนีเหล่านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวัดผลการดำเนินงานด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปในมิติด้านสุขภาพ ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การมีส่วนร่วมในการทำงานเชิงเศรษฐกิจ ความพึงพอใจในสถานะทางการเงิน และมาตรฐานด้านที่พักอาศัย

ในส่วนของยุทธศาสตร์ที่ 3 ซึ่งว่าด้วยระบบคุ้มครองทางสังคมของผู้สูงอายุนั้น มีดัชนีที่วัดผลการดำเนินงานตามมาตรการต่างๆ นั้น ถึง 26 ดัชนี ดัชนีเหล่านี้ใช้เป็นตัวบ่งชี้การให้การคุ้มครองแก่ผู้สูงอายุในด้านต่างๆ อาทิเช่น การคุ้มครองด้านรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุที่ยากไร้และขาดที่พึ่งพิง การส่งเสริมความเข้มแข็งของระบบครอบครัวในการดูแลเกื้อหนุนผู้สูงอายุ การส่งเสริมศักยภาพของผู้ดูแลผู้สูงอายุ การออกกฎหมาย และกำหนดมาตรการ/แนวทางในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุ การส่งเสริมและพัฒนาระบบบริการด้านสังคมและสุขภาพที่มีคุณภาพสำหรับผู้สูงอายุ การปรับปรุงและพัฒนาระบบการคมนาคม อาคารสถานที่ สวนสาธารณะ สนามกีฬา ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ที่จะช่วยอำนวยความสะดวก และปลอดภัยในการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ เป็นต้น ถัดมาในยุทธศาสตร์ที่ 4 ว่าด้วยการบริหารจัดการเพื่อพัฒนางานด้านผู้สูงอายุระดับชาติ และพัฒนาบุคลากรผู้สูงอายุ ประกอบด้วยดัชนีทั้งหมด 5 ดัชนี ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ประเมินผลการพัฒนาระบบ หน่วยงาน และบุคลากรที่ทำหน้าที่บริหารจัดการด้านผู้สูงอายุในระดับประเทศ ส่วนยุทธศาสตร์สุดท้าย เป็นยุทธศาสตร์ที่ว่าด้วยการประมวล และพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุ และการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนฯ มีดัชนีทั้งหมด 6 ดัชนีภายใต้ยุทธศาสตร์นี้ โดยดัชนีเหล่านี้ใช้บ่งชี้ถึง การดำเนินงานด้านการส่งเสริมการวิจัยเชิงนโยบาย เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

การประเมินติดตามผลการดำเนินงานการพัฒนาบบข้อมูล ฐานข้อมูลให้เชื่อถือได้ ทันสมัย และมีความเชื่อมโยง

การวิจัยครั้งนี้ได้วิเคราะห์ดัชนีทั้ง 57 ดัชนีอย่างละเอียด โดยวิเคราะห์ถึงวัตถุประสงค์ ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี หน่วยงานที่ควรจะทำหน้าที่ดูแลรับผิดชอบหลัก และสถานการณ์ล่าสุดในการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับดัชนี รวมทั้งได้ให้ข้อเสนอแนะสำหรับการปรับปรุงดัชนี หรือการเก็บข้อมูลเพื่อประกอบดัชนีไว้ด้วย ซึ่งรายละเอียดในการวิเคราะห์นั้น ปรากฏใน ภาคผนวก ก

เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า ดัชนีที่สามารถนำไปใช้ได้ และควรคงไว้ มีจำนวนทั้งหมด 36 ดัชนี เนื่องจากดัชนีเหล่านี้มีความสำคัญ และสามารถใช้เป็นเครื่องชี้วัดในการติดตามและประเมินผลตามมาตรการที่กำหนดไว้ได้อย่างค่อนข้างชัดเจน ส่วนดัชนีอีก 9 ดัชนี เห็นสมควรให้ตัดออกเนื่องจากมีความซ้ำซ้อน หรือสามารถใช้ดัชนีอื่นทดแทนได้ ดัชนีที่เสนอให้ตัดออกนั้น บางตัวไม่ได้สะท้อนถึงมาตรการภายใต้ยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ บางตัวได้มีการดำเนินการไปแล้ว เช่น มีการออกกฎหมายแล้ว และบางตัวไม่สามารถหาข้อมูลมาใช้วัดได้

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ ยังมีข้อเสนอแนะให้มีการแก้ไข และปรับเปลี่ยนข้อความของดัชนีบางดัชนีให้ชัดเจนขึ้นจำนวน 10 ดัชนี เพื่อที่จะสามารถนำไปใช้ประเมินได้สะดวกและถูกต้อง รวมทั้งสามารถหาข้อมูลมาประกอบการสร้างหรือการคำนวณได้ นอกจากนี้ยังได้มีการเพิ่มอีก 2 ดัชนี เพื่อให้สามารถสะท้อนยุทธศาสตร์ และมาตรการ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากในปี 2547 คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ (กสพ.) ได้ตั้ง “คณะอนุกรรมการแปลงแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 สู่การปฏิบัติ” ขึ้น ซึ่งคณะอนุกรรมการแปลงแผนฯ ชุดนี้ ได้ร่างข้อเสนอแนะในการปรับแก้ยุทธศาสตร์และมาตรการในแผน คณะผู้วิจัยจึงเสนอดัชนีเพิ่มเติมอีก 4 ดัชนี (ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม) เพื่อให้รองรับมาตรการต่างๆ ที่ได้ปรับเปลี่ยนโดยคณะอนุกรรมการแปลงแผนฯ ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

อนึ่ง นอกเหนือจากดัชนี 57 ตัว ตามที่ได้วิเคราะห์มาแล้ว แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545-2564) ยังได้กำหนดดัชนีรวมยุทธศาสตร์ พิจารณาจากดัชนีต่อไปนี้

1. อายุคาดหวังที่ยังดูแลตนเองได้ (Active Life Expectancy, ALE) เป้าหมายเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง
2. สัดส่วนอายุคาดหวังที่ยังดูแลตนเองได้ต่ออายุคาดหวัง (Active Life Expectancy / Life Expectancy : ALE/LE) เป้าหมายมีสัดส่วนไม่ลดลง
3. ดัชนีคุณภาพภาวะประชากรสูงอายุ (Population Ageing Quality Index : PAQ Index) ซึ่งเป็นดัชนีที่พิจารณาจากผลรวมของดัชนีรายการมาตรการที่คัดเลือกจำนวน 12 ดัชนีจาก 57 ดัชนีที่วิเคราะห์ โดยมีเป้าหมายเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ดัชนียุทธศาสตร์ทั้ง 3 ตัวข้างต้นนี้มีความสำคัญ โดยที่ดัชนี 2 ตัวแรก สามารถวัดค่านวนหา ค่าโดยไม่เกี่ยวกับดัชนีที่วิเคราะห์ทั้ง 57 ตัว ส่วนดัชนีตัวที่ 3 “ดัชนีคุณภาพประชากรสูงอายุ” ซึ่งเป็น ผลรวมของดัชนีที่คัดเลือกมา 12 ดัชนี (จาก 57 ดัชนี) จากผลการวิจัยครั้งนี้ ถึงแม้ได้มีการปรับปรุง ดัชนีบางดัชนีในดัชนีทั้ง 12 ตัว หากการปรับปรุงดังกล่าวไม่ส่งผลกระทบต่อดัชนีรวม

เมื่อพิจารณาถึงสถานการณ์ด้านการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนนั้น พบว่าใน ปัจจุบันยังไม่มีมีการพัฒนาระบบกลไกการติดตามประเมินผล ยังไม่มีการกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบ หรือคณะบุคคลรับผิดชอบในการติดตามประเมินผลอย่างเป็นทางการ ที่ผ่านมาสำนัส่งเสริมและ พิทักษ์ผู้สูงอายุเป็นผู้รวบรวมข้อมูลการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุของหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนใน แต่ละปี ซึ่งรายงานดังกล่าว สามารถให้ภาพกว้างๆ เกี่ยวกับผลการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงาน แต่ ยังมิได้มีการทำการวิเคราะห์ หรือสร้างเป็นดัชนีอย่างเป็นระบบ

อย่างไรก็ตามเมื่อวิเคราะห์ถึงสถานการณ์ปัจจุบันจากข้อมูลรายงานการดำเนินงานรายปี จากสถิติ ของหน่วยงานต่างๆ ที่มีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ และรายงานการวิจัย พบประเด็นที่น่าสนใจพอสรุปได้ดังนี้

1) ในแผนผู้สูงอายุฉบับที่ 2 ได้ให้ความสำคัญกับประเด็นทางเศรษฐกิจทั้งในด้านการเตรียมความ พร้อมของประชาชนก่อนวัยสูงอายุ และการส่งเสริมและสร้างหลักประกันด้านเศรษฐกิจให้กับ ประชากรสูงอายุ โดยมีการกำหนดดัชนีเพื่อวัดด้านหลักประกันทางเศรษฐกิจไว้หลายดัชนีด้วยกัน แต่จะพบว่า ยากที่จะหาข้อมูลมาประกอบการคำนวณดัชนีได้อย่างครบถ้วน ข้อมูลจะจัดกระจายอยู่ ตามหน่วยงานต่างๆ อีกทั้งมีนิยามและวิธีการวัดที่แตกต่างกัน ข้อมูลมีความสลับซับซ้อนยากแก่การ เข้าใจ ตลอดจนระดับความน่าเชื่อถือของข้อมูลยังอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ

อย่างไรก็ตามจากการวิเคราะห์ข้อมูลในด้านหลักประกันรายได้ในยามสูงอายุ พบว่าได้มีการ กำหนดกฎหมายและมีการดำเนินโครงการต่างๆ แต่ยังคงพบว่า การดำเนินงานยังไม่ได้ประสิทธิผลอย่าง เต็มที่ ผลที่เกิดขึ้นยังอยู่ในวงจำกัด และไม่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่แท้จริง ดังจะเห็นได้เช่น ผลการวิจัย ล่าสุด ของนภาพร ชโยวรรณ (2548) ที่นำข้อมูลการสำรวจผู้สูงอายุปี พ.ศ. 2545¹ มาวิเคราะห์ พบว่า 1 ใน 4 ของประชากรสูงอายุอยู่ในสภาวะยากจน หรือมีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท ต่อปี และเมื่อนำ ประเด็นเรื่องความเพียงพอของรายได้เข้าร่วมพิจารณาด้วย พบว่าร้อยละ 13.7 ของผู้ยากจนมีรายได้ ไม่เพียงพอ นอกจากนี้ยังพบว่า ร้อยละ 12.9 ของผู้สูงอายุประสบกับปัญหายากจนมีรายได้ไม่เพียงพอ และไม่ได้รับเบี้ยยังชีพ

จากข้อมูลสะท้อนให้เห็นว่า แม้จะมีการพยายามดำเนินงานช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ยากไร้โดยการ ให้เบี้ยยังชีพ แต่ก็ยังไม่ถึงประชากรกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด ระบบเบี้ยยังชีพซึ่งปัจจุบันได้โอนถ่าย อำนาจไปให้องค์การบริหารส่วนตำบลแล้วนั้น ยังคงต้องมีการปรับปรุงแนวทาง หลักเกณฑ์และ

กระบวนการคัดเลือกผู้สูงอายุที่เข้าข่ายสมควรได้รับเบี้ยยังชีพ เพื่อให้เข้าถึงประชากรกลุ่มเป้าหมาย
อย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

นอกจากนี้ยังเป็นที่น่าสังเกตว่าระบบประกันสังคมที่เพิ่งเริ่มดำเนินการนั้น ยังครอบคลุม
ประชากรเพียงส่วนน้อยและอาจจะยากที่จะทำให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนผู้สูงอายุภายใน
ระยะเวลา 20 ปี และยังเป็นที่น่าสังเกตว่าหลักประกันทางเศรษฐกิจนี้ไม่ครอบคลุมประชากรที่เป็น
กำลังแรงงานในเศรษฐกิจภาคนอกระบบ และแรงงานในภาคเกษตร

2) เมื่อพิจารณาดัชนีและผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ที่ 2 ว่าด้วยการส่งเสริมผู้สูงอายุ
ด้วยมาตรการต่างๆ รวมถึงการส่งเสริมในด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุ พบว่าได้มีการดำเนินการแล้วใน
หลายด้าน โดยมีหลายหน่วยงานในกระทรวงสาธารณสุขได้ดำเนินโครงการในหลากหลายรูปแบบ
อย่างไรก็ตามควรมีการกำหนดนิยามของดัชนีที่จะใช้วัดพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ให้ชัดเจนเพื่อ
จะได้นำมาสร้างดัชนีในการประเมินและติดตามผลของการดำเนินงานด้านสุขภาพได้อย่างเป็นระบบ

ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 2 นี้ ยังมีมาตรการส่งเสริมสนับสนุนสื่อทุกประเภทให้มีรายการเพื่อ
ผู้สูงอายุ และสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้และสามารถเข้าถึงข้อมูลอย่างทั่วถึง ที่ผ่านมายังไม่มี
การรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบชัดเจน และดูเหมือนว่าการจัดรายการเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุมี
สัดส่วนน้อยมาก การได้รับข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ และสิทธิประโยชน์ต่างๆ ของผู้สูงอายุยังมีไม่มาก
นัก

ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุให้มีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัยนั้น ผล
จากการศึกษาวิจัยที่ผ่านมา^{1,2} ซึ่งให้เห็นว่า สภาพด้านที่อยู่อาศัย เช่น การอาศัยอยู่ในบ้านที่มีได้ทุนสูง
ไม่มีส้วมอยู่ภายในบ้าน ต้องใช้ส้วมแบบนั้งยอง ซึ่งไม่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ
และจากข้อมูลที่ผ่านมาพบว่า การเกิดอุบัติเหตุกับผู้สูงอายุหรือการพลัดตกหกล้มมักเกิดขึ้นภายใน
บ้านหรือบริเวณบ้าน แผนผู้สูงอายุฉบับที่ 2 ได้กำหนดดัชนีไว้อย่างชัดเจนโดยให้มีการวัดจาก
สัดส่วนของผู้สูงอายุที่อาศัยในบ้านที่มีสภาพได้มาตรฐาน อย่างไรก็ตามสิ่งแรกที่ต้องดำเนินการคือ
การกำหนดมาตรฐานที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุให้ชัดเจน และควรต้องมีแนวทางหรือวิธีการช่วยเหลือใน
กรณีที่ผู้สูงอายุต้องการปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้เหมาะกับการดำเนินชีวิตประจำวันของตน ตามวัยที่
เปลี่ยนไป

3) ยุทธศาสตร์ที่ 3 เน้นการพัฒนาระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุในระดับต่าง ๆ
เริ่มจากครอบครัว ชุมชน จนถึงรัฐ เป็นที่น่าสังเกตว่าในด้านการส่งเสริมครอบครัวนั้น ดัชนีที่สำคัญ
ดัชนีหนึ่ง คือการลดหย่อนภาษีรายได้ให้แก่บุตร ซึ่งเป็นผู้อุปการะเลี้ยงดูผู้สูงอายุที่เป็นบุพการี และ
ไม่มีเงินได้รวมทั้งไม่ได้รับผลประโยชน์อื่นใด ทั้งนี้เพื่อมีเป้าหมายเพื่อสร้างแรงจูงใจและสนับสนุนให้

¹ นภาพร ชโยวรรณ. 2548. “กลุ่มผู้สูงอายุที่เปราะบางในประเทศไทย” วารสารประชากรศาสตร์ 21(1): หน้า 15.

² สุทธิชัย จิตะพันธุ์กุลและคณะ. 2544. โครงการผู้สูงอายุในประเทศไทย: รายงานการทบทวนองค์ความรู้และสถานการณ์ในปัจจุบัน

บุตรดูแลบุพการี ซึ่งปัจจุบันนี้ได้มีการกำหนดเป็นกฎหมายแล้ว โดยให้เฉพาะบุตรที่ดูแลผู้สูงอายุที่มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการยังชีพ อย่างไรก็ตามมีข้อที่น่าสังเกตว่า การให้การลดหย่อนภาษีไม่ควรจำกัดเฉพาะ บุตรที่อาศัยอยู่กับบิดามารดาหรือเฉพาะบุตรของบิดามารดามีรายได้ไม่เพียงพอต่อการยังชีพ แต่ควรให้การลดหย่อนภาษีกับบุตรทุกคนที่เกื้อหนุนบิดามารดา ไม่ว่าบุตรจะอยู่ที่ใด หรือบิดามารดาจะมีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับใด ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้บุตรทุกคนทำหน้าที่ดูแลบุพการีให้ดีที่สุด นอกจากนี้การเกื้อหนุนผู้สูงอายุมิได้มีแต่บุตรเท่านั้น ในหลายกรณีที่ผู้สูงอายุไม่ได้สมรส หรือไม่มีบุตร อาจได้รับการเกื้อหนุนจากบุคคลอื่น ดังนั้น ควรมีการขยายขอบเขตของกฎหมายให้ครอบคลุมทุกคนที่ให้อาหารดูแลผู้สูงอายุ

แม้ว่าปัจจุบันครอบครัวยังคงเป็นสถาบันหลักในการดูแลผู้สูงอายุ แต่แนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงทางด้านประชากร เศรษฐกิจ และสังคมเป็นเหตุให้เกิดความกังวลว่า ครอบครัวอาจไม่สามารถรับบทบาทและภาระนี้ได้เพียงลำพัง ในแผนผู้สูงอายุฉบับที่ 2 จึงมีการกำหนดมาตรการต่างๆ ที่จะให้ชุมชน และรัฐเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

ในส่วน of ชุมชนนั้นในแผนผู้สูงอายุได้มีการกำหนดมาตรการต่างๆ ที่จะเพิ่มบทบาทของชุมชนในการเกื้อหนุนผู้สูงอายุ ในช่วงที่ผ่านมาได้มีการโอนถ่ายงานหลายส่วนไปยังองค์การบริหารส่วนตำบล เช่น การดูแลเรื่องเบี้ยยังชีพ การจัดกิจกรรมต่างๆ ให้กับผู้สูงอายุ อย่างไรก็ตามจากการทบทวนสถานการณ์เพื่อประกอบดัชนี พบว่าชุมชนยังไม่ตระหนักถึงบทบาทของตน และยังต้องมีการพัฒนาศักยภาพของชุมชน ตลอดจนปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุในชุมชนเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและทั่วถึง

สำหรับในส่วน of รัฐนั้นได้มีการตราพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ 2546 เพื่อส่งเสริมและพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุในด้านต่างๆ และได้มีการออกกฎหมายลูกเพื่อรองรับพระราชบัญญัติฉบับนี้โดยกระทรวงต่างๆ อย่างไรก็ตามแม้จะมีกฎหมายแต่ยังขาดการกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุประการหนึ่ง คือการที่หน่วยงานต่างๆ ของรัฐหลายหน่วย มองว่าเรื่องผู้สูงอายุ ไม่ได้เกี่ยวข้องกับพันธกิจและภารกิจของหน่วยงาน นอกจากนี้ยังพบว่าในส่วน of หน่วยงานที่ได้ดำเนินงานด้านผู้สูงอายุตามแผน ไม่มีการประสานงานกัน ต่างฝ่ายต่างแยกกันทำ ทำให้งานด้านผู้สูงอายุขาดบูรณาการ ยิ่งไปกว่านั้นหน่วยงานเอกชนยังเข้ามามีส่วนร่วมน้อยในการส่งเสริมและพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุ

4) ในส่วน of การพัฒนาหน่วยงานรองรับเพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำงานด้านผู้สูงอายุซึ่งกำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 4 ของแผนนั้น พระราชบัญญัติผู้สูงอายุปีพ.ศ. 2546 ได้มีการกำหนดให้มีคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ (กผส.) โดยให้มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ และให้ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นกรรมการและเลขานุการ

แม้จะมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติมาแล้วระยะหนึ่ง แต่ยังไม่มีการดำเนินการตั้งคณะกรรมการให้เป็นรูปธรรม จึงควรเร่งให้มีการดำเนินการ ทั้งนี้เนื่องจากแผนผู้สูงอายุจะครบ 5 ปีแรกในปี 2549 และควรต้องมีการประเมินผลการดำเนินงานหลังจากนั้น

5) สำหรับผลการดำเนินงานตามดัชนีต่างๆ ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการประมวลและพัฒนาศักยภาพด้านผู้สูงอายุ และการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ นั้นพบว่ายังต้องเร่งให้มีการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม งานวิจัยครั้งนี้เป็นส่วนประกอบส่วนหนึ่งในการสร้างระบบการติดตามและประเมินผลตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ

ในภาพรวมจากการวิเคราะห์สถานการณ์ในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่า มีงานบางส่วนได้ดำเนินการไปตามมาตรการและยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ในแผนผู้สูงอายุแล้ว แต่ยังมีอีกหลายส่วนที่ต้องเร่งดำเนินการ ซึ่งช่วงนี้น่าจะเป็นโอกาสทองของแผนผู้สูงอายุ เนื่องจากมีปัจจัยเอื้อ คือ แผนบริหารราชการแผ่นดินพ.ศ. 2548-2551 ได้กำหนดให้การเตรียมความพร้อมแก่สังคม เพื่อให้ผู้สูงอายุเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เป็นหนึ่งในกลยุทธ์หลัก ภายใต้ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพ ซึ่งแผนบริหารราชการดังกล่าวมีเป้าประสงค์ที่สอดคล้องกับแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 กล่าวคือ ผู้สูงอายุมีสุขภาพดี ทั้งร่างกายและจิตใจ มีหลักประกันด้านรายได้ และคงความเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า นอกจากนี้ในการเตรียมแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ได้กำหนดให้ประชากรวัยสูงอายุเป็นกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญในแผน ดังนั้นหากมีการเชื่อมโยงแผนต่างๆดังกล่าวเข้าด้วยกัน น่าจะเป็นแรงผลักดันที่สำคัญต่อการขับเคลื่อนงานด้านผู้สูงอายุให้ไปถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้

อย่างไรก็ตาม จากรายงานผลการดำเนินงานรายปี มีข้อสังเกตว่า กิจกรรมที่หน่วยงานต่างๆ ดำเนินการนั้น เป็นกิจกรรมตามเทศกาล หรือกิจกรรมระยะสั้น เป็นครั้งคราว จัดทำขึ้นเฉพาะแต่ละปีงบประมาณ ไม่ได้มีการทำเป็นแผนการดำเนินงานในระยะยาว หลายหน่วยงานยังไม่ทราบและเข้าใจในยุทธศาสตร์ มาตรการ และดัชนีที่กำหนดไว้ในแผนผู้สูงอายุ นอกจากนี้ แม้ว่าจะมีการออกกฎหมายหลายฉบับเพื่อคุ้มครอง พิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุ แต่ยังขาดการกำหนดแนวทางในการดำเนินงานที่ชัดเจน

ตาราง สรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับดัชนีตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2*

ดัชนีชี้วัด	ผลจากการวิจัย		
	คงไว้	ตัดออก	หมายเหตุ
1. อัตราครอบคลุมการประกันยามชราภาพ ในประชากรอายุ 30-59 ปี (ทั้งที่เข้าโครงการ แต่ยังไม่ได้สิทธิ์และที่ได้รับสิทธิ์แล้ว)	✓		
2. อัตรารายได้ทดแทนเฉลี่ยเมื่อเกษียณอายุ ในกลุ่มที่มีหลักประกัน	✓		มีดัชนีเพิ่มเติมมาจากดัชนีที่ 22 คือ ดัชนีที่ 2 (เพิ่มเติม) “สัดส่วนครอบคลุม ประชากรสูงอายุของหลักประกัน ชราภาพ”
3. เงินออมต่อรายได้ต่อหัว	✓		
4. เงินออมทั้งระบบต่อ GDP		✓	เปลี่ยนดัชนีใหม่ คือ ดัชนีที่ 4 (ใหม่) “หนี้สินของครัวเรือน”
5. จำนวนบุคคลและเงินออมทั้งหมดของ Provident fund		✓	
6. กำหนดเวลาที่ต้องมีการดำเนินการ (ลดหย่อนภาษีเพื่อส่งเสริมการออมสำหรับ วัยสูงอายุ)	✓ (แก้ไข)		ควรตัดกำหนดเวลาที่ต้องมีการ ดำเนินการออก และเปลี่ยนเป้าหมาย เป็นเพิ่มการลดหย่อนภาษีให้มากขึ้น และหลากหลายรูปแบบ
7. กำหนดเวลาที่ต้องมีการบรรจุในหลักสูตร ชั้นประถมและมัธยมศึกษาตอนต้น (เกี่ยวกับ วิชาการดูแลสุขภาพและพฤติกรรมอนามัย)		✓	ควรตัดออก เนื่องจากได้มีการ ดำเนินการบรรจุหลักสูตรแล้ว
8. สัดส่วนประชากรอายุ 30-59 ปี ที่มีความรู้ ด้านวงจรชีวิต กระบวนการชราและความรู้ ด้านการเตรียมตัว (ที่กำหนด)	✓		
9. สัดส่วนประชากรอายุ 30-59 ปี ที่ได้ ปฏิบัติในการเตรียมตัวด้านต่างๆ (รายได้, สุขภาพ, ที่อยู่อาศัย)	✓		
10. สัดส่วนทัศนคติทางบวกต่อผู้สูงอายุใน ประชากรอายุ 7-59 ปี	✓		

ตาราง สรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับดัชนีตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2* (ต่อ)

ดัชนีชี้วัด	ผลจากการวิจัย		
	คงไว้	ตัดออก	หมายเหตุ
11. สัดส่วนประชากรสูงอายุที่มีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ในขณะนั้น	✓		เสนอให้แก้ไขดัชนีเป็น ดัชนีที่ 11 (แก้ไข) “ประชากรสูงอายุมีสุขภาพดีและอายุยืน โดยมีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์” *** “พฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์” 1. มีดัชนีมวลกายอยู่ในเกณฑ์ปกติ 2. ไปตรวจสุขภาพอย่างน้อยปีละครั้ง 3. เจ็บป่วยได้รับการรักษา 4. อายุขัยเฉลี่ยเมื่ออายุ 60 ปีสูงขึ้น
12. สัดส่วนชมรมผู้สูงอายุที่มีกิจกรรมครั้งสุดท้ายในระยะ 3 เดือนที่ผ่านมา	✓		ทำการสำรวจเฉพาะเรื่องด้วยการส่งแบบสอบถามให้ชมรมผู้สูงอายุทั่วประเทศ
13. สัดส่วนประชากรสูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุและร่วมกิจกรรม ในระยะ 3 เดือนที่ผ่านมา	✓		ทำการสำรวจเฉพาะเรื่องด้วยการส่งแบบสอบถามให้ชมรมผู้สูงอายุทั่วประเทศ
14. สัดส่วนผู้สูงอายุที่ต้องการทำงานแต่ไม่มีงานทำต่อผู้สูงอายุที่ต้องการทำงาน (ผู้สูงอายุที่ต้องการทำงานแต่ไม่มีงานทำและผู้สูงอายุที่ทำงานอยู่) (อัตราการว่างงานในผู้สูงอายุ)	✓ (แก้ไข)		ดัชนีที่ 14 ไม่ได้วัดการทำงานของผู้สูงอายุ แต่วัดการทำงาน ดังนั้นจึงเสนอให้แก้ไขใหม่ ดัชนีที่ 14 (แก้ไข) “อัตราของผู้สูงอายุที่ทำงานต่อผู้สูงอายุทั้งหมด”
15. สัดส่วนหมู่บ้านที่มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมเสริมรายได้ที่มีผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมในขณะนั้น	✓ (แก้ไข ข้อ ความ)		ให้เปลี่ยนข้อความใหม่ดังนี้ “สัดส่วนหมู่บ้านที่มีผู้สูงอายุเข้าร่วมกลุ่มทำกิจกรรมเสริมรายได้”
16. สัดส่วนประชากรสูงอายุที่พึงพอใจสถานะการเงินของตนเอง	✓ (แก้ไข)		ความพึงพอใจวัดได้ยาก จึงเสนอให้แก้ไขเป็น ดัชนีที่ 16 (แก้ไข) “สัดส่วนประชากรสูงอายุที่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ”

ตาราง สรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับดัชนีตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2* (ต่อ)

ดัชนีชี้วัด	ผลจากการวิจัย		
	คงไว้	ตัดออก	หมายเหตุ
17. สัดส่วนผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนในระยะ 1 ปี ที่ผ่านมา	✓ (แก้ไข)		ดัชนีที่ 17 ไม่สอดคล้องกับมาตรการย่อย จึงเสนอให้แก้ไขเป็น ดัชนีที่ 17 (แก้ไข) “สัดส่วนผู้สูงอายุที่ได้รับการประกาศเกียรติคุณจากโครงการต่างๆ แต่ละปี ต่อผู้ที่ได้รับประกาศเกียรติคุณทั้งหมด”
18. สัดส่วนของผู้สูงอายุที่ได้รับข้อมูลข่าวสารสำหรับผู้สูงอายุผ่านสื่อในระยะ 1 เดือนที่ผ่านมา	✓		ควรเพิ่มคำถามเกี่ยวกับเรื่องนี้ในการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย ซึ่งสำนักสถิติแห่งชาติเป็นผู้ทำการสำรวจ
19. กำหนดเวลาที่จะต้องมีความรู้มาตรฐาน (มาตรฐานขั้นต่ำสำหรับสถานสงเคราะห์คนชรา ฯลฯ)	✓		
20. สัดส่วนของผู้สูงอายุที่อาศัยในบ้านที่มีสภาพได้มาตรฐาน	✓		- เพื่อที่จะสามารถใช้ดัชนีนี้ได้ ต้องมีการกำหนดมาตรฐานที่พักอาศัยเป็นลำดับแรก - ต้องมีการสำรวจเฉพาะเรื่อง เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่พักอาศัย
21. สัดส่วนของผู้สูงอายุที่ยากจนและไม่มีแหล่งพึ่งพิงที่เพียงพอและไม่ได้รับสวัสดิการรายได้ ต่อผู้สูงอายุที่ยากจนและไม่มีแหล่งพึ่งพิงที่เพียงพอ	✓		ควรนิยาม “ความยากจนและไม่มีแหล่งพึ่งพิงที่เพียงพอ” ให้ชัดเจน เพื่อจะได้สะดวกในการจัดเก็บข้อมูลให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน (รายละเอียดปรากฏในภาคผนวก ก)
22. สัดส่วนครอบคลุมประชากรสูงอายุของหลักประกันยามชราภาพ		✓	ย้ายไปเพิ่มเติมที่ดัชนีที่ 2

ตาราง สรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับดัชนีตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2* (ต่อ)

ดัชนีชี้วัด	ผลจากการวิจัย		
	คงไว้	ตัดออก	หมายเหตุ
23. สัดส่วนครอบคลุมหมู่บ้านของกองทุนในชุมชนที่มีวัตถุประสงค์ครอบคลุมผู้สูงอายุ	✓		ข้อความไม่ชัดเจน เสนอให้แก้ไขใหม่เป็น ดัชนีที่ 23 (แก้ไข) “สัดส่วนของหมู่บ้านที่มีกองทุนในชุมชนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อผู้สูงอายุต่อจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด”
24. สัดส่วนประชากรสูงอายุที่ใช้ระบบประกันสุขภาพในการเจ็บป่วยครั้งสุดท้าย	✓		ต้องมีกรอบเวลาอ้างอิงที่ชัดเจน ในเรื่องการเจ็บป่วยครั้งสุดท้าย
25. กำหนดเวลาที่ต้องมีการดำเนินการ (ลดหย่อนภาษีรายได้ให้แก่บุตรซึ่งเป็นผู้อุปการะเลี้ยงดูผู้สูงอายุที่เป็นบุพการี และไม่มีเงินได้รวมทั้งไม่ได้รับผลประโยชน์อื่นใดมาก่อน)	✓		- ควรตัดกำหนดเวลาที่ระบุไว้ในเป้าหมายออก - การลดหย่อนภาษี เพื่อเป็นแรงจูงใจในการเลี้ยงดูบิดามารดา ควรลดหย่อนให้กับบุตรทุกคนที่เกื้อหนุนบิดามารดาโดยไม่จำกัดเฉพาะในกลุ่มที่บิดามารดามีรายได้ไม่พอเพียง
26. กำหนดเวลาที่ต้องมีกฎหมายและแนวปฏิบัติ (เร่งรัดให้มีกฎหมาย และแนวปฏิบัติในการคุ้มครอง และพิทักษ์สิทธิของผู้สูงอายุ)	✓		ควรตัดกำหนดเวลาที่ต้องมีการดำเนินการออก และควรเร่งออกกฎหมายและแนวปฏิบัติและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง
27. สัดส่วนประชากรสูงอายุที่อยู่กับครอบครัว	✓ (เพิ่มเติมดัชนี)		ควรมีการเพิ่มเติมดัชนี คือ ดัชนีที่ 27 (เพิ่มเติม) “สัดส่วนผู้สูงอายุที่ถูกทอดทิ้งจำแนกตามเพศ” โดยต้องมีการกำหนดนิยามของการถูกทอดทิ้งให้ชัดเจน และจัดในหลายมิติ (รายละเอียดปรากฏในภาคผนวก ก)

ตาราง สรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับดัชนีตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2* (ต่อ)

ดัชนีชี้วัด	ผลจากการวิจัย		
	คงไว้	ตัดออก	หมายเหตุ
28. สัดส่วนผู้ดูแลที่มีความรู้ในการดูแล (โภชนาการ, การแก้ไขปัญหาวเวลาเจ็บป่วยเฉียบพลัน) ต่อผู้ดูแลทั้งหมดของผู้สูงอายุที่ออกจากบ้านไม่ได้	✓ (แก้ไข)		เนื่องจากนิยามของผู้สูงอายุที่ออกจากบ้าน ไม่ได้ ไม่ชัดเจน จึงเสนอให้แก้ไข ดัชนีเป็น ดัชนีที่ 28 (แก้ไข) “สัดส่วนผู้ดูแลที่มีความรู้ในการดูแล (โภชนาการ การแก้ไขปัญหาวเวลาเจ็บป่วยเฉียบพลัน) ต่อผู้ดูแลทั้งหมดของผู้สูงอายุที่พิการและช่วยเหลือตนเองไม่ได้” โดยข้อมูลจะต้องอาศัยการสำรวจเฉพาะเรื่อง
29. กำหนดเวลาที่ต้องมีการดำเนินการ (ปรับปรุงบริการสาธารณะทุกระบบ, ลดราคาค่าโดยสารระบบขนส่งสาธารณะ และระบบขนส่งมวลชนแก่ผู้สูงอายุ)	✓		ควรมีการดำเนินการอย่างชัดเจน และต่อเนื่อง ไม่ใช่แปรผันตามนโยบายผู้บริหาร หน่วยงาน และไม่ควรกำหนดเป้าหมายว่าภายใน 5 ปี แต่ควรกำหนดว่า ควรให้มีการขยาย หรือเพิ่มการลดหย่อนประเภทต่างๆ ให้กับผู้สูงอายุให้เพิ่มขึ้นเป็นลำดับ
30. กำหนดเวลาที่ต้องมีการดำเนินการ (ปรับปรุงบริการระบบขนส่งสาธารณะ)	✓		ควรเร่งให้มีการกำหนดรูปแบบแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจนโดยเร็ว
31. กำหนดเวลาที่ต้องมีการดำเนินการ (จัดทำมาตรฐานสถานที่สาธารณะแก่ผู้สูงอายุ)	✓		ควรเร่งให้มีการจัดทำมาตรฐานสถานที่สาธารณะ

ตาราง สรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับดัชนีตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2* (ต่อ)

ดัชนีชี้วัด	ผลจากการวิจัย		
	คงไว้	ตัดออก	หมายเหตุ
32. สัดส่วนการปรากฏของการจัดอุปกรณ์อำนวยความสะดวก ได้แก่ ทางเดิน บันได และห้องสุขาในสถานที่ต่อไปนี้ - โรงพยาบาลรัฐ/เอกชน - ศาลากลางจังหวัด/กทม. - ที่ว่าการอำเภอ/เขต - ห้างสรรพสินค้า/ศูนย์การค้า - สวนสาธารณะ - สถานีขนส่ง/สนามบิน/สถานีรถไฟ	✓		- มาตรฐานที่กำหนดในการจัดอุปกรณ์อำนวยความสะดวก บังคับใช้กับอาคารที่สร้างใหม่เท่านั้น สำหรับอาคารเก่า หากดัดแปลงให้ได้มาตรฐานคงต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก - ต้องมีการสำรวจเฉพาะเรื่องเพื่อให้ได้ข้อมูล
33. กำหนดเวลาที่ต้องมีการดำเนินการ (จัดทำมาตรฐานสวนสาธารณะและสนามกีฬาสำหรับการออกกำลังกายและพักผ่อนที่เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ)	✓		ควรเร่งให้มีการดำเนินการ
34. จำนวนสวนสาธารณะ/สนามกีฬาต่อประชากร 1 แสนคนในเขตเมืองทั่วประเทศ ตามมาตรฐานสากล		✓	ดัชนีนี้ควรตัดออก เนื่องจากวัดสวัสดิการที่ควรมีให้แก่ประชากรทุกวัย ในเขตเมือง มากกว่าที่จะวัดสวัสดิการเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ ประกอบกับดัชนีที่ 33 ครอบคลุมอยู่แล้ว ควรตัดออก

ตาราง สรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับดัชนีตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2* (ต่อ)

ดัชนีชี้วัด	ผลจากการวิจัย		
	คงไว้	ตัดออก	หมายเหตุ
35. อัตราครอบคลุมหมู่บ้าน - จัดตั้งและพัฒนาบริการทางสุขภาพและทางสังคมในชุมชนที่สามารถเข้าถึงผู้สูงอายุมากที่สุด โดยเน้นบริการถึงบ้าน ฯ โดยครอบคลุมบริการดังต่อไปนี้ - ศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุ - ศูนย์กลางวัน - บริการเยี่ยมบ้าน - บริการดูแลที่บ้าน - บริการสุขภาพที่บ้าน - บริการชุมชนเคลื่อนที่ไปในพื้นที่ต่างๆ โดยเฉพาะพื้นที่ห่างไกล - ส่งเสริมการจัดตั้งระบบเฝ้าระวัง เกื้อกูล และดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชน - สนับสนุนระบบอาสาสมัคร - สนับสนุนและส่งเสริมความรู้ความสามารถให้กับผู้ดูแลผู้สูงอายุและอาสาสมัครผู้ดูแล		✓	เปลี่ยนดัชนีใหม่เป็น ดัชนีที่ 35 (ใหม่) “สัดส่วนของหมู่บ้านที่มีโครงการบริการเพื่อผู้สูงอายุต่อจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด” (รายละเอียดปรากฏใน ภาคผนวก ก)
36. อัตราครอบคลุมตำบล (ด้านการจัดตั้งและการพัฒนาบริการทางสุขภาพ และทางสังคม)		✓	ควรตัดออก และใช้ดัชนีที่ 38 แทน “สัดส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบลที่มีการจัดงบประมาณและ/หรือกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุ”

ตาราง สรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับดัชนีตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2* (ต่อ)

ดัชนีชี้วัด	ผลจากการวิจัย		
	คงไว้	ตัดออก	หมายเหตุ
37. สัดส่วนผู้สูงอายุที่เคลื่อนที่ภายในห้องไม่ได้และได้รับการบริการชุมชนภายในระยะเวลา 6 เดือน ต่อผู้สูงอายุที่เคลื่อนที่ไม่ได้ทั้งหมด		✓	การเคลื่อนที่ภายในห้องไม่ได้ รวบรวมข้อมูลได้ยากในทางปฏิบัติ จึงเสนอให้ตัดออก และเปลี่ยนเป็น ดัชนีที่ 37 (ใหม่) “สัดส่วนผู้สูงอายุที่พิการและช่วยตนเองไม่ได้และได้รับการบริการชุมชนภายในระยะเวลา 6 เดือน ต่อผู้สูงอายุทั้งหมดที่พิการและช่วยตนเองไม่ได้”
38. สัดส่วนขององค์กรบริหารส่วนตำบลที่มีการจัดงบประมาณและ/หรือกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ	✓		ควรส่งเสริมให้ อบต. จัดโครงการบริการแก่ผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง โดยจัดสรรงบประมาณทุกปี
39. สัดส่วนขององค์กรทางศาสนาที่มีการจัดงบประมาณและ/หรือกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ	✓		เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วน ควรมีการรวบรวมข้อมูลเป็นรายปี
40. สัดส่วนขององค์กรเอกชนและองค์กรสาธารณประโยชน์ที่มีการจัดงบประมาณและ/หรือกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ	✓		ควรมีการสำรวจเฉพาะเรื่องเพื่อรวบรวมข้อมูล
41. กำหนดมาตรการเกื้อหนุน (ให้เอกชนจัดบริการด้านสุขภาพ และสังคมให้แก่ผู้สูงอายุที่สามารถซื้อบริการได้ โดยมีการดูแล และกำกับมาตรฐาน และค่าบริการที่เป็นธรรมร่วมด้วย)	✓		รัฐควรกำหนดแนวทางปฏิบัติ และหน่วยงานรับผิดชอบให้ชัดเจน
42. กำหนดมาตรฐานการบริการ (ให้เอกชนจัดบริการด้านสุขภาพ และสังคมให้แก่ผู้สูงอายุที่สามารถซื้อบริการได้ โดยมีการดูแล และกำกับมาตรฐาน และค่าบริการที่เป็นธรรมร่วมด้วย)	✓		
43. กำหนดเวลาที่จะต้องมิถุนายนเพื่อการควบคุมกำกับและการทำงานมาตรฐานสถานบริการ	✓		

ตาราง สรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับดัชนีตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 * (ต่อ)

ดัชนีชี้วัด	ผลจากการวิจัย		
	คงไว้	ตัดออก	หมายเหตุ
44. กำหนดเวลาที่ต้องมีการดำเนินการ (จัดบริการแพทย์ทางเลือก เช่น แพทย์แผนไทย ฯลฯ เพื่อเป็นทางเลือกในการดูแลสุขภาพ ปัญหาสุขภาพ)	✓ (แก้ไข)		ควรปรับดัชนีให้ชัดเจนเป็น “ขยายบริการจัดการแพทย์แผนทางเลือกให้ครอบคลุมและเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง”
45. สัดส่วนการมีคลินิกผู้สูงอายุในโรงพยาบาลของรัฐที่มีจำนวนเตียงตั้งแต่ 60 เตียงขึ้นไป	✓		
46. สัดส่วนการมีหอผู้ป่วยสูงอายุในโรงพยาบาลของรัฐที่มีจำนวนเตียงตั้งแต่ 240 เตียงขึ้นไป	✓		ควรจะทดลองประเมินในช่วง 5 ปีแรกก่อน ค่อยกำหนดเป้าหมาย เพราะการสร้างหอผู้ป่วยทำได้ยาก
47. คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ (กสผ.) มีหน่วยงานที่มีศักยภาพรองรับการดำเนินการ โดยมีบุคลากรและงบประมาณที่เพียงพอ	✓ (แก้ไข)		แก้ไข เปลี่ยนชื่อจาก “คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ (กสผ.)” เป็น “ <u>คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ (กผส)</u> ”
48. ดำเนินการให้มีการพัฒนาปรับปรุงแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2	✓		
49. จัดให้มีจำนวนองค์กรที่มีเครือข่าย	✓ (แก้ไข)		ชื่อนี้มีความคลุมเครือ ควรแก้ไขใหม่เป็น ดัชนีที่ 49 (ใหม่) “จัดให้มีองค์กรเครือข่ายการบริหารและพัฒนาผู้สูงอายุระดับท้องถิ่น เชื่อมโยงคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ”
50. จำนวนบุคลากรที่ได้รับการผลิตหรือฝึกอบรมในแต่ละปี	✓		ควรกำหนดหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบในการรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง

ตาราง สรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับดัชนีตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 * (ต่อ)

ดัชนีชี้วัด	ผลจากการวิจัย		
	คงไว้	ตัดออก	หมายเหตุ
51. มีการติดตาม และกำหนดแผนการผลิตบุคลากรด้านผู้สูงอายุ	✓		ควรกำหนดหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบในการรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง
52. จำนวนและ/หรืองบประมาณของการศึกษาวิจัยด้านผู้สูงอายุ	✓		
53. จัดทำมาตรฐานของกระบวนการประเมินเพื่อติดตามผลการดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 อย่างต่อเนื่อง	✓		
54. มีการดำเนินการให้มีการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 ทั้งในระดับชาติและระดับหน่วยงาน	✓		
55. มีรายงานข้อมูลที่สำคัญทุกปี	✓		
56. มีการจัดทำระบบฐานข้อมูล ซึ่งรวมทั้งเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่ออำนวยความสะดวกเครือข่ายแหล่งข้อมูลและข้อมูลที่สำคัญ	✓		ควรปรับฐานข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ
57. มีระบบเชื่อมโยงข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ	✓		ควรมีหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบเรื่องฐานข้อมูลผู้สูงอายุ และปรับฐานข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ

ผลจากการวิจัย	คงไว้ไม่เปลี่ยนแปลง	36	ดัชนี
	แก้ไข	10	ดัชนี
	ตัดออก	9	ดัชนี
	เพิ่ม	2	ดัชนี

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับดัชนีที่ควรใช้ในร่างการปรับแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2

ในปีพ.ศ. 2547 คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ (กสผ.) ได้ตั้งคณะอนุกรรมการแปลงแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 สู่การปฏิบัติ โดยคณะอนุกรรมการทำหน้าที่เร่งดำเนินการแปลงแผนให้ไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้หน่วยงานต่างๆ ใช้ในการดำเนินการและเป็นแนวทางในการจัดทำงานประมาณเพื่อรองรับงานผู้สูงอายุในปีงบประมาณ 2549 นอกจากนี้คณะอนุกรรมการชุดนี้ยังได้ดำเนินการปรับแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546

ในส่วนของการปรับแผนผู้สูงอายุแห่งชาตินั้น คณะอนุกรรมการฯ ได้จัดการสัมมนาเชิงวิชาการให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ระหว่างวันที่ 15-16 กันยายน 2547 โดยมีผู้เข้าร่วมสัมมนาจากองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรเครือข่ายผู้สูงอายุ จำนวน 120 คน เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับแนวทางในการปรับแผน และการติดตามผลการดำเนินงานตามแผน ขณะเดียวกันได้มีการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับความสอดคล้องระหว่างแผนกับพระราชบัญญัติผู้สูงอายุที่เพิ่งบังคับใช้ใน ปี พ.ศ. 2546 โดยเน้นการจัดลำดับความสำคัญของมาตรการและยุทธศาสตร์ตามแผนฯ

ผลจากการประชุมระดมความคิดเห็นนำไปสู่ร่างข้อเสนอแนะในการปรับแก้ยุทธศาสตร์และมาตรการในแผน เมื่อพิจารณาจากร่างการปรับแก้แผนผู้สูงอายุ จะพบว่าเป็นการจัดเรียงลำดับความสำคัญและปรับแก้คำ หรือเรียบเรียงข้อความใหม่ แต่ใจความสำคัญยังคงเดิม ดังนั้นดัชนีส่วนใหญ่ทั้ง 57 ตัวที่กำหนดไว้ในแผนเดิมจึงยังคงใช้ได้ อย่างไรก็ตามพบว่าในยุทธศาสตร์ที่ 4 เรื่องการบริหารจัดการเพื่อพัฒนางานด้านผู้สูงอายุระดับชาติและการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุนั้น ได้มีการเปลี่ยนแปลงสาระสำคัญค่อนข้างมาก ได้แก่ ในมาตรการที่ 1 มาตรการ การบริหารจัดการเพื่อพัฒนางานด้านผู้สูงอายุระดับชาติและมีการเพิ่มอีก 2 มาตรการ คือ มาตรการ บริหารจัดการให้มีศูนย์ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลด้านผู้สูงอายุ และมาตรการสร้างระบบสนับสนุนการดูแลผู้สูงอายุในครอบครัว ชุมชนและสังคม ด้วยเหตุนี้คณะผู้วิจัยจึงพิจารณาถึงดัชนีที่ควรจะต้องกำหนดไว้เพิ่มเติมจากร่างการปรับแผนดังกล่าวผ่านการพิจารณาให้ทดแทนแผนผู้สูงอายุฉบับเดิม โดยจะแยกพิจารณาในแต่ละมาตรการ

มาตรการบริหารจัดการเพื่อพัฒนางานด้านผู้สูงอายุระดับชาติ

(มาตรการที่ 1 ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 4 ในแผนฯเดิม)

คณะอนุกรรมการแปลงแผนฯ เสนอให้มีการเปลี่ยนแปลงหน่วยงานรับผิดชอบหลักจากเดิมคือคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ (กสผ.) เป็นคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ (กผส.) ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติผู้สูงอายุแห่งชาติ พ.ศ. 2546 ซึ่งสามารถสรุปเปรียบเทียบแผนเดิมแบบแผนที่ถูกปรับปรุงได้ดังตารางต่อไปนี้

	มาตรการเดิมตามแผนฯ	มาตรการที่เสนอปรับแก้	ดัชนีเดิมตามแผนฯ	ดัชนีที่ควรเป็น หากมีการปรับ มาตรการ
1	มาตรการ การบริหารจัดการ เพื่อการพัฒนางานด้าน ผู้สูงอายุระดับชาติ			
1.1	ส่งเสริมให้คณะกรรมการ ผู้สูงอายุแห่งชาติมีศักยภาพ ในการดำเนินการให้แผน ผู้สูงอายุแห่งชาติได้รับการ นำไปปฏิบัติ และเป็น สื่อกกลางในการประสานงาน กิจการและการดำเนินการให้ แผนผู้สูงอายุได้รับการนำไป ปฏิบัติ	ให้คณะกรรมการ ผู้สูงอายุแห่งชาติ (กผส.) มีศักยภาพดำเนินการให้ แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ได้รับการนำไปปฏิบัติ	คณะกรรมการส่งเสริม และประสานงาน ผู้สูงอายุแห่งชาติ (กสผ.) มีหน่วยงานที่มี ศักยภาพรองรับการ ดำเนินการ โดยมี บุคลากรและ งบประมาณที่เพียงพอ (ดัชนีที่47)	<u>คณะกรรมการ ผู้สูงอายุ แห่งชาติ (กผส.)</u> มีหน่วยงานที่มี ศักยภาพรองรับ การดำเนินการ โดยมีบุคลากร และงบประมาณ ที่เพียงพอ
1.2	คณะกรรมการส่งเสริมและ ประสานงานผู้สูงอายุ แห่งชาติดำเนินการให้มีการ พัฒนาและปรับปรุงแผน ผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 ที่ เหมาะสมกับสถานการณ์ อย่างต่อเนื่อง	ส่งเสริมและเป็นสื่อกลาง ในการประสานงาน กิจการและการ ดำเนินการต่างๆ ด้าน ผู้สูงอายุ ทั้งระหว่าง องค์กรภายในและ ต่างประเทศ	ดำเนินการให้มีการ พัฒนาปรับปรุงแผน ผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับ ที่ 2 (ไม่เกินทุก 5 ปี) (ดัชนีที่48)	ใช้ดัชนีเดิมได้
1.3	จัดให้มีเครือข่ายการบริการ และพัฒนาผู้สูงอายุขึ้นใน ระดับตำบลและหมู่บ้าน เชื่อมโยงกับคณะกรรมการ ระดับชาติ	คณะกรรมการผู้สูงอายุ แห่งชาติ (กผส.) ดำเนินการให้มีการ พัฒนาและปรับปรุงแผน ผู้สูงอายุแห่งชาติให้ เหมาะสมกับสถานการณ์ เป็นระยะอย่างต่อเนื่อง	จัดให้มีจำนวนองค์กร ที่มีเครือข่าย (ดัชนีที่ 49)	ใช้ดัชนีเดิมได้

	มาตรการเดิมตามแผนฯ	มาตรการที่เสนอปรับแก้	ดัชนีเดิมตามแผนฯ	ดัชนีที่ควรเป็น หากมีการปรับ มาตรการ
1.4	จัดให้มีการส่งเสริมเครือข่าย การบริหารและพัฒนา ผู้สูงอายุขึ้นในระดับตำบล และหมู่บ้านเชื่อมโยงกับ กรรมการระดับชาติ	จัดให้มีคณะกรรมการ บริหารกองทุนผู้สูงอายุ ดำเนินการบริหารและ จัดการกองทุนตาม ระเบียบกองทุนผู้สูงอายุ		
1.5	จัดให้มีการติดตามและ ประเมินผลการบริหารจัดการ	(ย้ายมาเป็น มาตรการที่ 1.5)		
1.6		(ย้ายมาเป็น มาตรการที่ 1.6)		

จากตารางข้างต้นหากมีการปรับแก้มาตรการในส่วนของหน่วยงานที่รับผิดชอบคงต้องมีการ ปรับดัชนีที่ 47 ด้วย อย่างไรก็ตามขณะนี้ยังไม่ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการผู้สูงอายุ (กผส.)อย่างเป็นทางการ คณะกรรมการส่งเสริมประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ(กสผ.)ยังคงทำหน้าที่เป็นหลักอยู่ ดังนั้นจึงควรเร่งให้มีการตั้งคณะกรรมการผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติโดยเร็ว ทั้งนี้ควรคำนึงถึงความ ต่อเนื่องในการส่งมอบงานจากคณะกรรมการชุดเดิมมาสู่ชุดใหม่ โดยควรคงไว้ซึ่งคณะกรรมการ บางส่วนจากคณะกรรมการชุดเดิมเพื่อให้ทราบความเป็นมาของแผนและการดำเนินงานที่ได้ ดำเนินการไปแล้วและแนวทางที่จะดำเนินการต่อไปในอนาคต

มาตรการบริหารจัดการให้มีศูนย์ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลด้านผู้สูงอายุ

(มาตรการเพิ่มเติม ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 4 ในแผนฯเดิม)

มาตรการนี้เป็นมาตรการที่กำหนดขึ้นใหม่จากงานของคณะอนุกรรมการแปลง แผนโดยเพิ่มเป็นมาตรการลำดับที่ 3 ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 4 ว่าด้วยการบริหารจัดการเพื่อพัฒนางาน ด้านผู้สูงอายุระดับชาติ มาตรการที่กำหนดขึ้นใหม่นี้มีความคล้ายคลึงกับมาตรการที่ 5 ภายใต้ ยุทธศาสตร์การส่งเสริมผู้สูงอายุที่กำหนดไว้ในแผนฯ เดิมในเรื่อง "การส่งเสริมสนับสนุนสื่อทุก ประเภทให้มีรายการเพื่อผู้สูงอายุและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้และสามารถเข้าถึงข่าวสาร และสื่อ" ซึ่งจากการวิจัยครั้งนี้ ได้มีข้อเสนอแนะให้ใช้ดัชนี 2 ดัชนีสำหรับวัดประเมินผลการ ดำเนินงานมาตรการที่ 5 ยุทธศาสตร์ที่ 4 และ คือ การวัดจากผู้รับสื่อ คือ "สัดส่วนของผู้สูงอายุที่ได้รับ

ข้อมูลข่าวสารสำหรับผู้สูงอายุในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา” (ดัชนีที่ 18) และการวัดจากผู้ให้สื่อ คือ “สนับสนุนสื่อทุกประเภทให้มีรายการสำหรับผู้สูงอายุ” (ดัชนีที่ 18 เพิ่มเติม)

	มาตรการเดิมตามแผนฯ	มาตรการที่เสนอปรับแก้	ดัชนีเดิมตามแผนฯ	ดัชนีที่ควรเป็น หากมีการปรับ มาตรการ
3	ไม่มี	มาตรการบริหารจัดการ ให้มีศูนย์ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลด้าน ผู้สูงอายุ	ไม่มี	- สักส่วนของ ผู้สูงอายุที่ได้รับ ข้อมูลข่าวสาร สำหรับผู้สูงอายุ ในรอบ 1 เดือน ที่ผ่านมา - สนับสนุนสื่อ ทุกประเภทให้มี รายการเพื่อ ผู้สูงอายุ"
3.1	ไม่มี	จัดสรรคลื่นความถี่ของ วิทยุและโทรทัศน์ โดยมี รายการเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ซึ่งดำเนินองค์การโดย องค์การภาครัฐ เอกชน ภาคเอกชน สาธารณประโยชน์ และ ผู้สูงอายุ	ไม่มี	
3.2	ไม่มี	จัดตั้งศูนย์ Hot Line เพื่อให้ข้อมูลกับผู้สูงอายุ	ไม่มี	
3.3	ไม่มี	ตั้ง Citizen Service ให้ เยาวชนและบุคคลทั่วไป เป็นอาสาสมัคร ให้บริการแก่ผู้สูงอายุ	ไม่มี	

มาตรการบริหารจัดการสร้างระบบสนับสนุนการดูแลผู้สูงอายุในครอบครัว ชุมชนและ สังคม (มาตรการเพิ่มเติม ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 4 ในแผนฯเดิม)

มาตรการนี้เป็นมาตรการที่กำหนดขึ้นใหม่โดยต้องการสร้างให้มีรูปแบบการดูแลผู้สูงอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากชุมชนและสังคม อย่างไรก็ตามมาตรการนี้ได้กำหนดขึ้นใหม่โดยไม่ได้มีการ กำหนดดัชนีชี้วัดไว้ด้วย มาตรการนี้คล้ายคลึงกับมาตรการที่ 3 มาตรการด้านครอบครัวและ ผู้ดูแล

และการคุ้มครอง ซึ่งอยู่ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งมีดัชนีชี้วัดที่ครอบคลุมในมิติต่างๆ ไว้ชัดเจนแล้ว (ดัชนีที่ 25-ดัชนีที่ 28)

อย่างไรก็ตามหากมีการเพิ่มมาตรการนี้ตามร่างการปรับแผนที่คณะอนุกรรมการแปลงแผนฯ เสนอ ควรต้องมีการกำหนดนิยามและเป้าหมายของ"ระบบ" ให้ชัดเจนเพื่อจะได้กำหนดดัชนีได้ สำหรับในส่วนของการประเมินระบบสนับสนุน โดยบุคคลภายนอกหรือชุมชนอาจทำได้โดย การวัดอัตราการครอบคลุมของระบบอาสาสมัครเพื่อดูแลผู้สูงอายุว่าครอบคลุมทุกจังหวัดหรือไม่ เนื่องจากระบบนี้ได้ดำเนินการทดลองนำร่องไปแล้วใน 8 จังหวัด ควรจะได้มีการประเมินผลจากองค์กรที่มีความเป็นกลางและหากมีการประเมินผลว่าเป็นรูปแบบที่ดีก็น่าจะกระจายไปให้ครอบคลุมทั่วประเทศ อย่างไรก็ตามการจะเลือกใช้รูปแบบหรือระบบสนับสนุนการดูแลผู้สูงอายุแบบใดนั้นนอกจากจะคำนึงถึงสัมฤทธิ์ผลแล้ว ควรต้องคำนึงถึงความต้องการที่หลากหลายของผู้สูงอายุ และศักยภาพของชุมชน ที่จะดำเนินการสานต่อให้ระบบสนับสนุนนี้ดำเนินการไปได้ด้วยการบริหารจัดการของชุมชนเองอย่างยั่งยืน

	มาตรการเดิมตามแผนฯ	มาตรการที่เสนอปรับแก้	ดัชนีเดิมตามแผนฯ	ดัชนีที่ควรเป็นหากมีการปรับมาตรการ
4	ไม่มี	มาตรการบริหารจัดการสร้างระบบสนับสนุนการดูแลผู้สูงอายุในครอบครัว ชุมชนและสังคม	ไม่มี	
4.1	ไม่มี	สร้างระบบสนับสนุนที่ส่งเสริมให้บุคคลในครอบครัวดูแลกันเอง	ไม่มี	
		สร้างระบบสนับสนุนที่ส่งเสริมให้บุคคลภายนอกมาช่วยดูแล		การกำหนดให้มีระบบอาสาสมัครเพื่อดูแลผู้สูงอายุครอบคลุมทุกจังหวัด

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ เสนอระบบกลไกการติดตามและประเมินผลแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 โดยเป็นระบบที่ประยุกต์จากระบบประกันคุณภาพของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและระบบการประเมินคุณภาพภายนอกระดับอุดมศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ระบบดังกล่าวครอบคลุมทั้งการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนในภาพรวม และระบบการติดตามผลการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

สำหรับการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนในภาพรวมนั้น กำหนดให้มีคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติที่แต่งตั้งโดยคณะกรรมการผู้สูงอายุ (กผส.) ทำหน้าที่ในการกำหนดกรอบแนวคิดและวิธีการติดตามและประเมินผล รวมทั้งกำกับดูแลและจัดให้มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ อย่างน้อย 5 ปีครั้ง สำหรับหน่วยงานที่ทำหน้าที่ประเมินนั้น ควรเป็นหน่วยงานกลางซึ่งสรรหาโดยสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ หน่วยงานกลางนี้ทำหน้าที่ในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนในภาพรวม ทั้งนี้โดยกำหนดให้มีการประเมินผลภาพรวมในระยะยาว และในระยะสั้น

การประเมินและติดตามผลการดำเนินงานตามแผนในภาพรวมระยะยาว ประกอบด้วย ขั้นตอนหลัก 3 ขั้นตอน คือ การเตรียมการก่อนการประเมิน การประเมิน การดำเนินการภายหลังการประเมิน สำหรับการประเมินผลภาพรวมในระยะสั้น ดำเนินการตามขั้นตอนหลักเช่นเดียวกัน หากแต่ สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ ต้องเร่งจัดตั้งงบประมาณที่สูงพอสมควรสำหรับปีงบประมาณ 2549 และ 2550 งบประมาณดังกล่าวต้องมีจำนวนมากพอที่จะเอื้อต่อการพัฒนาและวางระบบการประเมินผล ตลอดจนใช้ในการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม สร้างฐานข้อมูล เพื่อให้ใช้ได้ต่อเนื่องในอนาคต

สำหรับระบบการติดตามผลการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นระบบที่พัฒนาเพื่อติดตามผลการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุภายในของแต่ละหน่วยงาน โดยกรอบการดำเนินการกำหนดขึ้นโดยหน่วยงานนั้นๆ เอง การตรวจติดตามนี้ดำเนินการโดยคณะทำงานอิสระของหน่วยงานนั้นๆ เอง และในการติดตามการดำเนินงานนั้น ต้องอาศัยดัชนีหรือตัวบ่งชี้ร่วมกัน และควรมีการติดตามผลการดำเนินงานภายในอย่างน้อยปีละครั้ง

ในส่วนของผลการวิเคราะห์ดัชนีนั้น พบว่า จาก 57 ดัชนี มี 9 ดัชนีที่สมควรตัดออก เนื่องจากบางดัชนีได้มีการดำเนินการไปแล้ว และบางดัชนีไม่สามารถนำไปใช้ได้ทางปฏิบัติ มีดัชนีที่สมควรแก้ไขเพื่อให้สามารถวัดได้ หรือหาข้อมูลที่จะประกอบรวบได้ 10 ดัชนี และมีดัชนีที่เป็นดัชนีใหม่ ที่เสนอเพิ่มเติมเพื่อให้รองรับมาตรการต่างๆ ที่ได้ปรับเปลี่ยนโดยคณะกรรมการแปลงแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 คู่มือปฏิบัติ 2 ดัชนี การตัดออกหรือปรับแก้ นี้ ได้มาจากการสังเคราะห์จากแบบสอบถาม จากการทบทวนวรรณกรรม และการรายงานผลการดำเนินการที่

เกี่ยวข้อง ตลอดจนการสัมภาษณ์ และจากการประชุมระดมความคิดของผู้วางแผน ผู้ปฏิบัติงาน และ นักวิชาการด้านผู้สูงอายุ ทั้ง 3 ครั้ง

ผลจากการศึกษาครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่า การที่จะนำดัชนีไปใช้เป็นตัวชี้วัดเพื่อประเมินผล การดำเนินงานตามแผนได้นั้น ดัชนีต้องมีความชัดเจน ต้องสามารถใช้วัดมาตรการที่กำหนดไว้ และ ต้องมีข้อมูลที่เป็นระบบ และมีการรวบรวมข้อมูลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีข้อเสนอแนะดังนี้

1) ในส่วนของข้อมูลที่จะนำมาใช้นั้น จะพบว่าหลายดัชนีเป็นข้อมูลซึ่งหน่วยงานปฏิบัติได้ รวบรวมข้อมูลอยู่แล้ว แต่ยังขาดการรวบรวม และประมวลผลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ข้อมูลอีก หลายส่วนยังต้องอาศัยการสำรวจเฉพาะเรื่อง ซึ่งอาจจะนำไปผนวกเข้ากับหน่วยงานซึ่งรวบรวมข้อมูล อยู่แล้ว เช่น สำนักงานสถิติแห่งชาติ หรืออาจจะให้หน่วยงาน หรือองค์กรที่ทำงานด้านการวิจัย มาทำ การรวบรวมข้อมูล

2) ในการปรับแผนให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงประชากร เศรษฐกิจ และสังคม นั้นมี ความสำคัญ แต่ไม่ควรเป็นการปรับแผนเพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมาย หรือแนวปฏิบัติ ซึ่งเป็นการ สวนทิศทาง เพราะแผนของเดิมเป็นหลักให้มีกฎหมาย และแนวปฏิบัติมารองรับ และการปรับแผนใน ส่วนของยุทธศาสตร์หรือมาตรการ ต้องคำนึงถึงดัชนี ที่จะมาใช้วัดประเมินผลมาตรการที่ปรับเปลี่ยน ไปด้วย

3) ในขณะนี้ดัชนีส่วนใหญ่ จะให้ภาพสะท้อนการดำเนินการในเชิงปริมาณ ในอนาคตนั้น ดัชนีควรมีการพัฒนาให้สามารถสะท้อนถึงคุณภาพของการดำเนินงานด้วย อาทิเช่น เมื่อมีการกำหนด กฎหมาย และแนวทางในการคุ้มครองผู้สูงอายุเรียบร้อยแล้ว ในขั้นตอนต่อไปควรติดตามประเมิน โดยแสดงให้เห็นว่ามีการนำดัชนีไปดำเนินงานในทางปฏิบัติ และประเมินประสิทธิภาพ และ ประสิทธิผลของการดำเนินงาน

4) การที่จะสร้างระบบกลไกการติดตามประเมินผลนั้น นอกจากจะมีดัชนี และคู่มือดัชนีแล้ว ต้องมีการกำหนดกระบวนการ ขั้นตอนการประเมินให้ชัดเจน และระบุว่าใคร หรือหน่วยงานใดเป็น ผู้รับผิดชอบในแต่ละขั้นตอน และการติดตามและประเมินผล ควรมีทั้งการประเมินในภาพรวมและ การประเมินภายในหน่วยงาน

5) การประเมินผลการดำเนินงานในภาพรวมและการติดตามผลการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ ของหน่วยงานต่างๆ ควรเป็นระบบที่เชื่อมโยงกัน โดยมีดัชนีที่ใช้ในการประเมินร่วมกัน และควรเป็น การประเมินเพื่อมุ่งพัฒนาระบบ

โดยสรุป คณะผู้วิจัยเห็นความจำเป็นอย่างเร่งด่วนในการที่กระทรวงพัฒนาสังคมและความ มั่นคงของมนุษย์ต้องตั้งงบประมาณสำหรับอนาคตอันใกล้ คือปี พ.ศ. 2549 ซึ่งเป็นปีที่ครบรอบ 5 ปี ของแผนฉบับที่ 2 และเพื่อการติดตามประเมินแผนในปีพ.ศ. 2550 โดยงบประมาณดังกล่าวต้องมี ขนาดใหญ่พอที่จะครอบคลุมค่าใช้จ่ายสำหรับการวิจัยเฉพาะเรื่อง หรือเพื่อหาข้อมูลที่ขาดแคลน การ วิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนเตรียมเพื่อการประเมินแผน

ภาคผนวก ก
ผลการวิเคราะห์รายดัชนี

ภาคผนวก ก

ภาคผนวก ก เป็นการวิเคราะห์ดัชนีทั้งหมดที่ปรากฏในแผนผู้สูงอายุฉบับที่ 2 โดยเป็นการวิเคราะห์ที่ได้มาจากการประชุมระดมความคิด การให้กรอกแบบสอบถาม การรวบรวมผลจากการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ปีพ.ศ.2545-2547 และการสอบถามเพิ่มเติมจากผู้บริหารหรือผู้ปฏิบัติในแต่ละหน่วยงานที่ข้อมูลยังไม่ครบถ้วนหรือไม่ชัดเจน

ผลการวิเคราะห์นำเสนอในรูปของตารางสรุป จำแนกตามรายดัชนีทั้ง 57 ดัชนี โดยในตารางจะประกอบด้วยมาตรการหลักและมาตรการรองที่กำหนดไว้ในแผน และเป้าหมายของดัชนีในช่วง 20 ปีของแผน สำหรับการวิเคราะห์ที่นำเสนอในภาคผนวก ก นี้ ประกอบไปด้วย 5 ประเด็น คือ 1) วัตถุประสงค์ของดัชนี 2) ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี 3) หน่วยงานที่เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการดำเนินการตามดัชนี 4) สถานการณ์จากข้อมูลล่าสุด 5) หมายเหตุและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวัดดัชนี หรือแนวทางการเก็บข้อมูลเพื่อมาใช้ประกอบสร้างดัชนี

ในส่วนของสถานการณ์ล่าสุดที่นำเสนอ นั้นเป็นการรวบรวมข้อมูลล่าสุดจากรายงานผลการดำเนินงานโดยหน่วยงานปฏิบัติในช่วงปี 2545-2547 และข้อมูลทางสถิติหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สถานการณ์ล่าสุดนี้สามารถใช้เป็นส่วนหนึ่งของการติดตามการและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุในระยะแรกของแผนผู้สูงอายุ คือระหว่างปี 2545-2547 ได้ และยังสามารถใช้แนวทางในการวิเคราะห์และประเมินผลการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุต่อไปในอนาคต

ดัชนีที่ 1 อัตราครอบคลุมการประกันสุขภาพในประชากรอายุ 30-59 ปี

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
1. มาตรการ หลักประกันรายได้เพื่อวัยสูงอายุ 1.1 ขยายหลักประกันสุขภาพให้ครอบคลุมบุคคลทั่วไป	30%	50%	80%	100%	1. วัตถุประสงค์ เพื่อสร้างความมั่นคงทางการเงิน โดยรัฐส่งเสริมหรือสร้างระบบการออมเพื่อให้ยามสูงอายุ 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี เป็นดัชนีที่สำคัญยิ่ง ถึงแม้จะมีปัญหาในการเก็บรวบรวมข้อมูลอยู่บ้าง แต่เนื่องจากเป็นดัชนีที่มีความสำคัญ จึงจำเป็นต้องใช้ความพยายามในการเก็บข้อมูลสำหรับดัชนีนี้ให้ถูกต้องและเชื่อถือได้ 3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก กรมบัญชีกลาง และกบข.ดูแลแรงงานภาครัฐ และสำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงานดูแลแรงงานภาคเอกชน 4. สถานการณ์จากข้อมูลล่าสุด ข้อมูลจากรายงานประจำปี 2546 กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการมีสมาชิก 1,160,259 คน ผู้ประกันตนที่ได้รับค่าความคุ้มครองจากกองทุนประกันสังคม 7,434,237 คน และสมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ 1,419,187 คน รวมผู้มีการประกันกันยามชราภาพ 10,013,683 คน รายงานไทยทั้งหมดในปี 2546 มีจำนวน 35.5 ล้านคน เท่ากับอัตราครอบคลุมการประกันสุขภาพ เป็นร้อยละ 28.2

ดัชนีที่ 1 อัตราครอบคลุมการประกันสุขภาพในประชากรอายุ 30-59 ปี (ต่อ)

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
					5. หมายเหตุ ข้อมูลตามสถานการณ์จากข้อมูลล่าสุด เป็นข้อมูลที่ครอบคลุมแรงงานทุกกลุ่มอายุเนื่องจากดัชนีที่ 1 ครอบคลุมประชากรอายุ 30-59 ปี ในการเก็บข้อมูลจึงต้องจำกัดเพียงกลุ่ม 30-59 ปี อย่างไรก็ตาม ที่ประชุมระดมความคิดเห็นที่ 3 ได้ตั้งข้อสังเกตว่าเป้าหมายถึงร้อยละ 100 ภายในเวลา 20 ปี ซึ่งคงเป็นไปได้ยาก ดังนั้นเมื่อมีการประเมินผล 5 ปีแรก จึงควรพิจารณาปรับเป้าหมายให้เหมาะสมด้วย

ดัชนีที่ 2 อัตรารายได้ทดแทนเฉลี่ย เมื่อเกษียณอายุในกลุ่มที่มีหลักประกัน

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
1. มาตรการ หลักประกันรายได้เพื่อวัยสูงอายุ 1.1 ขยายหลักประกันสุขภาพให้ครอบคลุมบุคคลทั่วไป	0.3	0.4	0.5	0.6	1. วัตถุประสงค์ เพื่อเป็นการเปรียบเทียบรายได้อัตราเฉลี่ยก่อนการเกษียณอายุ 5 ปีสุดท้ายกับรายได้จากการรับบำนาญ/บำนาญ เพื่อดูว่าผู้เกษียณอายุจะมีรายได้เพียงพอต่อการยังชีพหรือไม่ 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี ดัชนีนี้ถึงจะมีความสำคัญ แต่การเก็บข้อมูลจะมีปัญหาอยู่บ้าง ดัชนีตัวนี้สามารถทำได้กับผู้ที่ได้รับบำนาญจาก กบข. และสำนักงานประกันสังคม ซึ่งใช้เกณฑ์เงินเดือน 5 ปีสุดท้ายเป็นหลักในการคิดบำนาญแต่กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ไม่ได้ใช้เกณฑ์ดังกล่าว ดัชนีตัวนี้จึงจะครอบคลุมแรงงานที่เป็นข้าราชการกับแรงงานเอกชนที่เข้ากองทุนประกันสังคมเท่านั้น 3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก กรมบัญชีกลาง/ กบข./และสำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงาน 4. สถานการณ์จากข้อมูลล่าสุด การเก็บข้อมูลจากหน่วยงานดังกล่าว จะต้องใช้เวลา และต้องขอใช้ข้อมูลเป็นทางการ เนื่องจากโครงการวิจัยในครั้งนี้มีข้อจำกัดเรื่องเวลา จึงไม่สามารถขอข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทัน

ดัชนีที่ 2 อัตรารายได้ทดแทนเฉลี่ย เมื่อเกษียณอายุในกลุ่มที่มีหลักประกัน (ต่อ)

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
					5. หมายเหตุ - คณะผู้ประเมินผลตามแผนผู้สูงอายุ 5 ปีแรก พ.ศ. 2545-2549 ควรวางแผนทำเรื่องขอใช้ข้อมูลเป็นทางการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องข้างต้น - นำข้อมูลจากดัชนีที่ 22 มาประกอบการพิจารณา

ดัชนีที่ 2 (เพิ่มเติม) สัดส่วนครอบคลุมประชากรสูงอายุของหลักประกันยามชราภาพ

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
1. มาตรการ หลักประกันรายได้เพื่อวัยสูงอายุ 1.1 ขยายหลักประกันชราภาพให้ครอบคลุมบุคคลทั่วไป	10%	20%	30%	50%	1. วัตถุประสงค์ เพื่อประเมินว่าระบบกองทุนในชุมชนที่จัดตั้งขึ้น สามารถเกื้อหนุน และเป็นหลักประกันยามชราภาพให้กับผู้สูงอายุได้หรือไม่ และครอบคลุมมากน้อยเพียงใด 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี ดัชนีชีวิตที่ 2 (เพิ่มเติม) สัดส่วนการครอบคลุมประชากรสูงอายุของหลักประกันยามชราภาพ แต่เดิมเป็นดัชนีที่ 22 ที่ต้องการในยุทธศาสตร์ที่ 2 ประเมินมาตรการส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนในชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งมีเป้าหมายที่จะขยายระบบกองทุนชุมชนให้ครอบคลุมให้มากที่สุด แต่ดัชนีนี้มีขอบเขตกว้างกว่านั้นมาก ผลจากการวิจัย จึงมีข้อเสนอแนะให้ย้ายมาเป็นดัชนีเพิ่มเติมในการใช้วัดมาตรการขยายหลักประกันยามชราภาพในยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ

ดัชนีที่ 3 เงินออมต่อรายได้ต่อหัว

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
1. มาตรการ หลักประกันรายได้เพื่อวัยสูงอายุ 1.2 ส่งเสริมการออมตั้งแต่วัยทำงาน	----- เพิ่มชนอย่างต่อเนื่อง -----				1. วัตถุประสงค์ เป็นดัชนีที่ต้องการดูว่า เงินออมต่อรายได้ต่อหัวของประชากรควรมีการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี เป็นข้อมูลที่ทางสำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และธนาคารแห่งประเทศไทยเก็บข้อมูลเป็นรายปีอยู่แล้ว 3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และธนาคารแห่งประเทศไทย 4. สถานการณ์จากข้อมูลล่าสุด จากข้อมูลของสำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แสดงว่าในปี พ.ศ.2544 เงินออมภาคครัวเรือนเท่ากับ 260,093 ล้านบาท ประชากรในปี 2544 มีจำนวน 62.7 ล้านคน หรือคิดเงินออมเฉลี่ยเท่ากับ 4,148 บาท ในขณะที่รายได้ต่อหัวของประชากรในปี 2544 เท่ากับ 81,915 บาท ดังนั้นเงินออมต่อรายได้ต่อหัวจึงเท่ากับ 4,148 ต่อ 81,915 บาท

ดัชนีที่ 4 เงินออมทั้งระบบต่อ GDP

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
1. มาตรการ หลักประกันรายได้เพื่อวัยสูงอายุ 1.2 ส่งเสริมการออมตั้งแต่วัยทำงาน	----- เพิ่มเงินออมอย่างต่อเนื่อง -----				1. วัตถุประสงค์ เป็นดัชนีที่ต้องการดูว่า เงินออมทั้งหมดต่อ GDP เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี ข้อเสนอของฝ่ายวิจัยและจากที่ประชุมระดมความคิดเห็นซึ่งต้องกันให้ตัดออก เนื่องจากมีความใกล้เคียงกับดัชนีที่ 3 3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก เหมือนกับดัชนีที่ 3

ดัชนีที่ 4 (ใหม่) หนี้สินของครัวเรือน

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
1. มาตรการ หลักประกันรายได้เพื่อวัยสูงอายุ 1.2 ส่งเสริมการออมตั้งแต่วัยทำงาน	----- เพิ่มชนอย่างตนเอง -----				1. วัตถุประสงค์ เพื่อดูภาระหนี้สินของครัวเรือนที่ควรเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง เพื่อเป็นการเพิ่มการออมของประชากร 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี มีความสำคัญ เพราะไม่ควรมีภาระหนี้สินเพิ่มมากเกินไปจนเกินไป หากต้องดูภาระหนี้สินด้วย 3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก สำนักงานสถิติแห่งชาติ 4. สถานการณ์จากข้อมูลล่าสุด ในปี พ.ศ.2543 ครัวเรือนทั้งประเทศมีหนี้สินโดยเฉลี่ยประมาณ 68,405 บาทต่อครัวเรือน ในปี พ.ศ.2544 หนี้สิน โดยเฉลี่ยของครัวเรือนเพิ่มขึ้นเป็น 68,279 บาทต่อครัวเรือน ในปี พ.ศ.2545 หนี้สิน โดยเฉลี่ยของครัวเรือนเพิ่มขึ้นเป็น 82,485 บาทต่อครัวเรือน

ดัชนีที่ 5 จำนวนบุคคลและเงินออมทั้งหมดของ Provident Fund

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
1. มาตรการ หลักประกันรายได้เพื่อวัยสูงอายุ 1.2 ส่งเสริมการออมตั้งแต่วัยทำงาน	----- เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง -----				1. วัตถุประสงค์ เพื่อดูจำนวนสมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ และเงินออมทั้งหมดของกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี มีความสำคัญน้อยเพราะกองทุนสำรองเลี้ยงชีพครอบคลุมเพียงพนักงานรัฐวิสาหกิจ และลูกจ้างประจำของรัฐ 3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก สำนักงานคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์ 4. สภาพการณ์จากข้อมูลล่าสุด ปี พ.ศ.2546 มีสมาชิก 1,419,187 คน จำนวนเงินออม 287,329 ล้านบาท

ดัชนีที่ 6 กำหนดเวลาที่ต้องมีการดำเนินการให้มีการลดหย่อนภาษี เพื่อส่งเสริมการออมสำหรับผู้สูงอายุ

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
1. มาตรการ หลักประกันรายได้เพื่อวัยสูงอายุ 1.3 ลดหย่อนภาษีเพื่อส่งเสริมการออมสำหรับผู้สูงอายุ	เพิ่มการลดหย่อนภาษีให้มากขึ้น และหลากหลายรูปแบบ				1. วัตถุประสงค์ เพื่อเป็นการส่งเสริมการออมสำหรับผู้สูงอายุโดยผ่านมาตรการลดหย่อนภาษี 2. ความเป็นไปได้ในทางใช้ดัชนี ดัชนีนี้มีประโยชน์ในการส่งเสริมการออมสำหรับผู้สูงอายุด้วยการดำเนินการด้านภาษี 3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก กระทรวงการคลัง 4. สถานการณ์จากข้อมูลล่าสุด ในขณะนี้ภาครัฐได้ดำเนินการที่ค่อนข้างจะครบถ้วนแล้ว ทั้งนี้โดยที่เงินออมสำหรับผู้สูงอายุในรูปแบบต่างๆ ทางกรมสรรพากร กระทรวงการคลัง ได้นำมาหักเป็นเงินลดหย่อนภาษีในการเสียภาษีเงิน ได้บุคคลธรรมดา ดังต่อไปนี้ 1) การประกันชีวิต/การฝากเงินออมทรัพย์ประเภทสงเคราะห์ชีวิตและครอบครัว เบี้ยประกันชีวิตหรือเบี้ยประกันภัยสามารถนำไปหักลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาได้ตามความเป็นจริง แต่ไม่เกิน 50,000 บาท ต่อปี

ดัชนีที่ 6 กำหนดเวลาที่ต้องมีการดำเนินการให้มีการลดหย่อนภาษี เพื่อส่งเสริมการออมสำหรับผู้สูงอายุ (ต่อ)

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
					2) กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (Retirement Mutual Fund หรือ RMF) มีวัตถุประสงค์ให้ประชาชนออมเงินอย่างสม่ำเสมอและระยะยาวเพื่อไว้ใช้ในยามเกษียณ โดยที่ผู้ลงทุนต้องลงทุนสม่ำเสมออย่างน้อยปีละครั้ง และจะถอนเงินลงทุน โดยได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีเมื่อผู้ลงทุนอายุไม่น้อยกว่า 55 ปี และมีการลงทุนมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี กรมสรรพากรอนุญาตให้นำเงินที่ลงทุนในกองทุนประเภทนี้ไปหักออกจากเงินได้ ก่อนคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยเงินที่นำไปลงทุนสามารถหักลดหย่อนได้สูงสุดถึงร้อยละ 15 ของเงินได้ในแต่ละปีภาษี แต่มีเพดานจำกัดไว้ว่า เงินที่ลงทุนและนำไปลดหย่อนได้นั้นรวมกับเงินสะสมเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพหรือกองทุน กบข. แล้วต้องไม่เกิน 300,000 บาทต่อปีภาษี

ดัชนีที่ 6 กำหนดเวลาที่ต้องมีการดำเนินการให้มีการลดหย่อนภาษี เพื่อส่งเสริมการออมสำหรับผู้สูงอายุ (ต่อ)

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
					3) กองทุนรวมหุ้นระยะยาว (Long Term Equity Fund หรือ LTF) มีลักษณะคล้ายๆ กับกองทุน RMF ซึ่งทางการต้องการสนับสนุนให้มีการเพิ่มสัดส่วนผู้ลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ในระยะยาวให้มากขึ้น เพื่อช่วยให้ตลาดทุนไทยมีเสถียรภาพสิทธิประโยชน์ภาษีเงินได้จากการสมรสพวกรคล้ายกันกับกองทุน RMF แต่ผู้ลงทุนไม่ต้องนำเงินที่ลงทุนนี้ไปรวมกับ RMF หรือ Provident Fund หรือกองทุน กบข. แต่ประการใด เป็นการได้รับสิทธิให้นำเงินที่ลงทุนไปลดหย่อนก่อนคำนวณภาษีได้เต็มจำนวนตามแผนร้อยละ 15 ของเงินได้ทุกประเภท โดยไม่เกินอีก 300,000 บาทต่อปีภาษี หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งการลงทุนทั้งในกองทุน LTF และ RMF ผู้ลงทุนสามารถนำไปหักออกจากเงินได้ก่อนคำนวณภาษีได้สูงสุดถึง 600,000 บาท นอกจากนี้ กรรมการประกันภัยยังได้หารือกับกรมสรรพากร เพื่อให้เพิ่มวงเงินลดหย่อนภาษีในส่วนของผู้ประกันตนชีวิตจากเดิม 50,000 เป็นไม่เกิน 300,000 บาท เช่นเดียวกับกองทุน RMF และ LTF เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนหันมาซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิตมากขึ้น นอกจากนี้รัฐบาลยังเตรียมมาตรการลดหย่อนภาษีเพื่อส่งเสริมการออมสำหรับผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอีก

ดัชนีที่ 7 กำหนดเวลาที่ต้องมีการบรรจุในหลักสูตรชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น เกี่ยวกับวิชาการดูแลสุขภาพและพฤติกรรมอนามัย

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
2. มาตรการ การให้การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต 2.1 ส่งเสริมพฤติกรรมอนามัยตั้งแต่วัยเด็ก ให้มีหลักสูตรวิชาการดูแลสุขภาพและพฤติกรรมอนามัย	----- ภายใน 5 ปี -----				1. วัตถุประสงค์ เพื่อให้มีการบรรจุหลักสูตรเกี่ยวกับวิชาการดูแลสุขภาพและพฤติกรรมอนามัย ในการศึกษา ชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี เนื่องจาก ได้มีการบรรจุหลักสูตรไว้แล้ว จึงสมควรให้ตัดสินใจตัดสินใจ

ดัชนีที่ 8 สัดส่วนประชากรอายุ 35-59 ปี ที่มีความรู้ด้านวงจรชีวิต กระบวนการทราบและมีความรู้ด้านการเตรียมตัว (ที่กำหนด)

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
2. มาตรการ การให้การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต 2.2 ส่งเสริมและจัดบริการการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิตทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อความเข้าใจชีวิตและพัฒนาการในแต่ละวัยและเพื่อการเตรียมตัวเข้าสู่วัยสูงอายุที่เหมาะสม					1. วัตถุประสงค์ เพื่อให้ประชากรวัยกลางคนได้มีความรู้ ความเข้าใจ ชีวิตและพัฒนาการในแต่ละวัย เพื่อเป็นการเตรียมตัวเข้าสู่วัยสูงอายุที่เหมาะสม 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี ดัชนีนี้มีความสำคัญ โดยที่ต้องการเก็บข้อมูลจากการสำรวจในระดับชาติอย่างต่อเนื่อง 3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน 4. สถานการณ์จากข้อมูลล่าสุด ยังไม่มีการเก็บข้อมูลมาก่อน 5. หมายเหตุ ให้มีการสำรวจเฉพาะเรื่อง ในปี พ.ศ.2550 เพื่อประเมินแผน 5 ปีแรก

ดัชนีที่ 9 สัดส่วนประชากรอายุ 35-59 ปี ที่ได้ปฏิบัติในการเตรียมตัวด้านต่างๆ (รายได้ สุภาพ ที่อยู่อาศัย)

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
2. มาตรการ การให้การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต 2.3 รณรงค์ให้สังคมตระหนักถึงความจำเป็นของการเตรียมการเข้าสู่การเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ 2.4 เตรียมการสำหรับผู้ที่เข้าสู่วัยสูงอายุให้มีความรู้ที่ถูกต้องในทุกเรื่องที่เป็น	50%	70%	90%	100%	1. วัตถุประสงค์ เพื่อให้ประชากรวัยกลางคนได้ปฏิบัติในการเตรียมตัวด้านต่างๆ เพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี มีความคล้ายเหมือนกับดัชนีที่ 8 3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน 4. สถานการณ์จากข้อมูลล่าสุด ยังไม่มีการเก็บข้อมูลในระดับชาติมาก่อน 5. หมายเหตุ ให้มีการสำรวจเฉพาะเรื่องในปี พ.ศ.2550 เพื่อใช้เป็นข้อมูลฐาน

ดัชนีที่ 10 สัดส่วนทัศนคติทางบวกต่อผู้สูงอายุในประชากรอายุ 7-59 ปี

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
3. มาตรการ การปลูกจิตสำนึกให้คนในสังคมตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ 3.1 ส่งเสริมให้ประชาชนทุกวัยเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการดูแลรับผิดชอบครอบครัว ผู้สูงอายุและชุมชน 3.2 จัดให้มีการศึกษาเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยเริ่มตั้งแต่ระดับอนุบาล 3.3 ส่งเสริมให้มีกิจกรรมสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุกับคนทุกวัย โดยดำเนินการเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และการกีฬา 3.4 รมร่งค้ให้สังคมมีจิตสำนึกและตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ	----- ไม่น้อยกว่า 90% -----				1. วัตถุประสงค์ เพื่อให้สังคม โดยเฉพาะประชากรทุกเพศทุกวัยมีทัศนคติทางบวกต่อผู้สูงอายุ 2. ความเป็นไปในการใช้ดัชนี เป็นดัชนีที่มีความสำคัญ เพราะปัจจุบันนี้ทัศนคติเชิงบวกต่อผู้สูงอายุมีแนวโน้มที่จะลดลง 3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - กระทรวงศึกษาธิการ 4. สถานการณ์จากข้อมูลล่าสุด ยังไม่มี การเก็บข้อมูลในระดับชาติมาก่อน 5. หมายเหตุ ให้มีการสำรวจเฉพาะเรื่องในปี พ.ศ.2550 เพื่อใช้เป็นข้อมูลฐาน

ดัชนีที่ 11 สัดส่วนประชากรสูงอายุที่มีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพที่พึงประสงค์ในขณะนั้น

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
1. มาตรการ ส่งเสริมความรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันดูแลตนเองเบื้องต้น 1.1 จัดบริการการอบรมในรูปแบบที่หลากหลายและเหมาะสมแก่ผู้สูงอายุ 1.2 จัดบริการให้คำปรึกษาทั่วไป สถานบริการทางสุขภาพของรัฐและเอกชน 1.3 ดำเนินการให้มีการสื่อสารข้อมูลข่าวสารแก่ผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง	20%	30%	40%	50%	1. วัตถุประสงค์ กำหนดพฤติกรรมการดูแลสุขภาพที่พึงประสงค์ของผู้สูงอายุและมีเป้าหมายเพิ่มสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุที่มีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพที่พึงประสงค์ 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี พฤติกรรมการดูแลสุขภาพที่พึงประสงค์ เป็นสิ่งที่ยากแก่การวัด

ดัชนีที่ 11 (แก้ไข) ประชากรสูงอายุมีสุขภาพดีและอายุยืน โดยมีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
1. มาตรการ ส่งเสริมความรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันดูแลตนเองเบื้องต้น 1.1 จัดบริการการอบรมในรูปแบบที่หลากหลายและเหมาะสมแก่ผู้สูงอายุ 1.2 จัดบริการให้คำปรึกษาทั่วไปในสถานบริการทางสุขภาพของรัฐและเอกชน 1.3 ดำเนินการให้มีการสื่อสารข้อมูลข่าวสารแก่ผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง	20%	30%	40%	50%	1. วัตถุประสงค์ กำหนดพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ของผู้สูงอายุและมีเป้าหมาย เพิ่มสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุที่มีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี คณะผู้วิจัยเสนอ “พฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์” และที่ประชุมเห็นชอบดังนี้คือ 1. มีดัชนีมวลกายอยู่ในเกณฑ์ปกติ 2. ไปตรวจสุขภาพอย่างน้อยปีละครั้ง 3. เจ็บป่วยได้รับการรักษา 4. อายุขัยเฉลี่ยเมื่ออายุ 60 ปีสูงขึ้น 3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 4. สถานการณ์จากข้อมูลล่าสุด ยังไม่มีการเก็บข้อมูล “พฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์” ของผู้สูงอายุที่เป็นระบบมาก่อน 5. หมายเหตุ ให้นำรวมคำถามเรื่อง “พฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์” ของผู้สูงอายุเข้ากับ “การสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย” ที่สำนักงานสถิติแห่งชาติดำเนินการและวิเคราะห์ข้อมูลทุก 5 ปี โดยที่ครั้งต่อไปจะดำเนินการในปี 2550 ซึ่งเป็นการประเมินแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ใน 5 ปีแรกของแผน

ดัชนีที่ 12 สัดส่วนชมรมผู้สูงอายุที่มีกิจกรรมครั้งสุดท้ายในระยะ 3 เดือนที่ผ่านมา

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
2. มาตรการ ส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน และสร้างความเข้มแข็งขององค์กร ผู้สูงอายุ 2.1 ส่งเสริมการจัดตั้งและดำเนินงาน ชมรมผู้สูงอายุและเครือข่าย	30%	50%	70%	90%	1. วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้มอองค์กรผู้สูงอายุที่เข้มแข็งทั่วประเทศ 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี เป็นดัชนีที่มีความสำคัญและเป็นไปได้สูง 3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก กระทรวงสาธารณสุข 4. สถานการณ์จากข้อมูลล่าสุด ยังไม่มีการเก็บข้อมูลของดัชนีที่เป็นระบบมาก่อน 5. หมายเหตุ ทำการสำรวจเฉพาะเรื่องด้วยการส่งแบบสอบถามให้ชมรมผู้สูงอายุทั่วประเทศ

ดัชนีที่ 13 สัดส่วนประชากรสูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ และร่วมกิจกรรมในระยะเวลา 3 เดือนที่ผ่านมา

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
2. มาตรการ ส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน และสร้างความเข้มแข็งขององค์กร ผู้สูงอายุ 2.2 สนับสนุนกิจกรรมขององค์กร เครือข่ายผู้สูงอายุ	20%	30%	40%	50%	1. วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์กรผู้สูงอายุ 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี เป็นดัชนีที่มีความสำคัญและเป็นไปได้สูง 3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก กระทรวงสาธารณสุข 4. สถานการณ์จากข้อมูลล่าสุด ยังไม่มีการเก็บข้อมูลของดัชนีที่เป็นระบบมาก่อน 5. หมายเหตุ ทำการสำรวจเฉพาะเรื่อง โดยการส่งแบบสอบถามให้ชมรมผู้สูงอายุทั่วประเทศ

ดัชนีที่ 14 สัดส่วนผู้สูงอายุที่ต้องการการทำงาน (ผู้สูงอายุที่ต้องการทำงานแต่ไม่มีงานทำ และผู้สูงอายุที่ทำงานอยู่) (อัตราว่างงานในผู้สูงอายุ)

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
3. มาตรการ ส่งเสริมด้านการทำงาน และการหารายได้ของผู้สูงอายุ 3.1 ส่งเสริมการทำงานทั้งเต็มเวลาและไม่เต็มเวลา ทั้งในระบบและนอกระบบ 3.2 ส่งเสริมการฝึกอาชีพและจัดการงานให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถ	ไม่ต่ำกว่า 90 % ของอัตราว่างงานในกลุ่มคนอายุ 40-59 ปี				1. วัตถุประสงค์ ต้องการส่งเสริมด้านการทำงานและการหารายได้ของผู้สูงอายุ 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี ดัชนีที่ 14 ไม่ได้วัดการทำงานของผู้สูงอายุ แต่ไปวัดการว่างงานของผู้สูงอายุ ดังนั้นจึงขอแก้ไขดัชนีที่ 14 ตามรายละเอียดในดัชนี 14 (แก้ไข)

ดัชนีที่ 14 (แก้ไข) อัตราของผู้สูงอายุที่ทำงานต่อผู้สูงอายุทั้งหมด

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
3. มาตรการ ส่งเสริมด้านการงานและการหารายได้ของผู้สูงอายุ 3.1 ส่งเสริมการทำงานที่เพิ่มเวลาและไม่เต็มเวลา ทั้งในระบบและนอกระบบ 3.2 ส่งเสริมการฝึกอาชีพและจัดทำงานที่เหมาะสมกับวัยและความสามารถ	----- มีอัตราเพิ่มสูงขึ้น -----				1. วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมการทำงานและการหารายได้ของผู้สูงอายุ 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี มีความเป็นไปได้สูงและมีข้อมูลอยู่แล้ว 3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก สำนักงานสถิติแห่งชาติ 4. สถานการณ์จากข้อมูลล่าสุด จากผลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรที่ราชอาณาจักร ของสำนักงานสถิติแห่งชาติไตรมาสที่ 4 : ตุลาคม - ธันวาคม 2546 อัตราของผู้สูงอายุที่ทำงานต่อผู้สูงอายุทั้งหมด (อายุ 60 ปีขึ้นไป) เท่ากับร้อยละ 36.3 แยกเป็นเพศชายร้อยละ 47.7 และเพศหญิงร้อยละ 26.8

ดัชนีที่ 15 สัดส่วนหมู่บ้านที่มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมเสริมรายได้ที่มีผู้สูงอายุได้ทำกิจกรรมในขณะนั้น

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
3. มาตรการ ส่งเสริมด้านการทำงานและการหารายได้ของผู้สูงอายุ 3.3 ส่งเสริมการรวมกลุ่มของชุมชนเพื่อจัดทำกิจกรรมเสริมรายได้ โดยให้ผู้สูงอายุสามารถมีส่วนร่วมด้วย	50%	60%	70%	80%	1. วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมการรวมกลุ่มของชุมชนที่มีผู้สูงอายุเข้าร่วมด้วย ทำกิจกรรมเสริมรายได้ 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี มีความเป็นไปได้สูงและมีความสำคัญ 3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย 4. สถานการณ์จากข้อมูลล่าสุด ยังไม่มี การเก็บข้อมูลของดัชนีนี้ ที่เป็นระบบทั้งประเทศมาก่อน 5. หมายเหตุ - เก็บข้อมูลโดยการส่งแบบสอบถามให้ อ.บ.ต. แต่ละแห่งตอบ โดยมี กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย เป็นผู้ประสานงาน - ให้เปลี่ยนข้อความใหม่ดังนี้ “สัดส่วนหมู่บ้านที่มีผู้สูงอายุเข้าร่วมกลุ่มทำกิจกรรมเสริมรายได้”

ดัชนีที่ 16 สัดส่วนประชากรสูงอายุที่พึ่งพาสถานการเงินของตนเอง

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
3. มาตรการ ส่งเสริมด้านการทำงาน และการหารายได้ของผู้สูงอายุ	----- ไม่ต่ำกว่า 60% -----				1. วัตถุประสงค์ เพื่อดูความพึงพอใจของผู้สูงอายุในด้านสถานการณ์การเงินของตนเอง 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี ดัชนีตัวนี้ใช้วัดอะไรไม่ได้ เพราะ “ความพึงพอใจในสถานะของการเงินของตนเอง” ไม่ได้สะท้อนถึงรายได้ที่พอเพียงแก่การยังชีพของผู้สูงอายุ “ความพึงพอใจ” เป็นนามธรรมที่วัดได้ยาก คณะผู้วิจัยจึงขอเสนอแก้ไขดัชนีที่ 16 ซึ่งที่ประชุมระดมความคิด ก็เห็นด้วย

ดัชนีที่ 16 (แก้ไข) สัดส่วนประชากรสูงอายุที่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
3. มาตรการ ส่งเสริมด้านการทำงาน และการหารายได้ของผู้สูงอายุ	----- มีอัตราเพิ่มสูงขึ้น -----				1. วัตถุประสงค์ เพื่อเพิ่มรายได้เพียงพอแก่การยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี มีความสำคัญ และมีความเป็นไปได้สูง 3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ดัชนีที่ 16 (แก้ไข) สัดส่วนประชากรสูงอายุที่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ (ต่อ)

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
					4. สถานการณ์จากข้อมูลล่าสุด การประเมินความพึงพอใจกับภาวะเศรษฐกิจ พบว่า ทั้งกลุ่มผู้สูงอายุวัยสูงอายุ และผู้สูงอายุส่วนใหญ่พึงพอใจกับสภาพทางการเงินของตนเอง แต่ร้อยละที่ไม่พอใจในกลุ่มผู้สูงอายุสูงอายุสูงกว่ากลุ่มผู้สูงอายุ ระดับความไม่พอใจกับสภาพทางการเงินปัจจุบันลดลงตามอายุที่เพิ่มขึ้นทั้งกลุ่มผู้สูงอายุและผู้จะเข้าสู่ผู้สูงอายุ ความไม่พอใจกับสภาพทางเศรษฐกิจในเพศชายมีสูงกว่าเพศหญิง เช่นเดียวกันระดับความไม่พอใจกับสภาพทางการเงินในเขตชนบทมีสูงกว่าในเมืองอื่นและกรุงเทพฯ ความแตกต่างในระดับความไม่พอใจระหว่างเมืองและชนบท ส่วนหนึ่งเป็นผลของความแตกต่างของระดับรายได้ระหว่างเขตชนบทและเมือง อย่างไรก็ตาม พบว่าความแตกต่างระหว่างเมืองและชนบทในเรื่องความไม่พอใจกับสภาพทางเศรษฐกิจมีน้อยกว่าในเรื่องรายได้ (นภาพร ชัยวรรณ และจอห์น โนเดล, 2539 จาการงานการสำรวจสภาวะผู้สูงอายุในประเทศไทย) 5. หมายเหตุ เพิ่มคำถามในการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย ซึ่งสำนักงานสถิติแห่งชาติเป็นผู้ทำการสำรวจทุก 5 ปี

ดัชนีที่ 17 สัดส่วนผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนในระยะ 1 ปีที่ผ่านมา

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
4. มาตรการ สับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ 4.1 ประกาศเกียรติคุณผู้สูงอายุที่เป็นตัวอย่างที่ดีของสังคม 4.2 ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้มีการเผยแพร่ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุและให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านต่างๆ ในสังคม	50%	60%	70%	80%	1. วัตถุประสงค์ เพื่อสนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพสูงให้เป็นที่ยอมรับของสังคม 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี ดัชนีที่ 17 ไม่ตรงกับมาตรการย่อยทั้ง 4.1 และ 4.2 คณะผู้วิจัยจึงเสนอให้แก้ไข และที่ประชุมระดมความคิดเห็นให้ความเห็นชอบ

ดัชนีที่ 17 (แก้ไข) สัดส่วนผู้สูงอายุที่ได้รับการประกาศเกียรติคุณจากโครงการต่างๆ แต่ะปีต่อผู้ที่ได้รับประกาศเกียรติคุณทั้งหมด

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
4. มาตรการ สับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ 4.1 ประกาศเกียรติคุณผู้สูงอายุที่เป็นตัวอย่างที่ดีของสังคม 4.2 ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้มีการเผยแพร่ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุและให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านต่างๆ ในสังคม	----- สัดส่วนเพิ่มขึ้น -----				1. วัตถุประสงค์ เพื่อสนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพสูงให้เป็นที่ยอมรับของสังคม 2. ความเป็นไปในการใช้ดัชนี มีความสำคัญ และมีความเป็นไปได้สูง 3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก สำนักส่งเสริมสวัสดิภาพ และพิทักษ์ เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 4. สภาพการณ์จากข้อมูลล่าสุด ยังไม่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลของดัชนีตัวนี้มาก่อน 5. หมายเหตุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นผู้รับผิดชอบเก็บรวบรวมข้อมูลดัชนีนี้

ดัชนีที่ 18 สัดส่วนของผู้สูงอายุที่ได้รับข้อมูลข่าวสารสำหรับผู้สูงอายุผ่านสื่อในระยะเวลา 1 เดือนที่ผ่านมา

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
5. มาตรการส่งเสริมสนับสนุนสื่อทุกประเภทให้มีการเพื่อผู้สูงอายุ และสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้และสามารถเข้าถึงข่าวสารและสื่อ	25%	50%	70%	80%	1. วัตถุประสงค์ ส่งเสริมให้สื่อทุกประเภทมีรายการเพื่อผู้สูงอายุ และให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้และเข้าถึงข้อมูล และเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และสื่อต่างๆ 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี เป็นดัชนีที่มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้สูง 3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก สำนักงานสถิติแห่งชาติ 4. สถานการณ์จากข้อมูลล่าสุด ยังไม่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลของดัชนีตัวนี้มาก่อน 5. หมายเหตุ เพิ่มคำถามเกี่ยวกับเรื่องนี้ในการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย ซึ่งสำนักงานสถิติแห่งชาติ เป็นผู้ทำการสำรวจทุก 5 ปี
5.1 ส่งเสริมสนับสนุนสื่อทุกประเภทให้มีรายการเพื่อผู้สูงอายุ					
5.2 ส่งเสริมการผลิตและการเข้าถึงสื่อและข่าวสารที่มีประสิทธิภาพสำหรับผู้สูงอายุ					
5.3 ดำเนินการให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆ ได้อย่างต่อเนื่อง					

ดัชนีที่ 19 กำหนดเวลาที่ต้องมีมาตรฐาน (มาตรฐานขั้นต่ำสำหรับสถานสงเคราะห์คนชรา ฯลฯ)

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
6. มาตรการ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ ผู้สูงอายุที่อยู่อาศัยและ สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัย 6.1 กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับ สถานสงเคราะห์คนชรา และ หน่วยงานที่ให้บริการด้านที่พักอาศัย แก่ผู้สูงอายุไม่ว่าจากรัฐหรือเอกชน และหน่วยงานของเอกชนที่ให้บริการ ด้านนี้ต้องได้รับอนุญาตจัดตั้งและจดทะเบียนกับทางราชการ	ภายใน 5 ปี				1. วัตถุประสงค์ ให้ผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม โดยการกำหนดมาตรฐานสำหรับสถานสงเคราะห์คนชรา 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี เป็นดัชนีที่เหมาะสมและมีความเป็นไปได้สูง 3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยประสานงานกับกรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย และสำนักโยธา กรุงเทพมหานคร 4. สถานการณ์จากข้อมูลล่าสุด ยังไม่มี การเก็บข้อมูลในเรื่องนี้มาก่อน 5. หมายเหตุ คณะผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยตรง จากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ดัชนีที่ 20 สัดส่วนของผู้สูงอายุที่อาศัยในบ้านที่มีสภาพได้มาตรฐาน

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
6. มาตรการ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ ผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัย 6.2 สนับสนุนให้องค์กรทั้งภาครัฐ ชุมชนและเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการรับผิดชอบและจัดบริการด้านที่พักอาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ 6.3 กำหนดมาตรการแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำเพื่อที่อยู่อาศัย การปรับปรุงที่อยู่อาศัย และระบบสาธารณูปโภคสำหรับผู้สูงอายุ	มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง				1. วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม และปลอดภัย 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี ปัจจุบันยังไม่มีการกำหนดมาตรฐานของที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ และเป็นเรื่องที่ยากแก่การปฏิบัติ โดยเฉพาะมาตรฐานของที่อยู่อาศัยในชนบทและเมืองก็แตกต่างกัน 3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำหรับกำหนดมาตรฐานที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ และสำนักงานสถิติแห่งชาติ หรือมหาวิทยาลัย สำหรับการเก็บข้อมูลเพื่อหาสัดส่วนของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในบ้านที่ได้มาตรฐาน 4. สภาพการณ์จากข้อมูลล่าสุด สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้จัดสัมมนาเรื่องที่พักอาศัยและสิ่งแวดล้อมกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เมื่อเดือนกันยายน 2546 ซึ่งเป็นเหมือนกับการระดมความคิดในเรื่องนี้ แต่ไม่ได้มีการกำหนดมาตรฐานสำหรับผู้สูงอายุแต่อย่างใด จึงนับได้ว่ายังไม่การเก็บข้อมูลในเรื่องนี้มาก่อน

ดัชนีที่ 20 สัดส่วนของผู้สูงอายุที่อาศัยในบ้านที่มีสภาพได้มาตรฐาน (ต่อ)

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
					5. หมายเหตุ - เพื่อให้สามารถใช้นี้ได้ ต้องมีการกำหนดมาตรฐานที่พักอาศัยเป็นลำดับแรก - การรวบรวมข้อมูลต้องมีการสำรวจเฉพาะ เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพที่พักอาศัย แนวทางหนึ่งที่น่าสนใจได้ คือ ผนวกเข้ากับ การสำรวจผู้สูงอายุ ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ

ดัชนีที่ 21 สัดส่วนของผู้สูงอายุที่ยากจนและไม่มีแหล่งพึ่งพิงที่เพียงพอและไม่ได้รับสวัสดิการรายได้ ต่อผู้สูงอายุที่ยากจนและไม่มีแหล่งพึ่งพิงที่เพียงพอ

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
1. มาตรการคุ้มครองด้านรายได้ 1.1 จัดสวัสดิการด้านรายได้แก่ผู้สูงอายุที่ยากจนและไม่มีแหล่งพึ่งพิงที่เพียงพอ					1. วัตถุประสงค์ แสดงถึงการครอบคลุม และความพอเพียงของสวัสดิการด้านเศรษฐกิจ และสังคม ที่จัดสรรให้แก่ผู้สูงอายุที่ยากไร้ และขาดที่พึ่งพิง 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี ดัชนีนี้เป็นดัชนีที่มีความสำคัญ ที่สะท้อนถึงระบบการคุ้มครองทางเศรษฐกิจ และสังคมของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผู้สูงอายุที่ยากจน และขาดแหล่งพึ่งพิงที่พอเพียง 3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก - กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงพัฒนามนุษย์และสังคม - กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย - สำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร

ดัชนีที่ 21 สัดส่วนของผู้สูงอายุที่ยากจนและไม่มีแหล่งพึ่งพิงที่เพียงพอและไม่มีแหล่งพึ่งพิงที่เพียงพอ (ต่อ)

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
					4. สถานการณ์จากข้อมูลล่าสุด 4.1 จำนวนผู้สูงอายุที่ยากไร้ สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้นำข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนของสำนักงานสถิติแห่งชาติมาประมวลและกำหนดเส้นความยากจนของครัวเรือนของประเทศไทย ซึ่งข้อมูลล่าสุดที่ใช้ในปัจจุบันเป็นข้อมูลของปี พ.ศ. 2545 เส้นความยากจนมีค่าเท่ากับ 922 บาทต่อคนต่อเดือน ในส่วนของผู้สูงอายุนั้นพบว่าในปี 2543 ภาวะความยากจนในกลุ่มสูงอายุมีแนวโน้มสูงกว่าประชากรกลุ่มอื่น โดยเปรียบเทียบ ภาวะความยากจนในผู้สูงอายุ กลุ่มอายุ 60-69 ปี มีประมาณ ร้อยละ 13.4 ในส่วนของผู้ที่มิอายุ 70 ปีขึ้นไปมีสัดส่วนของผู้ที่อยู่ในภาวะความยากจนสูงถึงร้อยละ 18.2 (สำนักงานติดตามประเมินผลการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ – http://poverty.nesdb.go.th/poverty_new/default.spx 10 มกราคม 2548)

ดัชนีที่ 21 สัดส่วนของผู้สูงอายุที่ยากจนและไม่มีแหล่งพึ่งพิงที่เพียงพอและไม่ได้รับสวัสดิการรายได้ ต่อผู้สูงอายุที่ยากจนและไม่มีแหล่งพึ่งพิงที่เพียงพอ (ต่อ)

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
					4.2 จำนวนผู้ได้รับเบี้ยยังชีพ “เบี้ยยังชีพ” เป็นสวัสดิการเงินช่วยเหลือผู้สูงอายุ (อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป) ที่ยากไร้ ไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ ขาดผู้ดูแลเกื้อหนุน การจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพเริ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2536 โดยผู้สูงอายุที่เข้ายมีสิทธิได้รับเงินเบี้ยยังชีพ เดือนละ 200 บาท ไปจนตลอดชีวิต โดยกรมประชาสงเคราะห์(ปัจจุบันคือกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์)เป็นผู้รับผิดชอบ ในระยะแรกนั้นสามารถจัดสรรให้ผู้สูงอายุได้ 20,000 ราย ต่อมาได้เพิ่มเป็น 300 บาทต่อเดือน ในปี พ.ศ. 2546 เป็นต้นมาได้กำหนดให้องค์กรปกครองท้องถิ่น(อปท.) และเทศบาลเป็นผู้ดำเนินการเบิกจ่ายเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุ ทั้งนี้เพื่อเป็นการเพิ่มบทบาทให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุให้มากขึ้น โดยในปีงบประมาณ 2547 สามารถจัดสรรให้ผู้สูงอายุได้ประมาณ 400,000 ราย รายละเอียด 300 บาทต่อเดือน ในปีปัจจุบันได้มีการเสนอให้มีการเปลี่ยนแปลง อัตราเบี้ยยังชีพให้เพิ่มเป็น 500 บาทต่อเดือน (สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ 2547) จากข้อมูลแม้ว่าสวัสดิการเบี้ยยังชีพจะจัดสรรให้กับผู้สูงอายุจำนวนมากขึ้นเป็นลำดับแต่ในทางปฏิบัติยังพบว่า กระบวนการคัดเลือกผู้สูงอายุเพื่อเข้ารับเบี้ยยังชีพยังไม่ชัดเจน ยังมีปัญหาในเรื่องของการขยายให้ครอบคลุมประชากรสูงอายุที่ยากไร้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

ดัชนีที่ 21 สัดส่วนของผู้สูงอายุที่ยากจนและผู้ได้รับสิ่งพิทักษ์และไม่มีความปลอดภัย (ต่อ)

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
					4.3 จำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับการสงเคราะห์ด้านที่พักอาศัย สถานสงเคราะห์คนชราของรัฐบาล 4.3.1 การสงเคราะห์ผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาทางสังคม และให้การคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานในด้านที่พักอาศัย จากข้อมูลรายงานผลการดำเนินงานตามโครงการงานยุทธศาสตร์แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ปี 2545 แสดงให้เห็นว่า สถานสงเคราะห์ทั้งหมด 20 แห่ง ให้บริการแก่ผู้สูงอายุ 2,522 คน โดยสถานสงเคราะห์จำนวน 13 แห่ง ได้ถูกถ่ายโอนความรับผิดชอบจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์สู่ท้องถิ่น (อปต.) 4.3.2 จัดบริการที่พักพิงชั่วคราวให้แก่ผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาในศูนย์บริการทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ จำนวน 19 แห่ง โดย 18 แห่งอยู่ภายใต้ความดูแลของท้องถิ่น และเหลืออยู่ในความดูแลของกระทรวงพัฒนาสังคมฯเพียง 1 แห่ง สถานสงเคราะห์เอกชน เป็นที่ทราบกันดีว่าองค์กรเอกชนที่ร่วมโครงการเป็นปัจจัยที่สำคัญในการบรรลุในการพัฒนาโดยรวม ในสาขาการศึกษาเกี่ยวกับผู้สูงอายุเช่นเดียวกันกับด้านสวัสดิภาพและการพัฒนาองค์กรเอกชนมีความสำคัญในกลุ่มชมรม มูลนิธิและองค์กรต่างๆที่สนับสนุนกิจกรรมต่างๆในการช่วยเหลือกลุ่มวัยชราแต่ยังไม่องค์กรที่ทำงาน โดยการอาสาสมัครอย่างเป็นตัวตน

ดัชนีที่ 21 สัดส่วนของผู้สูงอายุที่ยากจนและไม่มีแหล่งพึ่งพิงที่เพียงพอและไม่ได้รับสวัสดิการรายได้ ต่อผู้สูงอายุที่ยากจนและไม่มีแหล่งพึ่งพิงที่เพียงพอ (ต่อ)

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
					มูลนิธิเพื่อผู้สูงอายุ มีหลายมูลนิธิที่ให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุและเป็นที่รู้จักกันดีหลายมูลนิธิ ตัวอย่างเช่น มูลนิธิพัฒนานิวาส ซึ่งให้ที่อยู่อาศัยและการช่วยเหลือแก่ชายเร่ร่อนอาศัยที่มีอยู่ตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ปัจจุบันมีคนชราประมาณ 500 คนที่อยู่ภายใต้การดูแลและความรับผิดชอบของมูลนิธิแห่งนี้ ซึ่งส่วนมากเป็นคนจีนและกว่าครึ่งมีสุขภาพไม่แข็งแรง การช่วยเหลือในด้านสวัสดิการนี้รวมไปถึงการให้ที่พักอาศัยและอาหาร การฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ การฟื้นฟูอาชีพและอื่นๆ มูลนิธิอื่นๆ ที่ให้ความช่วยเหลือในแนวเดียวกัน เช่น มูลนิธิธารนุเคราะห์ นอกจากยังมีมูลนิธิเช่นต๋นหลุยส์ กิจกรรมหลักของมูลนิธิเหล่านี้จะมุ่งเน้นไปที่ด้านมนุษยธรรมและการพัฒนาคนวัยชรา โรงพยาบาลเอกชนบางแห่งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดให้การดูแลในด้านสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุที่เดือดร้อนจากความยากจน

ดัชนีที่ 21 สัดส่วนของผู้สูงอายุที่ยากจนและไม่มีแหล่งพึ่งพิงที่เพียงพอและไม่ได้รับสวัสดิการรายได้ ต่อผู้สูงอายุที่ยากจนและไม่มีแหล่งพึ่งพิงที่เพียงพอ (ต่อ)

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
					ชมรมผู้สูงอายุ ในประเทศไทยมีชมรมผู้สูงอายุก่อตั้งขึ้นในทุกจังหวัด แต่ละชมรมมีกิจกรรมของตนเอง โดยเน้นที่สุขภาพ ศาสนา และนันทนาการ ยังมีองค์กรอื่นๆ ที่ก่อตั้งขึ้นมาโดยผู้สูงอายุ เกษียณอายุจากองค์กรเดียวกันหรืองานที่คล้ายกันเช่น องค์กรเพื่อข้าราชการเกษียณอายุและองค์กรเพื่อทหารเกษียณอายุ องค์กรเหล่านี้ได้ดำเนินการกิจกรรมที่คล้ายคลึงกับชมรมผู้สูงอายุ นอกเหนือจากองค์กรที่กล่าวมาในเบื้องต้น การให้ความช่วยเหลือในด้านสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุสามารถพบได้ตามธุรกิจเอกชน บริษัทเอกชนบางแห่งมีนโยบายในเรื่องของบำนาญและเกษียณ ในขณะที่บางแห่งไม่มี พนักงานภาครัฐและบริษัทเอกชนขนาดใหญ่ได้รับการช่วยเหลือทางสวัสดิการ ในขณะที่ผู้สูงอายุที่ทำงานส่วนตัวหรือทำงานกับธุรกิจขนาดเล็กย่อมจำเป็นต้องพึ่งพาความช่วยเหลือจากครอบครัว

ดัชนีที่ 21 สัดส่วนของผู้สูงอายุที่ยากจนและไม่มีแหล่งพึ่งพิงที่เพียงพอและไม่ได้รับสวัสดิการรายได้ ต่อผู้สูงอายุที่ยากจนและไม่มีแหล่งพึ่งพิงที่เพียงพอ (ต่อ)

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
					5. หมายเหตุ - ควรมีการให้นิยามให้ชัดเจนกับ “ความยากจน และไม่มีแหล่งพึ่งพิงเพียงพอ” เพื่อจะได้สะดวกในการจัดเก็บข้อมูลให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน - ในแง่ของความยากจนนั้น อาจใช้ข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติได้ หากแต่ยังมีปัญหาในการนิยามแหล่งพึ่งพิง ทั้งแหล่งพึ่งพิงทางกาย เช่นที่พักอาศัย หรือแหล่งพึ่งพิงทางการเงิน และการที่ผู้สูงอายุยากจน และไม่มีแหล่งพึ่งพิงนี้ถือเป็นสองเงื่อนไขในการคำนวณดัชนีหรือไม่ ถ้าผู้สูงอายุยากจนแต่มีที่พักพิงถือว่าไม่เข้าข่ายหรือไม่

ดัชนีที่ 22 สัดส่วนครอบครัวสูงอายุของหลักประกันยามชราภาพ

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
1. มาตรการคุ้มครองด้านรายได้ 1.2 ส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนในชุมชน สำหรับผู้สูงอายุ	10%	20%	30%	50%	1. วัตถุประสงค์ เพื่อประเมินว่าระบบกองทุนในชุมชนที่จัดตั้งขึ้น สามารถเกื้อหนุน และเป็นหลักประกัน ยามชราภาพให้กับผู้สูงอายุได้หรือไม่ และครอบคลุมมากน้อยเพียงใด 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี ดัชนีชีวิตที่ 22 สัดส่วนการครอบคลุมประชากรสูงอายุของหลักประกันยามชราภาพ เป็น ดัชนีที่ค่อนข้างคลุมเครือ ไม่ได้สะท้อนให้เห็นภาพโดยตรงในการประเมินมาตรการ ส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนในชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งมีเป้าหมายที่จะขยายระบบกองทุน ชุมชนให้ครอบคลุมให้มากที่สุด ดัชนีที่ 22 น่าจะใช้วัดมาตรการการขยายหลักประกันยาม ชราภาพ ในยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มี คุณภาพ จึงควรตัดดัชนีนี้ออก และให้ใช้ดัชนีที่ 23 ที่แก้ไขเพิ่มเติมแทน

ดัชนีที่ 23 สัดส่วนครอบครัวที่มีบ้านของกองทุนในชุมชนที่มีวัตถุประสงค์ครอบครัวสูงอายุ

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
1. มาตรการคุ้มครองด้านรายได้ 1.2 ส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนในชุมชน สำหรับผู้สูงอายุ	20%	30%	40%	50%	1. วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกองทุนผู้สูงอายุในชุมชน 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี ข้อความของดัชนีนี้ไม่ชัดเจน ที่ประชุมระดมสมองมีมติให้แก้ไข

ดัชนีที่ 23 (แก้ไข) สัดส่วนของหมู่บ้านที่มีกองทุนในชุมชนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อผู้สูงอายุต่อจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
1. มาตรการคุ้มครองด้านรายได้ 1.2 ส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนในชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ	20%	30%	40%	50%	1. วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกองทุนผู้สูงอายุในชุมชน 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี ข้อเสนอจากการวิจัยเสนอให้แก้ไขดัชนีที่ 23 จากสัดส่วนครอบครัวหมู่บ้านของกองทุนในชุมชนที่มีวัตถุประสงค์ครอบครัวกลุ่มผู้สูงอายุ เป็น “สัดส่วนของหมู่บ้านที่มีกองทุนในชุมชน ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อผู้สูงอายุต่อจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด” 3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก ดำเนินส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

ดัชนีที่ 24 สัดส่วนประชากรสูงอายุที่ใช้ระบบประกันสุขภาพในการเจ็บป่วยครั้งสุดท้าย

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
2. มาตรการ หลักประกันด้านสุขภาพ 2.1 พัฒนาและส่งเสริมระบบประกันสุขภาพที่มีคุณภาพเพื่อผู้สูงอายุทุกคน	80%	85%	90%	95%	1. วัตถุประสงค์ เพื่อประเมินความครอบคลุมของระบบประกันสุขภาพ ในกลุ่มประชากรสูงอายุ โดยมีเป้าหมายให้ครอบคลุมร้อยละ 80% ในช่วง 5 ปีแรก และเพิ่มเป็นร้อยละ 95 ภายใน 20 ปี จากปีเริ่มต้นแผนผู้สูงอายุฉบับที่ 2 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี ดัชนีนี้สามารถใช้วัดได้ และมีความสำคัญต่อการประเมินความครอบคลุมของระบบประกันสุขภาพในกลุ่มประชากรสูงอายุ 3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก สำนักงานสถิติแห่งชาติ 4. สถานการณ์จากข้อมูลล่าสุด ข้อมูลล่าสุดจากการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2545 พบว่าประชากรสูงอายุที่ป่วยส่วนใหญ่ (ร้อยละ 66.4) สามารถเบิกค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลได้ทั้งหมด โดยใช้สิทธิในรูปของบัตรสงเคราะห์ บัตร โครงการ 30 บาท และประกันชีวิตหรือประกันสังคม ส่วนอีกร้อยละ 16.3 ต้องจ่ายค่ารักษาพยาบาลเอง ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 15.2 มีผู้อื่นจ่ายให้ ซึ่งส่วนใหญ่คือบุตร (สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2546, หน้า 39)

ดัชนีที่ 24 สัดส่วนประชากรสูงอายุที่ใช้ระบบประกันสุขภาพในการเจ็บป่วยครั้งสุดท้าย (ต่อ)

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
					5. หมายเหตุ ต้องมีการอธิบายถึงได้ชัดเจนว่าการเจ็บป่วยครั้งสุดท้าย ควรจะใช้เกณฑ์ระยะเวลาเข้ามาเพิ่มเติม เช่น การสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย จะถามว่า โดยส่วนใหญ่เมื่อผู้สูงอายุป่วย จ่ายค่ารักษาพยาบาลอย่างไรซึ่งคำถามนี้ไม่ได้ถามโดยตรงถึงสวัสดิการการรักษาพยาบาลครั้งสุดท้าย จากการสำรวจอนามัยและสวัสดิการ จะมีการกำหนดไว้ว่าการเจ็บป่วย(ครั้งล่าสุด) ในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา แต่ในส่วนของการใช้การประกันสุขภาพเป็นการถามถึงในรอบปีที่ผ่านมา ด้วยเหตุนี้จึงควรมีการกำหนดนิยามให้ชัดเจนและควรจะขอความร่วมมือจากสำนักงานสถิติแห่งชาติให้ช่วยรวบรวมข้อมูลในส่วนนี้ให้ด้วย โดยน่าจะขอให้ทำการสำรวจทุก 3 ปี เพื่อจะได้นำมาใช้ประกอบการประเมินและปรับแผนและการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่า การกำหนดกรอบเวลาก่ออาจเป็นข้อจำกัดในแง่ที่ว่าผู้สูงอายุบางส่วนอาจใช้บัตรประกันสุขภาพครั้งสุดท้ายก่อนหน้ากรอบเวลาดังกล่าว ซึ่งอาจทำให้ขาดข้อมูล แต่หากไม่มีกรอบเวลา ก็อาจทำให้ไม่มีเวลาอ้างถึงเพื่อการเปรียบเทียบ

ดัชนีที่ 25 กำหนดเวลาที่ต้องมีการดำเนินการลดหย่อนภาษีรายได้ให้แก่บุตรซึ่งเป็นผู้อุปการะเลี้ยงดูผู้สูงอายุที่เป็นบุพการี และไม่มีเงินได้รับผลประโยชน์อื่นใดมาก่อน

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
3. มาตรการ ด้านครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง 3.1 ลดหย่อนภาษีรายได้ให้แก่บุตรซึ่งเป็นผู้อุปการะเลี้ยงดูผู้สูงอายุที่เป็นบุพการีและไม่มีเงินได้รับผลประโยชน์อื่นใดมาก่อน	----- ภายใน 10 ปี -----				1. วัตถุประสงค์ เพื่อเสริมแรงใจ และสนับสนุนให้บุตรดูแลเลี้ยงดูผู้สูงอายุที่เป็นบุพการี 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี การลดหย่อนภาษีรายได้ให้แก่บุตรซึ่งเป็นผู้อุปการะเลี้ยงดูผู้สูงอายุที่เป็นบิดา มารดาของตน และ/หรือผู้สมรส ได้มีการดำเนินการทางกฎหมายไปบ้างแล้ว โดยในมาตรา 17 ของพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ได้กำหนดไว้ว่า “ผู้อุปการะเลี้ยงดูบุพการีที่ไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ ผู้มีนิติสิทธิได้รับการลดหย่อนภาษี ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในประมวลรัษฎากร” และกำลังมีการดำเนินการตามพระราชบัญญัติเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้ “ผู้มีเงินได้ที่อุปการะเลี้ยงดูบิดามารดา รวมทั้งบิดามารดาของสามี หรือภรรยาของผู้มีเงินได้สามารถหักลดหย่อนภาษีได้คนละ สามหมื่นบาท โดยบุคคลดังกล่าวต้องมีอายุหกสิบปีขึ้นไป มีรายได้ไม่เพียงพอแก่การยังชีพ และอยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของผู้มีเงินได้” ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้ผ่านความเห็นชอบของรัฐบาลแล้ว ขณะนี้อยู่ระหว่างนายกรัฐมนตรีทูลเกล้าฯ เพื่อลงพระปรมาภิไธย

ดัชนีที่ 25 กำหนดเวลาที่ต้องมีการดำเนินการลดหย่อนภาษีรายได้ให้แก่บุตรซึ่งเป็นผู้อยู่ในการเลี้ยงดูผู้สูงอายุที่เป็นบุพการี และไม่มีเงินได้รวมทั้งไม่ได้รับผลประโยชน์อื่นใดมาก่อน (ต่อ)

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
					3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก กรมสรรพากร กระทรวงการคลัง 4. สถานการณ์จากข้อมูลล่าสุด ตราพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ 2546 5. หมายเหตุ ผลจากการวิจัย ได้ขอเสนอแนะว่า ควรคงดัชนีไว้ แต่ควรมีการปรับแก้ดังนี้ 1. ตัดกำหนดเวลาที่ระบุไว้ในเป้าหมายออก เนื่องจาก ได้ดำเนินการตราเป็นพระราชบัญญัติแล้ว 2. การลดหย่อนภาษีนี้นี้ หากจะใช้เป็นการสร้างแรงจูงใจให้บุตรดูแลบิดามารดาที่สูงอายุ ควรจะปรับแก้เพิ่มเติมด้วยกฎหมาย โดยควรขยายให้กับบุตรทุกคนที่เป็นหลักในการอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดา ไม่ว่าบิดามารดาจะมีรายได้พอหรือไม่พอแก่การยังชีพก็ตาม ไม่ควรจำกัดเฉพาะบุตรที่บิดามารดามีรายได้ไม่เพียงพอแก่การยังชีพ และไม่ได้รับผลประโยชน์ใดมาก่อน เพราะการที่จะให้กับบุตรทุกคนที่เป็นหลักในการอุปการะบิดามารดาที่ยังมีชีวิตอยู่ ไม่ว่าบิดามารดามีสถานะทางเศรษฐกิจเป็นอย่างไร ย่อมเป็นแรงจูงใจให้บุตรดูแลบุพการี ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการเป็นแบบให้ลูกหลานเจริญรอยตาม และเป็นการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวให้เข้มแข็ง

ดัชนีที่ 26 กำหนดเวลาที่ต้องมีกฎหมายและแนวปฏิบัติในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้สูงอายุ

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
3. มาตรการ ด้านครอบครัว ผู้ดูแล และ การคุ้มครอง 3.2 เร่งรัดให้มีกฎหมายและแนวปฏิบัติ ในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของ ผู้สูงอายุ	----- ภายใน 10 ปี -----				1. วัตถุประสงค์ เพื่อสร้างระบบคุ้มครองและพิทักษ์ผู้สูงอายุในด้านสวัสดิการสังคม โดยการเร่งรัดให้มีกฎหมายและแนวปฏิบัติ 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี หากมีกฎหมายและแนวปฏิบัติอย่างแน่ชัด ดัชนีนี้ใช้ได้ 3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นหน่วยงานหลักในการประสานและผลักดันให้กระทรวงที่เกี่ยวข้องออกกฎหมายและ มีแนวปฏิบัติ 4. สถานการณ์จากข้อมูลล่าสุด นับตั้งแต่มีการบังคับพระราชบัญญัติผู้สูงอายุแห่งชาติ ปีพ.ศ. 2546¹ ได้มีการทยอยออกกฎหมายลูกหรือประกาศกระทรวงที่จะรองรับพระราชบัญญัติผู้สูงอายุจากกระทรวงต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมาตรา 11 (1)-(11) ซึ่งว่าด้วยการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้สูงอายุในด้านต่างๆ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (<u>โปรดดูตารางในหน้าถัดไป</u>) 5. หมายเหตุ เร่งรัดการออกกฎหมายลูกมารองรับ

ดัชนีที่ 26 กำหนดเวลาที่ต้องมีกฎหมายและแนวปฏิบัติในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้สูงอายุ
 สภาการณจากข้อมูลล่าสุด (ต่อ)

กฎหมายแม่บท พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546	กฎหมายลูก ประกาศกระทรวง
มาตรา 11 ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนในด้านต่างๆ ดังนี้	
1. การบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุข ที่จัดไว้โดยให้ความสะดวกและรวดเร็วแก่ผู้สูงอายุเป็นพิเศษ	**
2. การศึกษา การศาสนา และข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต	ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการคุ้มครอง การส่งเสริมสนับสนุนผู้สูงอายุในการศึกษาและข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต (28 กันยายน 2547) ประกาศฉบับนี้มีสาระสำคัญโดยย่อคือ 1. จัดบริการข้อมูลข่าวสาร ให้ครอบคลุมการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งการทำฐานข้อมูลทางการศึกษา การฝึกอบรมสำหรับผู้สูงอายุ 2. จัดบริการการศึกษาอย่างต่อเนื่องทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยให้แก่ผู้สูงอายุ 3. สนับสนุนสื่อทุกประเภทให้มีรายการสำหรับผู้สูงอายุ 4. ส่งเสริมให้หน่วยงานสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ 5. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนแก่ผู้สูง 6. คุ้มครองการผลิตสื่อความรู้และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ให้แก่ผู้สูงอายุ 7. จัดทำหลักสูตรเกี่ยวกับผู้สูงอายุในการศึกษาขั้นพื้นฐาน ถึงอุดมศึกษา 8. ส่งเสริมและสนับสนุน ให้มีการผลิตงานวิจัยเพื่อเพิ่มพูนองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุ

ดัชนีที่ 26 กำหนดเวลาที่ต้องมีกฎหมายและแนวปฏิบัติในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้สูงอายุ
 สภาการจากข้อมูลล่าสุด (ต่อ)

กฎหมายแม่บท พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546	กฎหมายลูก ประกาศกระทรวง ประกาศกระทรวงแรงงานเรื่องกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไข การคุ้มครอง การส่งเสริมและการสนับสนุน ผู้สูงอายุในการประกอบอาชีพและฝึกอาชีพที่เหมาะสม (16 กันยายน 2547) ประกาศฉบับนี้ ได้กำหนดให้มีการดำเนินการดังนี้ (1) ให้สำนักจัดหางานทุกแห่งจัดให้มีเจ้าหน้าที่ในการให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารตลาดแรงงานและบริการจัดหางานที่ตรงตามความต้องการของผู้สูงอายุ (2) จัดอบรมทักษะอาชีพหรือฝึกให้แก่อายุตามอัตรา (3) จัดให้มีศูนย์กลางข้อมูลทางการอาชีพและตำแหน่งงานเป็นการเฉพาะ ณ สำนักงานจัดหางานทุกแห่ง ***** (4) จัดหาอาชีพที่เหมาะสมการแก้สภาพให้แก่อายุ นอกจากนี้ยังกำหนดให้กระทรวงแรงงานมีบทบาทในการสนับสนุนให้ส่วนราชการหน่วยงานรัฐและภาคเอกชนมีส่วนร่วมเป็นผู้ดำเนินการฝึกอาชีพและประกอบอาชีพที่เหมาะสมให้แก่ผู้สูงอายุ โดยให้ได้รับสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน
(3) การประกอบอาชีพหรือการฝึกอาชีพที่เหมาะสม	***
(4) การพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมการรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายชุมชน	

ดัชนีที่ 26 กำหนดเวลาที่ต้องมีกฎหมายและแนวปฏิบัติในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้สูงอายุ
 สภาการนักชกข้อมูลล่าสุด (ต่อ)

กฎหมายแม่บท พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546	กฎหมายลูก ประกาศกระทรวง
(5) การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุ ในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ หรือบริการสถานอื่น	ประกาศกระทรวงคมนาคม เรื่อง ให้นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงคมนาคมกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการคุ้มครอง การส่งเสริมและการสนับสนุนแก่ผู้สูงอายุในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งสาธารณะ โดยประกาศนี้มีสาระสำคัญ (ลงวันที่ 1 กันยายน 2547) คือ (1) จัดให้มีการคุ้มครองและส่งเสริมผู้สูงอายุในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งสาธารณะทั้งในด้านการอำนวยความสะดวก ความปลอดภัยแก่ผู้สูงอายุ (เช่น ในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ หรือการบริการสาธารณะอื่น) (2) การลดอัตราค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม
(6) การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม	ประกาศกระทรวงคมนาคม (1 กันยายน 2547) วงเล็บ 2 การลดอัตราค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม
(7) การยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ	ประกาศกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช เรื่องการยกเว้นค่าบริการเข้าอุทยานแห่งชาติให้แก่ผู้สูงอายุ สาระสำคัญของประกาศคือ ให้ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป และมีสัญชาติไทย ให้ได้รับการยกเว้นค่าบริการเข้าไปในอุทยานแห่งชาติทุกแห่ง

ดัชนีที่ 26 กำหนดเวลาที่ต้องมีกฎหมายและแนวปฏิบัติในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้สูงอายุ
 สถานการณ์จากข้อมูลล่าสุด (ต่อ)

กฎหมายแม่บท พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546	กฎหมายลูก ประกาศกระทรวง
(8) การช่วยเหลือผู้สูงอายุซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกทารุณกรรมหรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือถูกทอดทิ้ง	**
(9) การให้คำแนะนำ ปรึกษา ดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดีหรือในทางการแก้ไขปัญหาคอขวด	**
(10) การจัดที่พักอาศัย อาหารและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง	**

ดัชนีที่ 27 สัดส่วนประชากรสูงอายุที่อยู่กับครอบครัว

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
3. มาตรการ ด้านครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง 3.3 ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้อยู่กับครอบครัวอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่องจนวาระสุดท้ายของชีวิต 3.3.1 รณรงค์ให้เห็นคุณค่าของผู้สูงอายุ 3.3.2 ส่งเสริมค่านิยมในการอยู่ร่วมกันกับผู้สูงอายุ	----- ไม่น้อยกว่า 90% -----				1. วัตถุประสงค์ ส่งเสริมให้สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันหลักในการดูแลผู้สูงอายุ 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี เพื่อให้ได้มาซึ่งดัชนีนี้ต้องอาศัยข้อมูลจากการสำรวจเฉพาะเรื่อง อย่างไรก็ตาม สำนักงานสถิติแห่งชาติทำการสำรวจผู้สูงอายุในทุกระยะ 5 ปี ข้อมูลน่าจะนำมาใช้ได้ 3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก สำนักงานสถิติแห่งชาติ 4. สภาพการณ์จากข้อมูลล่าสุด (โปรดดูตารางในหน้าถัดไป) 5. หมายเหตุ ควรมีการเพิ่มเติมดัชนี เพื่อให้เห็นภาพชัดเจนขึ้น ในส่วนนี้ ควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูลและเพิ่มเติมดัชนี “ร้อยละ หรือ สัดส่วนของผู้สูงอายุที่ถูกทอดทิ้ง โดยจำแนกตามเพศ” ทั้งนี้ต้องมีการกำหนดคำนิยามของการถูกทอดทิ้งให้ชัดเจน และวัดในหลายมิติ เช่น ในมิติทางเศรษฐกิจ มิติด้านการอยู่อาศัย มิติด้านการได้รับการติดต่อเกื้อหนุนจากบุตรหรือสมาชิกในครอบครัวแม้จะไม่ได้อยู่ด้วยกัน

ดัชนีที่ 27 สัดส่วนประชากรสูงอายุที่อยู่กับครอบครัว (ต่อ)

	ผลการวิเคราะห์
4. สภาการณจากข้อมูลล่าสุด	ข้อมูลเกี่ยวกับการอยู่อาศัยของครอบครัว สามารถใช้ข้อมูลจากการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย ซึ่งมีข้อคำถามว่า “ท่านอยู่บ้านนี้กับใคร” และยังมีมีการชักในรายละเอียดว่า หากอยู่คนเดียวมีปัญหาจากการอยู่คนเดียวหรือไม่ และหากไม่ได้อยู่คนเดียวอยู่บ้านนี้กับใคร ผลการจากการวิจัยล่าสุด โดย Knodel, Chayovan, Mithranon, Amornsirisomboon และ Arunraksombat ในปี 2548 ซึ่งทำวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจประชากรสูงอายุประเทศไทยในปี พ.ศ. 2545 พบว่า มีเพียงร้อยละ 6.5 ที่อยู่ตามลำพังในครัวเรือน ซึ่งเพิ่มจาก ร้อยละ 3.6 ในการสำรวจครั้งก่อนในปี พ.ศ.2539 โดยคณะผู้วิจัย ได้พิจารณาถึงประเด็นปัญหาของผู้ที่อยู่ตามลำพัง โดยพบว่าร้อยละ 44.7 ของผู้สูงอายุที่อยู่ตามลำพังไม่มีปัญหาอันเนื่องมาจากการอยู่คนเดียว ส่วนผู้ที่ตอบว่ามีปัญหา ปัญหาที่สำคัญที่ได้แก่ ความเหงา (ร้อยละ 25.3) การขาดคนดูแลยามเจ็บป่วย (ร้อยละ 12.5) การขาดผู้ดูแลในการดำเนินกิจกรรมประจำวัน (ร้อยละ 10.7) อย่างไรก็ตามการวิเคราะห์ในเรื่องการอยู่อาศัยกับครอบครัวนี้ต้องทำความเข้าใจความหมายชั้นได้ ซึ่งให้หนังสือประเด็นสำคัญที่ต้องพิจารณาหลายประการ - การอยู่กับครอบครัว ต้องมีการนิยามให้ชัดเจนถึงคำว่า ครอบครัว ให้ชัดเจน - การที่ผู้สูงอายุไม่ได้อยู่กับครอบครัวมิได้หมายความว่า ไม่ได้รับการเกื้อหนุนจากครอบครัว จากการวิจัยที่ผ่านมาพบว่า บ่อยครั้งที่ผู้สูงอายุไม่ได้อยู่กับบุตรแต่มีบ้านอยู่ในบริเวณเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน สามารถให้การดูแลในการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุได้ - การที่ผู้สูงอายุตอบว่าไม่มีรายได้ มิได้หมายความว่าผู้สูงอายุขาดที่พึ่ง เป็นไปได้อีกเช่นกันว่า บุตรให้การดูแลเกื้อหนุนในทุกด้าน แม้ว่าผู้สูงอายุจะไม่มีรายได้เนื่องจากไม่ได้ทำงาน

ดัชนีที่ 27 (เพิ่มเติม) ส่วนผู้สูงอายุที่ถูกทอดทิ้งจำแนกตามเพศ

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
3. มาตรการ ด้านครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง 3.3 ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้อยู่กับครอบครัวอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่องจนวาระสุดท้ายของชีวิต 3.3.1 รณรงค์ให้เห็นคุณค่าของผู้สูงอายุ 3.3.2 ส่งเสริมค่านิยมในการอยู่ร่วมกันกับผู้สูงอายุ	----- ไม่น้อยกว่า 90% -----				1. วัตถุประสงค์ ส่งเสริมสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันหลักในการดูแลผู้สูงอายุ 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี อาศัยข้อมูลจากการสำรวจเฉพาะเรื่อง 3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก สำนักงานสถิติแห่งชาติ 4. สถานการณ์จากข้อมูลล่าสุด ยังไม่มีข้อมูลผู้สูงอายุที่ถูกทอดทิ้งโดยตรง 5. หมายเหตุ นิยาม “ทอดทิ้ง” ให้ชัดเจน เพราะวัดได้หลายมิติ

ดัชนีที่ 28 สัดส่วนผู้ดูแลที่มีความรู้ในการดูแล (โภชนาการ การแก้ไขปัญหาวินิจฉัยผู้ป่วย) ผลของผู้ดูแลทั้งหมดของผู้สูงอายุที่ออกจากบ้านไม่ได้

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
3.3 ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้อยู่กับครอบครัวอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่องจนวาระสุดท้ายของชีวิต	ไม่น้อยกว่า 20%	ไม่น้อยกว่า 40%	ไม่น้อยกว่า 60%	ไม่น้อยกว่า 80%	1. วัตถุประสงค์ ส่งเสริมศักยภาพของผู้ดูแลผู้สูงอายุที่ออกจากบ้านไม่ได้ 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี หากพิจารณาจากมาตรการ ดัชนีนี้ต้องการเน้นให้สมาชิกของครอบครัวเป็นผู้ดูแล และเน้นถึงศักยภาพของผู้ดูแลด้วย ซึ่งในความเป็นจริง ผู้ดูแล ในพื้นที่ไม่น่าจะหมายถึงเฉพาะแต่สมาชิกในครอบครัว แต่น่าจะหมายถึงรวมถึง ผู้ดูแลที่ไม่ใช่สมาชิกของครอบครัว แต่มาช่วยดูแล หรือมารับจ้างดูแล สำหรับนิยาม “ผู้สูงอายุที่ออกจากบ้านไม่ได้” ก็ได้มีการกำหนดนิยามไว้ชัดเจน ในที่นี้จะหมายถึงผู้สูงอายุที่ช่วยตนเองไม่ได้ หรือเจ็บป่วยจนต้องนอนอยู่กับที่ ไม่สามารถออกจากบ้าน ได้ด้วยตนเองซึ่งในทางปฏิบัติ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุที่ออกจากบ้านไม่ได้ นั้น เก็บรวบรวมได้ยาก แต่เท่าที่มีข้อมูล จะเป็นข้อมูลของผู้สูงอายุที่พิการ และช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ข้อมูลนี้เป็นข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในส่วนของข้อมูลผู้ดูแลที่มีความรู้ นั้น ยังไม่มีการเก็บรวบรวมไว้ หากต้องการข้อมูลดังกล่าว ก็ต้องใช้การสำรวจพิเศษ
3.3 ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้อยู่กับครอบครัวอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่องจนวาระสุดท้ายของชีวิต	ไม่น้อยกว่า 20%	ไม่น้อยกว่า 40%	ไม่น้อยกว่า 60%	ไม่น้อยกว่า 80%	

ดัชนีที่ 28 สัดส่วนผู้ดูแลที่มีความรู้ในการดูแล (โภชนาการ การแก้ไขปัญหาวาดเจ็บป่วยเฉียบพลัน) ต่อผู้ดูแลทั้งหมดของผู้สูงอายุที่ออกจากบ้านไม่ได้ (ต่อ)

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
					3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก - สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - กรมการแพทย์ และกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข - สำนักบริหารการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ - กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม 4. สภาพการณ์จากข้อมูลล่าสุด สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้ดำเนินโครงการนำร่องอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (home care) โครงการนี้มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมเครือข่ายความร่วมมือในท้องถิ่นระหว่าง ภาค รัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ โดยการจัดฝึกอบรมให้ความรู้ พัฒนาทักษะและทัศนคติ รวมทั้งส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่แก่ประชาชนในพื้นที่ ที่มี ความประสงค์จะเป็นอาสาสมัครดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ขาดผู้ดูแลหรือช่วยตัวเองไม่ได้ การนำร่องได้เริ่มใน 8 จังหวัด ได้แก่ เพชรบุรี สุพรรณบุรี ขอนแก่น ร้อยเอ็ด เชียงใหม่ พะเยา โขงธวัชบุรี และ สงขลา ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2546 มีจำนวนผู้ผ่านการอบรมทั้งสิ้น 612 คน โดยมีผู้สูงอายุกว่า 2,000 ราย ได้รับการดูแล (สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ, 2547)

ดัชนีที่ 28 สัดส่วนผู้ดูแลที่มีความรู้ในการดูแล (โภชนาการ การแก้ไขปัญหาวินัยผู้ป่วยจิตเวช) ต่อผู้ดูแลทั้งหมดของผู้สูงอายุที่ออกจากบ้านไม่ได้ (ต่อ)

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
					5. หมายเหตุ จากข้อมูลล่าสุดพบว่า สัดส่วนของผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้และได้รับการดูแลคิดเป็นร้อยละ 97 (PSC Research Report No.05-471) หากแต่ผู้ดูแลมีความรู้หรือไม่นั้น ไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพของผู้ดูแล เพื่อให้สามารถใช้เป็นดัชนีวัดถึงศักยภาพของผู้ดูแล ซึ่งเป็นผลจากการให้ความรู้และการอบรมต่างๆ แก่ผู้ดูแล จึงขอแก้ไขดัชนีใหม่

ดัชนีที่ 28 (แก้ไข) สัดส่วนผู้ดูแลที่มีความรู้ในการดูแล (โภชนาการ การแก้ไขปัญหาวาลาเจ็บป่วยเฉียบพลัน) ต่อผู้ดูแลทั้งหมดของผู้สูงอายุที่พิการและช่วยเหลือตนเองไม่ได้

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
3.3 ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้อยู่กับครอบครัวอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่องจนวาระสุดท้ายของชีวิต	ไม่น้อยกว่า 20%	ไม่น้อยกว่า 40%	ไม่น้อยกว่า 60%	ไม่น้อยกว่า 80%	1. วัตถุประสงค์ ส่งเสริมศักยภาพของผู้ดูแลผู้สูงอายุที่ออกจากบ้านไม่ได้ 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี ดัชนีนี้สามารถใช้ข้อมูลจากการสำรวจพิเศษ 3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก - สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - กรมการแพทย์ และกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข - สำนักบริหารการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ - กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม 4. สถานการณ์จากข้อมูลล่าสุด สัดส่วนของผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้และได้รับการดูแลคิดเป็นร้อยละ 97 หากแต่ยังไม่มี การเก็บข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพของผู้ดูแล 5. หมายเหตุ ข้อมูลต้องมาจากการสำรวจเฉพาะเรื่อง โดยรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานจัดฝึกอบรมเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุ
3.3.3 ส่งเสริมสมาชิกในครอบครัวให้มีศักยภาพในการดูแลผู้สูงอายุ โดยการให้ความรู้และข้อมูลแก่ผู้ดูแลผู้สูงอายุเกี่ยวกับบริการต่างๆ ที่เป็นประโยชน์					

ดัชนีที่ 29 กำหนดเวลาที่ต้องมีการดำเนินการลดค่าใช้จ่ายระบบขนส่งสาธารณะ และระบบขนส่งมวลชนแก่ผู้สูงอายุ

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
4. มาตรการ ระบบบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน 4.1 ปรับปรุงบริการสาธารณะทุกระบบให้สามารถอำนวยความสะดวกให้ผู้สูงอายุในการดำรงชีวิตและติดต่อสัมพันธ์กับสังคม กลุ่ม และบุคคล 4.1.1 ลดราคาค่าโดยสารระบบขนส่งสาธารณะและระบบขนส่งมวลชนแก่ผู้สูงอายุ	ภายใน 5 ปี				1. วัตถุประสงค์ ปรับปรุงระบบบริการสาธารณะ ในส่วนของระบบการขนส่งสาธารณะ ระบบการขนส่งมวลชน ให้สามารถอำนวยความสะดวกให้ผู้สูงอายุ ในการดำเนินชีวิต และติดต่อสัมพันธ์กับสังคม กลุ่ม และบุคคล 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี ดัชนีนี้ น่าจะมีความผันแปรไปตามนโยบายของรัฐบาล ในเรื่องสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ ในปัจจุบันนี้ ได้มีประกาศกระทรวงคมนาคม ว่าด้วย การให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงคมนาคม กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการคุ้มครองการส่งเสริม และการสนับสนุนแก่ผู้สูงอายุใน ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งสาธารณะ โดยในประกาศกำหนดไว้กว้างๆ ให้ “ลดอัตราค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม” โดยให้คณะกรรมการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งสาธารณะในสังกัดกระทรวงคมนาคม เป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข แม้จะมีการกำหนด เป็นประกาศของกระทรวงคมนาคม แล้วก็ตาม แต่แนวทางในการปฏิบัติ ยังไม่ชัดเจน ในทางปฏิบัติ การจะลดค่าโดยสารหรือไม่ นั้นขึ้นอยู่กับ นโยบายของผู้บริหารในแต่ละหน่วยงาน ดังนั้นจึงควรเร่งกำหนดรูปแบบแนวทางการดำเนินงานให้ชัดเจน 3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก กระทรวงคมนาคม

ดัชนีที่ 29 กำหนดเวลาที่ต้องมีการดำเนินการลดค่าโดยสารถะบบขนส่งสาธารณะ และระบบขนส่งมวลชนแก่ผู้สูงอายุ (ต่อ)

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
					4. สถานการณ์จากข้อมูลล่าสุด มีการกำหนดในประกาศกระทรวงคมนาคม เกี่ยวกับการคุ้มครอง และส่งเสริม สนับสนุน ผู้สูงอายุ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งสาธารณะ (1 กันยายน 2547) ในทางปฏิบัติ แต่ละหน่วยงาน ต่างคนต่างกำหนดเกณฑ์ และเงื่อนไขการลดราคาของตน ตามโอกาสต่างๆ เช่น องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ จัดลดค่าโดยสาร โดยให้บริการฟรี เฉพาะสัปดาห์ให้ผู้สูงอายุแห่งชาติ หรือจัดที่นั่งสำรองไว้ให้ผู้สูงอายุ แต่ไม่มีการบังคับใช้อย่างจริงจัง สำหรับการขนส่งทางบก ไม่มีเกณฑ์ที่ลดค่าโดยสารสำหรับผู้สูงอายุ หากมีเกณฑ์ลดค่าโดยสารสำหรับคนพิการ ทัศนวิสัย และบุคคลที่ ได้รับสิทธิบางอย่างจากต้นสังกัด เช่น ผู้ที่ได้รับเหรียญราชการชายแดน เป็นต้น ส่วนการรถไฟแห่งประเทศไทย ลดราคาโดยสาร ร้อยละ 50 ให้กับผู้สูงอายุที่ใช้บริการระหว่างวันที่ 1 มิถุนายน – 30 กันยายนของทุกปี หรือบริษัทการบินไทย ลดราคาค่าโดยสาร 5 % ให้กับผู้สูงอายุ 5. หมายเหตุ ควรมีการดำเนินการอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง ไม่ใช้แปรผันตามนโยบายของผู้บริหาร หน่วยงาน แต่ไม่ควรถูกกำหนดว่า ภายใน 5 ปี หากตรวจกำหนดว่า ควรให้มีการขยาย หรือเพิ่ม การลดหย่อนประเภทต่างๆ ให้กับผู้สูงอายุ ให้เพิ่มขึ้นเป็นลำดับ

ดัชนีที่ 30 กำหนดเวลาที่ต้องมีการดำเนินการปรับปรุงบริการขนส่งสาธารณะให้สะดวก เหมาะสมกับผู้สูงอายุ

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
4. มาตรการ ระบบบริการและ เครือข่ายการเกื้อหนุน 4.1 ปรับปรุงบริการสาธารณะทุก ระบบให้สามารถอำนวยความสะดวก ให้ผู้สูงอายุในการดำรงชีวิตและ ติดต่อสัมพันธ์กับสังคม กลุ่ม และ บุคคล 4.1.2 ปรับปรุงบริการระบบขนส่ง สาธารณะให้สะดวกเหมาะสมกับ ผู้สูงอายุ	ภายใน 5 ปี				1. วัตถุประสงค์ ปรับปรุงระบบบริการสาธารณะ ในส่วนของการขนส่งสาธารณะ ให้มีความปลอดภัยและ สามารถอำนวยความสะดวกให้ผู้สูงอายุ ในการดำเนินชีวิต และทำกิจกรรมต่างๆ ในสังคม 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี เป็นดัชนีที่ควรคงไว้ เพื่อปรับปรุงให้ระบบการขนส่งสาธารณะ เช่น ยานพาหนะ ที่มีความ สะดวก ปลอดภัย และเหมาะสมกับผู้สูงอายุ 3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก กระทรวงคมนาคม 4. สถานการณ์จากข้อมูลล่าสุด มีการกำหนดกฎหมายลูก ในรูปของประกาศกระทรวงคมนาคม เพื่อคุ้มครอง ส่งเสริม และ สนับสนุน แก่ผู้สูงอายุในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งสาธารณะแล้ว (1 กันยายน 2547) แต่ ยังไม่ได้มีการกำหนดรูปแบบ แนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน 5. หมายเหตุ ควรเร่งให้มีการกำหนดรูปแบบแนวทาง การดำเนินงานที่ชัดเจน โดยเร็ว

ดัชนีที่ 31 กำหนดเวลาที่ต้องมีการดำเนินการ จัดทำมาตรฐานสถานที่สาธารณะแก่ผู้สูงอายุ เช่น ถนน ทางเดิน อาคาร ห้องชุด

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
4. มาตรการ ระบบบริการและ เครือข่ายการเกื้อหนุน 4.1 ปรับปรุงบริการสาธารณะทุก ระบบให้สามารถอำนวยความสะดวก ให้ผู้สูงอายุในการดำรงชีวิตและ ติดต่อสัมพันธ์กับสังคม กลุ่ม และ บุคคล 4.1.3 จัดทำมาตรฐานสถานที่ สาธารณะแก่ผู้สูงอายุ					1. วัตถุประสงค์ เพื่อจัดบริการ และอำนวยความสะดวก ความปลอดภัยในสถานที่สาธารณะให้ผู้สูงอายุ 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี ดัชนีนี้มีความสำคัญ ควรคงไว้ และควรมีการจัดทำมาตรฐานขั้นต่ำสถานที่สาธารณะอย่าง เร่งด่วน 3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก - กระทรวงพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ - กระทรวงคมนาคม - กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย 4. สภาพการณ์จากข้อมูลล่าสุด ในปี 2547 ได้มีการออกประกาศกระทรวงคมนาคมให้จัดให้มีการคุ้มครอง ส่งเสริม และ สนับสนุนผู้สูงอายุ โดยอำนวยความสะดวก และปลอดภัยให้ผู้สูงอายุ ในอาคาร สถานที่ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งสาธารณะ

ดัชนีที่ 31 กำหนดเวลาที่ต้องมีการดำเนินการ จัดทำมาตรฐานสถานที่สาธารณะแก่ผู้สูงอายุ เช่น ถนน ทางเดิน อาคาร ห้องชุด (ต่อ)

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
					5. หมายเหตุ ในปัจจุบันแม้ว่าจะเริ่มมีกฎหมายออกมารองรับพระราชบัญญัติผู้สูงอายุแล้ว แต่ควรเร่งให้มีการจัดทำมาตรฐานสถานที่สาธารณะ เพื่อจะได้ดำเนินการปรับปรุง หรือเป็นแนวทางให้แก่ อาคาร หรือสถานที่สาธารณะที่จะจัดสร้างขึ้นใหม่ โดยควรมีความร่วมมือกันระหว่างกระทรวงคมนาคม และกรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย

ดัชนีที่ 32 สัดส่วนการปรากฏของการจัดอุปกรณ์อำนวยความสะดวก ได้แก่ ทางเดิน บันได และห้องสุขาในสถานที่ต่อไปนี้
 -โรงพยาบาลรัฐ/เอกชน - ศาลากลางจังหวัด/กทม. - ที่ว่าการอำเภอ/เขต - ห้างสรรพสินค้า/ศูนย์การค้า - สวนสาธารณะ - สถานีขนส่ง/สนามบิน/สถานีรถไฟ (ต่อ)

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
					5. หมายเหตุ กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงานหลักที่กำหนดมาตรฐานของ การจัดอุปกรณ์อำนวยความสะดวก ได้แก่ ทางเดิน บันได และห้องสุขา ซึ่งบังคับใช้กับ อาคารที่สร้างใหม่เท่านั้น สำหรับอาคารเก่า หากดัดแปลง หรืออาศัยงบประมาณแผ่นดิน และต้องใช้จำนวนมาก ซึ่งอาจทำได้ยาก

ดัชนีที่ 32 สัดส่วนการปรากฏของการจัดอุปกรณ์อำนวยความสะดวก ได้แก่ ทางเดิน บันได และห้องสุขาในสถานที่ต่อไปนี้
-โรงพยาบาลรัฐ/เอกชน - ศาลากลางจังหวัดกม. - ที่ว่าการอำเภอ/เขต - ห้างสรรพสินค้า/ศูนย์การค้า - สวนสาธารณะ - สถานีขนส่ง/สนามบิน/สถานีรถไฟ (ต่อ)

ผลการวิเคราะห์	
4. สภาการณ้จากข้อมูลล่าสุด ปัจจุบันยังไม่มี การเก็บรวบรวมข้อมูลชุดนี้ ต้องทำการสำรวจพิเศษเฉพาะเรื่อง ขณะนี้กระทรวงมหาดไทยได้ร่างกฎกระทรวง กำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา โดยมีรายละเอียดดังนี้ ข้อ 3 อาคารประเภทและลักษณะดังต่อไปนี้ ต้องจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราตามที่กำหนดในกฎกระทรวงนี้ ในบริเวณที่เปิดให้บริการแก่บุคคลทั่วไป (1) โรงพยาบาล สถานพยาบาล ศูนย์บริการสาธารณสุข สถานีอนามัย อาคารที่ทำการของราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การของรัฐที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย สถานศึกษา หอสมุดและพิพิธภัณฑ์สถานของรัฐ สถานีขนส่งมวลชน เช่น ท่าอากาศยาน สถานีรถไฟ สถานีรถ ทำเทียบเรือ ที่มีพื้นที่ส่วนใดของอาคารที่เปิดให้บริการแก่บุคคลทั่วไปเกิน 300 ตารางเมตร (2) สำนักงาน โรงแรม หอประชุม สโมสรกีฬา ศูนย์การค้า ห้างสรรพสินค้าประเภทต่างๆ ที่มีพื้นที่ส่วนใดของอาคารที่เปิดให้บริการแก่บุคคลทั่วไปเกิน 2,000 ตารางเมตร ข้อ 9 อาคารตามข้อ 3 ที่มีจำนวนชั้นตั้งแต่สองชั้นขึ้นไป ต้องจัดให้มีลิฟต์หรือทางลาดสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราใช้ระหว่างชั้นของอาคาร ลิฟต์ที่ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราเข้าใช้จะต้องสามารถขึ้นลง ได้ทุกชั้น มีระบบควบคุมลิฟต์ที่ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราสามารถควบคุมได้เอง ใช้งานได้อย่างปลอดภัย และจัดไว้ในบริเวณที่ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราสามารถเข้าใช้สะดวก ให้มีสัญลักษณ์รูปผู้พิการติดไว้ที่ช่องประตูด้านนอกของลิฟต์ที่จัดไว้ให้ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราเข้าใช้ได้ ข้อ 11 อาคารตามข้อ 3 ต้องจัดให้มีบันไดที่ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราใช้ได้อย่างน้อยชั้นละ 1 แห่ง โดยต้องมีลักษณะ ดังต่อไปนี้ (1) มีความกว้างสุทธิไม่น้อยกว่า 1,500 มิลลิเมตร (2) มีขั้นบันไดทุกกระยะในแนวตั้งไม่เกิน 2,000 มิลลิเมตร	

ดัชนีที่ 32 สัดส่วนการปรากฏของการจัดอุปกรณ์อำนวยความสะดวก ได้แก่ ทางเดิน บันได และห้องสุขาในสถานที่ต่อไปนี้
-โรงพยาบาลรัฐ/เอกชน - ศาลากลางจังหวัดกม. - ที่ว่าการอำเภอ/เขต - ห้างสรรพสินค้า/ศูนย์การค้า - สวนสาธารณะ - สถานีขนส่ง/สนามบิน/สถานีรถไฟ (ต่อ)

ผลการวิเคราะห์ (ต่อ)	
(3) มีราวบันไดทั้งสองข้าง โดยให้ราวมีลักษณะตามที่กำหนดในข้อ 8 (7) (4) ลูกตั้งสูงไม่เกิน 150 มิลลิเมตร ลูกนอนเมื่อยกส่วนที่ขยับได้ให้เลื่อนกันออกแล้ว เหลือความกว้างไม่น้อยกว่า 280 มิลลิเมตร และมีขนาดสม่ำเสมอตลอดช่วงบันได ในกรณีที่ขยับได้เลื่อนกันหรือมีขยับได้ให้มีระยะเหลื่อมกันได้ไม่เกิน 20 มิลลิเมตร (5) พื้นผิวของบันไดต้องใช้วัสดุที่ไม่ลื่น (6) ลูกตั้งบันไดห้ามเปิดเป็นช่องโล่ง (7) มีป้ายแสดงทิศทาง ตำแหน่ง หรือหมายเลขชั้นของอาคารที่คนพิการทางสายตาสามารถทราบความหมายได้ ตั้งขึ้นอยู่บริเวณทางขึ้นและทางลงของบันไดที่เชื่อมระหว่างชั้นของอาคาร ข้อ 20 อาคารตามข้อ 3 ที่จัดให้มีห้องสำหรับบุคคลทั่วไป ต้องจัดให้มีห้องสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราเข้าใช้ได้อย่างน้อย 1 ห้องในหนึ่งสัมนั้นหรือจะจัดแยกออกมาอยู่ในบริเวณเดียวกันกับห้องสำหรับบุคคลทั่วไปก็ได้ สถานบริการนั้นต้องมีเชื้อเพลิงตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง ต้องจัดให้มีห้องสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราเข้าใช้ได้อย่างน้อย 1 ห้อง ข้อ 22 ในกรณีที่มีห้องสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราอยู่ภายในห้องส้วมที่จัดไว้สำหรับบุคคลทั่วไป และมีทางเข้าก่อนถึงตัวห้องส้วม ต้องจัดให้ห้องส้วมสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราอยู่ในตำแหน่งที่ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราสามารถเข้าถึงได้โดยสะดวก ห้องส้วมสำหรับบุคคลทั่วไปตามวรรคหนึ่ง หากได้จัดสำหรับผู้ช่วยและผู้หญิงต่างหากจากกัน ให้มีอักษรเบรลล์แสดงให้รู้ว่าเป็นห้องส้วมชายหรือหญิงติดไว้ที่ผนังข้างทางเข้าในตำแหน่งที่สามารถสัมผัสได้ด้วย ข้อ 29 อาคารที่มีอยู่ก่อน หรือได้รับหรือได้ยื่นขออนุญาตก่อสร้าง หรือดัดแปลงอาคาร หรือได้แจ้งต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นและได้ดำเนินการตามมาตรา 39 ทวิ แล้ว ก่อนวันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ ให้ใช้บังคับ ให้ใช้ระเบียบว่านี้ไม่ต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงนี้	

ดัชนีที่ 33 กำหนดเวลาที่ต้องมีการดำเนินการจัดทำมาตรฐานสาธารณสุข และสนามกีฬาสำหรับการออกกำลังกาย และพักผ่อนสำหรับผู้สูงอายุ

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
4. มาตรการ ระบบบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน 4.1 ปรับปรุงบริการสาธารณสุขทุกระบบให้สามารถอำนวยความสะดวกให้ผู้สูงอายุในการดำรงชีวิตและติดต่อสัมพันธ์กับสังคม กลุ่มและบุคคล 4.1.5 จัดทำมาตรฐานสาธารณสุขและสนามกีฬาสำหรับการออกกำลังกายและพักผ่อนที่เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ	ภายใน 5 ปี				1. วัตถุประสงค์ เพื่อให้มีมาตรฐานสาธารณสุขที่สะดวก และปลอดภัยกับผู้สูงอายุในการออกกำลังกายหรือทำกิจกรรมนันทนาการอื่นๆ 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี ดัชนีนี้ควรเร่งให้มีการดำเนินการ 3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก กระทรวงการท่องเที่ยว และกีฬา

ดัชนีที่ 33 กำหนดเวลาที่ต้องมีการดำเนินการจัดทำมาตรฐานสวนสาธารณะ และสนามกีฬาสำหรับการออกกำลังกาย และพักผ่อนที่เหมาะสม และปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ (ต่อ)

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
					4. สภาพการณ์จากข้อมูลล่าสุด ได้มีการกำหนดกฎหมายลูก เป็นประกาศกระทรวง ของกระทรวงการท่องเที่ยว และการกีฬา เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนผู้สูงอายุ ในการจัดบริการเพื่ออำนวยความสะดวกสถานที่ท่องเที่ยว และการจัดกิจกรรมกีฬา และนันทนาการ (20 กันยายน 2547) โดยกำหนดเรื่องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ และเอกชน ส่งเสริมการจัดบริการเพื่ออำนวยความสะดวก และให้สิทธิ สำหรับผู้สูงอายุทุกคนในสถานที่ท่องเที่ยว หรือสนามกีฬา หรือสถานออกกำลังกาย 1. กำหนดมาตรฐานการบริการบริการอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในสถานที่ท่องเที่ยว หรือสนามกีฬา หรือสถานออกกำลังกายอื่นๆ 2. ดำเนินการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ และเอกชน สนับสนุนการให้บริการเพื่ออำนวยความสะดวก ความปลอดภัย และลดอัตราค่าเข้าชมหรือการเข้าร่วมกิจกรรม สำหรับผู้สูงอายุในสถานที่ท่องเที่ยว สนามกีฬา หรือสถานออกกำลังกาย แม้ว่าจะมีการออกกฎหมายดังกล่าวแล้วก็ตาม แต่ยังไม่ได้ดำเนินการกำหนดมาตรฐานบริการเป็นรูปธรรมตามที่กำหนด ดังนั้นจึงต้องใช้เวลาอีกระยะหนึ่ง เพื่อให้มีมาตรฐานเกิดขึ้น

ดัชนีที่ 33 กำหนดเวลาที่ต้องมีการดำเนินการจัดทำมาตรฐานสวนสาธารณะ และสนามกีฬาสำหรับการออกกำลังกาย และพักผ่อนที่เหมาะสม และปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ (ต่อ)

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
					5. หมายเหตุ เร่งกำหนดมาตรฐานการบริการ ที่เป็นรูปธรรม

ดัชนีที่ 34 จำนวนสวนสาธารณะ/สนามกีฬาต่อประชากร 1 แสนคนในเขตเมืองทั่วประเทศตามมาตรฐานสากล

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
4. มาตรการ ระบบบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน 4.1 ปรับปรุงบริการสาธารณะทุกระบบให้สามารถอำนวยความสะดวกให้ผู้สูงอายุในการดำรงชีวิตและติดต่อสัมพันธ์กับสังคม กลุ่มและบุคคล 4.1.6 จัดให้มีสวนสาธารณะและสนามกีฬาสำหรับการออกกำลังกายและพักผ่อนที่เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุอย่างเพียงพอ				ภาย ใน 20 ปี	1. วัตถุประสงค์ เพื่อจัดให้มีสวนสาธารณะ และสนามกีฬาที่เหมาะสม และปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ ในปริมาณที่พอเพียง 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี ดัชนีที่ 34 ในแผนผู้สูงอายุ น่าจะเป็นดัชนีที่สะท้อนถึงสวัสดิการที่ควรมีให้แก่ประชากรทุกวัยในเขตเมือง มากกว่าที่จะใช้เป็นตัวชี้วัดสวัสดิการเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ ผลจากการประชุมระดมความคิด ส่วนใหญ่เห็นสอดคล้องกันว่า ควรตัดดัชนีนี้ออก เนื่องจาก ดัชนีที่ 33 ชัดเจน และครอบคลุมเรื่องสวนสาธารณะ และสนามกีฬาสำหรับผู้สูงอายุอยู่แล้ว

ดัชนีที่ 35 อัตราครอบคลุมนุ้บ้าน (ในด้านการจัดตั้ง และพัฒนาบริการทางสุขภาพ และทางสังคม ในชุมชนที่สามารถเข้าถึงผู้สูงอายุมากที่สุด)

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
4. มาตรการ ระบบบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน 4.2 จัดตั้งและพัฒนาบริการทางสุขภาพและทางสังคมในชุมชนที่สามารถเข้าถึงผู้สูงอายุมากที่สุดโดยเน้นบริการถึงบ้าน และมีการสอดประสานกันระหว่างบริการทางสุขภาพและทางสังคม โดยควรครอบคลุมบริการดังต่อไปนี้ (4.2.1-4.2.9) ¹	25%	50%	75%	100%	1. วัตถุประสงค์ เพื่อจัดตั้งและพัฒนาบริการทางสุขภาพ และบริการทางสังคมที่สามารถเข้าถึงผู้สูงอายุมากที่สุด โดยเน้นการบริการถึงบ้าน และให้มีการสอดประสานกันระหว่างบริการทางสุขภาพและสังคมในหมู่บ้าน 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี ดัชนีนี้หากจะนำมาใช้จะต้องสร้างเป็นดัชนีรวมให้ชัดเจน ทั้งนี้เพราะบริการต่างๆ ที่ระบุไว้ในมาตรการนั้น มีจุดเริ่มต้นที่แตกต่างกัน เช่น บริการสุขภาพที่บ้าน (home health care) อยู่ในชั้นโครงการทดลอง ผลจากการประชุมระดมความคิด ได้มีข้อเสนอแนะให้ดัดดัชนีนี้ออก แล้วใช้ดัชนีใหม่

- ¹ 4.2.1 ศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุ 4.2.2 ศูนย์กลางวัน 4.2.3 บริการเยี่ยมบ้าน 4.2.4 บริการดูแลที่บ้าน 4.2.5 บริการสุขภาพที่บ้าน
- 4.2.6 บริการชุมชนเคลื่อนที่ไปในพื้นที่ต่างๆ โดยเฉพาะพื้นที่ห่างไกล 4.2.7 ส่งเสริมการจัดตั้งระบบเฝ้าระวัง 4.2.8 ส่งเสริมการดูแลสุขภาพโดยชุมชน
- 4.2.8 สนับสนุนระบบอาสาสมัคร 4.2.9 สนับสนุนและส่งเสริมความรู้ความสามารถให้กับผู้ดูแลผู้สูงอายุและอาสาสมัครผู้ดูแล

ดัชนีที่ 35 (ใหม่) สัดส่วนของหมู่บ้าน ที่มีโครงการบริการเพื่อผู้สูงอายุต่อจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
4. มาตรการ ระบบบริการและ เครือข่ายการเกื้อหนุน 4.2 จัดตั้งและพัฒนาบริการทาง สุขภาพและทางสังคมในชุมชนที่ สามารถเข้าถึงผู้สูงอายุมากที่สุดโดย เน้นบริการถึงบ้าน และมีการสอด ประสานกันระหว่างบริการทาง สุขภาพและทางสังคม โดยควร ครอบคลุมบริการดังต่อไปนี้ (4.2.1- 4.2.9) ¹	25%	50%	75%	100%	1. วัตถุประสงค์ เพื่อจัดตั้งและพัฒนาบริการทางสุขภาพ และบริการทางสังคมที่สามารถเข้าถึงผู้สูงอายุมากที่สุด โดยเน้นการบริการถึงบ้าน และให้มีการสอดประสานกันระหว่างบริการทางสุขภาพและสังคมในหมู่บ้าน 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี วัดจากหมู่บ้านที่มีโครงการบริการเพื่อผู้สูงอายุ 3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก - กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย - กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย 4. สถานการณ์จากข้อมูลล่าสุด กรมการปกครอง มีข้อมูลเกี่ยวกับหมู่บ้านทั้งหมดในประเทศไทย ในขณะที่กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น มีข้อมูลของ อบต. ซึ่งมีข้อมูลเกี่ยวกับโครงการบริการที่ อบต. ให้กับผู้สูงอายุ

- ¹4.2.1 ศูนย์เฝ้าระวังภัยสำหรับผู้สูงอายุ 4.2.2 ศูนย์กลางวัน 4.2.3 บริการเยี่ยมบ้าน 4.2.4 บริการดูแลที่บ้าน 4.2.5 บริการสุขภาพที่บ้าน
- 4.2.6 บริการชุมชนเคลื่อนที่ไปในพื้นที่ต่างๆ โดยเฉพาะพื้นที่ห่างไกล 4.2.7 ส่งเสริมการจัดตั้งระบบเฝ้าระวัง ที่เกิดดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชน
- 4.2.8 สนับสนุนระบบอาสาสมัคร 4.2.9 สนับสนุนและส่งเสริมความรู้ความเข้าใจกับผู้ดูแลผู้สูงอายุและอาสาสมัครผู้ดูแล

ดัชนีที่ 35 (ใหม่) สัดส่วนของหมู่บ้าน ที่มีโครงการบริการเพื่อผู้สูงอายุต่อจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด (ต่อ)

ผลการวิเคราะห์	
5. หมายเหตุ แหล่งข้อมูลหลักนี้จะได้จากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวงสาธารณสุข และอาจต้องทำแบบสำรวจเพิ่มเติมในเรื่องบริการเพื่อผู้สูงอายุของหมู่บ้าน ส่วนจำนวนหมู่บ้านสามารถขอข้อมูลได้จาก ฝ่ายสารสนเทศ กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย สำหรับข้อมูลล่าสุดพบว่า โครงการที่ในหมู่บ้านและ อบต. เพื่อผู้สูงอายุ (สำนักงานพัฒนาผู้สูงอายุ, 2547) ได้แก่ 1. โครงการอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน จำนวน 81 หมู่บ้าน (8 จังหวัด) โครงการนี้ให้บริการในการอบรมอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุจากที่บ้าน โดยมีการอบรมเรื่องความรู้ ทักษะ ทัศนคติในการดูแลผู้สูงอายุครอบคลุม 9 วิชา ได้แก่ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับผู้สูงอายุ แนวคิดเรื่องผู้สูงอายุและการเปลี่ยนแปลงในผู้สูงอายุ จิตวิทยาผู้สูงอายุ การเสริมสร้างสุขภาพผู้สูงอายุ ทักษะในการดูแลผู้สูงอายุ การรักษายาบาลจนพื้นฐานสำหรับผู้สูงอายุ คุณธรรม จริยธรรม ในการดูแลผู้สูงอายุ บริการและเครือข่ายงานผู้สูงอายุ บทบาทอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ โดยสำนักส่งเสริมพิทักษ์ผู้สูงอายุดำเนินการนำร่องใน 8 จังหวัด ได้แก่ เพชรบุรี สุราษฎร์ธานี ร้อยเอ็ด ขอนแก่น พิจิตร โลก เชียงใหม่ สุพรรณบุรี และสงขลา โดยอาสาสมัครจะเป็นสมาชิกในชุมชน หลังจากได้รับการอบรม และผ่านการตามเกณฑ์ หากสมัครใจ ก็สามารถสมัครเป็นอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุตามบ้าน หรือพาผู้สูงอายุไปทำกิจกรรมในสถานที่ต่างๆ ขณะนี้กำลังมีความพยายามที่จะพัฒนาระบบนี้ ให้ขยายไปในพื้นที่อื่น เพื่อส่งเสริมให้ท้องถิ่นสามารถพัฒนาระบบการเกื้อหนุนผู้สูงอายุ ได้โดยมีส่วนกลางเป็นเสมือนพี่เลี้ยง 2. โครงการจังหวัดนำร่องเพื่อนำพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 สู่การปฏิบัติ จำนวน 40 อบต. (ในจังหวัดนครนายก) 3. โครงการจังหวัดนำร่องเพื่อพัฒนาพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ 2546 สู่การปฏิบัติ ในจังหวัดพัทลุง ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นตอนศึกษาข้อมูลของพื้นที่ เพื่อให้ชุมชนและจังหวัดร่วมกันกำหนดและดำเนิน โครงการเพื่อผู้สูงอายุ	

ดัชนีที่ 36 อัตราครอบคลุมนำбал (ในด้านการจัดตั้งและการพัฒนาบริการทางสุขภาพและทางสังคม)

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
4. มาตรการ ระบบบริการและเครือข่ายการเกอหน 4.2 จัดตั้งและพัฒนาบริการทางสุขภาพและพัฒนาสังคมในชุมชนที่สามารถเข้าถึงผู้สูงอายุมากที่สุดโดยเน้นบริการถึงบ้าน และมีการสอดประสานกันระหว่างบริการทางสุขภาพและทางสังคม โดยควรครอบคลุมบริการดังต่อไปนี้ (4.2.1-4.2.9) ¹	50%	100%			1. วัตถุประสงค์ เพื่อจัดตั้ง และพัฒนาบริการทางสุขภาพ และสังคม ที่สามารถเข้าถึงผู้สูงอายุมากที่สุด โดยเป็นบริการถึงบ้าน และให้มีการสอดประสานกันระหว่างบริการทางสุขภาพ และสังคมในระดับตำบล 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี ดัชนีนี้ยังมีปัญหาเช่นเดียวกับดัชนีที่ 35 ผลจากการประชุมระดมความคิด ได้มีข้อเสนอแนะให้ปรับแก้ โดยการตัดดัชนีนี้ออก และใช้ดัชนีที่ 38 แทน

- ¹ 4.2.1 ศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุ 4.2.2 ศูนย์กลางวัน 4.2.3 บริการเยี่ยมบ้าน 4.2.4 บริการดูแลที่บ้าน 4.2.5 บริการสุขภาพที่บ้าน
- 4.2.6 บริการชุมชนเคลื่อนที่ไปในพื้นที่ต่างๆ โดยเฉพาะพื้นที่ห่างไกล 4.2.7 ส่งเสริมการจัดตั้งระบบเฝ้าระวัง 4.2.8 และดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชน
- 4.2.8 สนับสนุนระบบอาสาสมัคร 4.2.9 สนับสนุนและส่งเสริมความรู้ความสามารถให้กับผู้ดูแลผู้สูงอายุและอาสาสมัครผู้ดูแล

ดัชนีที่ 37 สัดส่วนผู้สูงอายุที่เคลื่อนที่ภายในห้องไม่ได้และได้รับการบริการชุมชนภายในระยะเวลา 6 เดือน ต่อผู้สูงอายุที่เคลื่อนที่ไม่ได้ทั้งหมด

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
4. มาตรการ ระบบบริการและ เครือข่ายการเกื้อหนุน 4.2 จัดตั้งและพัฒนาบริการทาง สุขภาพและทางสังคมในชุมชนที่ สามารถเข้าถึงผู้สูงอายุมากที่สุดโดย เน้นบริการถึงบ้าน และมีการสอด ประสานกันระหว่างบริการทาง สุขภาพและทางสังคม โดยควร ครอบคลุมบริการดังต่อไปนี้ (4.2.1- 4.2.9) ¹	20%	40%	60%	80%	1. วัตถุประสงค์ พัฒนาบริการทางสุขภาพในชุมชนให้แก่ผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพ ช่วยตัวเองไม่ได้ โดย เน้นการให้บริการดูแลที่บ้าน บริการเยี่ยมบ้าน และสนับสนุนระบบอาสาสมัครผู้ดูแล 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี ดัชนีนี้ใช้ได้ยากในทางปฏิบัติ เนื่องจากนิยาม และการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ “ผู้สูงอายุ ที่เคลื่อนที่ไม่ได้” ซึ่งต้องใช้การสำรวจพิเศษ เพื่อให้ได้มาซึ่งจำนวนผู้สูงอายุที่มีปัญหา ดังกล่าว รวมทั้งต้องมีการกำหนดนิยามให้ชัดเจน ทั้งในส่วนของ “ผู้สูงอายุที่เคลื่อนที่ ไม่ได้” และ “บริการชุมชน” กล่าวคือผู้สูงอายุที่เคลื่อนที่ภายในห้องไม่ได้ หมายถึงผู้ที่ เคลื่อนที่ในห้องด้วยตนเองไม่ได้ หากเป็นผู้ที่เคลื่อนที่ภายในห้องด้วยตนเองไม่ได้ หากมี อุปกรณ์หรือบุคคลให้ความช่วยเหลือให้เคลื่อนที่ได้ จะเข้าข่ายหรือไม่เข้า “เคลื่อนที่ ไม่ได้” โดยในส่วนของบริการชุมชนนั้น หมายถึงบริการใดบ้าง บริการด้านสุขภาพ อย่างเดียวหรือรวมบริการทางสังคมและเศรษฐกิจด้วย

- ¹ 4.2.1 ศูนย์เฝ้าระวังและส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ 4.2.2 ศูนย์กลางวัน 4.2.3 บริการเยี่ยมบ้าน 4.2.4 บริการดูแลที่บ้าน 4.2.5 บริการสุขภาพที่บ้าน
- 4.2.6 บริการชุมชนเคลื่อนที่ไปในพื้นที่ต่างๆ โดยเฉพาะพื้นที่ห่างไกล 4.2.7 ส่งเสริมการจัดตั้งระบบเฝ้าระวัง เกื้อกูล และดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชน
- 4.2.8 สนับสนุนระบบอาสาสมัคร 4.2.9 สนับสนุนและส่งเสริมความรู้ความสามารถให้กับผู้ดูแลผู้สูงอายุและอาสาสมัครผู้ดูแล

ดัชนีที่ 37 (ใหม่) สัดส่วนผู้สูงอายุที่พิการและช่วยตนเองไม่ได้และได้รับการบริการชุมชนภายในระยะเวลา 6 เดือน ต่อผู้สูงอายุทั้งหมดที่พิการและช่วยตนเองไม่ได้

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
4. มาตรการ ระบบบริการและ เครือข่ายการเกื้อหนุน 4.2 จัดตั้งและพัฒนาบริการทาง สุขภาพและทางสังคมในชุมชนที่ สามารถเข้าถึงผู้สูงอายุมากที่สุดโดย เน้นบริการถึงบ้าน และมีการสอด ประสานกันระหว่างบริการทาง สุขภาพและทางสังคม โดยคว ครอบคลุมบริการดังต่อไปนี้ (4.2.1- 4.2.9) ¹	20%	40%	60%	80%	1. วัตถุประสงค์ พัฒนาบริการทางสุขภาพในชุมชนให้แก่ผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพ ช่วยตัวเองไม่ได้ โดย เน้นการให้บริการดูแลที่บ้าน บริการเยี่ยมบ้าน และสนับสนุนระบบอาสาสมัครผู้ดูแล 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี มีข้อมูลที่ศึกษาไว้บ้างแล้ว สามารถวัดได้ หากต้องการเฉพาะเจาะจงถึงการบริหาร ต้องทำ การสำรวจเฉพาะเรื่อง 3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก - กระทรวงสาธารณสุข - กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น - กระทรวงมหาดไทย 4. สถานการณ์จากข้อมูลล่าสุด ขณะนี้ยังไม่พบข้อมูลเฉพาะเรื่อง มีเพียงข้อมูลภาพรวมกว้างๆ เท่านั้น

- ¹4.2.1 ศูนย์เฝ้าระวังคัดกรองผู้สูงอายุ 4.2.2 ศูนย์กลางวัน 4.2.3 บริการเยี่ยมบ้าน 4.2.4 บริการดูแลที่บ้าน 4.2.5 บริการสุขภาพที่บ้าน
- 4.2.6 บริการชุมชนเคลื่อนที่ไปในพื้นที่ต่างๆ โดยเฉพาะพื้นที่ห่างไกล 4.2.7 ส่งเสริมการจัดตั้งระบบเฝ้าระวัง เกื้อกูล และดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชน
- 4.2.8 สนับสนุนระบบอาสาสมัคร 4.2.9 สนับสนุนและส่งเสริมความรู้ความเข้าใจกับผู้ดูแลผู้สูงอายุและอาสาสมัครผู้ดูแล

ดัชนีที่ 37 (ใหม่) สัดส่วนผู้สูงอายุที่พิการและช่วยตนเองไม่ได้และได้รับการบริการชุมชนภายในระยะเวลา 6 เดือน ต่อผู้สูงอายุทั้งหมดที่พิการและช่วยตนเองไม่ได้ (ต่อ)

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
					5. หมายเหตุ เพื่อให้การวัดชัดเจน ต้องนิยาม “ชุมชน” ของทั้งเขตชนบทและเขตเมือง เช่นเดียวกับ “ช่วยตนเองไม่ได้” หมายถึง การปฏิบัติกิจกรรมประจำวันด้วยตนเองไม่ได้ การให้ข้อมูลนี้คงต้องอาศัยการสำรวจเฉพาะเรื่อง โดยกระทรวงสาธารณสุข หรือสำนักงานสถิติแห่งชาติ หรือหน่วยงานวิจัย อย่างไรก็ตาม ควรมีการเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่องเป็นระยะด้วย

ดัชนีที่ 38 สัดส่วนของการจัดการส่วนด้านดำบทที่มีการจัดงบประมาณและ/หรือกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุ

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
4. มาตรการ ระบบบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน 4.3 ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรทางศาสนา องค์กรเอกชนและองค์กรสาธารณประโยชน์มีส่วนร่วมในการดูแลจัดสวัสดิการเพื่อผู้สูงอายุ โดยกระบวนการประชาคม	50%	100%			1. วัตถุประสงค์ ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีแผนงบประมาณในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี การส่งเสริมการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของผู้สูงอายุ จึงควรคงดัชนีไว้ 3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย 4. สถานการณ์จากข้อมูลล่าสุด ในปัจจุบันอบต. เข้ามามีส่วนในการจ่ายเบี้ยยังชีพให้ผู้สูงอายุที่ยากไร้ขาดที่พึ่งพิง ซึ่งส่วนนี้เป็นส่วนที่ถ่ายโอนมาจาก กระทรวงพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ ในเรื่องการจัดงบประมาณโดยตรงนั้น มีน้อย และกิจกรรม มักจะเกี่ยวเนื่องกับกิจกรรมตามเทศกาล ตามประเพณี ซึ่งทำให้ผู้สูงอายุเป็นครั้งคราว 5. หมายเหตุ ควรส่งเสริมให้อบต. จัดโครงการบริการแก่ผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง โดยจัดสรรงบประมาณทุกปี และเพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วน ต้องขอข้อมูลการจัดสรรงบประมาณของอบต.ต่างๆ แต่ละปี จากกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย

ดัชนีที่ 40 สัดส่วนขององค์กรเอกชนและองค์กรสาธารณประโยชน์ที่มีการจัดงบประมาณและ/หรือกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุ

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
4. มาตรการ ระบบบริการและ เครือข่ายการเกื้อหนุน 4.3 ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรทางศาสนา องค์กรเอกชนและองค์กรสาธารณประโยชน์มีส่วนร่วมในการดูแลจัดสวัสดิการเพื่อผู้สูงอายุ โดยกระบวนการประชาคม	50%	100%			1. วัตถุประสงค์ ส่งเสริมให้องค์กรเอกชนและสาธารณประโยชน์มีส่วนร่วมในการดูแลและจัดระบบคุ้มครองทางสังคมให้แก่ผู้สูงอายุ 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี ดัชนีนี้จำเป็นต้องมีไว้ เพื่อวัดการมีส่วนร่วมขององค์กรสาธารณประโยชน์ อย่างไรก็ตามการรวบรวมข้อมูล คงต้องอาศัยการสำรวจเฉพาะเรื่อง เนื่องจากมีหลายองค์กรที่เกี่ยวข้องและข้อมูลการจัดกระจาย 3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงพาณิชย์ 4. หมายเหตุ ควรส่งเสริมให้มีการทำวิจัยเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทขององค์กรสาธารณะต่างๆ ที่มีต่อผู้สูงอายุ

ดัชนีที่ 41 กำหนดมาตรการเกื้อหนุน ให้เอกชนจัดบริการด้านสุขภาพ และสังคมให้แก่ผู้สูงอายุที่สามารถขอใช้บริการได้ โดยมีการดูแล และกำกับมาตรฐาน และค่าบริการที่เป็นธรรมด้วย

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
4. มาตรการ ระบบบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน 4.4 เกื้อหนุนให้เอกชนจัดบริการด้านสุขภาพและสังคมให้แก่ผู้สูงอายุที่สามารถขอบริการได้ โดยมีการดูแลและกำกับมาตรฐานและค่าบริการที่เป็นธรรมด้วย	ภายใน 5 ปี				1. วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เอกชนดำเนินการจัดการและสวัสดิการ แก่ผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ และเป็นธรรม 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี ดัชนีนี้มีความสำคัญในการวัดความร่วมมือของเอกชนในการจัดระบบสวัสดิการที่มีคุณภาพให้แก่ผู้สูงอายุ 3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก กระทรวงสาธารณสุข 4. สถานการณ์จากข้อมูลล่าสุด (โปรดดูตารางในหน้าถัดไป) 5. หมายเหตุ รัฐควรกำหนดแนวทางปฏิบัติและหน่วยงานที่รับผิดชอบให้ชัดเจน

ดัชนีที่ 41 กำหนดมาตรการเกื้อหนุน ให้เอกชนจัดบริการด้านสุขภาพ และสังคมให้แก่ผู้สูงอายุที่สามารถขอบริการได้ โดยมีการดูแล และกำกับการดูแล และค่าบริการที่เป็น
 ธรรมร่วมด้วย (ต่อ)

ผลการวิเคราะห์
4. สภาพการณ์จากข้อมูลล่าสุด แม้ว่าจะมีการพยายามส่งเสริม สนับสนุนให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดบริการด้านสุขภาพ และสังคมให้แก่ผู้สูงอายุให้มากยิ่งขึ้น แต่ยังคงพบว่า เอกชนยังเข้ามามีบทบาท ไม่มากนัก ส่วนของรัฐบาลนั้น บทบาทในการส่งเสริม และสนับสนุนนั้นยังไม่ได้มีการกำหนดแนวทางให้ชัดเจน เป็นผลให้ยากในการควบคุมดูแลคุณภาพของบริการของเอกชน ให้ได้มาตรฐานและเป็นธรรม สำหรับกลุ่มองค์กรที่ดำเนินการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุภาคเอกชน อาจจัดได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ คือ องค์กรสาธารณกุศล องค์กรที่ปรึกษากฎหมาย และองค์กรเอกชนที่ทำงานด้าน การศึกษาวิจัย และพัฒนางานด้านผู้สูงอายุ โดยประเภทบริการที่จัดอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านสุขภาพและการกีฬา กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณกุศล ด้านการ บริการ และผู้ดูแลผู้สูงอายุ ด้านกฎหมาย ด้านการวิจัยและพัฒนา ด้านฌาปนกิจสงเคราะห์ และด้านอื่นๆ (สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ 2546) องค์กรเอกชนที่มีบทบาทอย่างสำคัญในปัจจุบัน ได้แก่ สภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยฯ องค์กรนี้จัดตั้งเพื่อ ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางระหว่างสมาคม ชมรมผู้สูงอายุในประเทศ รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ศึกษาหาความรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสานความร่วมมือกับบุคคล และหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งเสนอความคิดเห็น และ ข้อเสนอแนะต่อรัฐ และเอกชน ช่วยเหลือสนับสนุน และเผยแพร่ผลงานต่างๆ เกี่ยวกับผู้สูงอายุ กิจกรรมที่ดำเนินการได้แก่ การส่งเสริมสนับสนุน และการพัฒนาชมรมผู้สูงอายุทั่วประเทศ การจัดสัมมนา การเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุการทำงาน

ดัชนีที่ 42 กำหนดมาตรฐานการบริการ (ด้านสุขภาพและสังคมของเอกชน)

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
4. มาตรการ ระบบบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน 4.4 เกื้อหนุนให้เอกชนจัดบริการด้านสุขภาพและสังคมให้แก่ผู้สูงอายุที่สามารถขอบริการได้ โดยมีการดูแลและกำกับมาตรฐานและค่าบริการที่เป็นธรรมร่วมด้วย	ภายใน 5 ปี				1. วัตถุประสงค์ เพื่อให้การบริการของเอกชน ที่จัดให้แก่ผู้สูงอายุ ทั้งในด้านสุขภาพ และสังคม มีมาตรฐาน 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี มาตรฐานเรื่องการให้บริการให้ผู้สูงอายุ มีความสำคัญต่อคุณภาพ และความ เป็น ธรรมชาติ รวมถึงการดำเนินการ จัดทำมาตรฐานให้ชัดเจน ทั้งในด้านการบริการทางสุขภาพ และบริการทางสังคม 3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก บริการด้านสุขภาพ - กระทรวงสาธารณสุขควรเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ โดยประสานงานกับกระทรวงพาณิชย์ บริการทางสังคม - กระทรวงพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ควรเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ โดยประสานงานกับกระทรวงพาณิชย์

ดัชนีที่ 42 กำหนดมาตรฐานการบริการ (ด้านสุขภาพและสังคมของเอกชน) (ต่อ)

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
					4. สถานการณ์จากข้อมูลล่าสุด ในปีงบประมาณ 2546 สถาบันเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข ได้จัดทำมาตรฐานการให้บริการผู้สูงอายุในแต่ละระดับสถานบริการ ตามแนวเวชศาสตร์และวิชาว่าด้วยผู้สูงอายุ ในปีงบประมาณเดียวกันนี้ ทางกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ได้ดำเนินโครงการพัฒนารูปแบบศูนย์ดูแลกลางวันสำหรับผู้สูงอายุ ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ และ จัดทำมาตรฐานการเยี่ยมบ้าน (จากประมวลผลการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 รวบรวมโดย สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ, 2547)

ดัชนีที่ 43 กำหนดเวลาที่จะต้องมีการควบคุมกำกับและการทำมาตรฐานสถานบริการด้านสุขภาพและสังคมของเอกชน

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
4. มาตรการ ระบบบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน 4.4 เกื้อหนุนให้เอกชนจัดบริการด้านสุขภาพและสังคมให้ผู้สูงอายุที่สามารถขอบริการได้ โดยมีการดูแลและกำกับมาตรฐานและค่าบริการที่เป็นธรรมร่วมด้วย	ภายใน 5 ปี				1. วัตถุประสงค์ เพื่อเร่งรัดให้มีการออกกฎหมาย และจัดทำมาตรฐาน เพื่อเป็นแนวทาง และควบคุมการจัดบริการของเอกชน ให้แก่ผู้สูงอายุ ในด้านสุขภาพและสังคม 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี ดัชนีนี้เป็นดัชนีที่สำคัญ เพื่อใช้ในการควบคุมการดำเนินงานของเอกชนในการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุให้มีคุณภาพและเป็นธรรม 3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก กฎหมายและมาตรฐานบริการด้านสุขภาพ ควรกำหนดโดยกระทรวงสาธารณสุข โดยประสานงานกับกระทรวงพาณิชย์ กฎหมายและมาตรฐานบริการด้านสังคม ควรกำหนดโดยกระทรวงพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ โดยประสานงานกับกระทรวงพาณิชย์ 4. สถานการณ์จากข้อมูลล่าสุด ข้อมูล همینดัชนีที่ 42

ดัชนีที่ 44 กำหนดเวลาที่ต้องมีการดำเนินการจัดการแพทย์ทางเลือก

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
4. มาตรการ ระบบบริการและเครือข่ายการก่อหนี้ 4.5 จัดบริการแพทย์ทางเลือก เช่น แพทย์แผนไทย ฯลฯ เพื่อเป็นทางเลือกในการดูแลรักษาสุขภาพ	ขยายบริการให้ครอบคลุมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง				1. วัตถุประสงค์ เพื่อเร่งรัดให้มีการจัดการบริการแพทย์แผนทางเลือก ในการดูแลรักษาปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุ 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี ดัชนีนี้สามารถวัดได้ โดยขณะนี้^{๒๕}ได้มีการจัดตั้ง กรมพัฒนาการแพทย์แบบไทย และการแพทย์แผนทางเลือก ในกระทรวงสาธารณสุขแล้ว^{๒๕}ตั้งแต่ปี 2545 แต่ควรปรับดัชนีให้ชัดเจน “ขยายบริการจัดการแพทย์แผนทางเลือกให้ครอบคลุมและเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง” 3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข 4. สถานการณ์จากข้อมูลล่าสุด กรมพัฒนาแพทย์แผนไทยและการแพทย์แผนทางเลือกกระทรวงสาธารณสุข ได้เริ่มดำเนินการประชุมปรึกษาหารือผู้เชี่ยวชาญด้านการดูแลผู้สูงอายุแบบองค์รวม และมีการจัดทำคู่มือการดูแลแบบองค์รวมสำหรับผู้สูงอายุในเรื่อง มรณวิถี ในปีงบประมาณ 2547 (ประมวลผลการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 รวบรวม โดย สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ, 2547)

ดัชนีที่ 44 กำหนดเวลาที่ต้องมีการดำเนินการบริหารจัดการแพथทางเลือก (ต่อ)

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
					5. หมายเหตุ ควรดำเนินการที่จะเพิ่มทางเลือกให้มากขึ้น โดยเน้นผู้สูงอายุ

ดัชนีที่ 45 สัดส่วนการมีคลินิกผู้สูงอายุในโรงพยาบาลของรัฐที่มีจำนวนเตียงตั้งแต่ 60 เตียงขึ้นไป

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
4. มาตรการ ระบบบริการและ เครือข่ายการเกื้อหนุน 4.6 จัดตั้งคลินิกผู้สูงอายุ หอผู้ป่วย สูงอายุและสถานบริการสุขภาพเรื้อรัง สำหรับผู้สูงอายุที่เพียงพอแก่ การให้บริการและสามารถรองรับ ปัญหาในผู้สูงอายุ	100%				1. วัตถุประสงค์ เพื่อให้บริการด้านการแพทย์และการสาธารณสุขที่จัดไว้ด้วยความสะดวกและรวดเร็วแก่ ผู้สูงอายุเป็นพิเศษ 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี ดัชนีนี้ได้ดำเนินการไปแล้ว 3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข 4. สถานการณ์จากข้อมูลล่าสุด จากรายงานทรัพยากรสาธารณสุข ให้ภาพรวมจำนวนสถานพยาบาลที่มีเตียงรับผู้ป่วยไว้ ค้างคืน ทั้งในและนอกสังกัดของกระทรวงสาธารณสุขรายจังหวัด ซึ่งหากต้องการ รายละเอียดย่อย ต้องขอจากสำนักงานนโยบาย และแผนสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข

ดัชนีที่ 46 สัดส่วนการมีหอผู้ป่วยสูงอายุในโรงพยาบาลของรัฐที่มีจำนวนเตียงตั้งแต่ 240 เตียงขึ้นไป

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
4. มาตรการ ระบบบริการและ เครือข่ายการก่อหนี้ 4.6 จัดตั้งคลินิกผู้สูงอายุ หอผู้ป่วย สูงอายุและสถานบริการสุขภาพเรื้อรัง สำหรับผู้สูงอายุที่เพียงพอแก่ การให้บริการและสามารถรองรับ ปัญหาในผู้สูงอายุ		20%	50%	100%	1. วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้สถานบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุให้เพียงพอ 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี ในระยะสั้น ดัชนีนี้มีความเป็นไปได้ยาก ขณะนี้แพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ มีจำนวน น้อยมาก และโรงพยาบาลของรัฐมีพื้นที่จำกัด งบประมาณจำกัด คงยากที่จะสร้าง หรือ จัดสรรพื้นที่หอผู้ป่วยสำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะ 3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก กระทรวงสาธารณสุข 4. สถานการณ์จากข้อมูลล่าสุด ยังไม่มีการรวบรวมข้อมูล จากรายงานทรัพยากรสาธารณสุข ให้ภาพรวม มิได้แยก โรงพยาบาลตามจำนวนเตียง 5. หมายเหตุ ควรจะทดลองประเมินในช่วง 5 ปีแรกก่อนค่อยกำหนดเป้าหมาย เพราะการสร้างหอผู้ป่วยทำ ได้ยาก

ดัชนีที่ 47 คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ (กสผ.) มีหน่วยงานที่มีศักยภาพรองรับการดำเนินการโดยมีบุคลากรและงบประมาณที่เพียงพอ

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
1. มาตรการ การบริหารจัดการเพื่อการพัฒนางานด้านผู้สูงอายุระดับชาติ 1.1 ส่งเสริมให้คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติมีและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติมีศักยภาพในการดำเนินการให้แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ได้รับการนำไปปฏิบัติ และเป็นสื่อกลางในการประสานงานกิจกรรมและการดำเนินการต่างๆ ทั้งระหว่างองค์กรต่างๆ ภายในประเทศและต่างประเทศ	ภายใน 2 ปี				1. วัตถุประสงค์ เพื่อให้มีหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการงานด้านผู้สูงอายุในระดับชาติ 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี ดัชนีมีความสำคัญ และควรเร่งดำเนินการ 3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ 4. สถานการณ์จากข้อมูลล่าสุด คณะกรรมการส่งเสริม และประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ (กสผ.) เป็นองค์กรระดับชาติด้านผู้สูงอายุ ทำหน้าที่เป็นแกนกลางในการจัดทำ และประสานงานแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ตลอดจนทำหน้าที่ติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนฯ อย่างใกล้ชิด ในปี 2546 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 โดยได้กำหนดให้มีคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ (กผส.) ขณะนี้ยังไม่ได้มีการประกาศแต่งตั้งคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ ดังนั้นคณะกรรมการส่งเสริม และประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ จึงยังคงดูแล โยบายและแผนงานด้านผู้สูงอายุ

ดัชนีที่ 47 คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ (กสผ.) มีหน่วยงานที่มีศักยภาพรองรับการดำเนินการโดยมีบุคลากรและงบประมาณที่เพียงพอ

4. สภากรรมการจากข้อมูลล่าสุด (ต่อ)

หากเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของคณะกรรมการทั้ง 2 ชุดนี้ พอที่จะสรุปได้ดังนี้

คณะกรรมการส่งเสริม และประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ (กสผ.)	คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ (กผส.)
ด้านโครงสร้าง	ด้านโครงสร้าง
1. รองนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีเป็นประธานคณะกรรมการ 2. รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธานคณะกรรมการ 3. กรรมการ โดยตำแหน่งประกอบด้วยปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงสาธารณสุข ปลัดกรุงเทพมหานคร ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นประธานคนที่ 1 4. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิประกอบด้วยนักวิชาการ และผู้ปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมและคุ้มครองผู้สูงอายุ	1. นายกรัฐมนตรีเป็นประธานคณะกรรมการ 2. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นประธานคนที่ 1 ประธานสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย เป็นประธานคนที่ 2 3. กรรมการ โดยตำแหน่งประกอบด้วย ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงแรงงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวงสาธารณสุข ปลัดกรุงเทพมหานคร ผู้อำนวยการสำนักงานประชาคมอาเซียน ปลัดกระทรวงการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประธานสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย เลขาธิการสภาการศึกษา 4. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแต่งตั้งจากผู้แทนองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องกับงานในการคุ้มครอง การส่งเสริมและการสนับสนุนสถานภาพบทบาท และกิจกรรมของผู้สูงอายุ จำนวนไม่เกิน 5 คน และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอื่นๆ อีกไม่เกิน 5 คน

ดัชนีที่ 47 คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ (กสผ.) มีหน่วยงานที่มีศักยภาพรองรับการดำเนินการโดยมีบุคลากรและงบประมาณที่เพียงพอ

4. สภาการฉกข้อมูลล่าสุด (ต่อ)

คณะกรรมการส่งเสริม และประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ (กสผ.)	คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ (กผส.)
ด้านอำนาจหน้าที่	ด้านอำนาจหน้าที่
1. เสนอนโยบายและแผนหลักเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจกรรม บทบาท และสถานภาพของผู้สูงอายุต่อคณะรัฐมนตรี 2. พิจารณากำหนดแนวทางปฏิบัติตามนโยบายและแผนหลักซึ่งคณะรัฐมนตรีเห็นชอบแล้ว โดยให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ตลอดจนประสานงาน ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติตามนโยบายและแผนหลักดังกล่าว 3. สนับสนุน/ ช่วยเหลือกิจกรรมของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเกี่ยวกับการพัฒนาผู้สูงอายุ 4. เสนอความเห็นและข้อสังเกตต่อนายกรัฐมนตรีเกี่ยวกับการให้มีกฎหมาย หรือแก้ไขปรับปรุงกฎหมายในการส่งเสริมกิจกรรม บทบาทและสถานภาพของผู้สูงอายุ 5. แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการตามที่คณะกรรมการมอบหมาย	1. กำหนดนโยบายและแผนหลักเกี่ยวกับผู้สูงอายุโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี ทั้งนี้ต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้สถาบันครอบครัวได้มีส่วนร่วมช่วยดูแลผู้สูงอายุ 2. กำหนดแนวทางปฏิบัติตามนโยบายและแผนหลัก ตลอดจนประสานงานติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามนโยบายและแผนหลักดังกล่าว 3. พิจารณาให้การสนับสนุนและช่วยเหลือกิจกรรมของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเกี่ยวกับการสงเคราะห์และการพัฒนาผู้สูงอายุ 4. กำหนดระเบียบเกี่ยวกับการบริหารกองทุน การจัดหาผลประโยชน์และการจัดการกองทุน โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง 5. กำหนดระเบียบเกี่ยวกับการการอนุมัติการจ่ายเงินเพื่อคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนผู้สูงอายุ

ดัชนีที่ 47 คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ (กสผ.) มีหน่วยงานที่มีศักยภาพรองรับการดำเนินกิจกรรมโดยมีบุคลากรและงบประมาณที่เพียงพอ

4. สภาการจากข้อมูลล่าสุด (ต่อ)

คณะกรรมการส่งเสริม และประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ (กสผ.)	คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ (กผส.)
ด้านอำนาจหน้าที่	ด้านอำนาจหน้าที่
6. เสนอรายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุของประเทศต่อคณะรัฐมนตรีอย่างน้อยสองปีต่อครั้ง 7. เชิญข้าราชการหรือผู้ปฏิบัติงานอื่น ในหน่วยงานของรัฐหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมาสอบถามหรือให้ข้อเท็จจริง เพื่อประกอบการพิจารณา 8. พิจารณาเรื่องอื่นใดเกี่ยวกับผู้สูงอายุตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย	6. กำหนดระเบียบเกี่ยวกับการจัดทำรายงานสถานการณ์การเงินและการบริหารกองทุน 7. กำหนดระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน และการเก็บรักษาเงินกองทุน โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง 8. กำหนดระเบียบอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ 9. เสนอความเห็นและข้อสังเกตต่อคณะรัฐมนตรี หรือมีการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับผู้สูงอายุ 10 เสนอรายงานสถานการณ์เกี่ยวกับผู้สูงอายุของประเทศต่อคณะรัฐมนตรีอย่างน้อยปีละครั้ง

ดัชนีที่ 47 คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ (กสพ.) มีหน่วยงานที่มีศักยภาพรองรับการดำเนินการโดยมีบุคลากรและงบประมาณที่เพียงพอ

4. สภาวการณ์จากข้อมูลล่าสุด (ต่อ)

สำหรับหน่วยงานที่รองรับการดำเนินการของคณะกรรมการผู้สูงอายุ คือ สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติผู้สูงอายุดังนี้

1. จัดทำแนวทางปฏิบัติตามนโยบายและแผนหลักเกี่ยวกับการคุ้มครองการส่งเสริม และการสนับสนุนสถานภาพ บทบาทและกิจกรรมของผู้สูงอายุเสนอต่อ

คณะกรรมการ

2. รวบรวมข้อมูล ศึกษา วิจัย และพัฒนาเกี่ยวกับงานคุ้มครอง งานส่งเสริม และสนับสนุนที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ

3. เป็นศูนย์กลางในการประสานงาน เผยแพร่ และประชาสัมพันธ์งานหรือกิจกรรมเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

4. สร้างระบบการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน

5. ร่วมมือและประสานงานกับราชการบริหารส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนภูมิภาค ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น และรัฐวิสาหกิจ ตลอดจนองค์กรอื่นในการจัดให้ผู้สูงอายุได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริมและการสนับสนุนตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

6. ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามแผนหลักของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้วรายงานต่อคณะกรรมการ

7. พิจารณาเสนอความคิดเห็นต่อคณะกรรมการในการให้หรือแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนสถานภาพ บทบาท และกิจกรรมของผู้สูงอายุ

8. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

ดัชนีที่ 48 ดำเนินการให้มีการพัฒนาปรับปรุงแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
1. มาตรการ การบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาด้านผู้สูงอายุระดับชาติ 1.2 คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ ดำเนินการให้มีการพัฒนาและปรับปรุงแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 ที่เหมาะสมกับสถานการณ์เป็นระยะอย่างต่อเนื่อง	----- ไม่เกินทุก 5 ปี -----				1. วัตถุประสงค์ ให้แผนเป็นพลวัต ทันต่อการเปลี่ยนแปลง 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี ดัชนีนี้มีความสำคัญ 3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก คณะกรรมการส่งเสริม และประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 4. สภาพการณ์จากข้อมูลล่าสุด ขณะนี้อยู่ในระหว่างการจัดดำเนินงานปรับปรุงแผนฯ อย่างไรก็ตาม การปรับแผนควรมีขึ้นเพื่อให้ทันภาวะการณ์ และเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน แต่ทิศทางการปรับแผนในปัจจุบัน กลับเป็นการปรับแผนให้เข้ากับพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ ไม่น่าจะนำมาเป็นเกณฑ์ในการปรับแผน เพราะแผนคือแม่บทหลัก และเป็นตัวกำหนดให้มีการออกพระราชบัญญัติ ดังนั้น พระราชบัญญัติต้องออกให้สอดคล้องกับแผน มิใช่แผนถูกปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติ

ดัชนีที่ 48 ดำเนินการให้มีการพัฒนาปรับปรุงแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (ต่อ)

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
					5. หมายเหตุ การปรับเปลี่ยนแผนคงต้องคำนึงถึงหลักการเดิมที่กำหนดไว้ในแผน และการปรับเปลี่ยนต้องมีความชัดเจนว่าทำไปเพื่ออะไร จะดีกว่าเดิมอย่างไร และควรยึดหลักการในเรื่องของเวลา หรืออาจจะกำหนดว่าทุกๆ ครั้งช่วงเวลาอาจมีการปรับแผน (ถ้าจำเป็น)

ดัชนีที่ 49 จัดให้มีจำนวนองค์กรที่มีเครือข่ายการบริหาร และพัฒนาผู้สูงอายุขึ้นในระดับตำบล และหมู่บ้าน เชื่อมโยงกับคณะกรรมการระดับชาติ

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
1. มาตรการ การบริหารจัดการเพื่อการพัฒนางานด้านผู้สูงอายุระดับชาติ 1.3 จัดให้มีเครือข่ายการบริหารและพัฒนาผู้สูงอายุขึ้นในระดับตำบลและหมู่บ้านเชื่อมโยงกับคณะกรรมการระดับชาติ		ภายใน 10 ปี			1. วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมเครือข่ายการบริหารจัดการเพื่อพัฒนางานด้านผู้สูงอายุขึ้นในระดับตำบล และหมู่บ้าน เชื่อมโยงกับคณะกรรมการระดับชาติ 2. ความเป็นไปได้ในทางใช้ดัชนี ดัชนีนี้วัดอุปสรรคเพื่อให้มีการสร้างเครือข่าย แต่ข้อดีที่ดัชนีมีความคลุมเครือ ที่ประชุมระดับความคิด มีความเห็นพ้องกันว่า ควรเปลี่ยนเป็น ให้มีองค์กรเครือข่ายระดับท้องถิ่น เชื่อมโยงคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ (คณะกรรมการระดับชาติ)

ดัชนีที่ 49 (ใหม่) จัดให้มีองค์กรเครือข่ายการบริหารและพัฒนาผู้สูงอายุระดับท้องถิ่น เพื่อเชื่อมโยงคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
1. มาตรการ การบริหารจัดการเพื่อการพัฒนางานด้านผู้สูงอายุระดับชาติ 1.3 จัดให้มีเครือข่ายการบริหารและพัฒนาผู้สูงอายุขึ้นในระดับตำบลและหมู่บ้านเชื่อมโยงกับคณะกรรมการระดับชาติ		ภายใน 10 ปี			1. วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมเครือข่ายการบริหารจัดการเพื่อพัฒนางานด้านผู้สูงอายุขึ้นในระดับตำบล และหมู่บ้าน เชื่อมโยงกับคณะกรรมการระดับชาติ 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี สามารถเก็บข้อมูลได้จาก การสำรวจเฉพาะเรื่อง 3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - คณะกรรมการส่งเสริม และประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ - สำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ - กรมการพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

ดัชนีที่ 49 (ใหม่) จัดให้มีองค์กรเครือข่ายการบริหารและพัฒนาผู้สูงอายุระดับท้องถิ่น เพื่อเชื่อมโยงคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ (ต่อ)

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
					4. สถานการณ์จากข้อมูลล่าสุด ในปัจจุบันมีหน่วยงานของรัฐที่ดูแลส่งเสริมการพัฒนาของเครือข่าย ได้แก่ - กรมการพัฒนาสังคม และสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีการทำงานในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุ โดยชุมชน ในรูปของศูนย์บริการผู้สูงอายุในวัด โดยชุมชนและศูนย์สังเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน นอกจากบริการในด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุ และจัดบริการหน่วยเคลื่อนที่แล้ว กรมการพัฒนาสังคมและสวัสดิการยังสนับสนุน ให้มีการจัดตั้งองค์กรเอกชนด้านผู้สูงอายุ ได้แก่ ชมรมผู้สูงอายุ สมาคมผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย สมาคมคลังปัญญา อาวุโสแห่งประเทศไทย - ขณะนี้ได้มีการพยายามสร้างเครือข่ายแล้วบางส่วน เช่น สมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย ได้ส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาผู้สูงอายุทั่วประเทศ สหพันธ์ชมรมผู้สูงอายุ และชมรมผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร อย่างไรก็ตาม ยังพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังให้ความสนใจในการสนับสนุน หรือการสร้างองค์กรเครือข่ายไม่มากนัก กับองค์กรทั้งภายในและภายนอกชุมชน 5. หมายเหตุ รัฐควรเป็นแม่ข่ายในการส่งเสริมการขยายเครือข่ายขององค์กรเอกชนให้ปฏิบัติงานเพื่อผู้สูงอายุ

ดัชนีที่ 50 จำนวนบุคลากรด้านผู้สูงอายุที่ได้รับการผลิต หรือการฝึกอบรมในแต่ละปี

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
2. มาตรการ ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ 2.1 ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตหรือฝึกอบรมบุคลากรด้านผู้สูงอายุ ทั้งในระดับวิชาชีพ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ดูแลทั่วไป อย่างมีประสิทธิภาพและได้มาตรฐานอย่างต่อเนื่อง	----- เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง -----				1. วัตถุประสงค์ ส่งเสริมให้มีการผลิตบุคลากรด้านผู้สูงอายุที่มีประสิทธิภาพ และมีมาตรฐาน 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี ดัชนีนี้ต้องการวัดการผลิตหรือฝึกอบรมบุคลากรด้านผู้สูงอายุ ทั้งในระดับวิชาชีพ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ดูแลทั่วไปอย่างมีประสิทธิภาพ และได้มาตรฐานอย่างต่อเนื่อง 3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก เพื่อให้ได้มาซึ่งดัชนีนี้ ควรต้องมีการสำรวจเฉพาะโดยหน่วยงานปฏิบัติ หน่วยงานใด หน่วยงานหนึ่ง หรือหน่วยงานวิจัยเป็นผู้รวบรวมข้อมูล 4. สถานการณ์จากข้อมูลล่าสุด ยังไม่มี การเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นระบบและต่อเนื่อง 5. หมายเหตุ ควรกำหนดหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบในการรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ดัชนีที่ 51 มีการติดตาม และกำหนดแผนการผลิตบุคลากรด้านผู้สูงอายุ

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
2. มาตรการ ส่งเสริมและสนับสนุน การพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ 2.2 กำหนดแผนการผลิตบุคลากรด้านผู้สูงอายุให้เหมาะสม และเพียงพอต่อความต้องการของประเทศ และดำเนินการติดตามอย่างต่อเนื่อง	ดำเนินการภายใน 5 ปี และต่อเนื่อง				1. วัตถุประสงค์ เพื่อกำหนดแผนการผลิตบุคลากร ให้มีความสามารถรองรับความต้องการของผู้สูงอายุได้อย่างเพียงพอ 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี กำหนดหน่วยงานรับผิดชอบในการกำหนดแผนผลิตบุคลากรด้านผู้สูงอายุ 3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก กรมการแพทย์, สถาบันเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ, กรมอนามัย, กรมสุขภาพจิต, กระทรวงศึกษาธิการ, มหาวิทยาลัยต่างๆ 4. สถานการณ์จากข้อมูลล่าสุด ยังไม่มี การเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นระบบและต่อเนื่อง 5. หมายเหตุ ควรกำหนดหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบในการรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ดัชนีที่ 52 จำนวนและ/หรืองบประมาณของการศึกษาวิชาการด้านผู้สูงอายุ

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
1. มาตรการ สนับสนุนและส่งเสริมให้หน่วยงานวิจัยดำเนินการประมวลและพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุที่จำเป็นสำหรับการกำหนดนโยบาย และการพัฒนาการบริการหรือการดำเนินการที่เป็นประโยชน์แก่ผู้สูงอายุ 2. มาตรการ สนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาวิชาการด้านผู้สูงอายุโดยเฉพาะที่เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบาย การพัฒนาการบริการ และการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม	----- เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง -----				1. วัตถุประสงค์ เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมงานวิจัย ทั้งเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ และเพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบาย และการพัฒนาการบริการ หรือการดำเนินการ ตลอดจนการติดตามประเมินผลการดำเนินการ 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี ดัชนีนี้มีความสำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากการวิจัย จะมีการพัฒนาองค์ความรู้และการพัฒนานโยบาย แผน และการดำเนินการ ดัชนีนี้สามารถเก็บข้อมูลได้โดยรวบรวมข้อมูลจากสภากาชาด และหน่วยงานที่ให้ทุนรวมทั้งหน่วยงานผู้รับทุน อย่างไรก็ตาม ไรก็ตามในส่วนของการวิจัย คงทำได้ไม่ยาก แต่ส่วนของงบประมาณ คงจะยากที่จะได้ครบถ้วนสมบูรณ์ 3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก - สภากาชาดแห่งชาติ - สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ

ดัชนีที่ 53 จัดทำมาตรฐานของกระบวนการประเมินเพื่อการติดตามผล การดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
3. มาตรการ ดำเนินการให้มีการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติที่มีมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง	เริ่มต้นทันทีและทำต่อเนื่องทุกปี				1. วัตถุประสงค์ เพื่อให้มีมาตรฐานหรือแนวทางในการประเมินเพื่อติดตามผลการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุ 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี การจัดทำมาตรฐานของกระบวนการประเมินมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติที่มีมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง การจัดทำมาตรฐานของกระบวนการประเมินจะช่วยให้ทราบถึงขั้นตอนกิจกรรมการประเมินและทราบว่าหน่วยงานใดเป็นผู้รับผิดชอบในแต่ละขั้นตอน 3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก สำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงมนุษย์ 4. สถานการณ์จากข้อมูลล่าสุด ยังไม่เป็นรูปธรรมที่สมบูรณ์

ดัชนีที่ 54 มีการดำเนินการให้มีการติดตามประเมินผล การดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 ทั้งในระดับชาติและระดับหน่วยงาน

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
3. มาตรการ ดำเนินการให้มีการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติที่มีมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง	เริ่มต้นทันทีและทำต่อเนื่องทุกปี				1. วัตถุประสงค์ เพื่อให้มีการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 อย่างต่อเนื่อง 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี การประเมินมีความสำคัญอย่างยิ่ง การประเมินควรทำจากทั้งภายในหน่วยงานที่ดำเนินการด้านผู้สูงอายุแต่ละหน่วยงาน และมีการประเมินในภาพรวมของแผนทั้งหมดโดยหน่วยงานภายนอก 3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก ผู้ประเมินภาพรวมของการดำเนินการตามแผนควรเป็นองค์กรกลางที่ไม่ได้เป็นหน่วยงานฝ่ายปฏิบัติตามแผนผู้สูงอายุ 4. สถานการณ์จากข้อมูลล่าสุด ยังไม่มี ขณะนี้ไม่มีเพียงการประมวลข้อมูลรายปี แต่ยังไม่ได้วิเคราะห์ให้เป็นระบบ

ดัชนีที่ 55 มีรายงานข้อมูลด้านผู้สูงอายุที่สำคัญทุกปี

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
4. มาตรการ พัฒนาระบบข้อมูลทางด้านผู้สูงอายุให้เป็นระบบและทันสมัยตลอดเวลา	เริ่มต้นทันทีและทำต่อเนื่องทุกปี				1. วัตถุประสงค์ เพื่อให้มีการประมวลผลและรวบรวมข้อมูลที่สำคัญด้านผู้สูงอายุทุกปี 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี การจัดทำข้อมูลที่สำคัญทุกปีนี้ มีความสำคัญยิ่งต่อการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ ทั้งนี้เพื่อแสดงถึงแนวโน้มของสถานการณ์ และประเด็นเด่นในแต่ละปีจึงควรมีการจัดทำรายงานข้อมูลด้านผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องทุกปี 3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก สำนักส่งเสริมพิทักษ์ผู้สูงอายุและสำนักงานสถิติแห่งชาติ

ดัชนีที่ 56 มีการจัดทำระบบฐานข้อมูล ซึ่งรวมทั้งเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อง่ายต่อการสืบหาหรือจ่ายแหล่งข้อมูลและข้อมูลที่สำคัญ

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
4. มาตรการ พัฒนาระบบข้อมูลทางด้านผู้สูงอายุให้เป็นระบบและทันสมัยตลอดเวลา	เริ่มต้นทันทีและทำต่อเนื่องทุกปี				1. วัตถุประสงค์ เพื่อให้มีระบบฐานข้อมูลที่ทันสมัยและสืบค้นได้ง่าย อันจะเป็นประโยชน์ต่อการติดตามแนวโน้มและปัญหาผู้สูงอายุ อีกทั้งยังเน้นประโยชน์ต่อการกำหนดและปรับเปลี่ยนแผนงานกิจกรรมและการประเมินผลการดำเนินงาน 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี การจัดทำฐานข้อมูลให้เป็นระบบที่ทันสมัย และเป็นหัวใจที่สำคัญต่อการติดตามแนวโน้มและปัญหาด้านผู้สูงอายุ ทั้งยังสามารถใช้เป็นแนวทางในการ กำหนดนโยบาย ปรับแผนงานและกลยุทธ์การดำเนินงาน ตลอดจนใช้เป็นข้อมูลในการติดตามประเมินแผนงาน 3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือหน่วยงานวิจัยควรเป็นแกนหลักโดยประสานกับสำนักงานส่งเสริมสังคมพหุปัญญา และขอความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง 4. สภาพการณ์จากข้อมูลล่าสุด มีฐานข้อมูลอยู่ในแต่ละหน่วยงาน แต่ไม่เป็นระบบ และข้อมูลไม่ทันสมัย 5. หมายเหตุ ปรับฐานข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ

ดัชนีที่ 57 มีระบบเชื่อมโยงข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ

มาตรการ	เป้าหมาย				ผลการวิเคราะห์
	5 ปี	10 ปี	15 ปี	20 ปี	
4. มาตรการ พัฒนาระบบข้อมูลทางด้านผู้สูงอายุให้เป็นระบบและทันสมัยตลอดเวลา	เริ่มต้นทันทีและทำต่อเนื่องทุกปี				1. วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาระบบข้อมูลให้สามารถเชื่อมโยงกัน ได้อย่างสะดวกและมีประสิทธิภาพ 2. ความเป็นไปได้ในการใช้ดัชนี เมื่อมีระบบฐานข้อมูลจากแหล่งต่างๆ แล้วจำเป็นต้องมีระบบเชื่อมโยงข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เข้าด้วยกันให้เป็นระบบ เป็นหมวดหมู่ เพื่อให้สะดวกต่อการสืบค้นและการอ้างอิงระบบฐานข้อมูลนี้ต้องการปรับปรุงเป็นระยะๆ ให้ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ โดยควรให้สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศฯ และสำนักงานส่งเสริมและพัฒนากิจการผู้สูงอายุหรือหน่วยงานวิจัยเป็นแกนหลัก 3. หน่วยงานรับผิดชอบหลัก กระทรวงเทคโนโลยีและสารสนเทศฯ ประสานกับมหาวิทยาลัย และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 4. หมายเหตุ มีหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบเรื่องฐานข้อมูลผู้สูงอายุ และปรับฐานข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ

ภาคผนวก ข

คู่มือดัชนี

ภาคผนวก ข

แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 ได้กำหนดดัชนีต่างๆ เพื่อใช้ในการติดตามประเมินความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามมาตรการต่างๆ ตามยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ในแผน อย่างไรก็ตาม ดัชนีเหล่านี้มีแนวโน้มอาจมีปัญหาในทางปฏิบัติ คณะผู้จัดทำจึงได้วิจัยทำการประชุมระดมความคิด รวมทั้งขอข้อมูลและสัมภาษณ์ตัวแทนของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ประเมินสถานการณ์การดำเนินงานตามแผนจากปี พ.ศ. 2545-พ.ศ. 2547 แล้วนำมาประกอบกับวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการนำดัชนีไปใช้โดยพิจารณาทั้งด้านความเป็นไปได้ในการจัดเก็บข้อมูล และการยอมรับในการนำไปใช้โดยหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง จากนั้นจึงปรับปรุงหรือพัฒนาดัชนีชี้วัดที่เหมาะสมและใช้ได้ทางปฏิบัติและนำเสนอไว้เป็นคู่มือในภาคผนวก ข

คู่มือดัชนีที่นำเสนอ ประกอบไปด้วย 57 ดัชนี เรียงตามลำดับดังที่ปรากฏในแผนฯ โดยเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ กล่าวคือ ดัชนีที่ 1-10 เป็นตัวชี้วัดของยุทธศาสตร์ที่ 1 ดัชนีที่ 11-20 เป็นตัวชี้วัดของยุทธศาสตร์ที่ 2 ดัชนีที่ 21-46 เป็นตัวชี้วัดของยุทธศาสตร์ที่ 3 ดัชนีที่ 47-51 เป็นตัวชี้วัดของยุทธศาสตร์ที่ 4 และดัชนีที่ 52-57 เป็นตัวชี้วัดของยุทธศาสตร์ที่ 5

อนึ่งคู่มือที่นำเสนอนี้ จะให้รายละเอียดเกี่ยวกับแต่ละดัชนีว่ามาจากมาตรการใด ในยุทธศาสตร์ใด ดัชนีนั้นมีวัตถุประสงค์อย่างไร วิธีการประเมิน/การวัด หน่วยงานที่ควรรับผิดชอบหลักในการดำเนินงาน ทั้งนี้หากดัชนีใด มีการปรับแก้ หรือเพิ่มเติม ก็จะแยกมานำเสนอในรายละเอียดต่างหาก โดยจะเขียนกำกับไว้ในวงเล็บ

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบกรารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
1. ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ	1. มาตรการหลักประกันรายได้เพื่อวัยสูงอายุ 1.1 ขยายหลักประกันชราภาพให้ครอบคลุมบุคคลทั่วไป	ดัชนีที่ 1 อัตราการครอบคลุมการประกันยามชราภาพในประชากรอายุ 30-59 ปี	เก็บข้อมูลจากหน่วยงานที่รับผิดชอบนำมาวิเคราะห์ส่วนแรงงานทั้งหมดที่ใช้เป็นฐานในการคำนวณร้อยละ ใช้จากข้อมูลการสำรวจแรงงานในปีนั้น ซึ่งจัดเก็บโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ	<u>โปรดดูตาราง</u> <u>ในหน้าถัดไป</u>	กรมบัญชีกลาง และ กบข. ดูแลแรงงานภาครัฐ และ สำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงานดูแล แรงงานภาคเอกชน	

ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบการรายงาน

แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล	ระยะเวลาการเก็บข้อมูล	หน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูล	หมายเหตุ
แรงงานที่มีการประกันสุขภาพ				
ข้าราชการ	เก็บข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	แต่ละปี	กรมบัญชีกลาง/กบข.	กองทุนบำเหน็จบำนาญ (บังคับ)
พนักงานรัฐวิสาหกิจ/ ลูกจ้างประจำของรัฐ/ ประกอบอาชีพส่วนตัว	เก็บข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	แต่ละปี	คณะกรรมการกำกับตลาดหลักทรัพย์ (กลด.)	กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ (สมัครใจ)
พนักงานบริษัทเอกชน/ ลูกจ้างชั่วคราวของรัฐ	เก็บข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	แต่ละปี	สำนักงานประกันสังคม/ กระทรวงแรงงาน	กองทุนประกันสังคม (บังคับ)

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบกรารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
1. ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ	1. มาตรการหลักประกันรายได้เพื่อวัยสูงอายุ 1.1 ขยายหลักประกันชราภาพให้ครอบคลุมบุคคลทั่วไป	ดัชนีที่ 2 อัตรารายได้ทดแทนเฉลี่ยเมื่อเกษียณอายุในกลุ่มที่มีหลักประกัน	ไปรตดูท้ายตาราง	ไปรตดูตารางด้านล่าง	กรมบัญชีกลาง/ กบข./ สำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงาน	

วิธีการวัด

รายได้ที่ได้จากหลักประกันหลังเกษียณอายุ

รายได้เฉลี่ย 5 ปีสุดท้ายก่อนเกษียณ

ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบการรายงาน

แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล	ระยะเวลาการเก็บข้อมูล	หน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูล
ข้าราชการ	เก็บข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	แต่ละปี	กรมบัญชีกลาง/กบข.
พนักงานบริษัท/เอกชน/ลูกจ้างชั่วคราวของรัฐ	เก็บข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	แต่ละปี	สำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงาน

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
1. ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ	1. มาตรการหลักประกันรายได้เพื่อวัยสูงอายุ 1.1 ขยายหลักประกันชราภาพให้ครอบคลุมบุคคลทั่วไป	ดัชนีที่ 2 (เพิ่มเติม) สัดส่วนครอบครัวของประชากรสูงอายุของหลักประกันยามชราภาพ				

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบกรารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
1. ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ	1. มาตรการ หลักประกันรายได้เพื่อวัยสูงอายุ 1.2 ส่งเสริมการออมตั้งแต่วัยทำงาน	ดัชนีที่ 3 เงินออมต่อรายได้ต่อหัว	$\frac{\text{เงินออมต่อหัว}}{\text{รายได้ต่อหัว}} \times 100$	<u>โปรดดูตารางด้านล่าง</u>	สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และธนาคารแห่งประเทศไทย	

ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบการรายงาน

แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล	ระยะเวลาการเก็บข้อมูล	หน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูล
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ธนาคารแห่งประเทศไทย	เก็บข้อมูลระดับมหภาค	เป็นรายปี	สองหน่วยงานข้างต้น

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบกรารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
1. ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ	1. มาตรการหลักประกันรายได้เพื่อวัยสูงอายุ 1.2 ส่งเสริมการออมตั้งแต่วัยทำงาน	ดัชนีที่ 4 (ใหม่) หนี้สินของครัวเรือน	สำนักงานสถิติแห่งชาติมีการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนเป็นรายปี ซึ่งมีข้อมูลด้านหนี้สินของครัวเรือนอยู่ด้วย $\frac{\text{หนี้สินปีถัดมา}}{\text{หนี้สินปีก่อนหน้า}} \times 100$ เช่น $\frac{\text{หนี้สินปี 2546}}{\text{หนี้สินปี 2545}} \times 100$	โปรดดูตารางด้านล่าง	สำนักงานสถิติแห่งชาติ	

ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบการรายงาน

แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล	ระยะเวลาการเก็บข้อมูล	หน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูล
สำนักงานสถิติแห่งชาติ	การสำรวจ	ทุกปี	สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบกรารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
1. ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ	1. มาตรการหลักประกันรายได้เพื่อวัยสูงอายุ 1.3 ลดหย่อนภาษีเพื่อส่งเสริมการออมสำหรับวัยสูงอายุ	ดัชนีที่ 6 กำหนดเวลาที่ต้องมีการดำเนินการให้มีการลดหย่อนภาษีส่งเสริมการออมสำหรับวัยสูงอายุ	เก็บรวบรวมข้อมูลจากมาตรการต่างๆ ที่ทางรัฐบาลอนุมัติดำเนินการ	<u>โปรดดูตารางด้านล่าง</u>	กระทรวงการคลัง	

ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบการรายงาน

แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล	ระยะเวลาการเก็บข้อมูล	หน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูล
กระทรวงการคลัง	รวบรวมจากมาตรการที่รัฐบาลอนุมัติโดยมอบให้กระทรวงการคลังดำเนินการ	เก็บข้อมูลต่อเนื่อง	กระทรวงการคลัง

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบกรารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
1. ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ	2. มาตรการ การให้การศึกษและการเรียนรู้ตลอดชีวิต 2.2 ส่งเสริมและจัดบริการการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิตทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อ ความเข้าใจชีวิตและ พัฒนาการในแต่ละวัยและ เพื่อการเตรียมตัวเข้าสู่วัย สูงอายุที่เหมาะสม	ดัชนีที่ 8 สัดส่วน ประชากรอายุ 35-59 ปี ที่มีความรู้ด้านวงจรชีวิต กระบวนการชรา และความรู้ด้านการเตรียมตัว (ที่กำหนด)	โดยการสำรวจเฉพาะเรื่อง และเป็นการสำรวจที่ใช้ ข้อมูลขนาดใหญ่เป็น ตัวแทนของประเทศ โดยทำ ทุก 5 ปี	<u>โปรดดูตารางด้านล่าง</u>	กระทรวงศึกษาธิการ โดย สำนักบริหารงาน การศึกษานอกโรงเรียน	

ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบการรายงาน

แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล	ระยะเวลาการเก็บข้อมูล	หน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูล
การสำรวจเฉพาะเรื่อง	คุ่มตัวอย่างระดับประเทศ	ทุก 5 ปี	สำนักงานสถิติแห่งชาติหรือมหาวิทยาลัย

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบกรารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
1. ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ	2. มาตรการ การให้การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต 2.3 รมร่งค้ให้สังคมตระหนักถึงความจำเป็นของการเตรียมการเข้าสู่การเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ 2.4 เตรียมการสำหรับผู้ที่เข้าสู่สู่วัยสูงอายุให้มีความรู้ที่ถูกต้องในทุกเรื่องที่เป็น	ดัชนีที่ 9 สัดส่วนประชากรอายุ 35-59 ปีที่ได้ปฏิบัติในการเตรียมตัวด้านต่างๆ (รายได้ สุขภาพ ทิอยู่อาศัย)	โดยการสำรวจเฉพาะเรื่องและเป็นการสำรวจที่ใช้ข้อมูลขนาดใหญ่เป็นตัวแทนของประเทศ โดยทำทุก 5 ปี	<u>โปรดดูตารางด้านล่าง</u>	กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน	

ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบการรายงาน

แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล	ระยะเวลาการเก็บข้อมูล	หน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูล
การสำรวจเฉพาะเรื่อง	สุ่มตัวอย่างระดับประเทศ	ทุก 5 ปี	สำนักงานสถิติแห่งชาติหรือมหาวิทยาลัย

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบกรารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
1. ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ	3. มาตรการ การปลูกจิตสำนึกให้คนในสังคมตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ	ดัชนีที่ 10 สัดส่วนทัศนคติทางบวกต่อผู้สูงอายุในประชากรอายุ 7-59 ปี	โดยการสำรวจเฉพาะเรื่องที่มีการสุ่มตัวอย่างระดับประเทศ	<u>โปรดดูตารางด้านล่าง</u>	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และกระทรวงศึกษาธิการ	

ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบการรายงาน

แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล	ระยะเวลาการเก็บข้อมูล	หน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูล
การสำรวจเฉพาะเรื่อง	สุ่มตัวอย่างระดับประเทศ	ทุก 5 ปี	สำนักงานสถิติแห่งชาติหรือมหาวิทยาลัย

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบกรารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
2. ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุ	1. มาตรการ ส่งเสริมความรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันดูแลตนเองเบื้องต้น 1.1 จัดบริการการอบรมในรูปแบบที่หลากหลายและเหมาะสมแก่ผู้สูงอายุ 1.2 จัดบริการให้คำปรึกษาทั่วไปในสถานบริการทางสุขภาพของรัฐและเอกชน 1.3 ดำเนินการให้มีการสื่อสารข่าวสารแก่ผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง	ดัชนีที่ 11 อัตราประชากรสูงอายุที่มีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ในขณะนั้น				แก้ไขดัชนีใหม่

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบกรารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
2. ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุ	1.มาตรการส่งเสริมความรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพป้องกันดูแลตนเองเบื้องต้น 1.1 จัดบริการการอบรมในรูปแบบที่หลากหลายและเหมาะสมแก่ผู้สูงอายุ 1.2 จัดบริการให้คำปรึกษาทั่วไปในสถานบริการทางสุขภาพของรัฐและเอกชน 1.3 ดำเนินการให้มีการสื่อสารข่าวสารแก่ผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง	ดัชนีที่ 11 (แก้ไข) ประชากรสูงอายุมีสุขภาพดีและอายุยืน โดยมีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์	โดยการสำรวจเฉพาะเรื่องเนื่องจากสำนักงานสถิติแห่งชาติทำการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทยทุก 5 ปี โดยครั้งต่อไปจะดำเนินการในปี พ.ศ.2550 จึงขอเสนอให้รวมคำถามเรื่องพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ของผู้สูงอายุ เข้าไปกับการสำรวจของทางสำนักงานสถิติแห่งชาติ	โปรดดูตารางด้านล่าง	สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	

ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบการรายงาน

แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล	ระยะเวลาการเก็บข้อมูล	หน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูล
การสำรวจเฉพาะเรื่อง	สุ่มตัวอย่างระดับประเทศ	ทุก 5 ปี	สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบการรายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
2. ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุ	2. มาตรการ ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันและสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้สูงอายุ 2.1 ส่งเสริมการจัดตั้งและดำเนินงานชมรมผู้สูงอายุและเครือข่าย	ดัชนีที่ 12 สัดส่วนชมรมผู้สูงอายุที่มีกิจกรรมครั้งสุดท้ายในระยะ 3 เดือนที่ผ่านมา	เก็บข้อมูล โดยการส่งแบบสอบถามให้ชมรมผู้สูงอายุแต่ละแห่งตอบ เนื่องจากกระทรวงสาธารณสุขมีโครงการ Healthy Thailand และมีเครือข่ายชมรมผู้สูงอายุ จึงควรเป็นผู้ดำเนินการโปรดดูท้ายตาราง	<u>โปรดดูตารางด้านล่าง</u>	กระทรวงสาธารณสุข	

วิธีการวัด จำนวนชมรมผู้สูงอายุที่มีกิจกรรมครั้งสุดท้ายในระยะ 3 เดือนที่ผ่านมา x100
จำนวนชมรมผู้สูงอายุทั้งหมด

ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบการรายงาน

แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล	ระยะเวลาการเก็บข้อมูล	หน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูล
โดยการสำรวจเฉพาะเรื่อง	ส่งแบบสอบถามให้ชมรมผู้สูงอายุทั่วประเทศ	ทุก 5 ปี	กระทรวงสาธารณสุข

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบกรารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
2. ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุ	2. มาตรการ ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันและสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้สูงอายุ 2.2 สนับสนุนกิจกรรมขององค์กรเครือข่ายผู้สูงอายุ	ดัชนีที่ 13 สัดส่วนประชากรสูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ และร่วมกิจกรรมในระยะเวลา 3 เดือนที่ผ่านมา	เก็บข้อมูลโดยการส่งแบบสอบถามให้ชมรมผู้สูงอายุแต่ละแห่งตอบ เนื่องจากกระทรวงสาธารณสุขมีโครงการ Healthy Thailand และมีเครือข่ายชมรมผู้สูงอายุ จึงควรเป็นผู้ดำเนินการ <u>โปรดดูท้ายตาราง</u>	<u>โปรดดูตารางด้านล่าง</u>	กระทรวงสาธารณสุข	

วิธีการวัด

ประชากรสูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุที่ร่วมกิจกรรมในระยะเวลา 3 เดือนที่ผ่านมา

$$\frac{\text{ประชากรสูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุทั้งหมด}}{\text{ประชากรสูงอายุทั้งหมด}} \times 100$$

ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบการรายงาน

แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล	ระยะเวลาการเก็บข้อมูล	หน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูล
โดยการสำรวจเฉพาะเรื่อง	ส่งแบบสอบถามให้ชมรมผู้สูงอายุทั่วประเทศ	ทุก 5 ปี	กระทรวงสาธารณสุข

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
2. ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุ	3. มาตรการ ส่งเสริมด้านการทำงานและการหารายได้ของผู้สูงอายุ 3.1 ส่งเสริมการทำงานทั้งเต็มเวลาและไม่เต็มเวลาที่ในระบบและนอกระบบ 3.2 ส่งเสริมการฝึกอาชีพและจัดหางานให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถ	ดัชนีที่ 14 สัดส่วนผู้สูงอายุที่ต้องการทำงานแต่ไม่ม้งานทำต่อผู้สูงอายุที่ต้องการทำงาน (ผู้สูงอายุที่ต้องการทำงานแต่ไม่มีงานทำ และผู้สูงอายุที่ว่างงานในผู้สูงอายุ)				แก้ไขดัชนีใหม่

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบการรายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
2. ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุ	3. มาตรการ ส่งเสริมด้านการทำงานและการหารายได้ของผู้สูงอายุ 3.1 ส่งเสริมการทำงานทั้งเต็มเวลาและไม่เต็มเวลาที่ในระบบและนอกระบบ 3.2 ส่งเสริมการฝึกอาชีพและจัดหางานให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถ	ดัชนีที่ 14 (แก้ไข) อัตราของผู้สูงอายุที่ทำงานต่อผู้สูงอายุทั้งหมด	สำนักงานสถิติแห่งชาติ ทำการสำรวจแรงงานเป็นประจำปีละ 4 รอบ จึงสามารถหาค่าของสัดส่วนผู้สูงอายุที่ทำงานต่อผู้สูงอายุทั้งหมดได้ $\frac{\text{ผู้สูงอายุที่ทำงาน}}{\text{ผู้สูงอายุทั้งหมด}} \times 100$	<u>โปรดดูตารางด้านล่าง</u>	สำนักงานสถิติแห่งชาติ	

ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบการรายงาน

แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล	ระยะเวลาการเก็บข้อมูล	หน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูล
สำรวจแรงงาน	สุ่มตัวอย่างระดับประเทศ	ทุกปี	สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบกรารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
2. ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุ	3. มาตรการ ส่งเสริมด้านการทำงานและการหารายได้ของผู้สูงอายุ 3.3 ส่งเสริมการรวมกลุ่มของชุมชนเพื่อจัดทำกิจกรรมเสริมรายได้ โดยให้ผู้สูงอายุสามารถมีส่วนร่วมด้วย	ดัชนีที่ 15 อัตราส่วนหมู่บ้านที่มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมเสริมรายได้ ที่ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมในขณะนั้น	ส่งแบบสอบถามให้ อ.บ.ต. ทั้งประเทศเป็น ผู้ตอบ โปรดดูท้ายตาราง	<u>โปรดดูตารางด้านล่าง</u>	กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย	ให้เปลี่ยนข้อความใหม่ดังนี้ “สัดส่วนหมู่บ้านที่มีผู้สูงอายุเข้าร่วมกลุ่มทำกิจกรรมเสริมรายได้”

วิธีการวัด

จำนวนหมู่บ้านที่มีผู้สูงอายุเข้าร่วมกลุ่มทำกิจกรรมเสริมรายได้ $\frac{\text{จำนวนหมู่บ้านทั้งหมด}}{\text{จำนวนหมู่บ้านทั้งหมด}} \times 100$

ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบการรายงาน

แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล	ระยะเวลาการเก็บข้อมูล	หน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูล
การสำรวจ	ส่งแบบสอบถามให้แต่ละ อ.บ.ต. ตอบ	ทุก 5 ปี	ขอความร่วมมือให้ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ที่ดูแลงาน อ.บ.ต. เป็นผู้ประสานงาน

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
2. ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุ	3. มาตรการ ส่งเสริมด้านการทำงานและการหารายได้ของผู้สูงอายุ	ดัชนีที่ 16 อัตราส่วนประชากรสูงอายุที่พึ่งพอใจสถานะการเงินของตนเอง				แก้ไขดัชนีใหม่

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบกรารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
2. ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุ	3. มาตรการ ส่งเสริมด้านการทำงานและการหารายได้ของผู้สูงอายุ	ดัชนีที่ 16 (แก้ไข) สัดส่วนประชากรสูงอายุที่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ	จากการสำรวจเฉพาะเรื่อง เนื่องจากสำนักงานสถิติแห่งชาติได้ทำการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทยทุกๆ 5 ปี คำถามเกี่ยวกับการมีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ ซึ่งมี การกำหนดคำถามให้ชัดเจน จึงควรเพิ่มเข้ากับการสำรวจดังกล่าว <u>โปรดดูท้ายตาราง</u>	<u>โปรดดูตาราง</u> <u>ในหน้าถัดไป</u>	สำนักงานสถิติแห่งชาติ	

วิธีการวัด

จำนวนประชากรสูงอายุที่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ _____x100

จำนวนผู้สูงอายุทั้งหมด

ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบการรายงาน

แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล	ระยะเวลาการเก็บข้อมูล	หน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูล
การสำรวจเฉพาะเรื่อง	เก็บข้อมูลโดยการสุ่มตัวอย่าง ทั่วประเทศ	ทุก 5 ปี	สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
2. ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุ	4. มาตรการสนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ 4.1 ประกาศเกียรติคุณผู้สูงอายุที่เป็นตัวอย่างที่ดีของสังคม 4.2 ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้มีการเผยแพร่ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุและให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านต่างๆ ในสังคม	ดัชนีที่ 17 อัตราส่วนผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนในระยะ 1 ปีที่ผ่านมา				แก้ไขดัชนีนี้ใหม่

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบกรารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
2. ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุ	4. มาตรการ สนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ 4.1 ประกาศเกียรติคุณผู้สูงอายุที่เป็นตัวอย่างที่ดีของสังคม 4.2 ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้มีการเผยแพร่ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ และให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านต่างๆ ในสังคม	ดัชนีที่ 17 (แก้ไข) สัดส่วนผู้สูงอายุที่ได้รับการประกาศเกียรติคุณจากโครงการต่างๆ แต่ละปีต่อผู้ที่ได้รับประกาศเกียรติคุณทั้งหมด	โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานต่างๆ ที่มีการให้รางวัลหรือประกาศเกียรติคุณผู้สูงอายุ <u>โปรดดูท้ายตาราง</u>	<u>โปรดดูตาราง</u> <u>ในหน้าถัดไป</u>	สำนักส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	

วิธีการวัด

จำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับประกาศเกียรติคุณ

จำนวนผู้ที่ได้รับประกาศเกียรติคุณทั้งหมด x100

ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบการรายงาน

แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล	ระยะเวลาการเก็บข้อมูล	หน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูล
จากการสำรวจ	เก็บรวบรวมข้อมูลของผู้สูงอายุที่ได้รับ การประกาศเกียรติคุณจากหน่วยงาน ต่างๆ	ทุก 5 ปี	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบกรารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
2. ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุ	5. มาตรการส่งเสริมสนับสนุนสื่อทุกประเภทให้มีรายการเพื่อผู้สูงอายุ และสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้และสามารถเข้าถึงข่าวสารและสื่อ 5.1 ส่งเสริมสนับสนุนสื่อทุกประเภทให้มีรายการเพื่อผู้สูงอายุ 5.2 ส่งเสริมการผลิตและการเข้าถึงสื่อและข่าวสารที่มีประสิทธิภาพสำหรับผู้สูงอายุ 5.3 ดำเนินการให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆ ได้อย่างต่อเนื่อง	ดัชนีที่ 18 อัตราส่วนของผู้สูงอายุที่ได้รับข้อมูลข่าวสารสำหรับผู้สูงอายุผ่านสื่อในระยะ 1 เดือนที่ผ่านมา	การสำรวจเฉพาะเรื่อง <u>โปรดดูในหน้าถัดไป</u>	<u>โปรดดูตาราง</u> <u>ในหน้าถัดไป</u>	สำนักงานสถิติแห่งชาติ	

วิธีการวัด

$$\frac{\text{จำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับการเข้ารับข่าวสารสำหรับผู้สูงอายุผ่านสื่อในเดือนที่ ผ่านมา}}{\text{จำนวนผู้สูงอายุทั้งหมด}} \times 100$$

ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบการรายงาน

แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล	ระยะเวลาการเก็บข้อมูล	หน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูล
การสำรวจเฉพาะเรื่อง	ส่วนตัวอย่างในระดับประเทศ	ทุก 5 ปี	สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบกรารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
2. ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุ	6. มาตรการ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุที่มีอายุอาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัย 6.1 กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับสถานสงเคราะห์คนชรา และหน่วยงานที่ให้บริการด้านที่พักอาศัยแก่ผู้สูงอายุไม่ว่าของรัฐหรือเอกชน และหน่วยงานของเอกชนที่ให้บริการด้านนี้จะต้องได้รับอนุญาตจัดตั้งและจดทะเบียนกับทางราชการ	ดัชนีที่ 19 กำหนดเวลาที่จะต้องมีมาตรฐาน (มาตรฐานขั้นต่ำสำหรับสถานสงเคราะห์คนชรา ฯลฯ)	ดัชนีนี้กำหนดเวลาที่ต้องเริ่มมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับสถานสงเคราะห์คนชราภายใน 5 ปีแรกของแผน คือภายในปี พ.ศ.2549 การประเมินจึงจะพิจารณาได้ว่า ได้มีการดำเนินการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับสถานสงเคราะห์คนชราภายในระยะเวลาที่กำหนดหรือไม่	<u>โปรดดูตารางในหน้าถัดไป</u>	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยประสานงานกับกรมโยธาธิการ และผังเมือง กระทรวงมหาดไทย และสำนักโยธา กรุงเทพมหานคร	

ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบการรายงาน

แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล	ระยะเวลาการเก็บข้อมูล	หน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูล
ด้วยการตรวจสอบ	เก็บข้อมูลโดยตรงจากหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ	ปี พ.ศ.2550	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบกรารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
2. ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุ	6. มาตรการ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุที่มีอายุอาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัย 6.2 สนับสนุนให้องค์กรทั้งภาครัฐ ชุมชนและเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการรับผิดชอบและจัดบริการด้านที่พักอาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ 6.3 กำหนดมาตรการแหล่งเงินอุดหนุนเบี้ยบำนาญเพื่อที่อยู่อาศัย การปรับปรุงที่อยู่อาศัย และระบบสาธารณสุขไปรษณีย์สำหรับผู้สูงอายุ	ดัชนีที่ 20 อัตราส่วนของผู้สูงอายุที่อาศัยในบ้านที่มีสภาพได้มาตรฐาน	ยังไม่เคยมีการดำเนินการในเรื่องนี้มาก่อน หน่วยงานที่รับผิดชอบในการกำหนดมาตรฐานควรเป็น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยประสานกับกรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย และสำนักโยธา กรุงเทพมหานคร โดยกำหนดเป้าหมาย ดำเนินการให้เสร็จภายใน 5 ปีแรกของแผน คือ ภายใน พ.ศ.2549	<u>โปรดดูตาราง</u> <u>ในหน้าถัดไป</u>	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำหรับกำหนดมาตรฐานที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุและสำนักงานสถิติ แห่งชาติ หรือมหาวิทยาลัย สำหรับการเก็บข้อมูลเพื่อหาสัดส่วนของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในบ้านที่ได้มาตรฐาน	

ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบการรายงาน

แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล	ระยะเวลาการเก็บข้อมูล	หน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูล
การสำรวจเฉพาะเรื่อง	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับประเทศ	ทุก 5 ปี	สำนักงานสถิติแห่งชาติหรือมหาวิทยาลัย

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบกรารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
3. ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ	1. มาตรการคุ้มครองด้านรายได้ 1.1 จัดสวัสดิการด้านรายได้แก่ผู้สูงอายุที่ยากจนและไม่มีแหล่งพึ่งพิงที่เพียงพอ	ดัชนีที่ 21 ส่วนของผู้สูงอายุที่ยากจนและไม่มีแหล่งพึ่งพิงที่เพียงพอและไม่ได้รับสวัสดิการรายได้ ต่อผู้สูงอายุที่ยากจนและไม่มีแหล่งพึ่งพิงที่เพียงพอ	ไปรุดดูท้ายตาราง	ไปรุดดูตารางในหน้าถัดไป	- กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงพัฒนามนุษย์และสังคม - กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย - สำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร	

วิธีการวัด

ดัชนีที่ 21 ด้านรายได้

$$\frac{\text{จำนวนผู้สูงอายุที่ไม่ได้รับเบี้ยยังชีพ}}{\text{จำนวนผู้สูงอายุทั้งหมดที่ยากจนและไม่มีแหล่งพึ่งพิงพอเพียง}} \times 100$$

ดัชนีที่ 21 ด้านสังคม

$$\frac{\text{จำนวนผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์}}{\text{จำนวนผู้สูงอายุทั้งหมดที่ยากจนและไม่มีแหล่งพึ่งพิงพอเพียง}} \times 100$$

ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบการรายงาน

แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล	ระยะเวลาการเก็บข้อมูล	หน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูล
1. จำนวนผู้สูงอายุที่ยากไร้จากบัญชีคนยากจน			กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย
2. จำนวนผู้ได้รับเบี้ยยังชีพ			สำนักสวัสดิการสังคม กทม.
3. จำนวนผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์			

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
3. ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ	1. มาตรการคุ้มครองด้านรายได้ 1.2 ส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนในชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ	ดัชนีที่ 23 สัดส่วนครอบครัวที่มีบ้านของกองทุนในชุมชนที่มีวัตถุประสงค์ ครอบครัวผู้สูงอายุ				แก้ไขดัชนีนี้ใหม่

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบกรารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
3. ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ	1. มาตรการคุ้มครองด้านรายได้ 1.2 ส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนในชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ	ดัชนีที่ 23 (แก้ไข) สัดส่วนของหมู่บ้านที่มีกองทุนในชุมชนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อผู้สูงอายุ ต่อจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด	ไปรุดดูท้ายตาราง	ไปรุดดูตารางด้านล่าง	สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น	

วิธีการวัด

$$\frac{\text{จำนวนหมู่บ้านที่มีกองทุนในชุมชนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อผู้สูงอายุ}}{\text{จำนวนหมู่บ้านทั้งหมด}} \times 100$$

ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบการรายงาน			แหล่งข้อมูล	
ข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล	ระยะเวลาการเก็บข้อมูล	หน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูล	
กองทุนชุมชน		รายปี	สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนกระทรวงมหาดไทยและสำนักพิทักษ์ผู้สูงอายุกระทรวงพัฒนาสังคมฯ	
จำนวนหมู่บ้าน		รายปี		

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบกรารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
3. ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ	2. มาตรการ หลักประกันด้านสุขภาพ 2.1 พัฒนาและส่งเสริมระบบประกันสุขภาพที่มีคุณภาพเพื่อผู้สูงอายุทุกคน	ดัชนีที่ 24 อัตราส่วนประชากรสูงอายุที่ใช้ระบบประกันสุขภาพในการเจ็บป่วยครั้งสุดท้าย	ไปรตดูท้ายตาราง	ไปรตดูตารางด้านล่าง	สำนักงานสถิติแห่งชาติ	

วิธีการวัด

ประชากรสูงอายุที่ใช้ระบบประกันสุขภาพในการเจ็บป่วยครั้งสุดท้าย _____ x 100

ประชากรสูงอายุทั้งหมด

ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบการรายงาน

แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล	ระยะเวลาการเก็บข้อมูล	หน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูล
การสำรวจประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทย	การสำรวจ	ดำเนินการมาแล้ว 2 ครั้ง ในปีพ.ศ. 2536 และปี พ.ศ. 2545	สำนักงานสถิติแห่งชาติ
การสำรวจอนามัยและสวัสดิการ	การสำรวจ		สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบกรารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
3. ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ	3. มาตรการ ด้านครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง 3.1 ลดหย่อนภาษีรายได้ ให้แก่บุตรซึ่งเป็นผู้อุปการะเลี้ยงดูผู้สูงอายุที่เป็นบุพการีและไม่มีเงินได้รวมทั้งไม่ได้รับผลประโยชน์อื่นใดมาก่อน	ดัชนีที่ 25 กำหนดเวลาที่ต้องมีการดำเนินการลดหย่อนภาษีรายได้ให้แก่บุตรซึ่งเป็นผู้อุปการะเลี้ยงดูผู้สูงอายุที่เป็นบุพการี และไม่มีเงินได้รวมทั้งไม่ได้รับผลประโยชน์อื่นใดมาก่อน	การมีการลดหย่อนภาษีให้กับบุตรที่ดูแลบุพการี		กรมสรรพากร กระทรวงการคลัง	

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
3. ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ	3. มาตรการ ด้านครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง 3.2 เร่งรัดให้มีกฎหมายและแนวปฏิบัติในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้สูงอายุ	ดัชนีที่ 26 กำหนดเวลาที่ต้องมีกฎหมายและแนวปฏิบัติในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้สูงอายุ	1. มีกฎหมาย 2. มีแนวปฏิบัติ		สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นหน่วยงานหลักในการประสานและผลักดันให้กระทรวงที่เกี่ยวข้องออกกฎหมายและมีแนวปฏิบัติ	

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบกรารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
3. ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ	3. มาตรการ ด้านครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง 3.3 ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้อยู่กับครอบครัวอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่องจนวาระสุดท้ายของชีวิต 3.3.1 รมรจกั ให้เห็นคุณค่าของผู้สูงอายุ 3.3.2 ส่งเสริมค่านิยมในการอยู่ร่วมกันกับผู้สูงอายุ	ดัชนีที่ 27 อัตราส่วนประชากรสูงอายุที่อยู่กับครอบครัว	ไปรรดดูท้ายตาราง	ไปรรดดูตาราง ในหน้าถัดไป	สำนักงานสถิติแห่งชาติ	

วิธีการวัด

$$\frac{\text{จำนวนผู้สูงอายุที่อยู่กับครอบครัว}}{\text{จำนวนผู้สูงอายุทั้งหมด}} \times 100$$

ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบการรายงาน

แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล	ระยะเวลาการเก็บข้อมูล	หน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูล
การสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2545	การสำรวจ	ครั้งที่ 1 ปี พ.ศ. 2537 ครั้งที่ 1 ปี พ.ศ. 2545	สำนักสถิติเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานสถิติ แห่งชาติ

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบกรารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
3. ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ	3. มาตรการ ด้านครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง 3.3 ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้อยู่กับครอบครัวอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่องจนวาระสุดท้ายของชีวิต 3.3.1 รมรจกั ให้เห็นคุณค่าของผู้สูงอายุ 3.3.2 ส่งเสริมค่านิยมในการอยู่ร่วมกันกับผู้สูงอายุ	ดัชนีที่ 27 (เพิ่มเติม) สัดส่วนผู้สูงอายุที่ถูกทอดทิ้งจำนวนตามเพศ	<u>โปรดดูท้ายตาราง</u>	<u>โปรดดูตาราง</u> <u>ในหน้าถัดไป</u>	สำนักงานสถิติแห่งชาติ	

วิธีการวัด

$$\frac{\text{จำนวนผู้สูงอายุชาย/หญิงที่ถูกทอดทิ้ง}}{\text{ผู้สูงอายุทั้งหมด}} \times 100$$

ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบการรายงาน

แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล	ระยะเวลาการเก็บข้อมูล	หน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูล
การสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย	การสำรวจโดยการสุ่มตัวอย่างระดับประเทศ	ทุก 5 ปี	สำนักสถิติเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบกรารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
3. ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ	3. มาตรการ ด้านครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง คุ้มครอง 3.3 ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้อยู่กับครอบครัวอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่องจนวาระสุดท้ายของชีวิต 3.3.3 ส่งเสริมสมาชิกในครอบครัวให้มีศักยภาพในการดูแลผู้สูงอายุ โดยการให้ความรู้และข้อมูลแก่ผู้ดูแลผู้สูงอายุเกี่ยวกับบริการต่างๆ ที่เป็นประโยชน์	ดัชนีที่ 28 อัตราผู้ดูแลที่มีความรู้ในการดูแล (โภชนาการ การแก้ไขปัญหาวেলাวน้ำปัสสาวะเล็ด) ต่อผู้ดูแลทั้งหมดของผู้สูงอายุที่ออกจากบ้านๆไม่ได้		<u>โปรดดูตาราง</u> <u>ในหน้าถัดไป</u>	- สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - กรมการแพทย์ และกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข - สำนักบริหารการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ - กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม	

ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบการรายงาน

แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล	ระยะเวลาการเก็บข้อมูล	หน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูล
การสำรวจเฉพาะเรื่อง	การสำรวจโดยการสุ่มตัวอย่างระดับประเทศ	ทุก 5 ปี	สำนักงานสถิติแห่งชาติหรือมหาวิทยาลัย

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบกรารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
3. ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ	3. มาตรการ ด้านครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง คุ้มครอง 3.3 ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้อยู่กับครอบครัวอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่องจนวาระสุดท้ายของชีวิต 3.3.3 ส่งเสริมสมาชิกในครอบครัวให้มีศักยภาพในการดูแลผู้สูงอายุ โดยการให้ความรู้และข้อมูลแก่ผู้ดูแลผู้สูงอายุเกี่ยวกับบริการต่างๆ ที่เป็นประโยชน์	ดัชนีที่ 28 (แก้ไข) สัดส่วนผู้ดูแลที่มีความรู้ในการดูแล (โภชนาการ การแก้ไข ปัญหาเวลาเจ็บป่วยเฉียบพลัน) ต่อผู้ดูแลทั้งหมดของผู้สูงอายุที่พิการและช่วยเหลือตนเองไม่ได้	โปรดดูท้ายตาราง	โปรดดูตาราง ในหน้าถัดไป	- สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - กรมการแพทย์และกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข - สำนักบริหารการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ - กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม	

วิธีการวัด

จำนวนผู้ดูแลที่มีความรู้ด้านโภชนาการและการแก้ไขปัญหาเวลาเจ็บป่วยเฉียบพลัน x100

จำนวนผู้ดูแลผู้สูงอายุที่พิการและช่วยเหลือตนเองไม่ได้

ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบการรายงาน

แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล	ระยะเวลาการเก็บข้อมูล	หน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูล
การสำรวจเฉพาะเรื่อง	การสำรวจโดยการสุ่มตัวอย่างระดับประเทศ	ทุก 5 ปี	สำนักงานสถิติแห่งชาติหรือมหาวิทยาลัย

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบกรารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
3. ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ	4. มาตรการ ระบบบริการ และเครือข่ายการเกื้อหนุน 4.1 ปรับปรุงบริการ สาธารณสุขทุกระบบให้สามารถอำนวยความสะดวก สะดวกให้ผู้สูงอายุในการดำรงชีวิตและติดต่อสัมพันธ์กับสังคม กลุ่มและบุคคล 4.1.1 ลดราคาค่าโดยสาร ระบบขนส่งสาธารณะและระบบขนส่งมวลชนแก่ผู้สูงอายุ	ดัชนีที่ 29 กำหนดเวลาที่ต้องมีการดำเนินการลดค่าโดยสารระบบขนส่งสาธารณะ และระบบขนส่งมวลชนแก่ผู้สูงอายุ	ตรวจสอบว่ามีแนวปฏิบัติที่ชัดเจน	<u>โปรดดูตารางด้านล่าง</u>	กระทรวงคมนาคม	

ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบการรายงาน

แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล	ระยะเวลาการเก็บข้อมูล	หน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูล
แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการลดหย่อนค่าโดยสาร			กระทรวงคมนาคม

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบกรารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
3. ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ	4. มาตรการ ระบบบริการ และเครือข่ายการเกื้อหนุน 4.1 ปรับปรุงบริการ สาธารณะทุกระบบให้สามารถอำนวยความสะดวกให้ผู้สูงอายุในการดำรงชีวิตและติดต่อสัมพันธ์กับสังคม กลุ่ม และบุคคล 4.1.2 ปรับปรุงบริการ ระบบขนส่งสาธารณะให้ผู้สูงอายุเหมาะสมกับ	ดัชนีที่ 30 กำหนดเวลาที่ต้องมีการดำเนินการปรับปรุงบริการระบบขนส่งสาธารณะ ให้สะดวก เหมาะสมกับผู้สูงอายุ	การมีมาตรฐานบริการระบบขนส่งสาธารณะ	<u>โปรดดูตาราง</u> <u>ในหน้าถัดไป</u>	กระทรวงคมนาคม	

ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบการรายงาน

แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล	ระยะเวลาการเก็บข้อมูล	หน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูล
ประกาศกระทรวงและมาตรฐานการบริหารระบบขนส่งสาธารณะ			กระทรวงคมนาคม

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบกรารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
3. ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ	4. มาตรการ ระบบบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน 4.1 ปรับปรุงบริการสาธารณะทุกระบบให้สามารถอำนวยความสะดวกให้ผู้สูงอายุในการดำรงชีวิตและติดต่อสัมพันธ์กับสังคม กลุ่มและบุคคล 4.1.3 จัดทำมาตรฐานสถานที่สาธารณะแก่ผู้สูงอายุ	ดัชนีที่ 31 กำหนดเวลาที่ต้องมีการดำเนินการจัดทำมาตรฐานสถานที่สาธารณะแก่ผู้สูงอายุ เช่น ถนน ทางเดิน อาคาร ห้องชุด	การมีมาตรฐานสถานที่สาธารณะ	<u>โปรดดูตาราง</u> <u>ในหน้าถัดไป</u>	- กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - กระทรวงคมนาคม - กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย	

ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบการรายงาน

แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล	ระยะเวลาการเก็บข้อมูล	หน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูล
ประกาศกระทรวง/ระเบียบปฏิบัติ/มาตรฐาน จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	การสำรวจเฉพาะเรื่อง	รายปี	สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ หรือ มหาวิทยาลัย

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบกรารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
3. ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ	4. มาตรการ ระบบบริการ และเครือข่ายการเกื้อหนุน 4.1 ปรับปรุงบริการ สาธารณะทุกระบบให้สามารถอำนวยความสะดวกให้ผู้สูงอายุในการดำรงชีวิตและติดต่อสัมพันธ์กับสังคม กลุ่ม และบุคคล 4.1.4 จัดตั้งอำนวยความสะดวกในสถานที่สาธารณะแก่ผู้สูงอายุ	ดัชนีที่ 32 ส่วนการปรากฏของการจัดอุปกรณ์อำนวยความสะดวกได้แก่ ทางเดินบันได และห้องสุขาในสถานที่ต่อไปนี้ - โรงพยาบาลรัฐ/เอกชน - ศาลากลางจังหวัด/กทม. - ที่ว่าการอำเภอ/เขต - ห้างสรรพสินค้า/ศูนย์การค้า - สวนสาธารณะ - สถานีขนส่ง/สนามบิน/สถานีรถไฟ	โปรดดูในหน้าถัดไป	ข้อมูลในส่วนนี้ต้องอาศัยการสำรวจเฉพาะเรื่อง	กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย กระทรวงคมนาคม และเทศบาล	

วิธีการวัด คำนวณสถานที่แต่ละประเภทแยกออกจากกัน
จำนวนอาคาร/สวนสาธารณะ/สถานที่ ที่มีการจัดอุปกรณ์อำนวยความสะดวก (ทางเดิน บันได ห้องสุขาสำหรับผู้สูงอายุ)
x100

จำนวนอาคาร/สวนสาธารณะ/สถานที่ทั้งหมด

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบกรารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
3. ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ	4. มาตรการ ระบบบริการ และเครือข่ายการเกื้อหนุน 4.1 ปรับปรุงบริการ สาธารณสุขระบบให้สามารถอำนวยความสะดวกให้ผู้สูงอายุในการดำรงชีวิตและติดต่อสัมพันธ์กับสังคม กลุ่ม และบุคคล 4.1.5 จัดทำมาตรฐาน สวนสาธารณะและสนามกีฬาสำหรับการออกกำลังกายและพักผ่อนที่เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ	ดัชนีที่ 33 กำหนดเวลาที่ต้องมีการดำเนินการจัดทำมาตรฐานสวนสาธารณะ และสนามกีฬาสำหรับการออกกำลังกาย และพักผ่อนที่เหมาะสม ผู้สูงอายุ	การมีมาตรฐานสวนสาธารณะ และสนามกีฬาสำหรับผู้สูงอายุ ภายในระยะเวลาที่กำหนด		กระทรวงการท่องเที่ยว และการกีฬา	

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบกรารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
3. ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ	4. มาตรการ ระบบบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน 4.2 จัดตั้งและพัฒนาบริการทางสุขภาพและทางสังคมในชุมชนที่สามารถเข้าถึงผู้สูงอายุมากที่สุด โดยเน้นบริการถึงบ้าน และมีการสอดคล้องประสานกันระหว่างบริการทางสุขภาพและทางสังคม โดยควรครอบคลุมบริการดังต่อไปนี้ (4.2.1-4.2.9) ¹	ดัชนีที่ 35 (ใหม่) สัดส่วนของหมู่บ้านที่มีโครงการบริการเพื่อผู้สูงอายุต่อจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด	<u>โปรดดูท้ายตาราง</u>	รวบรวมข้อมูลจากอปท. และสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ	- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย - กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย	

¹ 4.2.1 ศูนย์เฝ้าระวังภัยสำหรับผู้สูงอายุ 4.2.2 ศูนย์กลางวัน 4.2.3 บริการเยี่ยมบ้าน 4.2.4 บริการดูแลที่บ้าน 4.2.5 บริการสุขภาพที่บ้าน
4.2.6 บริการชุมชนเคลื่อนที่ไปในพื้นที่ต่างๆ โดยเฉพาะพื้นที่ห่างไกล 4.2.7 ส่งเสริมการจัดตั้งระบบเฝ้าระวัง ภัย และดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชน
4.2.8 สนับสนุนระบบอาสาสมัคร 4.2.9 สนับสนุนและส่งเสริมความรู้ความสามารถให้กับผู้ดูแลผู้สูงอายุและอาสาสมัครผู้ดูแล

วิธีการวัด

$$\frac{\text{จำนวนหมู่บ้านที่มีโครงการเพื่อผู้สูงอายุ}}{\text{จำนวนหมู่บ้านทั้งหมด}} \times 100$$

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบกรารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
3. ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ	4. มาตรการ ระบบบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน 4.2 จัดตั้งและพัฒนาบริการทางสุขภาพและทางสังคมในชุมชนที่สามารถเข้าถึงผู้สูงอายุมากที่สุด โดยเน้นบริการถึงบ้าน และมีการสอดประสานกันระหว่างบริการทางสุขภาพและทางสังคม โดยควรครอบคลุมบริการดังต่อไปนี้ (4.2.1-4.2.9) ¹	ดัชนีที่ 37 (ใหม่) สัดส่วนผู้สูงอายุที่พิการและช่วยตนเองไม่ได้ และได้รับการบริการและช่วยตนในระยะเวลา 6 เดือน ต่อผู้สูงอายุทั้งหมดที่พิการและช่วยตนเองไม่ได้	โปรดดูท้ายตาราง	โปรดดูตารางในหน้าถัดไป	- กระทรวงสาธารณสุข - กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น - กระทรวงมหาดไทย	

¹ 4.2.1 ศูนย์เฝ้าระวังภัยสำหรับผู้สูงอายุ 4.2.2 ศูนย์กลางวัน 4.2.3 บริการเยี่ยมบ้าน 4.2.4 บริการดูแลที่บ้าน 4.2.5 บริการสุขภาพที่บ้าน
4.2.6 บริการชุมชนเคลื่อนที่ไปในพื้นที่ต่างๆ โดยเฉพาะพื้นที่ห่างไกล 4.2.7 ส่งเสริมการจัดตั้งระบบเฝ้าระวัง ภัย และดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชน
4.2.8 สนับสนุนระบบอาสาสมัคร 4.2.9 สนับสนุนและส่งเสริมความรู้ความสามารถให้กับผู้ดูแลผู้สูงอายุและอาสาสมัครผู้ดูแล

วิธีการวัด

จำนวนผู้สูงอายุที่พิการและช่วยตนเองไม่ได้ที่ได้รับการชุมชน $\times 100$

จำนวนผู้สูงอายุที่พิการและช่วยตนเองไม่ได้ทั้งหมดในชุมชน

ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบการรายงาน

แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล	ระยะเวลาการเก็บข้อมูล	หน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูล
เก็บรวบรวมข้อมูลผู้สูงอายุที่พิการและช่วยตนเองไม่ได้ในหมู่บ้าน/ชุมชน	สำรวจเฉพาะเรื่อง	ทำต่อเนื่องทุกปี	อบต. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบกรารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
3. ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ	4. มาตรการ ระบบบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน 4.3 ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรทางศาสนา องค์กรเอกชนและองค์กรสาธารณประโยชน์ มีส่วนร่วมในการดูแลจัดสวัสดิการเพื่อผู้สูงอายุ โดยกระบวนการ ประชาคม	ดัชนีที่ 38 สัดส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบลที่มีการจัดงบประมาณ และ/หรือกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุ	<u>ไปรตดูท้ายตาราง</u>	<u>ไปรตดูตารางในหน้าถัดไป</u>	กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย	

วิธีการวัด

จำนวนอปต.ที่จัดสร้างงบประมาณ/กิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุ	x100
จำนวนอปต. ทั้งหมด	

ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบการรายงาน

แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล	ระยะเวลาการเก็บข้อมูล	หน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูล
- จำนวนอบต. ที่จัดสร้างงบประมาณ/กิจกรรม เพื่อผู้สูงอายุ			กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย
- จำนวนอบต. ทั้งหมด			

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบกรารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
3. ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ	4. มาตรการ ระบบบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน 4.3 ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรทางศาสนา องค์กรเอกชนและองค์กรสาธารณประโยชน์ มีส่วนร่วมในการดูแลจัดสวัสดิการเพื่อผู้สูงอายุ โดยกระบวนการ ประชาม	ดัชนีที่ 39 อัตราส่วนขององค์กรทางศาสนาที่มี การจัดงบประมาณและ/หรือกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุ	ไปรดูดุ่ยตาราง	ไปรดูดุ่ยตาราง ในหน้าถัดไป	กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ	

วิธีการวัด : จำนวนองค์กรทางศาสนาที่มีการจัดงบประมาณและหรือกิจกรรมผู้สูงอายุในแต่ละปี

จำนวนองค์กรทางศาสนาทั้งหมด

x100

ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบการรายงาน

แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล	ระยะเวลาการเก็บข้อมูล	หน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูล
การวิจัยเฉพาะเรื่อง	การสำรวจรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	รายปี	กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบกรารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
3. ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ	4. มาตรการ ระบบบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน 4.3 ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรทางศาสนา องค์กรเอกชนและองค์กรสาธารณประโยชน์ มีส่วนร่วมในการดูแลจัดสวัสดิการเพื่อผู้สูงอายุ โดยกระบวนการ ประชาคม	ดัชนีที่ 40 สัดส่วนขององค์กรเอกชนและองค์กรสาธารณประโยชน์ ที่มีการจัดงบประมาณ และ/หรือกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุ	<u>ไปรลดท้ายตาราง</u>		กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงพาณิชย์	

จำนวนองค์กรเอกชน และองค์กรสาธารณประโยชน์ที่มีการจัดงบประมาณและ/หรือ กิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุ

วิธีการวัด

จำนวนองค์กรเอกชน และองค์กรสาธารณประโยชน์ทั้งหมด

x100

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบกรารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
3. ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ	4. มาตรการ ระบบบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน 4.4 เกื้อหนุนให้เอกชนจัดบริการด้านสุขภาพ และสังคม ให้แก่ผู้สูงอายุที่สามารถขอรับบริการได้ โดยมีการ ดูแลและ กำกับมาตรฐานและ ค่าบริการที่เป็นธรรมร่วมด้วย	ดัชนีที่ 41 กำหนดมาตรการเกื้อหนุน ให้เอกชนจัดบริการด้านสุขภาพ และสังคม ให้แก่ผู้สูงอายุที่สามารถขอรับบริการได้โดยมีการดูแล และกำกับมาตรฐาน และค่าบริการที่เป็นธรรมร่วมด้วย	มีมาตรการเกื้อหนุนในรูปแบบกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติ	<u>โปรดดูตารางด้านล่าง</u>	กระทรวงสาธารณสุข	

ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบการรายงาน

แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล	ระยะเวลาการเก็บข้อมูล	หน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูล
มีการกำหนดแนวทางและมาตรการเกื้อหนุนให้กับเอกชน ในการจัดบริการด้านสุขภาพ และสังคมแก่ผู้สูงอายุ	รวบรวมข้อมูลจากการจากหน่วยงานต่าง		กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรเป็นแกนหลักและประสานงานกับกระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงพาณิชย์

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบกรารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
3. ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ	4. มาตรการ ระบบบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน 4.4 เกื้อหนุนให้เอกชนจัดบริการด้านสุขภาพและสังคมให้แก่ผู้สูงอายุที่สามารถขอใช้บริการได้ โดยมีการดูแลและกำกับ มาตรฐานและค่าบริการที่เป็นธรรมร่วมด้วย	ดัชนีที่ 42 กำหนดมาตรฐานการบริการ (ด้านสุขภาพและสังคมของเอกชน)	มีมาตรฐานการบริการด้านสุขภาพ และสังคม		บริการด้านสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุขควรเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบประสานงานกับกระทรวงพาณิชย์ บริการทางสังคม กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบโดยประสานงานกับกระทรวงพาณิชย์	

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบกรารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
3. ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ	4. มาตรการ ระบบบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน 4.4 เกื้อหนุนให้เอกชนจัดบริการด้านสุขภาพและสังคมให้แก่ผู้สูงอายุที่สามารถขอใช้บริการได้ โดยมีการดูแลและกำกับมาตรฐานและค่าบริการที่เป็นธรรมร่วมด้วย	ดัชนีที่ 43 กำหนดเวลาที่จะต้องมีกฎเพื่อการควบคุมกำกับและการทำมาตรฐานสถานบริการด้านสุขภาพและสังคมของเอกชน	มีมาตรฐานสถานบริการด้านสุขภาพและสังคมของเอกชน มีมาตรฐานค่าบริการด้านสุขภาพที่เป็นธรรม	<u>โปรดดูตารางในหน้าถัดไป</u>	กฎหมายและมาตรฐานบริการด้านสุขภาพ ควรกำหนดโดยกระทรวงสาธารณสุข โดยประสานงานกับกระทรวงพาณิชย์	
					กฎหมายและมาตรฐานบริการด้านสังคม ควรกำหนดโดยกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยประสานงานกับกระทรวงพาณิชย์	

ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบการรายงาน

แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล	ระยะเวลาการเก็บข้อมูล	หน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูล
กฎหมายที่ออกมาบังคับใช้	รวบรวมข้อมูลจากกระทรวงที่เกี่ยวข้อง	รายปี	สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุควาเรเป็นผู้รวบรวมข้อมูล

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบกรารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
3. ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ	4. มาตรการ ระบบบริการและเครือข่ายการก่อหนุน 4.5 จัดบริการแพทย์ทางเลือก เช่น แพทย์แผนไทย ฯลฯ เพื่อเป็นทางเลือกในการดูแลสุขภาพปัญหาสุขภาพ	ดัชนีที่ 44 กำหนดเวลาที่ต้องมีการดำเนินการจัดบริการแพทย์ทางเลือก	การเพิ่มขึ้นของกิจกรรมของแพทย์แผนทางเลือกที่จัดให้แก่ผู้สูงอายุ	<u>โปรดดูตารางด้านล่าง</u>	กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข	

ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบการรายงาน

แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล	ระยะเวลาการเก็บข้อมูล	หน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูล
จำนวนกิจกรรมที่จัดให้แก่ผู้สูงอายุ	ประมวลผลการดำเนินงานในรอบปี	รายปี	กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทย และการแพทย์แผนทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบกรารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
3. ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ	4. มาตรการ ระบบบริการ และเครือข่ายการเกื้อหนุน 4.6 จัดตั้งคลินิกผู้สูงอายุ หอผู้ป่วยสูงอายุและสถานบริการสุขภาพเรื้อรัง สำหรับผู้ป่วยสูงอายุที่เพียงพอ แก่การให้บริการและ สามารถรองรับปัญหาใน ผู้สูงอายุ	ดัชนีที่ 45 อัตราส่วนการมี คลินิกผู้สูงอายุใน โรงพยาบาลของรัฐที่มี จำนวนเตียงตั้งแต่ 60 เตียงขึ้นไป	<u>โปรดดูท้ายตาราง</u>		กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข	

วิธีการวัด

จำนวนโรงพยาบาลของรัฐที่มีจำนวนเตียง 60 เตียงขึ้นไปที่มีคลินิกผู้สูงอายุ

จำนวนโรงพยาบาลของรัฐที่มีจำนวนเตียง 60 เตียงขึ้นไป

$\frac{\text{จำนวนโรงพยาบาลของรัฐที่มีจำนวนเตียง 60 เตียงขึ้นไปที่มีคลินิกผู้สูงอายุ}}{\text{จำนวนโรงพยาบาลของรัฐที่มีจำนวนเตียง 60 เตียงขึ้นไป}} \times 100$

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบกรารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
3. ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้ป่วยสูงอายุ	4. มาตรการ ระบบบริการ และเครือข่ายการเกื้อหนุน 4.6 จัดตั้งคลินิกผู้ป่วยสูงอายุ หอผู้ป่วยสูงอายุและสถานบริการสุขภาพเร่งรัด สำหรับผู้ป่วยสูงอายุที่เพียงพอ แก่การให้บริการและ สามารถรองรับปัญหาใน ผู้ป่วยสูงอายุ	ดัชนีที่ 46 สัดส่วนการมี หอผู้ป่วยสูงอายุใน โรงพยาบาลของรัฐที่มี จำนวนเตียงตั้งแต่ 240 เตียงขึ้นไป	<u>ไปรตดูท้ายตาราง</u>		กระทรวงสาธารณสุข	

วิธีการวัด

จำนวนโรงพยาบาลของรัฐที่มีจำนวนเตียงตั้งแต่ 240 เตียงขึ้นไปที่มีหอผู้ป่วยสูงอายุ

จำนวนโรงพยาบาลของรัฐที่มีจำนวนเตียง 240 เตียงขึ้นไป

x100

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบกรารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
4. การบริหารจัดการเพื่อการพัฒนา	1. มาตรการ การบริหารจัดการเพื่อการพัฒนา ด้านผู้สูงอายุระดับชาติ 1.1 ส่งเสริมให้ คณะกรรมการส่งเสริม และประสานงานผู้สูงอายุ แห่งชาติดำเนินการให้ แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ได้รับการนำไปปฏิบัติ และเป็นสื่อกลางในการ ประสานงานกิจการและ การดำเนินการต่างๆ ทั้ง ระหว่างองค์กรต่างๆ ภายในประเทศและ ต่างประเทศ	ดัชนีที่ 47 คณะกรรมการส่งเสริม และประสานงาน ผู้สูงอายุแห่งชาติ (กสผ.) มีหน่วยงานที่มี ศักยภาพรองรับการ ดำเนินการโดยมี บุคลากรและ งบประมาณที่เพียงพอ	มีหน่วยงานรองรับที่มี จำนวนบุคลากร งบประมาณเพียงพอ มี ประสิทธิภาพในการ ดำเนินงาน	<u>โปรดดูตาราง</u> <u>ในหน้าถัดไป</u>	สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ ผู้สูงอายุ	

ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบการรายงาน

แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล	ระยะเวลา การเก็บข้อมูล	หน่วยงาน ที่จัดเก็บข้อมูล
จำนวนบุคลากร, จำนวนงบประมาณ, และผลการดำเนินงานของสำนักส่งเสริมและ พิทักษ์ผู้สูงอายุ		รายปี	สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ
การประเมินศักยภาพของสำนักส่งเสริมและ พิทักษ์ผู้สูงอายุ		ทุก 5 ปี	องค์กรภายนอก ที่เป็นกลาง

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบกรารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
4. การบริหารจัดการเพื่อการพัฒนา งานด้านผู้สูงอายุระดับชาติ	1. มาตรการ การบริหารจัดการเพื่อการพัฒนา ด้านผู้สูงอายุระดับชาติ 1.2 คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุ แห่งชาติ ดำเนินการให้มีการพัฒนาและปรับปรุง แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 ที่ 2 ที่เหมาะสมกับ สถานการณ์เป็นระยะอย่างต่อเนื่อง	ดัชนีที่ 48 ดำเนินการให้มีการพัฒนาปรับปรุง แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2	มีการปรับแผนเป็นระยะๆ		คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบกรารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
4. การบริหารจัดการเพื่อการพัฒนางานด้านผู้สูงอายุระดับชาติ	1. มาตรการ การบริหารจัดการเพื่อการพัฒนางานด้านผู้สูงอายุระดับชาติ 1.3 จัดให้มีเครือข่ายการบริหารและพัฒนาผู้สูงอายุขึ้นในระดับตำบลและหมู่บ้านเชื่อมโยงกับคณะกรรมการระดับชาติ	ดัชนีที่ 49 จัดให้มีจำนวนองค์กรที่มีเครือข่ายการบริหารและพัฒนาผู้สูงอายุขึ้นในระดับตำบลและหมู่บ้าน เชื่อมโยงกับคณะกรรมการระดับชาติ				เพิ่มเติมใหม่

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบกรารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
4. การบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาในด้านผู้สูงอายุระดับชาติ	1. มาตรการ การบริหารจัดการเพื่อการพัฒนา ด้านผู้สูงอายุระดับชาติ 1.3 จัดให้มีเครือข่ายการบริหารและพัฒนาผู้สูงอายุ ขึ้นในระดับตำบลและหมู่บ้านเชื่อมโยงกับ คณะกรรมการระดับชาติ	ดัชนีที่ 49 (ใหม่) จัดให้ เมืองเครือข่ายการบริหารและพัฒนา ผู้สูงอายุระดับท้องถิ่น เชื่อมโยงคณะกรรมการ ผู้สูงอายุแห่งชาติ	จำนวนองค์กรเครือข่าย เพิ่มขึ้นตามลำดับ	มีองค์กรกลางเก็บรวบรวม ข้อมูลขององค์กรรัฐและ เอกชน พร้อมเครือข่ายที่ ดูแลผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง	กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ - คณะกรรมการส่งเสริม และประสานงานผู้สูงอายุ แห่งชาติ - สำนักงานส่งเสริมและ พิทักษ์ผู้สูงอายุ - กรมการพัฒนาสังคมและ สวัสดิการ	
บุคลากรด้านผู้สูงอายุ						

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบกรารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
4. การบริหารจัดการเพื่อการพัฒนา งานด้านผู้สูงอายุ ระดับชาติและการพัฒนา บุคลากรด้านผู้สูงอายุ	2. มาตรการ ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ 2.1 ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตหรือฝึกอบรมบุคลากรด้านผู้สูงอายุ ทั้งในระดับวิชาชีพ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ดูแลทั่วไป อย่างมีประสิทธิภาพและได้มาตรฐานอย่างต่อเนื่อง	ดัชนีที่ 50 จำนวนบุคลากรด้านผู้สูงอายุที่ได้รับการผลิต หรือการฝึกอบรมในแต่ละปี	จำนวนบุคลากรที่ได้รับ การอบรมด้านผู้สูงอายุ เพิ่มขึ้นทุกปี	ดัชนีที่น่าจะได้ออก - กรมการพัฒนาสังคม และสวัสดิการ - กระทรวงการพัฒนา สังคมและความมั่นคงของ มนุษย์ (จัดอบรมผู้ดูแล) <u>โปรดดูตาราง</u> <u>ในหน้าถัดไป</u>	เพื่อให้ได้มาซึ่งดัชนีนี้ ควรต้องมีการสำรวจเฉพาะ โดยหน่วยงานปฏิบัติ หน่วยงานใดหน่วยงาน หนึ่ง หรือหน่วยงานวิจัย เป็นผู้รวบรวมข้อมูล	

ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบการรายงาน

แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล	ระยะเวลาการเก็บข้อมูล	หน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูล
ข้อมูลการจัดอบรมผู้ดูแล			- กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงมนุษย์ - สำนักงานพิทักษ์ผู้สูงอายุ - สำนักงานคณะกรรมการด้านเอกชน
ผลิตภัณฑ์ด้านผู้สูงอายุ			- กระทรวงสาธารณสุข - กรมสุขภาพจิต - กรมการแพทย์ - กรมอนามัย - สถาบันเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ
ข้อมูลด้านการจัดทำหลักสูตร ติดตามและควบคุมการดำเนินงานในหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน ที่จัดการเรียนการสอนหรือฝึกอบรมหลักสูตรด้านผู้สูงอายุ			- กระทรวงศึกษาธิการ

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบกรารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
4. การบริหารจัดการเพื่อการพัฒนา งานด้านผู้สูงอายุ ระดับชาติและการพัฒนา บุคลากรด้านผู้สูงอายุ	2. มาตรการ ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนา บุคลากรด้านผู้สูงอายุ 2.2 กำหนดแผนการผลิต บุคลากรด้านผู้สูงอายุให้ เหมาะสม และเพียงพอต่อ ความต้องการของประเทศ และดำเนินการติดตาม อย่างต่อเนื่อง	ดัชนีที่ 51 มีการติดตาม และกำหนดแผนการ ผลิตบุคลากรด้าน ผู้สูงอายุ	รายงานผลการผลิต บุคลากรด้านผู้สูงอายุ และ แผนรายปี	รวบรวมข้อมูลโครงการ ต่างๆ ที่ผลิตบุคลากรด้าน ผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง	กรมการแพทย์ สถาบันเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ กรมอนามัย กรมสุขภาพจิต กระทรวงศึกษาธิการ มหาวิทยาลัยต่างๆ	

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบกรารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
5. การประมาณและพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุและการติดตามประเมินผล	1. มาตรการสนับสนุนและส่งเสริมให้หน่วยงานวิจัยดำเนินการประมวลและพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุที่จำเป็นสำหรับการกำหนดนโยบาย และการพัฒนาบริการหรือการดำเนินการที่เป็นประโยชน์แก่ผู้สูงอายุ 2. มาตรการสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาวิจัยด้านผู้สูงอายุโดยเฉพาะที่เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบาย การพัฒนาบริการ และการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม	ดัชนีที่ 52 จำนวนและ/หรืองบประมาณของภารกิจด้านผู้สูงอายุ	- จำนวนโครงการวิจัยด้านผู้สูงอายุ ในแต่ละปี - จำนวนเงินงบประมาณโครงการวิจัยด้านผู้สูงอายุ ในแต่ละปี - จำนวนนักวิจัยที่ทำวิจัยด้านผู้สูงอายุในแต่ละปี		- สภาวิจัยแห่งชาติ - สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ	

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบกรารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
5. การพัฒนาและพัฒนารู้องค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุและการติดตามประเมินผล การดำเนินการตามแผนตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ	3. มาตรการ ดำเนินการให้ มีการติดตามประเมินผล การดำเนินการตามแผน ผู้สูงอายุแห่งชาติที่มี มาตรฐานอย่างต่อเนื่อง	ดัชนีที่ 53 จัดทำ มาตรฐานของ กระบวนการประเมิน เพื่อการติดตามผล การดำเนินการตามแผน ผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับ ที่ 2	มีมาตรฐานของกระบวนการ ประเมิน ซึ่งงานวิจัยนี้ เป็นส่วนหนึ่งของมาตรฐาน		สำนักงานส่งเสริมและพัฒนา สังคมและความมั่นคง มนุษย์	

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบกรารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
5. การประเมินและพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุและการติดตามประเมินผล การดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ	3. มาตรการ ดำเนินการให้ มีการติดตามประเมินผล การดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ที่มีมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง	ดัชนีที่ 54 มีการดำเนินการให้มีการติดตามประเมินผล การดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 ทั้งในระดับชาติ และระดับหน่วยงาน	มีการประเมินผลเป็นระยะๆ ทั้งในระดับหน่วยงานและระดับชาติ		ผู้ประเมินภาพรวมของการดำเนินการตามแผนควรเป็นองค์กรกลางที่ไม่ได้เป็นหน่วยงานฝ่ายปฏิบัติ ตามแผนผู้สูงอายุ	

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบกรารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
5. การประมวลและพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุและการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ	4. มาตรการ พัฒนาระบบข้อมูลทางด้านผู้สูงอายุให้เป็นระบบและทันสมัยตลอดเวลา	ดัชนีที่ 55 มีรายงานข้อมูลด้านผู้สูงอายุที่สำคัญทุกปี	รายงานข้อมูลที่สำคัญประจำปี		สำนักส่งเสริมพิทักษ์ผู้สูงอายุและสำนักงานสถิติแห่งชาติ	

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบกรารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
5. การประมวลและพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุและการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ	4. มาตรการพัฒนาระบบข้อมูลทางด้านผู้สูงอายุให้เป็นระบบและทันสมัยตลอดเวลา	ดัชนีที่ 56 มีการจัดทำระบบฐานข้อมูล ซึ่งรวมทั้งเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่ออำนวยความสะดวกการซื้อขายแหล่งข้อมูลและข้อมูลที่สำคัญ	มีฐานข้อมูลที่ยั่งยืนเข้าถึง		สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือหน่วยงานวิจัยควรเป็นแกนหลักโดยประสานกับสำนักงานส่งเสริมพิทักษ์ผู้สูงอายุ และขอความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง	

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	ดัชนี	วิธีการวัด	ข้อมูล / หลักฐานที่ใช้ประกอบกรารายงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หมายเหตุ
5. การพัฒนาและพัฒนารู้องค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุและการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ	4. มาตรการ พัฒนาระบบข้อมูลทางด้านผู้สูงอายุให้เป็นระบบและทันสมัยตลอดเวลา	ดัชนีที่ 57 มีระบบเชื่อมโยงข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ	มีระบบเชื่อมโยงฐานข้อมูลต่างๆ		กระทรวงเทคโนโลยีและสารสนเทศ ประสานกับมหาวิทยาลัย และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	

ภาคผนวก ก

ดัชนีจำแนกตามแผนและยุทธศาสตร์ในแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2

หน่วยงานที่รับผิดชอบ ดัชนี และเป้าหมาย ตามรายการ

ดัชนีรวมของยุทธศาสตร์ พิจารณาจากดัชนีต่อไปนี้

1. อายุคาดหวังที่ยังดูแลตนเองได้ (Active Life Expectancy; ALE) เป้าหมายเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง
2. สัดส่วนอายุคาดหวังที่ยังดูแลตนเองได้ต่ออายุคาดหวัง (Active Life Expectancy/Life Expectancy; ALE/LE) เป้าหมายมีสัดส่วนไม่ลดลง
3. ดัชนีคุณภาพภาวะประชากรสูงอายุ (Population Ageing Quality Index; PAQ Index) พิจารณาจากผลรวมของดัชนีรายการที่คัดเลือกจำนวน 12 ดัชนี เป้าหมายเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

นิยามศัพท์

อายุคาดหวัง (Life Expectancy ; LE)	หมายถึง	จำนวนปีเฉลี่ยของประชากรที่คาดหวังว่าจะมีชีวิตต่อไปได้
อายุคาดหวังที่ยังดูแลตนเองได้ (Active Life Expectancy ; ALE)	หมายถึง	จำนวนปีเฉลี่ยของประชากรที่คาดหวังว่าจะอยู่ในสถานะที่ทำกิจกรรมประจำวันพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพลักษณะส่วนตัว ประกอบด้วย การรับประทานอาหาร การทำความสะอาดร่างกาย การเคลื่อนย้ายจากอนาณัง การเข้าใช้ห้องสุขา การสวมใส่เสื้อผ้า และการอาบน้ำ

ดัชนีคุณภาพภาวะประชากรสูงอายุ (Population Ageing Quality Index; PAQ Index)

อัตราครอบคลุมการประกันยามชราภาพในประชากรอายุ 30-59 ปี (ทั้งที่เข้าโครงการแต่ยังไม่ได้สิทธิและที่ได้รับสิทธิแล้ว) (หมวดที่ 1 มาตรการที่ 1.1)

+

สัดส่วนประชากรอายุ 30-59 ปี ที่ได้ปฏิบัติในการเตรียมตัวด้านต่างๆ (รายได้,สุขภาพ,ที่อยู่อาศัย)
(หมวดที่ 1 มาตรการที่ 2)

+

อัตราทัศนคติทางบวกต่อผู้สูงอายุในประชากรอายุ 7-59 ปี (หมวดที่ 1 มาตรการที่ 3)

+

สัดส่วนประชากรสูงอายุที่มีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ในขณะนั้น (หมวดที่ 2 มาตรการที่ 1)

+

สัดส่วนประชากรสูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุและร่วมกิจกรรมในระยะ 3 เดือนที่ผ่านมา
(หมวดที่ 2 มาตรการที่ 2)

+

สัดส่วนผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนในระยะ 1 ปีที่ผ่านมา (หมวดที่ 2 มาตรการที่ 4)

+

1 - (สัดส่วนของผู้สูงอายุที่ยากจนและไม่มีแหล่งพึ่งพิงที่เพียงพอและไม่ได้รับสวัสดิการรายได้
ต่อผู้สูงอายุที่ยากจนและไม่มีแหล่งพึ่งพิงที่เพียงพอ) (หมวดที่ 3 มาตรการที่ 1)

+

สัดส่วนประชากรสูงอายุที่ใช้ระบบประกันสุขภาพในการเจ็บป่วยครั้งสุดท้าย (หมวดที่ 3 มาตรการที่ 2)

+

สัดส่วนประชากรสูงอายุที่อยู่กับครอบครัว (หมวดที่ 3 มาตรการที่ 3.3)

+

สัดส่วนการจัดตั้งและพัฒนาบริการทางสุขภาพ ๑ ครอบครัวหมู่บ้าน (หมวดที่ 3 มาตรการที่ 4.2)

+

สัดส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบลที่มีการจัดงบประมาณและ/หรือกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ
(หมวดที่ 3 มาตรการที่ 4.3)

+

สัดส่วนประชากรสูงอายุที่พึงพอใจสถานะการเงินของตนเอง (หมวดที่ 2 มาตรการที่ 3.3)

ดัชนีรายการมาตรการ

ดัชนีตามรายการมาตรการพิจารณาในแต่ละยุทธศาสตร์ มีดังต่อไปนี้

	มาตรการหลัก	มาตรการย่อย	ดัชนีชี้วัด
ยุทธศาสตร์ที่ 1 ประกอบด้วย	3	11	10
ยุทธศาสตร์ที่ 2 ประกอบด้วย	6	16	10
ยุทธศาสตร์ที่ 3 ประกอบด้วย	4	12	25
ยุทธศาสตร์ที่ 4 ประกอบด้วย	2	5	5
ยุทธศาสตร์ที่ 5 ประกอบด้วย	4	-	6
รวม	19	44	56

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ

ลำดับ	มาตรการ	ผู้รับผิดชอบ	ดัชนีชี้วัด	เป้าหมาย			
				5 ปี (2549)	10 ปี (2554)	15 ปี (2559)	20 ปี (2564)
I	มาตรการ หลักประกันรายได้เพื่อวัยสูงอายุ						
1.1	ขยายหลักประกันสุขภาพให้ครอบคลุมบุคคลทั่วไป	1. กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม 2. กระทรวงการคลัง 3. กระทรวงพาณิชย์ 4. กระทรวงศึกษาธิการ 5. กระทรวงมหาดไทย 6. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 7. สำนักงานรัฐมนตรี 8. องค์การเอกชน 9. องค์การธุรกิจเอกชน 10. ภาคประชาชน(ชุมชน) 11. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น - (สำนักงานประกันสังคม) - (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน)	1. อัตราครอบคลุมการประกันสุขภาพในประชากรอายุ 30-59 ปี (ทั้งที่เข้าโครงการแต่ยังไม่ได้รับสิทธิและที่ได้รับสิทธิแล้ว) 2. อัตรารายได้ทดแทนเฉลี่ยเมื่อเกษียณอายุในกลุ่มที่มีหลักประกัน	30 %	50%	80%	100%
1.2	ส่งเสริมการออมตั้งแต่วัยทำงาน		1. เงินออมต่อรายได้ต่อหัว 2. เงินออมทั้งระบบต่อ GDP 3. จำนวนบุคคลและเงินออมทั้งหมดของ Provident fund	0.3	0.4	0.5	0.6
				↔	เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง		↗
1.3	ลดเงื่อนไขเพื่อส่งเสริมการออมสำหรับวัยสูงอายุ		1. กำหนดเวลาที่ดำเนินการดำเนินการ		ภายใน 10 ปี		

นิยามศัพท์

อัตราอายุได้ทดแทนเฉลี่ยเมื่อเกษียณอายุในกลุ่มที่มีหลักประกัน

หมายถึง ค่าเฉลี่ยของอัตราส่วนค่าจ้างรายได้จากหลักประกันสังคมที่เกษียณอายุต่อรายได้จากการเกษียณอายุ 5 ปีสุดท้าย